

Onsdagen den 16 december

Kl. 09.00–21.51

§ 1 Justering av protokoll

Protokollen för den 27 november och den 1 december justerades.

§ 2 Anmälan om faktapromemorior

Andre vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2015/16:FPM20 Återtagandeavtal mellan EU och Jordanien, till socialförsäkringsutskottet

2015/16:FPM21 Viseringsförenklingsavtal med Jordanien, till socialförsäkringsutskottet

§ 3 Anmälan om granskningsrapport

Andre vice talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen:

RiR 2015:20 Gruvavfall – Ekonomiska risker för staten

§ 4 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Skrivelser

2015/16:48 till näringsutskottet

2015/16:70 till försvarsutskottet

2015/16:76 till utbildningsutskottet

EU-dokument

KOM(2015) 646 till skatteutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 9 februari 2016*.

§ 5 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Finansutskottets betänkanden

2015/16:FiU2 Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning

2015/16:FiU4 Utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m.

2015/16:FiU5 Utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska unionen

Justitieutskottets betänkande

2015/16:JuU24 Särskilda åtgärder vid allvarlig fara för den allmänna ordningen eller den inre säkerheten i landet

*Areella näringar,
landsbygd och
livsmedel*

§ 6 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2015/16:MJU2

Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel (prop.
2015/16:1 delvis)

föredrogs.

Anf. 1 ULF BERG (M):

Herr talman! Ibland funderar man lite på vad man ska säga i sådana här debatter. Jag funderade lite extra i samband med det frukostmöte som några av oss har varit på där Malin Sundin, som har skrivit boken *Spilld mjölk*, berättade på ett otroligt gripande sätt. Jag fick boken i gård och började läsa, och jag är fullständigt införstådd med att det kommer att bli en jobbig läsning.

Det som var lite extra intressant var att jag hittade några ord av Erik Axel Karlfeldt i boken. Erik Axel kommer från den kommun som jag bor i. Som ni känner till är han Nobelpristagare. Vid 21 års ålder, 1918, skrev han detta:

Men den som hejdar växtens fart
och lägger jord igen
begår en synd av grövre art
än den som dräper män

Det är mycket tänkvärda ord. Det är kanske detta vi håller på med till viss del; åkermark som många har slitit otroligt hårt för att hålla öppen håller på att bli skog. Jag tycker att det finns alla skäl i världen att göra allt som står i vår makt för att vända denna utveckling. Det var lämpligt att ha just detta frukostmöte före den här debatten, och jag vill rikta ett tack till Staffan Danielsson, som såg till att mötet blev av.

Betänkandet angår areella näringar, landsbygd och livsmedel. Det är ett budgetbetänkande. Jag ska först klara ut att vi från moderat sida står bakom punkterna 1, 3, 4 och 5 i betänkandet. Vi deltar inte i beslutet i samband med punkt 2, där vi har ett särskilt yttrande. Vårt budgetförslag har fallit, och därför kommer vi inte att delta i beslutet.

Vad måste vi då göra? Om man först tittar på jordbruket måste vi inse att jordbruket är ett företagande. Det finns sedan EU-inträdet på en global

marknad, och vi måste se till att vi har konkurrenskraftiga regler för denna typ av företagande precis som för allt annat företagande.

Politiken vill gärna kalla det mervärden – olika beslut som inte är annat än kostnader för svensk jordbruksproduktion. Malin kallar det för särkostnader. Jag tror att vi måste inse detta, för vi vet att konsumenten ofta tittar på prislappen och inte alltid vill betala för särkostnaderna. Om man hårdrar det kommer vi att fortsätta att flytta livsmedelsproduktion utanför våra gränser. Det ska vi absolut inte göra när vi har ett så klimatsmart och bra jordbruk.

Vi har sett till att problemen ökar, inte bara genom regler. Rovviltsproblematiken har tillkommit för många djurägare, och det skapar höga kostnader. I förra veckan hade vi en debatt om just denna del. Jag tror att också detta är någonting som man måste fundera över, och lösa problemen. Redan fårägarna utanför Gnesta skulle behöva investera i stängsel för 2 miljoner kronor. Om vi gör den ekvationen runt om hos alla djurägare blir det otroliga summor som man ålägger ett svenskt jordbruk som redan i dag har konkurrensproblem.

Om vi gör rätt och inser att vi är på en global marknad måste vi nog tänka om. I betänkandet har bland andra vi moderater visat att återbetalningen av dieselskatt för jord- och skogsbruk är viktig. Vi satsar under en treårsperiod drygt en halv miljard på detta. Om man jämför konkurrensmässigt slår detta hårt eftersom många konkurrentländer har betydligt lägre kostnader. Det blir inte bättre av att regeringen höjer diesel- och bensinskatten. Man kompenserar och erkänner att detta är skadligt för jordbruket, men man kompenserar inte för mjölkbilen, alla fodertransporter och annat. Det är åkerier som sköter det, så det kommer att bli ökade kostnader.

Vi har pekat på beteskravet, där vi moderater tror att det måste till en förändring. Förhoppningsvis ska det kunna bli en ökad frihet, och vi kan kanske koppla beteskrav till miljöstöd. Vi moderater tror att det är viktigt att vi har betande mular ute för att ha öppna åkrar och hagmarker, speciellt. Många tar detta för givet, men djuren finns där av en anledning. Det finns ett lönsamt jordbruk, och det måste på sikt finnas ett lönsamt jordbruk.

Herr talman! Jag ska avslutningsvis säga att jag tror att skogen är viktig för boende på landsbygden. Det är viktigt att vi ser skogen som en produktionskog. Vi kan höja produktionen av skog och samtidigt säkra kraven på att tänka på miljön. Skogen är någonting som skapar många arbetstillfällen, och den är en stor bidragsgivare till att vi får ett bättre klimat. Det handlar om de gröna atomerna, och det är mycket bättre att vi använder de kolatomer som redan finns ovanför jordens yta än att kostnadsmässigt försöka få ned dem igen.

(Applåder)

Anf. 2 ISAK FROM (S) replik:

Herr talman! Tack, Ulf Berg – det var föredömligt kort och inom talar-tiden! Jag är inte säker på att jag klarar det lika föredömligt senare i dag.

Jag skulle vilja anknyta till Ulf Bergs inlägg och Moderaternas förslag om dieselskattesänkningarna och kopplingarna till mjölkböndernas situation. När uppmärksammade Moderaterna första gången mjölkböndernas situation? Och höjde inte Moderaterna i regeringsställning dieselskatten

Prot. 2015/16:47

16 december

*Areella näringar,
landsbygd och
livsmedel*

två gånger? Försämrade ni inte också avdragsrätten för lantbrukare lika många gånger?

Anf. 3 ULF BERG (M) replik:

Herr talman! Jag tänker inte försvara det här. Jag tycker att det var olyckligt att man, främst av miljöskäl antar jag, sänkte återbetalningen av dieselskatt. Det är lite svårt att ersätta traktorn, och här måste man ha en process så att vi får andra drivmedel. Men i storstäder går det faktiskt många gånger att undvika att använda bilen. Det kan man fundera över när man tar sina morgonpromenader i Stockholm med alla bilar som finns här. Det är i städerna det finns alternativ och man måste fundera på vad man kan göra.

Det finns goda skäl att jobba vidare med olika biobränslen, och jag tror att vi måste ha en gemensam kamp mot Bryssel där man av någon underlig anledning inte tycker att biobränsle får gynnas. Det är ju rejäla steg i rätt riktning i klimathänseende som det kan ge, och som jag sa i mitt inlägg är det bättre om olja och kol får stanna i jorden i stället för att vi med dyra processer ska försöka få ned den kol som har kommit upp. Här finns det alltså mycket att göra.

Jag ska verkligen vara tydlig. Jag tycker att det här var fel av Alliansen. Jag har varit med och fattat det beslutet, och jag försöker göra allt för att vi nu ska ha förståelse för att jordbruket sedan EU-inträdet dels är ett företagande, dels finns på en konkurrenskraftig marknad. Då måste vi hela tiden när vi fattar beslut ta ställning till att om det här är en särkostnad för svenskt jordbruk som inte konkurrenter har måste vi också fundera på hur det kan kompenseras.

Anf. 4 ISAK FROM (S) replik:

Herr talman! Jag hoppas att det är hela Alliansens politik att man faktiskt menar allvar med den gröna skatteväxlingen. I måndags, när vi debatterade utgiftsområde 20 i budgeten, lyfte i stort sett alla borgerliga partier fram behovet av en grön skatteväxling och satsningar på förnybara bränslen. Vi behöver få en bred politisk uppgörelse här i Sveriges riksdag så att de viktiga satsningar som industrin står och väntar på kan bli verklighet. Industrin vill komma igång, och det är inte bara Preem som vill producera förnybara bränslen, utan alla vill ta del av det nya bränslet. Det ligger lite grann i att vara först och kunna satsa, men då måste också politiken vara tydlig så att man vet att det inte kommer att bli några förändringar vid ett regeringsskifte.

Jag är tacksam om Ulf Berg står för att det är hela Moderaterna och hela Alliansen som menar allvar med den här viktiga frågan.

Anf. 5 ULF BERG (M) replik:

Herr talman! Så länge Johan Hultberg håller i de här frågorna behöver Isak From inte vara det minsta orolig.

Jag har ett antal gånger börjat fundera över om inte bränslebranschen själv ska gå före för att se till att vi ska få den här klimatomställningen. Jag har fått klart för mig att det i vissa fall är upp till 50 procent HVO i diesel, och det kommer alltså inte från fossilt bränsle. Det händer mycket, man vill öka sina tillsatser och man gör det av olika skäl. I vissa fall går man före.

Det är inte alla som tycker om den här otäckta marknaden, men jag tror på den. Flera finansinstitut börjar flytta pengar från företag som på olika sätt håller på med kolbaserad verksamhet. Jag tror att när kapitalet satsar på nya och betydligt bättre och klimatsmartare verksamheter kan den här omvandlingen gå betydligt fortare än vad vi tror och att vi politiker kan hjälpa den på traven. Samtidigt får vi se till, än en gång, att jobba för att biobränslen och liknande kan gynnas.

Sedan tror jag att man måste vara ärlig och säga att oavsett regering är det bra ur fiskal synvinkel att lägga lite skatt på drivmedel, för pengarna måste på ett eller annat sätt in i statskassan. Nu är det så illa, har jag förstått, att finansministern till och med överger krona för krona. Skatte-trycket lär inte minska, i vart fall inte under den rödgröna regeringen.

Anf. 6 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Jag hörde Ulf Berg prata om de stora kostnaderna för lantbrukare som behöver skydda sin tamboskap. Det kan till exempel handla om att stängsla in fårhagar och så vidare. Det är ju helt sant, för det är en stor kostnad. Det är precis därför som vi ökar det anslaget med ungefär 25 procent i den här budgeten. Det är anslag 1:7 om ersättning för viltskador som ska vara just för de här förebyggande åtgärderna, till exempel instängsling och ersättningar.

Det är väl en bra satsning, Ulf Berg? Det var ganska länge sedan det höjdes, men nu gör vi faktiskt det.

Jag vill också fråga Ulf Berg en annan sak, eftersom han pratade om skogen och den viktiga roll som skogen kan spela både för produktion av timmer och biomassa och för biologisk mångfald. Där gör vi också viktiga satsningar med den här budgeten. 1:2 heter anslaget som innebär insatser för skogsbruket och som vi höjer kraftigt. Det avvisar Moderaterna med 100 miljoner kronor. Tanken med den här anslagshöjningen är just att vi ska få mer pengar till biotopskydd och naturvårdsavtal så att man kan skydda mer skog.

Varför avvisar Moderaterna den viktiga satsningen?

Anf. 7 ULF BERG (M) replik:

Herr talman! Höjningarna av ersättning för viltskador på 20 miljoner låter som mycket pengar. Men om vi tittar på mitt exempel med fårägarna utanför Gnesta ser vi att en tiondel av pengarna i det höjda anslaget skulle gå till att stängsla bara den fastigheten. Då inser säkert både Jens Holm och andra att de pengarna inte räcker till om Länsstyrelsen i Stockholms förelägganden skulle bli en standard för resten av länsstyrelserna, det vill säga man skulle skicka ut förelägganden och kräva stängsling. Annars kommer man att kunna få bekymmer med Myndighetssverige.

Jag är av den bestämda uppfattningen att här måste man få ett förtydligande i lagstiftningen så att det ska räcka med att hålla sina djur innanför stängslet, och sedan får staten ansvara för de djur som den har.

När det gäller skogen är vi från moderat sida övertygade om att det går att både ha höga miljökrav och produktion. Det är ju inte två kommunicerande kärl, det vill säga ökar man produktionen minskar man på miljösidan, utan man kan faktiskt förbättra och göra rätt saker.

Vi avsätter mycket mark. Jag lärde mig för ett par veckor sedan att vi avsätter mycket mark i Norrland men att när det gäller avsatt skog i förhållande till rödlistade arter är det i södra Sverige som man borde göra det och inte i norra.

Vi är övertygade om att man kan börja sköta de här avsatta reservaten och liknande innan man avsätter ännu mer. Det är alltså vårt skäl. Vi tror att man kan göra det här på helt andra och billigare sätt.

Anf. 8 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Men det är väl i alla fall bra, Ulf Berg, att vi höjer anslagen för de förebyggande åtgärderna, för ersättningar för viltskador och för att man till exempel ska kunna stängsla in? Det blir ju inte direkt billigare ifall vi inte gör den här extrasatsningen på ungefär 25 procent i det här anslaget.

Jag hoppas att vi åtminstone kan vara överens om att det är bra med höjningen som vi nu gör och som ni inte gjorde i er tidigare budget.

Jag kan hålla med Ulf Berg om att det behöver avsättas mycket mer mark och skog i södra Sverige, verkligen. Det var därför vi debatterade anslagen om naturvård i det andra utgiftsområdet, utgiftsområde 20, i går. Vi gör den största satsningen på åtminstone 20 år på naturvården i Sverige. Vi gör jättestora satsningar på underhållet och skötseln, vilket Ulf Berg tog upp finns ett stort behov av. Men de satsningarna avfärdar Moderaterna. Vi gör också jättestora satsningar för att kunna inrätta just fler naturreservat och fler nationalparker. Och det vill vi gärna göra i mellersta och framför allt södra Sverige där det finns stort behov av det. Men också det avvisar Moderaterna.

Varför säger Ulf Berg en sak här, som låter ganska bra, när Moderaterna i praktiken lägger fram ett budgetförslag som drar åt ett helt annat håll?

Det gäller också anslaget 1:2 om insatser för skogsbruket. Det handlar om biotopskydd och naturvårdsavtal. Det är en form av frivilligt samarbete med skogsägare för att kunna skydda mer skog. Vi anslår mer pengar till det. Ni avvisar det, Ulf Berg. Ni vill dra ned med 100 miljoner kronor.

Ulf Berg, hur kan vi få bättre naturvård, ett bättre skydd med mindre pengar, vilket ni föreslår?

Anf. 9 ULF BERG (M) replik:

Herr talman! Jens Holm glömmer att regeringens politik riskerar att leda till att stora delar av Sverige blir en fäbodvall. Jens Holm glömmer att en stor del av finansieringen kommer från 4 miljarder i höjda bensin- och dieselskatter. Det kommer främst de som bor på landsbygden och de företagare som finns i Norrlands inland, som måste transportera sitt gods ned till marknader, att få betala.

Vi moderater tror på finansiering krona för krona. Det är lätt för er, Jens Holm, att visa på alla höjningar och satsningar ni gör, men det är också lätt att glömma bort att visa var ni tar pengarna ifrån. Jag vill verkligen påminna om de 4 miljarder som man räknar med att få in med anledning av skattehöjningen på bensin och diesel. Det kommer som sagt att slå hårt mot landsbygden.

Urbaniseringen beror många gånger inte bara på att människor flyttar till Stockholm. Man flyttar också in till tätorter och liknande eftersom det

blir för dyrt att skjutsa barnen till inte bara skolan utan även hockeyträningar, fotbollsträningar och allt vad det är. Det är alltså inte underligt.

Jag tror dock att man kan göra mycket för att vända trenden och inte bara vända trenden. Enligt Jordbruksverkets statistik är det 3 miljoner människor som bor på landsbygden, alltså utanför städer och stora städer. Det är många som berörs. Och en landsbygd nära en storstad har kanske inte lika stor problematik som de som är långt ifrån staden. Det finns alltså mycket att göra.

Man behöver bara se till att det blir bättre jordmån. Det bor nämligen väldigt kreativa och handlingskraftiga människor på landsbygden. De klarar det här själva.

Anf. 10 ANDERS FORSBERG (SD):

Herr talman! I dag debatterar vi som sagt utgiftsområde 23 om areella näringar, landsbygd och livsmedel.

Först vill jag yrka bifall till Sverigedemokraternas reservation nr 1, Utbetalning av direktstöd.

När det gäller budgetanslaget står vi givetvis bakom vår egen budgetmotion, men eftersom vi har ett betydligt högre anslag än både regeringen och resten av Alliansen kan vi endast lägga fram ett särskilt yttrande under utgiftsområde 23.

Herr talman! Även om jag visste att jorden skulle gå under i morgon skulle jag ändå plantera ett äppelträd i dag.

Det sa Martin Luther för ett visst antal hundra år sedan. Det handlar om att jordbruket är långsiktigt. Man tar beslut även om man inte kommer att se resultaten. Precis som när vi planterar äppelträd hemma i våra trädgårdar eller när bonden sår sin åker och så vidare vet vi inte hur resultatet kommer att bli. Men vi har en förhoppning.

Sverigedemokraterna är hela Sveriges parti. Norr och söder, landsbygd och stad – hela landet är viktigt för oss. Många kan eller vill inte bo och verka i våra större städer. Och en mycket stor del av Sveriges yta består av landsbygd. Det är ett fantastiskt landskap fyllt av djupa skogar, forsande bäckar, grönskande hagar, böljande åkrar, höga berg och djupa dalar. Att dessa delar av Sverige fortsätter att leva står och faller med dem som bor och verkar där.

Areella näringar, landsbygd och livsmedel utgör en del av kärnan i vår Sverigevänliga politik. Vad gäller lantbruk och livsmedelsproduktion generellt har Sverigedemokraterna den uttalade ambitionen att svensk livsmedelsproduktion ska överleva och utvecklas. Något annat vore enligt vårt synsätt högst orimligt. Som värdeskapande verksamheter genererar lantbruken arbetstillfällen inte primärt inom näringen utan även åt transportföretag, underleverantörer och inte minst inom den svenska livsmedelsindustrin.

Vi i Sverigedemokraterna anser att det är en i grunden sund tanke att vi bevarar kunskapen och traditionen att producera våra egna livsmedel. Det är inte bara en ekonomisk fråga. Det handlar också om vår miljö, vår djurvälstånd, vårt kulturarv och vår kulturgeografi.

Herr talman! I Sverige har vi ett relativt väl fungerande system, där stora arealer skog frivilligt avsätts för skydd. Detta system vill vi i Sverigedemokraterna värna och utveckla i harmoni med skogsägarnas intressen. Vi ska bevara skogens kulturella värden, och vissa områden ska av olika

skäl fredas från avverkning. Men utgångspunkten bör i princip alltid vara att skogens värde ska tas till vara. Detta synsätt har betydelse, inte minst för landsbygden där både turism och skogsindustri genererar arbetstillfällen.

Vi i Sverigedemokraterna skriver i princip under på behovet av att värna skyddsvärda biotoper och att freda betydande arealer från avverkning. Samtidigt ser vi med stor oro på regeringens ambitioner att undanta enorma arealer produktiv skogsmark, upp till 1 ½ miljon hektar till en kostnad på kanske 100 miljarder. Skogen är en nationell angelägenhet. Men vi ska också komma ihåg att det svenska skogsbruket håller världsklass ur ett miljöperspektiv.

Herr talman! Ett livskraftigt jordbruk är en förutsättning för ett varierande kulturlandskap och mycket av vår biologiska mångfald. Öppna och levande landskap kan inte lagstiftas fram. De finns bara om det är lönsamt att bedriva skogsbruk, jordbruk och att hålla djur.

Svensk mjölkproduktion kan inte heller sägas vara något särintresse. Vi har haft en mjölkkras. Den pågår fortfarande. För varje mjölkgård som lägger ned sin verksamhet försvinner kanske fem till sex arbetstillfällen. Svenska mjölkbönder har haft en pressad situation under lång tid. Priset på mjölk var redan lågt när det till följd av Rysslands importstopp sommaren 2014 sjönk till för producenterna katastrofalt låga nivåer.

Priset på jordbruksprodukter är i sig naturligt, men faktorerna är i det här fallet mycket större. Svenska bönder konkurrerar på en internationell marknad. Men de konkurrerar med sina nationella särkostnader och med sina nationella särregler.

Vi i Sverigedemokraterna har lyft upp frågan. Vi är glada över att fler partier i riksdagen har gjort det. Nu måste det framför allt komma konkreta politiska förslag. Det är något som vi lägger fram i vår budgetmotion. Vi lägger bland annat fram förslag på en betespeng. Vi vill införa en betesättning på 1 000 kronor per mjölkko och år. För den enskilda näringsidkaren skulle det innebära en ekonomisk lättnad, och det är en viktig åtgärd för att värdesätta vår svenska mjölkproduktion.

Betet ger korna bättre hälsa och möjlighet till naturligt beteende. Betande djur bidrar också till att andra värden, exempelvis öppna landskap och biologisk mångfald, behålls. Det är i harmoni med våra ambitioner gällande djurvälstånd att kor ska beta utomhus sommartid. Men vi kan inte blunda för att det är en konkurrensnackdel för bönderna, med det arbete och de kostnader som tillkommer. Därför väljer vi att satsa de pengarna.

Herr talman! Skatt på bränsle är en viktig inkomstkälla för staten. Men genom så kallad återföring av koldioxidskatt har vi, netto, en lägre skatt för lantbruk och skogsbruk. Regeringen föreslog i sin budget att höja återbetalning av koldioxidskatten till 1,70. Man valde samtidigt att höja skatten. Men det är ändå glädjande. Vi vill sänka ytterligare. Vår ambition är att sänka skatten till dansk nivå. Därför föreslår vi i vår budget en sänkning med 2,06 och med ytterligare 0,69 kronor året efter, för att vi ska nå den nivå som råder i Danmark.

Svenska bönder konkurrerar nämligen på samma marknad som de danska bönderna. Vi anser därför att det är högst rimligt att skattenivån är densamma. Detta är en relativt billig reform men som definitivt innebär en lättnad för de enskilda lantbrukarna. I slutänden kommer vi också att tjäna på att fler lantbruk blir ekonomiskt lönsamma och kan överleva i Sverige.

Herr talman! Låt mig avslutningsvis citera ur boken *Spilld mjölk* skriven av Malin Sundin och en anonym bonde. Jag hade liksom Ulf Berg äran att vara med på föredraget i morse. Boken lyfter upp många frågor som berör mig djupt. I slutklämmen står det: Bonden skapar landsbygden, i samverkan med mulen och klöven. Utan bonde ingen jordbruksmark. Utan bonde ingen natur och kulturbygd. Utan bonde ingen landsbygd. Allt hänger ihop. Utan bönder inget Sverige.

God jul!

Anf. 11 ISAK FROM (S) replik:

Herr talman! Tack, Anders Forsberg, för ditt anförande!

När man hör Anders Forsberg i talarstolen och när man läser i betänkandet kan man ju lätt få för sig att Sverigedemokraterna har en väldigt hög ambition för landsbygden och de areella näringarna. Men när man känner till förutsättningarna blir det inte trovärdigt.

Herr talman! Sverigedemokraterna har faktiskt röstat på Moderaternas ram här i Sveriges riksdag. Det innebär att Sverigedemokraterna inte har dessa pengar och anslag. Det fattas de facto 1,8 miljarder i Sverigedemokraternas förslag. Varifrån ska Anders Forsberg plocka fram de pengarna?

För att få någon som helst trovärdighet för sin politik måste den hänga ihop. Då kan man inte säga att man ska satsa på de viktiga delarna och sedan har man inte de pengarna. Nästa gång röstar man på något helt annat. Nu har Sverigedemokraterna ställt sig bakom Moderaternas ramfördelning.

Anf. 12 ANDERS FORSBERG (SD) replik:

Herr talman! Jag tackar för frågan. Vi försöker att finansiera vår budget. På utgiftsområde 23 satsar vi 1,5 miljarder och det tar vi framför allt från miljösidans 1,7 miljarder.

Vi röstar i första hand på vår egen budget. Men i annat fall har vi lovat våra väljare att rösta på den budget som är minst skadlig för Sverige. I det här fallet hade Moderaterna ytterst få, men ändå mindre, utgiftsposter för migrationen.

Det är ganska intressant med tanke på att Isak From företräder budgeten i det här fallet. Man har tvingats till att göra en tilläggsändring och sedan lägga fram ytterligare en ändringsbudget. Jag tror att vi kommer att få se ett antal ändringsbudgetar under de kommande åren innan man har fått kontroll över migrationskostnaderna.

Men, som sagt, jag har inga problem med det här. De flesta förstår nog också vad sakfrågan gäller.

Anf. 13 ISAK FROM (S) replik:

Herr talman! Anders Forsberg säger att Sverigedemokraterna inte har några problem med att rösta på en sak den ena dagen och att rösta i motsatt riktning den andra dagen. Det är inte trovärdigt.

Sverigedemokraterna visar med all tydlighet att de är för den politik som har bedrivits under åtta år där skattesänkningar var det enda rådande verktyget för att få bukt med det ena och andra.

Anders Forsberg lyfter också in migrationen. Den är en av de stora viktiga framtidsfaktorerna för att få en levande landsbygd och för att det ska finnas människor som lever där och brukar åkrarna, som tar de jobb

som nu fattas i skogsnäringen. Man annonserar efter personal, men lyckas inte hitta några kompetenta personer. Var är de utbildningsinsatser som försvinner genom att Sverigedemokraterna ställer sig bakom Moderaternas budget. Försvinner de pengarna i ett tomt hål?

Anf. 14 ANDERS FORSBERG (SD) replik:

Herr talman! Sitter man i regeringsställning och inte kan lägga fram en budget som håller ihop tycker jag att man har större problem med trovärdigheten jämfört med vår trovärdighet om vi väljer att rösta för en budget som vi hade förhoppning om att resten av Alliansen skulle rösta för den budgeten som var bättre för Sverige.

Vi är det tredje blocket i politiken. Vi står fria från olika delar, och vi väljer också fritt hur vi ska rösta om beslut.

Huruvida migrationsfrågan är lösningen för landsbygdens eventuella problem eller inte tror jag framför allt att lösningen framöver är goda konkurrensvillkor, så att landsbygden kan lyftas med de förutsättningar som finns. Det handlar om skog, jord och andra produktionsgrenar. Jag tror att landsbygden har oerhört stora möjligheter.

Anf. 15 ULF BERG (M) replik:

Herr talman! Jag har en liten fundering. Livsmedelsbranschen är en väldigt viktig bransch i Sverige. Om man tittar på siffror för branschen från 2008 till 2014 har det blivit 600 fler företag. Exporten har ökat med 46 procent, från 47 miljarder till 70 miljarder.

Det är allmänt känt att Sverigedemokraterna tycker att EU inte är någon god idé. Som jag har förstått vill man helst lämna EU.

Vi från Moderaterna har alltid slagits för frihandel. Fri handel har alltid gynnat människor, det kan vi se hur många exempel på som helst.

Min fråga till Anders Forsberg är: Hur ser ni på möjligheterna att öka livsmedellexporten? Det är någonting som vi moderater tror väldigt mycket på, om det fattas korrekta beslut och om vi får en konkurrenskraftig näring, vilket vi inte har nu, det är vi nog överens om. Men hur ser Anders Forsberg på möjligheterna att utveckla landsbygden, om vi nu ska stänga våra gränser igen? Eller har jag missuppfattat SD:s politik på området?

Anf. 16 ANDERS FORSBERG (SD) replik:

Herr talman! Tack för frågan, Ulf Berg!

Det är väl ingen hemlighet att vi är EU-kritiska. Framför allt vill vi ha en folkomröstning där svenska folket ska få bestämma. Det är nog den viktigaste delen.

När det gäller huruvida man är med i EU eller inte består ju EU av ett antal avtal som binder och reglerar vår lagstiftning och också handel mellan olika länder. Vi är ett frihandelsvänligt parti. Det är viktigt att man kan fortsätta att ha en handel.

Det finns andra länder som har specialavtal med EU, till exempel Norge och till viss del Storbritannien där man troligtvis röstar för ett utträde. Det kommer att finnas ett antal avtal som reglerar handel. Jag tror inte att det är nödvändigt att vi måste betala ett superparlament som inte klarar av att fatta vettiga beslut. Vi har ju en riksdag här där vi kan fatta

beslut som är viktiga och som påverkar svensk landsbygd, arbetsmarknad och så vidare.

Jag tror att det är mycket bättre om vi kan ta tillbaka makten till riksdagen och bestämma mer själva.

Anf. 17 ULF BERG (M) replik:

Herr talman! Vi från Moderaterna tycker att det är väldigt viktigt med öppna gränser. Det ökar möjligheterna att öka vår export och jobben på landsbygden. Toleransen människor mellan ökar också om vi umgås mer över gränserna.

Jag vill ställa en annan fråga. Sverigedemokraterna vill ju ha en djurrättspolis – det ville ni i alla fall tidigare. Det skulle vara intressant att höra hur ni tänker utforma den. Det kommer ofta vittnesmål om att många djurägare i dag känner sig orättvist behandlade.

Jag brukar likna det vid att om jag tar mitt barn till akuten och man hittar ett blåmärke på barnet ska akuten anmäla det till socialtjänsten som i sin tur ska göra en polisanmälan. Vi vet alla som har barn att ett blåmärke kan uppstå utan att det finns något kriminellt bakom. Men så är det inte i djurhälsan. När man hittar något misstänkt anmäls det till länsstyrelsen som i regel gör en polisanmälan.

Många djurägare tycker att detta är fruktansvärt jobbigt. Antalet kadvor ökar, därför att man inte vågar att skicka ett djur som är lite halt till slakt.

Sedan har jag en fundering om detta med beteskraV. I sin bok tar Malin upp hur det är med djurhälsan. Apropå beteskraV skriver hon:

Alla högkvalitativa fodermedel är utformade för kons bästa och med en sammansättning som tillser att kon får de ämnen och förutsättningar som hon behöver för att kunna producera högkvalitativ mjölk. När korna släpps på bete ändras foderstaten radikalt och korna får svårt att klara omställningen, får lös avföring, sur vom och klarar inte äta och tappar då produktion.

Är detta ett bra system och en bra djurhälsa?

Anf. 18 ANDERS FORSBERG (SD) replik:

Herr talman! När det gäller kompetens för kontroller och den utsatthet som djurägare kan känna, kan jag mycket väl förstå den.

Man kan ju uppleva när man får ett besök att det i stort sett hänger på det om man kan fortsätta med sin gård. Om personen kommer vid fel tillfälle, på fel dag, kan det få stora verkningar.

Kompetensen som kontrollanterna måste besitta är någonting som vi lägger fram förslag om. Ska man ha ansvar för att kontrollera framför allt produktionsstallar eller produktionsdjur bör man besitta kompetens så att man förstår hur det är.

När det gäller en djurrättspolis eller djurskyddspolis lyfter vi fram förslaget att man har ett antal poliser som har ett större ansvar och jobbar med djurrätsfrågorna. Jag tror att det i sig kan höja kompetensen och minska en del problem.

Man ska också komma ihåg att majoriteten av djurskyddsanmälningarna inte gäller produktionsdjur utan gäller de så kallade sällskapsdjuren. Där är jag alltså inte speciellt orolig.

Prot. 2015/16:47

16 december

*Areella näringar,
landsbygd och
livsmedel*

Jag tror att man måste lita på djurägarna mycket mer. Över huvud taget måste vi titta på djurskyddslagstiftningen mycket mer utifrån mål och inte medel. Det finns givetvis ett tolkningsföretråde där, men det intressanta är att här har vi bönder som sköter sina djur kanske 18–20 timmar om dagen. De besitter nog mer kompetens än den djurskyddshandläggare som kommer ut en timme om året. Det tror jag mycket väl.

När det gäller frågan om beteslagstiftningen lägger vi fram förslag om en betesersättning men också om att man bör diskutera lättnader när man utformar beteslagstiftningen så att den är utformad efter verkligheten och inte efter boken.

Anf. 19 ESKIL ERLANDSSON (C):

Herr talman! Jag och mitt parti, Centerpartiet, tror på landsbygden och på de gröna näringarna och verksamheterna.

Vår kamp handlar om att se till att människor även på landsbygden ska få del av den service och infrastruktur som i staden ses som en självklarhet. Men det är också en kamp för att vi alla ska kunna dra nytta av alla de resurser som finns på den svenska landsbygden i form av till exempel jord och skog. Det är en kamp som därtill kan leda till fler och nya jobb – jobb som vi verkligen behöver i vårt land.

Ska vi lyckas med den här kampen handlar det som jag ser det framför allt om att sänka kostnader men också om att säkerställa investeringar och bygga för framtiden.

Det handlar om kostnader som vi kan påverka, vi som är i politiken. Vad är det för kostnader? Jo, det är framför allt skatter och avgifter men också kostnader för, som många ser det, alltför mycket administration och byråkrati.

Den regering som jag tillhörde påbörjade en resa, ett arbete med att sänka kostnader och skatter. Vi inledde också ett arbete med att regel- förenkla. Vi satsade därtill på att stärka Sverige som matland. Vi arbetade i den satsningen med många saker, bland annat med att öka den svenska mat- och livsmedelsexporten.

Vi kan konstatera att vi inte nådde ända fram på den resa som vi på- började. Resan avbröts genom att vi fick en ny, rödgrön regering. Att vi inte nådde ända fram bevisas bland annat av den kris som till exempel landets mjölkbönder just nu befinner sig mitt i.

Det finns med andra ord ytterligare saker att göra. Det finns plats för ytterligare åtgärder. Men i grund och botten handlar det om reformer som gör att de siffror som för många i dag är röda blir svarta.

Vad finns det då att fortsätta arbeta med? Det vi kan påverka förutom förenkling av regler och byråkrati är, som jag ser det och återigen vill peka på, framför allt att fortsätta minska kostnaderna i form av skatter och av- gifter. Hur ska vi annars lyckas med att hjälpa de här verksamheterna, som är så viktiga för oss och för vårt land?

Vi kan konstatera att den rödgröna regering som vi har i dag har valt en helt annan kurs, en helt annan färdväg för sin resa.

I stället för att sänka kostnaderna för de gröna näringarna och verksam- heterna höjer man skatter och avgifter. Man höjer kostnaderna. Därtill avi- serar man en ökad byråkrati på många områden, som också kostar pengar.

För alla som är företagare höjer man skatterna. Särskilt höjer man skatterna, vilket jag särskilt beklagar, för dem som är unga genom höjda ungdomsarbetsgivaravgifter. Man inte bara höjer utan kommer att fördubbla de ungdomsarbetsgivaravgifter som vi med mycken möda lyckades sänka.

Påverkar det här de gröna näringarna och verksamheterna? Ja, det gör det. Många unga människor har sin första utkomst, sin första inkomst, i de gröna näringarna och verksamheterna.

På skogsbruksområdet är omläggningen av politiken extra tydlig, tycker jag. Det var bara några veckor sedan regeringen presenterade en översyn av skogsvårdslagen som man ämnar göra. Syftet är återigen inte att förenkla utan att skärpa upp och byråkratisera än mer.

I stället för att arbeta tillsammans med skogs- och markägare för att hitta än bättre metoder att ta hänsyn till alla de värden som finns i den svenska skogen väljer man att gå före det arbete som man har inlett, nämligen att ta fram en gemensam skoglig strategi för vårt land. Det är ett arbete som jag i sak vill berömma, men man väljer alltså att gå före och föreslå en ökad byråkratisering som kommer att leda till ytterligare och ökade kostnader.

Jag kan alltså inte nog betona vikten av att komma med konkreta åtgärder här och nu men också med förslag på reformer som vi kan enas om, som är verksamma och som ger lösningar här och nu. Fagra löften, herr talman, hjälper inte.

Jag presenterade i höstas genom mitt parti ett förslag där vi här och nu skulle kunna göra någonting som är substantiellt, nämligen tillfälligt höja de interventionspriser för mjölk som vi har i EU-systemet. Men – tro mig! – detta förslag stöddes inte av tillräckligt många partier här i kammaren, varför det inte var genomförbart.

Jag vill slutligen, herr talman, verkligen poängtera att jag hoppas att den nuvarande regeringen lyssnar på de förslag som kommer från oppositionen så att vi får den tillväxt i de gröna näringarna och verksamheterna som Sverige behöver.

Anf. 20 ISAK FROM (S) replik:

Herr talman! Tack, Eskil Erlandsson, för anförandet!

Det är ju uppenbart att Centerpartiet passar mycket bättre i opposition än det gjorde i regeringsställning. Nu har man helt plötsligt många förslag på hur man bör förändra det här. Eskil talar väldigt mycket om här och nu. När vi satt i opposition saknade vi verkligen detta här och nu.

Eskil talar också om bränslepriser och dieselskattesänkningar. Det var ju faktiskt ett val 2014 som nu gör att den regering som nu sitter presenterar ett förslag där man sänker dieselskatten för jord- och skogsbruksföretagare. Det händer här och nu.

Anf. 21 ESKIL ERLANDSSON (C) replik:

Herr talman! Låt mig konstatera att jag inte nämnde ordet dieselskatt i mitt anförande. Jag skulle ha kunnat göra det, och jag gör det gärna nu.

Det ställningstagande som gjordes 2009 och 2010 innehöll en översyn år 2015 av de skatter som vi då bestämde. Den översynen har nuvarande regering inte gjort.

I vårt budgetförslag har vi en de-facto-sänkning av dieselskatten med 300 miljoner. Sänkte vi några andra skatter och avgifter som påverkar de gröna näringarna och verksamheterna under den regeringsperiod som jag hade del i? Ja, vi sänkte flera som starkt påverkar. Vi sänkte två gånger de så kallade egenavgifterna, vi sänkte den allmänna arbetsgivaravgiften vid ett tillfälle och vi tog bort handelsgödselskatten – bara för att nämna några exempel som konkret och handfast påverkar lönsamheten också i de gröna näringarna och verksamheterna.

Anf. 22 ISAK FROM (S) replik:

Herr talman! Tack för förtydligandet, Eskil! Jag tror att det var viktigt att göra.

Eskil tillsatte ju Konkurrenskraftsutredningen. Den visar med all tydlighet att det finns lantbruksföretag som går väldigt bra, trots beteskraV och höga djurskyddskrav, och att det finns lantbruksföretag som går sämre.

Konkurrenskraftsutredningen pekade särskilt på att man måste öka möjligheterna till omställning för lantbruksföretagare och se till att lantbruksföretagarna får tillgång till ny forskning och ny teknik så att de kan ställa om sin produktion.

Vad är Centerpartiets förslag i dag? Är det inskränkt djurvälVärd? Är det sämre beteskraV? Eskils egen utredning har ju visat att det inte är dessa förslag som betyder något för om lantbruksföretagen går bra eller dåligt, utan det är andra faktorer.

Anf. 23 ESKIL ERLANDSSON (C) replik:

Herr talman! Jag tackar för frågeställningarna. De är adekvata och viktiga.

Vad gäller beteslagstiftningen säger vi att den behöver en modernisering. Vi måste uppdatera beteslagstiftningen. Varför? Jo, därför att den är ett par decennier gammal. Otroligt mycket har hänt under den tiden. Exempelvis är det att konstatera att på den tiden det begav sig, det vill säga när beteslagstiftningen kom, var åtta av tio kor uppbundna. I dag är förhållandet ungefär det omvända. Väldigt mycket har alltså hänt på det här området, varför det behövs en modernisering, vilket vi också har föreslagit i motioner.

Forskning, utveckling och innovationer är jätteviktigt. Det var en viktig del som jag drev stenhårt i visionen om Matlandet Sverige och där vi kom väldigt långt. Men som jag sa i mitt anförande nådde vi inte riktigt ända fram, eftersom vi fick en annan regering i vårt land.

En viktig sak var att vi prioriterade forskning om biomassa. Det var ett av Sverige prioriterat område som tillfördes extra medel för att vi skulle kunna nå ännu längre med den biomassa som vi har möjlighet att producera i vårt land.

Anf. 24 ANDERS FORSBERG (SD) replik:

Herr talman! Tack för ett intressant anförande, Eskil Erlandsson!

Centerpartiet verkar ha förstått att någonting håller på att hända. Det kanske var mot denna bakgrund som Eskil Erlandsson nyligen gjorde ett utspel i Expressen där han angrep oss för vår landsbygds politik. Man kan konstatera att Centerns angrepp på oss är ungefär som att kasta sten i glas-

hus, för under dess tid i regeringsställning, 2006–2014, fortsatte ju kräftgången för svenskt lantbruk. Med Erlandsson som minister försvann nästan 9 000 jordbruksföretag, medan självförsörjningsgraden stadigt minskade, i synnerhet vad avser den svenska köttproduktionen. När mjölkkrisen sedan slog till 2014 var svenska mjölkbönder alltför sårbara.

Vi hör en viss kritik, men frågan är om ni har förstått någonting. Ni nämner ett antal förslag, men nu har ni chansen i opposition att komma med lite fria lösningar. De förslag som ni kommer med som ska rädda landsbygden är ytterligare satsningar på biodrivmedel och interventionsköp från EU. Frågan är: Är det här räddningen för svensk landsbygd? Jag, liksom mitt parti, anser att vi framför allt måste se över de skatteförslag som ligger. Där har Centern närmast sig en hel del av Sverigedemokraternas förslag. Men frågan är om Centern kommer med fler förslag eller om vi kommer att få se liknande förslag kring interventionsköp och biodiesel.

Anf. 25 ESKIL ERLANDSSON (C) replik:

Herr talman! Att lösa momentana kriser är viktigt. Speciellt viktigt säger jag att det är för företag som är väldigt kapitalintensiva, och det är till exempel lantbruksföretagen. Där har staten ett speciellt ansvar.

Ett sätt att lösa kriser kan vara att använda sig av de system som finns i den europeiska gemenskapen. Detta föreslog jag och mitt parti i höstas. Det är åtgärder som hjälper här och nu. Vad jag kan påminna mig har de under de åtta år som jag har lite speciell insyn i tillämpats vid fem olika tillfällen. Dessa åtgärder ledde till att kriserna ganska snabbt avhjälpes, därför att man använde sig av ett system som redan fanns. Tyvärr fick jag inte majoritet för mitt förslag när det prövades i riksdagens EU-nämnd. Jag hade önskat att så hade varit fallet.

Till detta ska läggas att det behövs en generell kostnadsänkning, och den kan vi bidra med i politiken genom att sänka skatter och avgifter. De förslag som riksdagen nu är på väg att rösta igenom innebär ju höjda skatter och avgifter. Det kommer inte att vara till gagn för det svenska jordbruks- och skogsföretagandet.

Anf. 26 ANDERS FORSBERG (SD) replik:

Herr talman! Jag kan konstatera att vi är ganska överens med varandra, framför allt när det gäller de generella kostnadsänkningarna.

Låt oss först återkoppla till interventionsköpen. Där har vi kanske lite olika åsikter. Jag och mitt parti tror att man riskerar att bygga upp lager som man senare får problem med.

Men det fanns också andra förslag, till exempel om att man skulle kunna skjuta på moms och arbetsgivaravgiften i tre månader. Framför allt mjölkföretagen har ju inte något problem med moms, för de har en utgående moms på 12 procent och en ingående moms på 25 procent. Att skjuta på skatten är snarare att bara skjuta på problemet. Man måste se på kostnadsdelarna nu, framför allt de nationella särkostnaderna.

Jag hade också en fundering kring detta med svenskt biodrivmedel. Från Centerns sida pratar man om att det finns så stora möjligheter, men bara ungefär 20 procent av de biodrivmedel som används i Sverige i dag är av svenskt ursprung. Jag förstår faktiskt inte hur det kan hjälpa det svenska lantbruket.

Anf. 27 ESKIL ERLANDSSON (C) replik:

Herr talman! Vad gäller biodrivmedel har vi enorma möjligheter i vårt land att producera detta. Det beror på att vi har mycket mark som är möjlig att använda för produktion av den råvara som biodrivmedelframställningen måste ha.

Jag tycker att vi ska utnyttja den möjligheten, dels för jobben, dels för att jag vill ha det öppna landskapet, om vi pratar jordbruket, men framför allt därför att det vi använder för mycket av i dag är en ändlig resurs. Den kommer ju att ta slut någon gång. Den påverkar dessutom klimatet på ett sätt som jag hoppas att vi är överens om att vi inte kan låta den fortsätta att göra. Men genom att använda förnybara resurser bidrar vi till väldigt många nyttigheter.

Jag hoppas att vi i denna kammare kan enas om att nyttja den möjlighet som vi har i landet, för det ger oss jobb, det ger oss ett bättre klimat och det ger oss vårt öppna landskap.

Anf. 28 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! När man lyssnar på Eskil Erlandsson får man känslan av att det är andra partier än Centerpartiet som har styrt landet under väldigt lång tid. Men vi har haft åtta år och därefter ett år till med borgerlig ekonomisk politik och med Eskil Erlandsson själv som ansvarig för detta viktiga politikområde.

Eskil! Du sa något väldigt viktigt. Du sa: Fagra löften hjälper inte. Det är precis så det är. Jag tror att alla som följer den här debatten och andra politiska debatter vill att vi politiker ska leverera. Vi ska inte bara komma med fagra löften, som vi sedan inte lever upp till.

Matlandet Sverige var din stora satsning på över 1 miljard kronor, som du drog igång 2008 – jag tycker att det var en intressant satsning. Där lovade du att 20 000 nya jobb skulle skapas i svenskt lantbruk. Jag läste en utvärdering för ett tag sedan. Under de tre första åren, mellan 2007 och 2010, när du styrde och hade ansvar för detta, försvann det nästan 10 000 jobb från det svenska lantbruket.

Eskil Erlandsson! Var inte det här ett fagert löfte som du inte lyckades leva upp till? Eller hur många nya jobb skapades egentligen under Matlandet Sverige?

Anf. 29 ESKIL ERLANDSSON (C) replik:

Herr talman! Jag ber väldigt mycket om att få tacka för frågeställningen. Detta är nämligen en synnerligen viktig frågeställning.

Matlandet Sverige, som startade på sommaren 2008, gav fram till utvärderingen gjordes – då hade man siffror fram till och med 2012 – 9 300 jobb. Mitt löfte var att vi skulle skapa 20 000 jobb till år 2020. Jag är alldeles övertygad om att de jobben hade tillkommit, detta samtidigt som rationaliseringen fortsätter i den svenska primärproduktionen.

Jag tycker att det är helt underbara siffror. Att jag fick fortsätta mandatperiod två med visionen om Matlandet Sverige tyder också på att satsningen var lyckad. Hade satsningen inte varit lyckad är jag alldeles övertygad om att mina kollegor i regeringen hade valt att lägga den peng som satsningen kostade på någonting annat.

Vad var det då som vi lyckades med? Ja, vi lyckades med att, som jag tror att Ulf Berg förtjänstfullt redovisade tidigare, höja vår livsmedelsexport betydligt. Det ger jobb, riktiga jobb. Vi lyckades med att få Sverige på kartan, på den internationella arenan, där turistverksamheten och naturverksamheten fullkomligt exploderade, vilket är särskilt betydelsefullt för de unga människorna, som ofta har sitt första jobb där.

Vi fick en mängd småskaliga slakterier i vårt land. Det är väldigt betydelsefullt för byarna där de etableras, men kanske än mer av betydelse för djuren och deras välfärd.

Anf. 30 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Jag ska säga till Eskil Erlandsson att vi i Vänsterpartiet tyckte att Matlandet Sverige var en intressant satsning. Vi väckte en motion där vi inte avfärdade Matlandet Sverige. Men vi ville komplettera det med en hållbarhetsaspekt. Vi ville ha hållbara Matlandet Sverige. Vi tyckte att det var alltför ensidigt inriktat på produktion och export och att det inte togs hänsyn till den stora miljönytta som man också kan få ifall man ställer krav på till exempel biologisk mångfald, ekologisk produktion och så vidare.

Nu säger Eskil Erlandsson att det skapades 9 300 jobb med den här satsningen. Jag tycker att man ska vara lite ärlig i debatten. Vi pratar ju om netto. Vi pratar alltså om hur många jobb det är ett år och jämför det med hur många det blir året därefter. Vi kan titta i statistiken. Vi kan titta på antalet årsarbeten i lantbruket. År 2007, året innan du drog i gång satsningen, Eskil, var 65 000 människor anställda inom lantbruket i Sverige. Tre år senare, 2010, var det 55 000 årsarbeten inom lantbruket. Det kan du själv se i statistik om jordbruket. Och det är mängder med tidningar som har refererat den statistiken.

Hur kan du, Eskil Erlandsson, påstå att det har skapats 9 000 nya jobb under den här tiden när det i själva verket har försvunnit nästan 10 000 jobb på landsbygden bara under de här tre åren?

Anf. 31 ESKIL ERLANDSSON (C) replik:

Herr talman! Visionen om Matlandet Sverige handlade inte bara om primärjordbruket. Det är en viktig del i Matlandet Sverige, men det är inte helheten. Helheten består också av en förädlingsverksamhet som kommer efter primärproduktionen, det vi kanske i dagligt talar kallar för livsmedelsindustrin, som för övrigt är Sveriges fjärde största industrigren. Den har ökat.

Jordbruket har, som jag sa i mitt första replikskifte, fortsatt att rationaliseras, vilket ofta leder till färre sysselsatta – ja. Det vi måste göra för att bibehålla och helst öka antalet arbetstillfällen är att sänka kostnader, Jens Holm.

Den första delen i din frågeställning handlade om att bygga ut Matlandet Sverige. Det ska jag komma ihåg till nästa gång vi får chansen att regera och att ta till vara den möjligheten, för jag tycker också att vi ska ha en hållbar livsmedelsproduktion.

Anf. 32 LARS TYSKLIND (L):

Herr talman! Jag ska börja med att konstatera att riksdagen har avfärdat Liberalernas förslag till ekonomisk ram. Eftersom vi ser budgeten som en

helhet kommer vi inte att delta i beslutet om anslagsfördelning inom detta utgiftsområde, även om vi skulle kunna göra det rent teoretiskt. Vi ger vår syn på fördelningen i ett särskilt yttrande.

Budgeten är som sagt en helhet. Liberalerna har gjort ett antal klara och övergripande prioriteringar. Det handlar om jobb, företagande och sysselsättning genom sådana skattesänkningar som påverkar just sysselsättning, arbetade timmar och konkurrenskraft. Det är någonting som gynnar hela landet, både stad och landsbygd. Vi satsar på kunskap bland annat genom att finansiera en tioårig grundskola och höjda lärarlöner. Vi har förslag om liberalisering när det gäller arbetsmarknaden och bostadsmarknaden och inte minst förslag om ett stärkt försvar i dessa oroliga tider.

Som jag tog upp i måndags har vi ett tydligt inslag av grön skatteväxling i vårt budgetförslag. Det är väl lika bra att konstatera att vi inom det här området öppnar för att återinföra en läckageskatt som riktar sig mot övergödning och kadmiuminnehållet i handelsgodset. Exakt hur det ska se ut har vi inte redovisat.

Vi kan se på landsbygden kontra stora befolkningscentrum. Då kan vi konstatera att vi i budgetförslaget har med ett regionaliserat reseavdrag som ska motverka de kostnadsökningar som finns i och med det transportbehov som man har på landsbygden – det är längre sträckor.

Herr talman! Att Liberalerna inte höjer skatten med 32 miljarder innebär också att vi har 30 miljarder kronor mindre i utgifter än det är i regeringens förslag, där man får stöd av Vänsterpartiet. Då handlar det naturligtvis om att det måste göras andra prioriteringar och väl avvägda prioriteringar. Just inom detta utgiftsområde ligger Liberalerna 300 miljoner lägre jämfört med regeringens förslag.

Det är intressant när vi diskuterar detta. Det är mycket skogs- och jordbruk. Det är inte så konstigt. Det har naturligtvis med sysselsättning på landsbygden att göra, och det har stora ekonomiska värden. Men vi kan också konstatera att jord- och skogsbruket är en del av lösningen i fråga om de klimat- och miljöutmaningar som vi har. På det sättet hänger den här debatten väldigt mycket ihop med den debatt vi hade i måndags om just detta.

De areella näringarna styrs mycket av EU-politiken och de förutsättningar som ges där. Det kan vi naturligtvis också ha synpunkter på, och från Liberalernas sida kommer vi, när vi får chansen, att i de sammanhangen fortsätta hävda att EU:s jordbrukspolitik i grunden måste reformeras och att samtliga direktstöd och marknadsregleringar över tid ska fasas ut.

Från liberal ståndpunkt ser vi att frihandel, som också har lyfts upp i debatten här i dag, är någonting i grunden positivt, men att vi i Sverige ändå måste se över våra egna konkurrensvillkor. Företagen på landsbygden och de areella näringarna är ju ofta i grunden småföretag, och då handlar det om att ha en företagarevänlig politik där vi motverkar regelkrångel, byråkrati och höga skatter och avgifter. Även Eskil Erlandsson var inne på detta.

Jordbruket ska i likhet med andra sektorer bära sina miljö- och klimatkostnader. Vi tycker också att det är viktigt att framhålla att när det gäller kollektiva nyttigheter som naturvård och biologisk mångfald måste samhället och staten vara beredda att ersätta jordbruket. Ett exempel hemma i Bohuslän är att våra så värdefulla mosaikmarker inte hade kunnat hållas öppna om vi inte betalade för detta, och det är naturligtvis en väldigt viktig

sak att vi gör så. WWF har också visat angående gräsbetesprojekt att det behövs betydligt fler betande mular i detta land, eller i alla fall ett ökat antal, för att upprätthålla den biologiska mångfalden.

För att tala om livsmedelsstrategin är det viktigt att vi här jobbar vidare med konsumentperspektivet och de svenska mervärdena. Jag tror nämligen att det enda sättet att ta oss framåt är att kunna ta betalt för dessa mervärden. Det handlar om bra djurskydd, inte minst med den låga antibiotikaanvändningen som vi har i Sverige. I viss mån finns naturligtvis mer att se över.

Om jag ska nämna skogen lite snabbt tycker vi att det viktigaste är att vi i fortsättningen har jämställda mål mellan produktion och miljö. Vi måste se den verkligt stora potential som finns i skogen när det gäller förnybara material, kemiska produkter, textilier och hållbar energiproduktion. Det finns många branscher i Sverige som har en oerhörd kompetens på detta område, så vi kan bli ledande. Inte minst, med ytterligare ett exempel från Bohuslän, är kemiklustret i Stenungsund oerhört intresserat av att få del av kolatomerna i skogen i stället för från det fossila.

Herr talman! Jag vill nämna en annan areell näring så att den inte glöms bort, nämligen fisket. För stora delar av landet är fisket väldigt viktigt för att upprätthålla en levande kust och skärgård, vilket också är en del av ett miljö kvalitetsmål.

Här är det helt avgörande att de framtida förändringar som ändå måste göras inte missgynnar detta fiske. Inte minst talar vi om det kustnära, småskaliga fisket som vi alltid ställer upp för. Regeringen har inte direkt gett några klara besked om detta.

När det gäller den landningsskyldighet som nu träder i kraft successivt måste vi helt enkelt fortsätta göra forskningsinsatser för att detta ska kunna fungera bra. Det handlar om selektiva redskap och så vidare. Från Liberalernas sida stöder vi fullt ut den satsning som görs på ett nytt svenskt undersöknings- och forskningsfartyg. Jag tror att det är en avgörande faktor inte bara för fisket utan för havsforskningen över huvud taget.

Anf. 33 ISAK FROM (S) replik:

Herr talman! Tack, Lars Tysklind, för anförandet!

Vi har ett stort rekryteringsgap i Sverige i dag. Inte minst i glesbygden har vi stora problem att hitta människor till skogen och till trädgårdssektorn. Många mjölkföretag misslyckas också med generationsväxlingen.

När jag nu hör Lars Tysklind prata om vikten av forskning måste jag ändå ställa en fråga. I det budgetförslag som Liberalerna har lämnat är det neddragningar på 50 miljoner på forskningen. Man har också neddragningar på SLU.

Hur hänger det ihop med Lars Tysklinds tal om vikten av forskning? Är det en gammal kvarleva sedan Folkpartiets dagar då Folkpartiet gärna pratade om forskning och utbildning men i verkligheten gjorde kraftiga neddragningar på högre utbildning?

Anf. 34 LARS TYSKLIND (L) replik:

Herr talman! Det är en mycket befogad och i sammanhanget ganska självklar fråga som Isak From ställer.

Jag inledde mitt anförande med att konstatera att vi tycker att det är skadligt för Sverige att höja skattenivån på det sätt som den nuvarande

regeringen föreslår med stöd av Vänsterpartiet. Det är alltså en prioriteringsfråga. Det är ju inte heller en neddragning av anslaget, utan det ligger kvar på samma nivå som det är.

Det blir lätt att vi diskuterar den sista marginalen, men vi får också konstatera, vilket även Isak From vet, att det ligger 515 miljoner till forskning inom det här området. Personligen och även från Liberalernas sida kan vi tycka att det väl alltid finns anledning att höja sådana anslag, men det har vi inte kunnat göra den här gången med de prioriteringar som vi har gjort.

Anf. 35 ISAK FROM (S) replik:

Herr talman! Tack för inlägget, Lars Tysklind! Jag tyckte att den stora splittring som finns mellan de borgerliga partierna blev tydlig där. När man går vidare och tittar i Liberalernas anslagsförslag ser man ju en kraftig neddragning också till Jordbruksverket på 36 miljoner. Är det en del i att Liberalerna vill fasa ut EU-stöden? Är det därför Liberalerna nu lägger fram ett förslag om att ta bort pengar som förstärker jordbruksstödet så att Jordbruksverket ska kunna betala ut EU-stöden som är så viktiga till lantbruken?

36 miljoner är ganska betydande pengar, och här ser jag en väldigt stor konfliktfåra mellan de borgerliga partierna. Två borgerliga partier pratar tydligt om behovet av att öka stöden, bidragen, till jordbruksföretagen, medan Liberalerna pratar om och faktiskt lägger fram förslag för att omöjliggöra att dessa stöd ska kunna betalas ut.

Anf. 36 LARS TYSKLIND (L) replik:

Herr talman! Från vår sida tycker vi att även Jordbruksverket måste se över sin verksamhet. Att betala ut de här stöden är ändå en av verkets grundläggande funktioner, och vi anser – återigen med utgångspunkt i de prioriteringar vi gör – att detta måste Jordbruksverket kunna klara ändå.

Anf. 37 EMMA NOHRÉN (MP) replik:

Herr talman! Tack, Lars Tysklind, för ditt anförande! Jag måste börja med att säga att det var väldigt bra att någon mer än jag tänker ta upp även de blå näringarna, och jag hoppas att det kommer att bli lika naturligt att tala om närfiskat som om närodlat i den här kammaren snart. Vi får stå på oss.

Med detta sagt har jag också lite frågor liknande dem som Isak From nyss framförde.

Liberalerna har ju länge varit de som har hållit fanan högt när det gäller naturvård. Lars Tysklind pratade fint om kollektiva nyttigheter och hur vi gemensamt måste ta vissa kostnader. Det står i er reservation om miljöhänsynen inom skogsbruket, alternativa avverkningsmetoder, ekosystemtjänster, bevarande av biologisk mångfald, om att slå vakt om naturvård och miljöhänsyn och om att de återstående gammelskogarna ska ges starkare skydd.

Trots detta har ni den största nedskärningen eller skillnaden när det kommer till just anslaget för skog. Ni har 102 miljoner mindre än vad regeringen lägger. Till detta lägger ni också 50 miljoner mindre när det kommer till forskning inom de här områdena.

Hur hänger det ihop?

Anf. 38 LARS TYSKLIND (L) replik:

Herr talman! Jag har redan svarat på frågan om forskningen. När det gäller ekosystem och naturvärden i skogen har båda parterna, staten och skogsägarna, ett stort ansvar i sammanhanget för att bevara den biologiska mångfalden. Man kan säga att företagen i skogsnäringen går före. Vi kan se i alla de tidskrifter vi får från olika intressenter inom skogsområdet att artiklarna handlar om hållbarhet, långsiktighet och så vidare. Företagsamheten kommer att ta ett stort ansvar.

Vi talar om en höjning, inte en sänkning, av anslaget. Vi anser att inom de prioriteringar vi gör finns inte utrymme för en höjning. Det kan man ha synpunkter på. Både staten och skogsnäringen har ett ansvar.

Sedan var det frågan om kollektiva nyttigheter. Det är egentligen den del av EU-systemet som vi kan försvara. Det finns saker och ting som aldrig kan bli lönsamma. Jag tog upp mosaikmarken hemma i Bohuslän. Det är inget som kan bli lönsamt på en marknad. Konsumentperspektivet visar att det finns stora mervärden som många är beredda att betala för, men i grunden går det inte att få det lönsamt.

Anf. 39 EMMA NOHRÉN (MP) replik:

Herr talman! Sverige har ett skogsbruk som förmodligen kommer att behöva bli allt intensivare. Det ska finnas förnybar energi och drivmedel. Det kommer att öka trycket på att få fram biomassa. Jag talade med ett företag i förrgår som tar fram marktäckningsduk av träfiber i stället för plast. Det skulle minska användningen av plast i jordbruket med nästan 300 000 ton. Dukarna skulle dessutom bli jordförbättrare. Det finns otroligt stora möjligheter inom skogsbruket och vad vi kan använda biomassan till.

Med detta stora tryck måste vi också säkerställa att naturvärdena i gammelskogen också blir kvar, så att man inte har gått varvet runt när man har huggit ned skogen och det inte finns något kvar.

Det finns i dag skogsägare som har väntat länge på ersättningar för frivilliga avsättningar. De har inte fått dem. Vi behöver förmodligen öka takten för avsättningar och köpa in skog så att den blir kvar när den andra skogen brukas.

Är det verkligen rätt satsning att dra ned på anslaget i stället för att höja det?

Anf. 40 LARS TYSKLIND (L) replik:

Herr talman! I grunden handlar det inte bara om anslag. Under alliansregeringens tid införde vi ett system med markbyte där vi utnyttjade statens skogsinnehav i Sveaskog. Vi har fått höra många vittnesmål om att skogsägarna tyckte att det var ett bra system.

Vi besökte Västmanland för att se på brandområdet. Där hade någon just bytt till sig statlig skog. Det var kanske ödets ironi, men det lyckades man reda upp på något sätt. Just där vittnade man om hur bra det hade varit att man kunde föra den typen av diskussioner.

Vi ska inte bara fastna i en anslagsfråga. När det gäller gammelskog vill jag vara tydlig med – och det framgår av vårt särskilda yttrande – att vi står helt bakom att det finns mycket gammelskog som vi måste bevara just för att den innehåller så mycket biologisk mångfald.

Vi får inte heller glömma bort att skogsbruket i sig blir, precis som Emma Nohrén säger, allt intensivare. Det kommer också att ställa allt högre krav på näringarna att hålla sig med ett långsiktigt hållbart skogsbruk. Jag är full av tillförsikt att man ändå vidtar många åtgärder just med tanke på den biologiska mångfalden.

Vi ska inte se ett motsatsförhållande i detta. Det stora problemet jag kan se är att det kommer att bli en så stor konkurrens om resursen skog så att vi måste kanalisera var den gör mest nytta.

Anf. 41 MAGNUS OSCARSSON (KD):

Herr talman! Jag lägger fram ett särskilt yttrande till förmån för Kristdemokraternas budgetförslag.

I de flesta diskussioner om landsbygdens utmaningar är det de materiella och ekonomiska värdena som debatteras flitigast. De är oerhört viktiga. Men det finns andra värden som också är viktiga. Vi kristdemokrater menar att vi har ett djupt moraliskt ansvar för den jord vi ärvt, det vill säga förvaltarskapstanken. Vi har ett ansvar som vi har ärvt av generationer tillbaka, och vi lämnar ansvaret vidare till våra barn och barnbarn.

Ovärderliga kulturmiljöer och unika resurser i naturen får inte gå förlorade. Samtidigt kan inte landsbygden betraktas som ett museum från en svunnen tid. Det går och är nödvändigt att kombinera bevarande och värnande med modernitet och utveckling. Ingen av oss kan berätta hur framtiden kommer att se ut och vilka behov som kommer att vara centrala för människorna om hundra år. Vissa behov är dock alltid giltiga; människan behöver alltid mat för överlevnad, och människan behöver naturen för sitt välbefinnande. Detta har vi ett moraliskt ansvar att förvalta.

Sveriges jordbruksföretagare bidrar konkret till det långsiktiga förvaltarskapet, som är en central del av kristdemokratisk ideologi. Jordbruket är inte vilken näring som helst. Jorden ligger där den ligger och kan inte flyttas utomlands. Om vi vill ha den brukad måste det finnas människor här i vårt land som är beredda att göra det, som tycker att det finns tillräckligt goda förutsättningar för att arbeta, bo och leva på den svenska landsbygden. Det handlar om ekonomiska villkor, och det handlar naturligtvis också om kommunikationer, service, trygghet från att utsättas för brott och allt annat som ger ett gott liv där man bor och verkar. Det är vi, mina politiska kollegor i kammaren, som kan fatta de politiska beslut som behövs för att detta ska vara möjligt.

Herr talman! Världen står i dag inför hotande klimatförändringar, ökat energibehov och en världsbefolkning på väg upp mot 9 miljarder. Antalet människor som lider av hunger är större än någonsin.

Kristdemokraterna menar att jordbrukspolitiken måste ta sin utgångspunkt i dessa grundläggande omständigheter, att det finns åkermark att bruka för livsmedelsproduktion i framtiden. Att bevara svenskt jordbruk är nödvändigt för försörjningstryggheten också i vårt land. I dag importerar vi hälften av våra livsmedel. Vad händer om läget i vår omvärld försämras så att importen störs eller hindras helt? Har Sverige beredskap för detta? Frågan måste upp på den politiska dagordningen.

Herr talman! Jordbruket är centralt för sysselsättningen på den svenska landsbygden och i livsmedelssektorn. För att trygga livsmedelsproduktionen för framtiden måste det slås fast att den odlade jorden är en oersättlig och livsviktig resurs. Det är politikens uppgift att ge jordbruksföretagarna

rimliga villkor. Det bästa sättet är genom generellt goda villkor för företagaren samtidigt som vi tar hänsyn till areella näringars särskilda karaktär.

Mina vänner! Mjölken är ett av Sveriges viktigaste livsmedel och svarar för en femtedel av det svenska jordbrukets intäkter. Tyvärr har utvecklingen för de svenska mjölkbönderna visat på en negativ trend under en längre tid. Vi vet – det är fakta – att fem mjölkbönder slutar varje vecka. På tio år har antalet mjölkbönder halverats. Priserna för mjölk ligger på bottenivåer. Betesmarker och hagar växer igen, för det finns inga betande ungdomar längre. 20 procent har vuxit igen med sly och buskar på tio år.

De senaste åren har krisen förvärrats, främst till följd av utvecklingen i Ukraina och bojkotten av europeiska mejeriprodukter från Rysslands sida. Den dystra bilden måste nu vändas till framtidstro bland de svenska bönderna och övriga landsbygdsbor. Vi måste skapa lika villkor mellan svenska och andra europeiska bönder.

I början av detta år hade vi kristdemokrater Mjölakens dag här i riksdagen. Förresten blir det en uppföljning den 14 januari nästa år. Ca 90 mjölkbönder kom hit från hela Sveriges land och berättade sina historier om att vara mjölkbönder i den tuffaste tiden i mannaminne. Deras berättelser berörde på djupet. Det var på riktigt. Många hade redan gett upp, och många kanske tvingas ge upp. Tusentals arbetstillfällen kommer att kunna försvinna. Det kan gå riktigt illa om detta får fortsätta. För att möta krisen för mjölksektorn har Kristdemokraterna föreslagit att mjölkbönderna årligen ska få 1 000 kronor per ko för de merkostnader som svensk mjölkproduktion har i jämförelse med andra EU-länder.

Det är lätt att tro att mjölkkrisen är över. Pengar kommer från EU och från staten, och därmed är det väl ganska bra, kan man lätt tro. Tänk om det vore så väl! Vet ni vad mjölkpriset är i dag? Jag ringde en mjölkbonde i Ödeshög i morse. Han var i sin ladugård och mjölkade korna. Jag frågade vad mjölkpriset är i dag. Han svarade att det är 2,67 per kilo mjölk, om det inte blir något avdrag för exempelvis fel på mjölken. När man räknar med pengarna från EU och staten är priset uppe i ungefär 2,71–2,72. Men för att bonden ska kunna klara sig med näsan över vattennivån vet vi alla att bonden borde ha 3,60–3,70 per kilo mjölk.

Under mina resor runt i Sveriges land hör jag samma sak. Mjölkbönderna säger: Vill ni politiker ha mjölkproduktion kvar i landet måste det märkas i våra plånböcker. Annars kommer vi att försvinna.

Vi har chansen, mina vänner, att göra skillnad för Sveriges mjölkbönder och vår landsbygd. Vi i Kristdemokraterna vill göra det. Jag yrkar bifall till Kristdemokraternas budgetförslag.

Anf. 42 ISAK FROM (S) replik:

Herr talman! Jag tackar Magnus Oscarsson för anförandet och det brinnande engagemanget för mjölkböndernas situation. Under de åtta år då den borgerliga alliansen hade regeringsmakten saknade vi ledamöter som Magnus Oscarsson här i riksdagen. Då såg vi ingenting av några arrangemang som Mjölakens dag och så vidare.

I allt väsentligt är Kristdemokraterna ett konservativt borgerligt parti som motsätter sig alla former av bidrag. Kristdemokraterna jobbar traditionellt utifrån gävoprincipen, i vart fall när det gäller välfärden. Men för jordbrukssektorn har man nu anammat bidragspolitiken. Nu har man lagt

fram ett förslag på 340 miljoner eller 1 000 kronor per ko i extra kostnadsersättning. Har det på något sätt undgått Kristdemokraterna att vi är med i EU och att ett sådant här stöd är att jämställa med ett statsstöd? Är det någonting som Magnus Oscarsson och Kristdemokraterna i opposition över huvud taget bryr sig om?

Anf. 43 MAGNUS OSCARSSON (KD) replik:

Herr talman! Jag tackar Isak From för frågan. Det är som han säger – vi har haft åtta år då vi suttit i regeringen och försökt göra vad vi kunnat. Men man vill alltid göra ännu mer. Den verkliga krisen inträdde under 2014. Det har varit väldigt tuffa år för mjölkbönderna under 2014 och framför allt 2015. Och krisen blir inte mindre. Vi märker, som jag sa i mitt huvudanförande, att krisen fortsätter. Mjölkbönder har det oändligt tufft och svårt. Gör vi ingenting utan bara låter detta vara kommer vi att se en förlorad generation. Vi kommer att se väldigt många mjölkbönder försvinna.

Vi var på ett seminarium i morse där författaren Malin Sundin talade om situationen för mjölkbönderna. När man lyssnar på hennes historia förstår man att massor av mjölkbönder kan komma att ge upp för att det inte funkar att bedriva mjölkproduktion i vårt land. Då kan man säga att det är gott så – eller så gör man någonting för att försöka förbättra för Sveriges mjölkbönder.

Kristdemokraternas förslag är inte det enda tänkbara. Det går säkert att lägga fram andra förslag. Men vi tycker att vi måste göra någonting för att förbättra för mjölkbönderna. Vi kan inte bara stå och titta på och säga ”det var väl tråkigt”. Vi lägger fram förslaget. Det är klart att vi kan verka för detta i EU. Det är oändligt viktigt att vi gör någonting och vill göra skillnad.

Anf. 44 ISAK FROM (S) replik:

Herr talman! Jag tackar Magnus Oscarsson för svaret. Magnus Oscarssons retorik innebär att man släpper upp för fri subvention av jordbrukssektorn bland övriga EU-länder. Men det är ju det som vi konsekvent har motarbetat oavsett regering ända sedan vi gick in i EU. Det ska vara ordning och reda bland jordbruksstöden.

Det jag ser nu är en totalsplittring bland de borgerliga partierna. Å ena sidan har vi Moderaterna och särskilt Liberalerna, å den andra Kristdemokraterna och Centerpartiet. De står precis mot varandra. Den ena sidan vill ha nedskärningar av stöden, de andra vill ha ökade bidrag.

Är det inte så att vi måste jobba utifrån att jordbrukarna och bönderna faktiskt ska få betalt för det de säljer? I dag är det brist på bland annat mjölk, grädde och crème fraîche-produkter, men är det så att pengarna går till jordbrukarna och bönderna? Nej, så är det inte. Pengarna hamnar i handeln. Bönderna och jordbrukarna försöker vi stötta genom livsmedelsstrategin – som jag kommer att prata om sedan – så att pengarna går till dem som producerar.

Jag tror att alla här är överens om att vi inte vill ha mer subventioner som ska läggas på skattebetalarna. Det gäller särskilt de borgerliga partierna. Vi vill att marknaden ska bära sig själv. Men just i den här frågan viker Kristdemokraterna av och föreslår gigantiska nya stöd, som dessutom är helt olagliga och inte ens genomförbara.

Anf. 45 MAGNUS OSCARSSON (KD) replik:

Herr talman! Jag tackar Isak From för repliken. Det är bra att vi för en diskussion om detta. Jag hoppas att det bara är början på en diskussion om mjölkböndernas situation. Det är jättebra att Isak From, Socialdemokraterna, Miljöpartiet och regeringen tittar på det här. Jag vet att ni har gjort det. Vi vet också att lite pengar faktiskt har kommit fram. EU har lagt 73 miljoner, och lika mycket har staten lagt. Det är bra. Men det är inte tillräckligt.

Det behövs ett engagemang för att vi ska ha kvar en produktion i landet, för att vi ska kunna säga till våra barn, till kommande generationer, att vi har en mjölkproduktion i landet, att det finns mjölk att tillgå som är svensk. Det är oerhört viktigt.

Det närmar sig jul, Isak From. Det är bara några dagar till julafton. Du ska få en present av mig, en bok med titeln *Spilld mjölk*. Den ska du läsa i jul och så kan vi, när vi träffas efter nyår, fortsätta att diskutera situationen för svenska mjölkbönder. Det gäller inte bara det som varit, utan också det som sker just nu. Gör vi ingenting fortsätter det. Låt oss diskutera frågan på Mjölakens dag den 14 januari.

Anf. 46 ANDERS FORSBERG (SD) replik:

Herr talman! Tack, Oscarsson, för ett intressant anförande! Det är intressant att höra att Sverigedemokraterna och Kristdemokraterna ligger nära varandra. Oscarsson nämner likvärdiga villkor och tar upp förslaget om betesersättningen. Från vår sida ser vi det som väldigt positivt att det finns fler partier som lägger fram förslag som liknar Sverigedemokraternas.

Man kan alltid diskutera finansieringen. Vad jag förstår finansierar Kristdemokraterna betesersättningen helt eller åtminstone till viss del genom att ta pengar från landsbygdsprogrammet. Vi väljer att skjuta till nya pengar. Betesersättningen är intressant, för jag tror att vi måste testa systemen. I Sverige är vi alldeles för rädda för överförmyndaren EU. Jag tror att vi har stora möjligheter att genomföra dem. Det var en kommentar i den delen.

Min fråga gäller dieselskatten. Jag tror inte att det undgått Oscarsson att vi är ungefär värst i klassen sett i ett europeiskt perspektiv. Frågan är vad KD vill. Vill Kristdemokraterna närma sig Europa, eller till och med Danmark? Kommer det att finnas en vilja? Kommer det konkreta förslag i framtiden? Det vore intressant att få veta.

Anf. 47 MAGNUS OSCARSSON (KD) replik:

Herr talman! Tack, Anders Forsberg, för frågan! Det är intressant att ni tar upp beteskravet, Anders Forsberg, för jag har inte riktigt förstått hur ni tänker där. Är ni med på att modernisera betesersättningen?

Många gånger fastnar vi i hur det var förr genom att vi kanske ser på gamla tv-filmer. Vi som växte upp med Emil i Lönneberga har framför oss en bild av hur det ser ut med den delen av produktionen. Men beteskravet kom till för 30 år sedan, och mycket har hänt. Det är klart att det måste ses över.

Min fråga går tillbaka till dig, Anders. Jag vill ha klarhet i, och passar på att fråga, hur ni ser på beteskravet. Är ni med på att se över det? Finns det något som Sverigedemokraterna vill göra på den punkten?

Anf. 48 ANDERS FORSBERG (SD) replik:

Herr talman! Ja, det var en passning tillbaka. Jag ställer väl frågan om dieselskatten igen, för jag skulle gärna vilja ha en liten utläggning om dieselskatten från Kristdemokraternas sida beträffande viljan och möjligheterna.

Vad gäller beteslagstiftningen som sådan, som jag tog upp i mitt anförande och också till viss del har nämnt i replikskiftena, tror jag att det är viktigt att se över beteslagstiftningen för att modernisera den. Däremot står vi fortfarande kvar vid den. Vi anser att det är viktigt att det finns betande djur. De värdena bidrar till ett öppet landskap och till biologisk mångfald.

Eftersom jag har den bakgrund jag har är jag väl medveten om att mjölkproduktionen som sådan är förenad med en hel del merkostnader. Den lagstiftning vi har gör att det blir svårt att få betalt för dessa merkostnader.

Jag skickar tillbaka frågan. Utveckla den gärna.

Anf. 49 MAGNUS OSCARSSON (KD) replik:

Herr talman! Tack, Anders Forsberg! Det är viktigt att få det klargjort, för jag märker när jag diskuterar med mjölkbönder ute i landet att många undrar vad Sverigedemokraterna tycker. De undrar om Sverigedemokraterna förstår deras vardag eller om de bara talar om det i riksdagen och sedan lägger fram någonting annat. Det är viktigt att du sa att ni är för någon form av modernisering. Ändå vill ni inte förändra på djupet. Det tycker jag är en brist. Det är viktigt att vi kan diskutera frågan i Sveriges riksdag. Det är vettigt.

Vad gäller frågan om dieselskatten vill jag säga att vi självfallet vill se en förändrad dieselskatt. I vårt budgetförslag har vi sträckt oss så långt att vi vill ge alla lantbrukare kompensation för höjningen. Vi sänker alltså dieselskatten för lantbrukarna. Det tycker vi är viktigt. På sikt skulle vi naturligtvis vilja göra mycket mer om pengarna fanns, för det är en orättvisa.

Det är viktigt att se över alla kostnader som Sveriges mjölkbönder, och bönder över huvud taget, har i vårt land. Det är kostnader som kanske bara finns här. De måste ses över, och jag hoppas att vi längre fram kan lägga fram fler sådana förslag.

Anf. 50 ISAK FROM (S):

Herr talman! Vi debatterar i dag utgiftsområde 23. Jag var mycket frustrerad när jag förra året stod i talarstolen och visste att oavsett vad jag sa skulle den nya majoriteten tillstyrka den borgerliga budgeten, den majoritet som då fick stöd av Sverigedemokraterna. Nu känns det mycket bättre. För mig som småbrukarson från Västerbottens inland känns det stort att stå här och presentera en politik för ny framtidstro i hela landet.

Jag vill till att börja med yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på motionerna.

S-MP-regeringen i samarbete med Vänsterpartiet ser fördelningen inom utgiftsområde 23 som en del i budgetpropositionens förslag som helhet. Ett område kan inte ses avskilt från ett annat, utan allt hänger ihop – utbildning, arbetsmarknad, näring, miljö, infrastruktur, sjukvård och inte minst migration. Allt det hänger dessutom ihop med att de areella näringarna ska må bra och kunna utvecklas.

Det kommer glädjande rapporter om att kräftan i Västerhavet ökar och att fisket återigen kan öka ganska kraftigt. Det kommer också rapporter om att fler laxar kan gå upp i våra älvar och åar tack vare de insatser som har gjorts. Sven-Erik Bucht ber att få hälsa till utskottet från Bryssel och önska god jul. Han hade gärna varit här och debatterat i dag, men fiskeförhandlingarna om framför allt Västerhavet har dragit ut på tiden.

Herr talman! Jag brukar fiska gädda med mina barn; särskilt den yngste sonen är väldigt intresserad av det. I somras ville jag utveckla det lite grann, så vi åkte till Byskeälven för att fiska lite öring eller kanske någon lax. Där träffade jag tysken Hermann. Hermann är från Berlin och brukar varje år åka till norra Sverige för att fiska. Han var lite kluven. Han sa att fisket blir bättre och bättre, men tågen går inte och lanthandeln och annan samhällsservice har försvunnit. Han undrade vad politikerna i det här landet egentligen har för politik, om de inte ser möjligheterna. Jag skruvade lite på mig och sa att nu har vi en ny regering som ser möjligheterna och har ambitionen att vända utvecklingen. Men jag sa också att regeringen är fullt medveten om uppförsbacken.

Varför berättar jag det? Jo, för det är min övertygelse att det är nyckeln till att landsbygden ska kunna överleva. Urbaniseringen har varit stark i vårt land, och vi är medvetna om att Socialdemokraterna och alla tidigare regeringar, oavsett färg, bidragit till den urbanisering som varit stark i vårt land.

Men tiderna förändras och regeringsskiften sker. S-MP-regeringen har många djärva mål som satts upp för att hejda den arbetslöshet och negativa utveckling som vi fick ärva från den borgerliga regeringen. Nu jobbar vi med att vända utvecklingen på alla områden, inte minst gäller det landsbygden. Det är på landsbygden den tidigare borgerliga regeringens jobbmisslyckande syns tydligast. Som jag sagt i replikskiftena har vi ett rekryteringsgap. Folk söker inte de lediga jobb som faktiskt finns. Det finns många lediga jobb även inom de areella näringarna.

Vi har sagt det tidigare och kommer att säga det igen: Sverige har väldigt goda tillgångar när det gäller naturresurser. Vi har en livsmedelsproduktion med mycket hög kvalitet, och vi har skogen: Det är förnybara motorer för hela landet. Vi har tagit tre viktiga initiativ för stimulera jobben i de gröna näringarna: livsmedelsstrategin, det nationella skogsprogrammet och en parlamentarisk beredning för hela landsbygden.

Marianne kommer senare att ta upp livsmedelsstrategin särskilt. Låt mig dock säga att det är fler varumärken än Västerbottenost och Kalixljöjrom som det här landet kan exportera, och det är vad livsmedelsstrategin handlar om, förutom att få upp kvalitetsmaten på våra svenska köksbord.

Det är en svår konkurrenssituation nu, inte minst för mjölkbönderna. Därför föreslår regeringen nu tydligt att jord- och skogsbruket ska kompenseras för föreslagna höjningen av dieselskatten. Det är en satsning på 199 miljoner. Men vi kan konstatera att detta inte riktigt räcker, utan vi föreslår ytterligare 100 miljoner kronor. Jag kan garantera att vi ser mycket allvarligt på det som händer i mjölksektorn i Sverige. Regeringen och särskilt Sven-Erik har ägnat mycket arbetstid och engagemang åt denna fråga det senaste året.

Vi höjer det nationella stödet till lantbrukare i Norrland. Vi ger Jordbruksverket de viktiga resurser de behöver för att kunna betala ut stöd i tid. Efter att budgeten blev klar har vi också beslutat att 96 miljoner, varav

76 miljoner från EU och 20 miljoner från nationella medel, kommer att kunna betalas ut. Under 2016 kommer vi att betala ut ytterligare 56 miljoner av nationella medel till företagen. Det blir alltså 150 miljoner totalt.

Jag ska säga något om skogen också. I måndags diskuterade vi ju särskilt klimatavtalet, som är väldigt viktigt, och där är skogen en nyckelfaktor.

Ibland rörs begreppen i debatten ihop. Det framstår ibland som om vi har en avskogning. Det har vi inte i Sverige. Det som sker i Amazonas, Indonesien och Afrika ska inte jämföras med vad som sker i vårt land. Här i Sverige är skogen redan inne i ett brukat system. I och med detta har vi ungefär lika mycket skog i alla åldrar som går att skörda varje år, och det gör att skogen kan göra nytta hela tiden.

Och till dem som säger att skogen inte räcker till vill jag säga att den här regeringen kan visa att det inte stämmer. Vi kan satsa på både det industriella skogsbruket och på att skydda skog. Vi klarar båda dessa åtgärderna. Vi klarar detta, för det är viktigt för kommande generationer.

Därför är regeringens satsning på arbetet i det nationella skogsprogrammet så viktigt. Vi tror på samverkan. Därför har regeringen också genomfört dialogprocesser runt om i landet med alla intresseorganisationer. Det är viktigt för att få en bred acceptans för skogspolitiken.

Det finns en sak jag är orolig över och en utveckling som jag vill varna för. GS-facket visade nyligen att migrantarbetare ännu en gång har farit illa och utnyttjats i Sverige under slavliknande förhållanden.

Politik hänger samman. Därför är ett huvudentreprenörsansvar så viktigt också för skogen. I skogen finns också viltet – viltstammar som i Sverige är stabila och växande. Det är en resurs som måste förvaltas långsiktigt.

Viltköttet är en viktig och klimatsmart resurs som ska utnyttjas mer. Inte minst måste vi alla jobba för att ha mer viltkött på våra köksbord.

Ingen kunde vara gladare än jag när regeringen nu presenterade ett förslag om fjälljakten. I och med detta bockar regeringen av ett vallöfte. Det är en fråga som vi har drivit i opposition och som utskottet också gett ett tillkännagivande om. Nu hoppas vi att så många som möjligt svarar på remissen, så att Jordbruksverket kan få ändra föreskrifterna.

Det är också viktigt att regeringen nu orkar ta sig an en samlad viltförvaltning. Det är dags att vi går från enskilt bevarande till bevarandeplaner och en samlad viltförvaltning där hänsyn tas till vad markerna faktiskt orkar bära.

Jag ska avsluta som jag började. Det gäller att se politiken som en helhet. Vi har ett stort rekryteringsgap i Sverige i dag, inte minst i glesbygden. Därför innebär migrationen också en stor möjlighet att lyfta svensk landsbygd.

Jag är glad över att vi nu har en regering som ser mångfald som en tillväxtfaktor. Det är viktigt.

Slutligen vill jag citera den tidigare statsministern Göran Persson, som i ett av sina tal om det gröna folkhemmet sa: Jordbruket är en grön framtidsbransch. Skogen är vår största solfångare. Det tycker jag är en bra ledstjärna för den här debatten.

Jag vill avsluta med att önska herr talmannen och ledamöterna god jul och gott nytt år. Jag beklagar att jag drog ut på tiden.

(Applåder)

(ANDRE VICE TALMANNEN: Tack för det! Jag vill på förekommen anledning påminna alla om den överenskommelse som talmannen har gjort med gruppledarna om sex minuters anförande.)

Anf. 51 ULF BERG (M) replik:

Herr talman! Jag tänkte börja med att gratulera till detta med fjälljakten. Jag är den förste att erkänna att jag tycker att den socialdemokratiska regeringens förslag är betydligt bättre än det beslut som alliansregeringen fattade, som ju ställde till det. Då har vi klarat ut det.

I övrigt hittar jag inte mycket positiva förslag från Socialdemokraterna. Därför vill jag ställa en fråga om dieselskatten. Man får viss kompensation. Det görs av med ungefär 400 miljoner liter diesel i jord- och skogsbruket. Av dem går 170 miljoner till skogen och resten till jordbruket. Av jordbrukets del går kanske ca 20 procent till mjölkbönder. Man träffar alltså inte mjölkproduktionen särskilt bra, men samtidigt är det för branschen värdefullt i konkurrenshänseende.

Men de höjda dieselskatterna kommer ju att slå mot transporter av skogsprodukter. De hör inte till dem som återbetalning av skatt, utan åkerierna får i stället en ökad kostnad. Just nu ser vi sänkta drivmedelspriser, men det sker också internationellt och är något som också konkurrenterna tar del av. Totalt sett blir det alltså en ökad kostnad.

Eftersom detta inte räcker fortsätter man från S, V och MP att vilja införa en kilometerskatt om 14 kronor per mil. Det blir 280 000–300 000 till per år för en timmerbil som går runt 20 000 mil per år. På vilket sätt är detta en förbättring? Hur skapar man jobb i skogen med den skattechock som S-regeringen föreslår nu och på sikt?

Anf. 52 ISAK FROM (S) replik:

Herr talman! Tack, Ulf Berg, för frågorna!

Vi kan nu se att vi har en regering som går från ord till handling. Trots att vi nu har de lägsta bränslepriserna på många år föreslår vi, till skillnad från den borgerliga alliansregeringen, att jord- och skogsbruksföretagen kompenseras för den skattehöjning vi föreslår, och kompensationen blir större än skattehöjningen. Det som är viktigt att ha med sig är hur vi ska motivera fler företagare att satsa på förnybara bränslen. Är det genom att göra fossila bränslen så billiga som möjligt? Vi tror inte det.

Vi tror att förnybara bränslen är en tillväxtfaktor för skogen. Det är viktigt för skogsägarna och skogsföretagen att vi kan utvinna fler produkter ur skogen.

Nu lyfter Ulf Berg in också lastbilsskatten, där det faktiskt inte finns något färdigt förslag på riksdagens bord att ta hänsyn till, utan det är bara antaganden. Vad vi kan konstatera är detta: I de mätningar som är gjorda i till exempel Småland är ungefär hälften av lastbilarna som åker omkring utländska. Ska de vara med och betala för det vägunderhåll och det slitage som sker på svenska vägar? Är det rimligt? Om det är rimligt kanske de även ska vara med och betala på ett eller annat sätt. Den nya S-MP-regeringen kommer tillbaka med ett förslag till Sveriges riksdag, men det är som sagt inte klart.

Prot. 2015/16:47

16 december

*Areella näringar,
landsbygd och
livsmedel*

Anf. 53 ULF BERG (M) replik:

Herr talman! Jag tycker att Isak From är lite vårdslös med sanningen och använder ett argument som är helt felaktigt, att kilometerskatten ska komma åt de utländska åkarna. Enligt min uppfattning är det snarare precis tvärtom. Det ökar bara lönsamheten i att lura systemet. Höjda dieselskatter och liknande träffar sällan de åkarna. De har sin egen diesel med sig från de länder som de kommer ifrån, och det är inte alltid bästa kvalitet. Detta kommer att försämra.

Jag frågar än en gång: Hur många jobb får man när man inför kilometerskatten? Det är också något där man hänvisar till att vi skulle få bättre vägar. Men statsministern och finansministern har väl varit mycket tydliga med vad de 4 miljarder som man räknar med att få in ska användas till. De är till att bygga snabbjärnvägar. Norrlands inland och vi som bor utanför de stora städerna ska alltså vara med och finansiera att de som bor i kungliga huvudstaden snabbt kan åka till Göteborg och eventuellt också till Malmö. Men nu håller det på att bli ännu dyrare, så från regeringens sida kanske man behöver fundera över att ta ut en ännu högre kilometerskatt.

Kilometerskatten är ett otroligt hot mot de bygder som jag kommer från och borde vara det även där Isak From kommer från, det vill säga där det finns långa avstånd och där det behövs jobb ute i bygderna för att människorna ska kunna bo kvar men där produkter ofta måste transporteras till marknader.

Jag är otroligt rädd för att funderingar runt investeringar och annat kommer att gå i stå i avvaktan på att det kommer ett förslag. När man funderar över att investera kanske man gör det närmare de stora tätorterna. Det kommer att slå hårt på oss som bevakar de platser där det inte bor lika många människor.

Anf. 54 ISAK FROM (S) replik:

Herr talman! Ulf Berg kommer här igen med en mängd antaganden. Vi kan fråga Ulf Berg: Hur många jobb tror du kan skapas om vi får fler bioraffinaderier i Sverige som kan producera förnybara bränslen? Hur många jobb skapas det om företagen kan anställa skördarlag som tar hand om groten i stället för att avskeda dem? Hur många jobb kan vi skapa om transporterna börjar fungera? Det är det som S-MP-regeringen nu föreslår och som ligger i ett annat anslag inom infrastrukturen. Det är underhåll av de kraftigt eftersatta järnvägsinvesteringar som har varit under många år i Sverige.

Företag måste oavsett bransch välja lastbilstransporter för att järnvägen inte fungerar. Det är sådana diskussioner som vi måste ta. Hur ska de här varorna, det här timret, det här virket, de här jordbruksprodukterna både produceras och transporteras? Vi måste se detta som en utveckling och kunna ta steg framåt. Vi kan inte stå kvar och stampa på samma ställe, speciellt inte när vi har de lägsta bränslepriserna på många år. Då gör den här regeringen ett tydligt ställningstagande och sänker dieselskatten, bränsleskatten för jord- och skogsbruksföretagare.

Anf. 55 ANDERS FORSBERG (SD) replik:

Herr talman! Jag får tacka för föredragningen från Isak From.

Det är glädjande att regeringen valde att höja återbetalningen av dieselskatten till 1,70 kronor. Ett av restalliansens kanske lite mindre goda eftermälen är väl att man lät det gå åt det hållet. Jag är glad att man väljer att återställa den. Men man väljer samtidigt att höja skatten på diesel och bensin, så det man ger med ena handen tar man tillbaka med den andra, trots vallöften.

Det var tidigare en debatt om livsmedelsförsörjningen och den utveckling som är på landsbygden. Där kan jag känna en viss oro utifrån jordbruket och skogsbruket. Hur ser man från Socialdemokraternas sida på jordbruket? Ser man det som en verksamhet som vi ska vidareutveckla i Sverige? Vad är man i så fall beredd att göra? Är man beredd att ta ett helhetsperspektiv på frågan? Man talar väl om den nya livsmedelsstrategin. Men vi har verkligen inte sett något i nuläget, och det ska bli högst intressant att se.

Jag har två konkreta frågor. Den ena gäller djurskyddslagstiftningen. Det finns uppgifter om att det kommer en proposition i vår. Då undrar jag: Hur ser Isak From på djurskyddslagstiftningen? Är målen eller medlen de viktigaste?

Det andra handlar om skogsvårdslagstiftningen. Behöver skogsägarna känna oro inför inskränkningar i skogsbruket, som man kanske gör med den regering som sitter i dag?

Anf. 56 ISAK FROM (S) replik:

Herr talman! Tack, Anders Forsberg, för frågorna! Jag tycker att det är viktiga frågor.

Jag tror att svensk djurskyddslagstiftning vilar på stark tradition. Djurskyddslagstiftningen är grunden för att konsumenterna ska välja kvalitet och välja våra produkter. Det finns anledning att se över vissa delar i djurskyddslagstiftningen, och den här regeringen återkommer till riksdagen med förslag på hur vi vill göra.

När det gäller skogsvårdslagstiftningen kan vi se att vi har levt med en socialdemokratisk skogsvårdslagstiftning under många år. Under de många år som vi har haft den skogsvårdslagstiftning som vi har har skogen vuxit till. Det växer mer än vi tar ut.

Det vi vill titta på är de förhållanden där vi tydligt kan se att det har blivit fel, att det har skett något som inte är bra. Olika ägare, entreprenörsföretag, skogsföretag och uppköpare kan skylla på varandra. Här måste det ske ett klargörande av vem som är skyldig. Det är särskilt viktigt för skogsägaren att skogsägaren får veta att han inte blir dömd om entreprenadföretaget begår en missgärning på hans mark. Det är de delarna som vi tycker är särskilt viktigt att reda ut.

För skogsägarnas skull vill vi ta reda på vem som faktiskt är ansvarig. Det är inte rimligt att en skogsägare som säljer sin skog till ett skogsföretag som utan skogsägarens vetskap anlitar en entreprenör kan bli ålagd böter eller kanske ännu mer.

Anf. 57 ANDERS FORSBERG (SD) replik:

Herr talman! Det var två frågeställningar som jag hade. Det är ändå glädjande att man nämner detta med djurskyddslagstiftningen. Jag förstår

att det är ganska svårt att från Isak Froms sida i förväg gå in på förslagen, men det handlar mer om en inställning, hur man ser på detta från Socialdemokraternas sida.

Jag nämnde frågorna om både djurskyddslagstiftningen och skogsvårdslagstiftningen därför att man i regeringen trots allt sitter ihop med ett parti som inte direkt definieras som landsbygdsvänligt, i alla fall inte enligt majoriteten av dem som bor på landsbygden. Det finns förslag som regeringen har lagt som känns ganska oroande.

Hur ser man från Isak Froms sida på beteslagstiftningen? Vi har haft den frågan uppe tidigare. Hur man ser man som regeringsparti på den frågan? Behövs det en reformerad beteslagstiftning? Det vore ganska intressant i så fall.

Anf. 58 ISAK FROM (S) replik:

Herr talman! Jag inledde med att säga att vi tycker – och verkligen vill trycka på – att svensk djurskyddslagstiftning vilar på en lång tradition och en stabil grund. Det gör även beteskravet. Det är mycket viktigt. Jag tror att det blir svårt att saluföra Bregott och svensk mjölk om man inte kan visa betande kor på gröna ängar.

Anf. 59 ESKIL ERLANDSSON (C) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att gratulera oss alla till att vi har rönt framgångar på fiskets område. Jag tycker att det är viktigt för den biologiska mångfalden. Det är viktigt för de verksamheter som finns inom och runt fisket.

Jag skulle vilja fråga Isak From följande: Vilken regering var det som framförhandlade de avtal som gäller på fiskets område, så att vi nu faktiskt har uppnått dessa goda resultat på fiskets område och som jag alltså gläds åt?

Den andra frågeställningen jag har gäller de allmänna bensin- och dieselskattehöjningar som föreslås i denna budget. På vilket sätt hjälper de människor och verksamheter på den svenska landsbygden? På vilket sätt hjälper den skatt höjning på drivmedelsområdet och den skatt som man inför på etanol verksamheter och människor på den svenska landsbygden? På vilket sätt bidrar detta till att vi får ett mer fossilfritt samhälle?

Min tredje frågeställning gäller det skogliga området. Varför förbigår man det arbete som alliansregeringen iscensatte med att ta fram ett nationellt skogsprogram, vilket jag tyckte var bra, genom att utreda och lägga fram förslag om en förändring av skogsvårdslagstiftningen? Sådana saker bör väl också ingå i ett nationellt skogsprogram, om man nu ska ta fram det tillsammans och i gemenskap?

Anf. 60 ISAK FROM (S) replik:

Herr talman! Jag tackar Eskil Erlandsson för frågorna. Jag tror att han håller med mig om att utredningar, speciellt utredningar där det sker en översyn, görs av regeringar. Det görs inte av olika programkommissioner och så vidare. Det är viktigt för det nationella skogsprogrammet att man faktiskt tittar på den skogsvårdslag som vi har i dag. Vad funkar bra, och vad skulle man eventuellt behöva ändra på? Det är denna översyn som den här regeringen vill göra för att se vad vi i så fall behöver göra för att ta nästa kliv.

Jag tror att det viktigaste för landsbygden och för hela Sverige är att vi faktiskt går över från fossila bränslen till förnybara bränslen. Då är de låga bränslepriserna överlag på fossila bränslen en stor utmaning. Det är den stora utmaningen för skogsägare runt om i landet. Om vi kan få till mer produkter utifrån skogen kommer det också att gynna landsbygden.

Anf. 61 ESKIL ERLANDSSON (C) replik:

Herr talman! Isak From svarade inte på min först framställda fråga om vilken regering det var som förhandlade fram de avtal som gäller på fiskets område. Jag kan upplysa kammaren om att det var den regering som jag tillhörde. Jag är glad över att de förhandlingar som skedde och de beslut som togs har lett till det som Isak From redovisade i sitt anförande. Jag hoppas att vi alla kan glädjas åt det.

Jag ska gå tillbaka till drivmedelsskatterna som främst drabbar människor som inte har något alternativ. Jag har mycket svårt att förstå att man skattebelägger ett alternativt fossilfritt drivmedel och samtidigt höjer de allmänna drivmedelsskatterna på bensin och diesel. Det försvårar för människor och deras verksamheter som är så beroende av transportmedel för att över huvud taget kunna fungera på ett bra sätt i vårt samhälle.

Jag har också mycket svårt att förstå att man föregriper ett arbete som vi i den här kammaren i stort är överens om måste ske. Normalt är det så att programgrupper och liknande initierar behov av föreskriftsförändringar och lagändringar. En regering brukar inte föregripa en programgrupps arbete genom att själv gå in och föreslå saker. Men förmodligen är det så också i detta fall, precis som på det jaktliga området, att regeringens socialdemokratiska del har tvingats att dansa efter Miljöpartiets pipa.

Anf. 62 ISAK FROM (S) replik:

Herr talman! Jag tackar Eskil Erlandsson för detta. Det är bra att vi under lång tid i stort sett har haft en samsyn kring fiskepolitiken. Jag kan gärna berömma Eskil. En del saker som han gjorde var bra och viktiga.

(ESKIL ERLANDSSON (C): Jag tackar.)

Jag har tidigare sagt till Eskil att han i fråga om andra saker hade det lite svårt med sina förbundskamrater i den borgerliga alliansen. Han fick inte igenom sin politik på flera olika områden.

Det råder lite missuppfattningar om, vilket ofta lyfts fram, att det skulle vara landsbygdsborna som förlorar mest på höjda drivmedelsskatter. Men utredning efter utredning visar att det faktiskt är i storstadsregionerna som man kör mest bil. Det är inte uppe hos mig.

Det finns arbetspendlare, och arbetsregionerna blir större. Där handlar det om andra insatser, som att man ska kunna tåget, att det finns bussar på plats och att det tillkommer nya bränslen som man kan tanka sina bilar med. Det är dessa insatser som är viktiga.

De som kommer att betala mest för höjda drivmedelsskatter är storstadsborna. Låt oss vara klara på den punkten. Det är storstadsborna som kommer att betala mest.

Anf. 63 LARS TYSKLIND (L) replik:

Herr talman! Jag har en viss förståelse för att Isak From gled ifrån frågan om fisket. Eskil Erlandsson påminde några gånger om att den inte skulle försvinna från arenan.

Vi kan blicka bakåt lite grann till den tid då Sverige under ledning av dåvarande minister Erlandsson förde förhandlingar om och reformerade den gemensamma fiskeripolitiken. Vid ett antal tillfällen allierade sig Socialdemokraterna med andra och fick fram ståndpunkter som gjorde att Sverige egentligen hamnade i ett sämre förhandlingsläge än man kunde ha varit. Vi kan säga att vi i stort sett har haft en samsyn. Men de avvikande meningar som framfördes under den tiden tillförde inte debatten speciellt mycket.

Jag är mycket glad över att Isak From tog upp fisket, och statsrådet Sven-Erik Bucht hade säkert tagit upp det om han hade varit här. Men det finns en nationell dimension i detta, och vi har fiskeflottans kapacitet. Jag tog i mitt anförande upp att vi på något sätt måste se till att det kustnära småskaliga fisket har en chans vid den omvandling som trots allt måste ske. Då är frågan om det över huvud taget finns någon konkret strategi för hur detta ska gå till.

Anf. 64 ISAK FROM (S) replik:

Herr talman! Jag tackar Lars Tysklind för detta. Jag tror att det är många utefter våra kuster som uppskattar att vi faktiskt debatterar fisket här i riksdagen.

Vi från Socialdemokraterna ser besöksnäringen och sportfisket som mycket viktiga för att öka både antalet företag och antalet jobb ute i glesbygden. Det är där som vi ser att vi har en outnyttjad resurs. Då handlar det om andra politikområden, så att företagare faktiskt vågar starta verksamheter för att kunna ta emot dem som vill resa till vårt land för att fiska den fisk som går upp i våra älvar nu, som finns i våra insjöar och som till stor del är en outnyttjad resurs. Men då krävs det en helhetssyn i politiken. Då krävs det att lanthandlarna finns kvar, att tågen går i tid, att man kan ta sig dit och därifrån och att det finns en rimlig service. Det är fråga om flera olika områden. Det krävs också utbildningsinsatser för detta.

Det är faktiskt där som politiken skiljer oss åt mest i dag, Lars Tysklind.

Anf. 65 LARS TYSKLIND (L) replik:

Herr talman! Det var egentligen inte svar på den fråga jag ställde, men det var väl ändå ett bra svar. Jag håller med om att det finns en jättepoteential i besöksnäringen just kopplat till fisket. Det finns också en annan dimension när det gäller besöksnäring kopplat till fisket, om vi nu talar om en levande kust och skärgård. Utan ett fungerande yrkesfiske blir det nämligen också ganska fattigt att vara besökare på många ställen.

Min fråga handlade egentligen om kustfisket och det uttryck Emma Nohrén använde, nämligen ”närfiskat”. Jag vet inte om hon har hittat på det själv – jag har nog hört det förut – men det är ett intressant perspektiv. Det bygger dock på att vi ger det småskaliga fisket möjlighet att vara kvar och vara lönsamt. Även inom denna sektor krävs det strukturomvandlingar. Hade vi haft ministrarna här kanske jag hade kunnat ställa frågan direkt, men jag tänkte att Isak From kanske känner till om det finns någon

strategi inom regeringen för hur man ska hantera den här frågan så att vi inte utarmar just detta fiske.

Prot. 2015/16:47
16 december

*Areella näringar,
landsbygd och
livsmedel*

Anf. 66 ISAK FROM (S) replik:

Herr talman! Det finns flera olika behövliga insatser att göra. Det viktigaste är ju, vilket vi har varit överens om, att vi genom förhandlingar för fiskepolitiken framåt. Det handlar om att se att vi har flera olika arter som har fått en bättre status och faktiskt går att fiska. Det är ju det som gynnar kustborna och fiskeföretagen mest. En orsak till att besöksnäringen inte har kunnat växa till är faktiskt att laxen inte har kunnat gå upp i älvarna eftersom man har haft ett traditionsfiske som har omöjliggjort det.

Därför är det viktigt att vi parlamentariskt får en så bred majoritet som möjligt, så att vi långsiktigt kan säkra den här viktiga naturresursen för framtiden.

Anf. 67 EMMA NOHRÉN (MP):

Herr talman! Jag ska försöka hålla mig till min talartid på sex minuter, men man får ju så mycket idéer när man sitter här i kammaren. I går var anförandet i alla fall sex minuter långt.

Vi är här i dag för att debattera utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel. Jag måste säga att det är med glädje jag debatterar dessa enormt viktiga delar av vår budget. Det är i de här näringarna vår mat produceras, och det är på landsbygden dagens och framtidens biodrivmedel tas fram. Det är i den storslagna svenska naturen som turismen går på högvarv, och det är inom vårt anslagsområde som nyckeln till ett fossilfritt Sverige ligger. Utan en stark landsbygd står sig Sverige slätt.

Tyvärr ser det sällan ut så i den allmänna debatten. Jag anser att det råder en stadsnorm i Sverige där staden är det häftiga och normala – det man utgår ifrån – medan landsbygden får vara det som är lite utanför och det som ska anpassa sig. Landsbygden är lillebrodern som staden ska klappa på axeln. Staden representerar det som är modernt, som tillväxt och framgång, medan landsbygden får vara det där som är lite bakom. De som inte tar sig därifrån är de som blev kvar, heter det. Ta bara språkbruket! I staden satsar man skattekoronor, men på landsbygden ger man bidrag.

Därför är jag glad att få ingå i det regeringsunderlag som faktiskt satsar på landsbygden. Det är en regering som vill lägga upp långsiktiga strategier och spelregler för näringarna där, ofta i samförstånd över parti gränserna. Ett bra exempel på detta är den parlamentariska kommittén för Sveriges landsbygder, som ska ta fram en sammanhållen politik för Sveriges landsbygd. Vi ser också Miljömålsberedningen, som är parlamentarisk. Många av de lösningar och saker som kommer fram där påverkar landsbygden, och det sker i samförstånd.

Vi har upprättat Upphandlingsmyndigheten, som startade den 1 september, och ändrat reglerna för offentlig upphandling för att underlätta för upphandling av miljövänliga, ekologiska och närproducerade livsmedel. Det blir lättare för dem som tillverkar och producerar att sälja närodlat och närfiskat. Vi har också arbetet med en livsmedelsstrategi som är igång och som krokas arm med detta. Det är någonting vi i Miljöpartiet har motionerat om många gånger och som vi nu ser växa fram.

Vi fortsätter arbetet med det nationella skogsprogrammet och utreder viktiga förändringar i skogsvårdslagen. Vi satsar på turismen och har en destinationsutveckling på gång. Där är den svenska natur- och ekoturismen det stora dragloket utomlands. Det är vår natur som lockar folk till Sverige, och det ger jobb och företagande på landsbygden.

Jag tror dock att den strategi som ligger mig varmast om hjärtat är den maritima strategin. Det handlar om en integrerad svensk havspolitik som spänner över minst fyra ministrars områden, varav landsbygdsministern är en. Äntligen har vi fått ett dokument som försöker ta ett helhetsgrepp på dessa näringar och som står på tre ben: balans, konkurrenskraftiga maritima näringar och attraktiva kustområden. Det är konstigt att ett land som har en av Europas längsta kuststräckor, varav stora delar i glesbygd, inte har haft ett sådant dokument tidigare.

Vi har en otroligt lång kust, och vi har många näringar som pockar på – både gamla och nya. Det är därför viktigt att vi har en plan för hur, var och när man ska nyttja havet så att det inte blir överutnyttjat. Det är det redan på många ställen i världen och även i vissa delar här i Sverige. Därför är det oerhört viktigt att vi har den här strategin på plats, och jag hoppas att vi också får till det småskaliga fisket så att vi kan ha kvar det. Vårt fiske ska nämligen vila på social, ekologisk och ekonomisk grund. Att socialt och ekologiskt hållbara fisken ska ha företräde står i den gemensamt beslutade fiskeripolitiken för EU.

Jag är också glad att vara del av en regering som ser vikten av att inte lämna landsbygden på efterkälken när vi ställer om Sverige. Vi ökar anslaget till metangasreducering med 30 miljoner årligen – en viktig satsning för att vi ska kunna ställa om Sverige. Vi satsar på kommersiell service i glesbygden – att kunna ha kvar affären i byn gör mycket och för med sig många fördelar. Post och apotek är några saker, för att inte tala om social samvaro. Det är även bra för klimatet, för med närhet till affären blir det färre bilresor till köpcentret.

Vi har också anslagit pengar, även om det sker inom andra utgiftsområden, till kollektivtrafik på landsbygden. Det kommer aldrig att fungera som det gör här i Stockholm, men vi måste våga satsa, tro och se på nya lösningar.

Vi satsar även på skogen. Som jag sa i ett replikskifte tidigare ser vi att skogen kommer att spela en viktig roll i klimatomställningen. Biomassa från skogen är en stor del av framtidens klimatsmarta drivmedel och förnybar energi, men vi kan inte hugga ned allting utan eftertanke. Vi måste gå fram varsamt, och det får inte ske på bekostnad av biologisk mångfald och minskade ekosystemtjänster. Vi behöver den resiliens som finns i skogen, ekosystemtjänsterna och den biologiska mångfalden.

Därför är det viktigt att vi utvecklar ett variationsrikt och mer hållbart skogsbruk där till exempel hyggesfritt kan vara en del av svaret. All skog kan eller ska inte heller brukas, och därför är det viktigt att vi redan nu när vi ser boomen för biofibers användningsområden avsätter naturskogar, skyddar livsmiljöer och gör det lättare för markägare som frivilligt vill skydda sin skog så att den inte är borta när vi kommer på att vi behöver den.

Vi ska också glädjas åt den ökade efterfrågan på ekologiska produkter. Förra året ökade den med över 30 procent, och hittills i år har konsumtio-

nen ökat med över 50 procent. Det är viktigt att det sker för svenska produkter – att vi kan svara upp mot detta. Vi har därför med extra pengar, 200 miljoner, till ett omställningsstöd åt dem som vill ställa om lantbruk till att bli ekologiskt. Det är bra för bonden, djuren, klimatet och naturen.

Sedan måste jag också få säga att det är glädjande att se att det svenska artprojektet har fått sina 15 extra miljoner så att vi kan fortsätta arbetet med att få ut information om biologisk mångfald och kartlägga den. Vet vi inte vad vi har vet vi nämligen inte heller vad vi har att bevara, och vi kommer inte att sakna det förrän det är borta.

Med redogörelsen för dessa satsningar, och fler därtill som jag inte har hunnit med, vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

(Applåder)

I detta anförande instämde Stina Bergström (MP).

Anf. 68 ANDERS FORSBERG (SD) replik:

Herr talman! Emma Nohrén nämner i sitt anförande, och hon gjorde det även i en tidigare debatt, att skogsbruket kommer att behöva bli mer intensivt. Det var ganska intressanta ord för Miljöpartiets del. Man talar även om att man satsar på skogen. Men satsningar på skogen är snarare att köpa in mer skog och göra fler reservat. Jag vet inte som jag vill definiera det som en satsning på skogen. Det kan man ha olika diskussioner om.

Frågan är: Hur ser Miljöpartiet egentligen på skogsbruket? Man talar om att man är för hyggesfritt. Hyggesfritt i sig kommer även att minimera produktionen. Man talar om att man vill ha ett ökat uttag men också ett ökat skydd. På något vis är det som att ha kakan kvar men ändå äta den.

Ska vi kunna producera alla de produkter som framför allt Miljöpartiet lyfter fram, olika bränslen från skogen eller vad det kan vara, måste vi i så fall öka produktionen. Hur ställer sig Miljöpartiet i den frågan? Det vore intressant att få veta.

Anf. 69 EMMA NOHRÉN (MP) replik:

Herr talman! Tack för frågan, Anders Forsberg. Det har aldrig funnits så många träd i Sverige som det gör nu men heller aldrig så lite skog. Vi har väldigt mycket virkesåkrar ute i vårt land men väldigt lite gammal skog.

Vi ser att det är fler som vill komma in på marknaden, och vi ser nya produkter. Men vi ser också en nedgång för gamla produkter, till exempel för dem som gör papper. Vi måste se till att kunna skydda den skog som finns så att vi inte hugger ned den av bara farten när utvecklingen tar fart. Det måste vi göra nu medan den fortfarande finns kvar.

Det finns många som vill bruka skogen på annorlunda sätt. Jag är själv skogsägare och har hyggesfritt i min skog. Jag tror att en livscykel på skogen kommer att inbringa lika mycket pengar som ett vanligt skogsbruk, och vi kommer att få ut bättre högkvalitativt virke.

Jag ser inte motsättningar här. Däremot måste vi kunna utreda de olika varianterna och se till att skydda den skog som kan skyddas så att den som ska brukas också blir den som brukas och så att man inte gör fel.

Anf. 70 ANDERS FORSBERG (SD) replik:

Herr talman! Frågan som man fortfarande inte har ställt är: Klarar man av att försörja alla de saker som man vill göra från Miljöpartiets sida? Finns det verkligen utrymme för det? Det kan man alltid diskutera.

När många av de andra partierna talar om frihet och ansvar verkar det som att man från Miljöpartiets sida och framför allt från miljöministerns sida talar om mer regler, mer styrning, och så vidare.

Det är givetvis bra med alternativ. Det är någonting som vi kan uppmuntra över huvud taget. Man kan konstatera att mycket av skogarna som är väldigt värdefulla helt enkelt är gamla bondskogar.

Vi skriver i princip under på att de skyddsvärda biotoperna ska sparas. Men man kan diskutera när en regeringsföreträdare säger att vi behöver avsätta upp till 1 ½ miljon hektar skog som ska skyddas. Det är kanske hundratals miljarder i pengar.

Gör verkligen skogen störst nytta om man sätter den i reservat och skapar någon form av barrskog? Det är vad som händer. Lämna du till exempel ett skifte med ask, asp eller liknande och du inte gör någonting växer det efter 30, 40 år i stort sett upp barrskog där. Det är oftast den effekten vi ser.

Regeringen har i dag inte ens siffror på att man klarar av att sköta reservaten. Det finns inte ens statistik på hur många reservat som sköts enligt de skötselplaner som finns.

Vi har en annan syn. Frågan är: Ska det vara mer frihet och ansvar eller mer regler och styrning?

Anf. 71 EMMA NOHRÉN (MP) replik:

Herr talman! Vi behöver gemensamt ta ansvar för att skydda de gemensamma värdena, till exempel skogen. En skog som står kvar gör den största klimatnyttan och håller inne sitt kol.

Om vi har ett varierat skogsbruk är det klart att det måste vara upp till skogsägaren hur man vill göra. Men det ska också finnas möjligheter att göra olika skogsbruksplaner för hur man vill bruka sin skog.

Vi avsätter också pengar till forskningen för att se hur man kan utnyttja skogen bättre. Vi har en överproduktion på vissa biomassamedier medan andra nya kommer att komma. Hur mycket vi kommer att behöva av biomassan i framtiden vet vi inte. Men vi ser att vi har en omställning från vanligt papper till andra användningsområden.

Det finns många olika lösningar. Det måste till forskning. Vi kan inte låta det ske på bekostnad av de naturvärden som finns. Vi har avsatt pengar för skötsel av naturområden. Men det är ett annat anslagsområde. Jag tror nog att det ska gå ihop på slutet.

Anf. 72 ULF BERG (M) replik:

Herr talman! Jag tänker också hålla mig till skogen. Från moderat sida tror vi att det finns mycket som vi kan göra av skogen som kan bidra till ett bättre klimat men även till jobb på andra håll.

Vi kan som ett jättebra exempel ta att bygga i trä. Vi måste komma ihåg att det i Sverige i 100 år var förbud på att bygga högt i trä. Det upphörde i samband med att vi blev medlemmar i EU.

Vi kan i Stockholm se att man nu börjar bygga högt på olika ställen, och man bygger i trä. Det är en jättebra kolsänka jämfört med annat. Det

är inte bara så att skogen ska stå kvar och vara en kolsänka. Kan vi behålla träet är det fortfarande en kolsänka som fungerar.

Det talades om att satsa på kvalitet. Jag är också skogsägare. Man ser hur det är med stamblock på furu i dag. Det är inte alls så starkt sug efter det. Vad händer i praktiken? Jo, man kapar bort kvistar, limmar ihop, och så får man kvistfritt.

Jag håller helt med Emma Nohrén om att det är svårt att göra tvärtom, det vill säga att satsa på tillväxt, och sedan behövs det kvalitet. Men har man kvalitet går det alltid att sälja.

Jag har två frågor. För det första: Värdesätter Miljöpartiet egna avsättningar? Det finns många privata skogsägare som har ett jättestort intresse. Det gäller de flesta. De sätter helt frivilligt, utan kostnader, av skog.

För det andra: Impediment är någonting som inte får brukas. Det är allmänt klarlagt att det har väldigt stor nytta för ekosystemtjänster. Är det bra?

Anf. 73 EMMA NOHRÉN (MP) replik:

Herr talman! Ekosystemtjänster är bra. Jag vill börja med det du först tog upp om att bygga i trä. Det ska vi verkligen göra. Problemet vi har i dag är att vi säljer det kvalitativa svenska virket på export. Det vi har kvar blir till massa eller till limträ, som du själv sa här.

Som skogsägare kan man få ut ett högre värde ur sin skog genom att bruka den på rätt sätt. Om man ringbarkar – inte helt och hållet, det heter något annat – sina furor kan man efter sju år få fram en fetved som går att använda. Det är hårdare än järnvägsliprar, och du behöver inte använda kreosot. Det är fantastiskt bra virke till höga saker och annat som måste hålla ihop.

Tanken med skogsbruk är att öka värdet. Vi har tidigare här i dag talat om mjölkpriserna. Tittar man på virkespriserna har de ungefär samma utveckling. Man får som skogsägare inte lika bra betalt för sitt virke som man borde ha om man ser på hur utvecklingen har varit. Det är tråkigt. Det är inget incitament till att få fram bättre kvalitet.

Det finns väldigt många delar av skogen som jag tror att vi kommer att vara överens om. Frivilliga avsättningar är en jättebra idé. Men det måste också vara en långsiktighet i det hela. Det tror jag att många skogsägare vill ha. Det finns undersökningar som visar att många har helt andra ingångar i sitt skogsägande än att just ha största möjliga avkastning. De har rekreation, skötsel och naturvärden. Det är jättebra.

Anf. 74 ULF BERG (M) replik:

Herr talman! Det är också min tro att många älskar sin skog och vill avsätta och se till att det blir långsiktigt.

Biobränsle, som även Isak From var inne på, tror jag att det i alla fall kortsiktigt går att använda på ett betydligt bättre sätt, till exempel i Wärtaverket här i Stockholm. Men råvaran måste transporteras.

Det vore perfekt att återvinna biobränsle och grot på plats nära hygget. Men det finns ett problem. Tillverkar man el blir två tredjedelar av energin värme, och därför är det lämpligt att det görs där det finns fjärrvärmenät och liknande. Då kan man producera el och samtidigt nyttja den spillvärme som blir. Därför måste man transportera det till större orter.

Prot. 2015/16:47

16 december

*Areella näringar,
landsbygd och
livsmedel*

Då är det kontraproduktivt med det system Miljöpartiet vill införa i form av kilometerskatt. Men det har vi redan talat om, och jag förstår inte hur ekvationen går ihop.

Jag är övertygad om vikten av att ha en mångfald. Jag håller med Emma Nohrén om att denna mångfald ofta finns i det privata och småskaliga. Här har Emma Nohrén en uppfattning om hur skogen ska skötas, jag en annan och så vidare. Detta garanterar att det kommer att se olika ut.

Vi vet att en och annan envis skogsägare har tagit strid mot Skogsvårdsstyrelsen med flera, och de framställs som hjältar för att de tog striden.

Frihet under ansvar är en bra lösning, och jag hoppas att det får fortsätta så även med MP i regeringen.

Anf. 75 EMMA NOHRÉN (MP) replik:

Herr talman! Vi avsätter mycket pengar för att skydda skog. Vi avsätter också mycket pengar till forskning på dessa områden för att komma vidare. Inom utgiftsområde 20 gör vi stora satsningar på skötsel av naturvärden och naturvård. Jag tror därför att vi kommer att få ett bra och friskt skogsbruk.

Vi måste se till skogens alla värden. Med små skogar finns det vissa värden, men vi måste också ha större sammanhängande delar. Här räcker kanske inte de enskilda skogsägarna till. Då måste vi gå in tillsammans och skapa dem, och det tror jag att vi kan göra.

Anf. 76 MAGNUS OSCARSSON (KD) replik:

Herr talman! Jag tackar Emma för anförandet.

Jag tänkte också hålla mig till skogen. Det verkar vara en viktig fråga för många av oss. Därför frågar jag: Hur vill regeringen och Miljöpartiet ha den framtida skogspolitiken? Kan de tusentals skogsägarna runt om i Sverige vara trygga med devisen från 1993, Frihet under ansvar? Eller kommer det att bli inskränkningar för avverkningar i framtiden?

Anf. 77 EMMA NOHRÉN (MP) replik:

Herr talman! Jag tackar Magnus Oscarsson för frågan. Arbetet med det nationella skogsprogrammet pågår, och vi får se vad det landar i. Vi gör också en översyn av vissa delar av skogsvårdslagen. Jag tror att vi måste göra en översyn och uppdatera vissa delar, men hur det ska gå till kan jag inte svara på nu. Det får utredningarna och programmen ge vid handen när de har stött och blött detta.

Anf. 78 MAGNUS OSCARSSON (KD) replik:

Herr talman! Min fråga kommer sig av att Miljöpartiet har drivit på en översyn av skogspolitiken. Nu kommer ett utredningsdirektiv, och enligt det ska allmänhetens rätt att överklaga Skogsstyrelsens beslut analyseras. Om det blir verklighet är det ytterst allvarligt. Jag vet många som är djupt oroad över detta. Det gäller hela skogsbruket med skogsägare och skogsindustri.

Hur tänker Miljöpartiet här? Har Miljöpartiet med sig sin regeringspartner i denna viktiga fråga?

Anf. 79 EMMA NOHRÉN (MP) replik:

Herr talman! Miljöhänsynen i skogsbruket måste öka och ha spelregler som alla är överens om och som funkar. Då behövs en översyn av de regler och lagar som finns, och det arbetet pågår. Men hur ändringarna kommer att se ut vet vi inte i dag.

Vi vet att det finns problem i skogsbruket, inte minst för turismen. De turistorganisationer i Värmland som håller på med naturturism har döpt om kalhyggen till älgskådningsplatser för att tyskarna inte ska vända och åka hem igen.

Hur skogen brukas och hur den ser ut är delvis en fråga för den enskilda skogsägaren, men det handlar också om den landskapsbild vi alla delar och om hur naturlivet och djurlivet fungerar.

Anf. 80 JENS HOLM (V):

Herr talman! Den absolut största delen av Sveriges yta täcks av skog. I den svenska skogen ska många intressen samsas. Det är bland andra joggaren som springer på vindlande stigar, bär- och svampplockaren som förser skafferiet med ett tillskott av kantareller och lingon och ekoturismföretagen som skapar jobb och upplevelser för tusentals besökare från hela världen. För skogsindustrin är skogen en råvara som skapar timmer, brädor, papper, biobränsle och så vidare. Alla dessa intressen ska vägas samman i den svenska skogen.

Men det är hög tid att ta större hänsyn i det svenska skogsbruket. Vi vet att miljömålet Levande skogar och många andra viktiga miljömål som har relevans för skogen inte kommer att uppnås, så vi behöver göra mer.

Därför är jag glad över att det i denna budget, som Vänsterpartiet väljer att stödja, finns stora satsningar på skogen, ett hållbarare skogsbruk och mer skydd av skog och mark. I går hade vi debatten om utgiftsområde 20, och även inom det utgiftsområde vi nu debatterar, 23, finns stora satsningar på mer skydd av skog.

I går fick vi veta att riksdagens utredningstjänst konstaterar att de satsningar som nu görs på skog, miljö och klimat är de största på åtminstone 20 år. Det känns bra.

Inom detta utgiftsområde finns höjda anslag för naturvårdsavtal och för biotopskydd. Vi höjer också anslagen för jordbrukets miljöarbete. Det är anslag som har stått och stampat under många år av borgerlig åtstramningspolitik. Det är därför hög tid att höja ambitionen.

I det betänkande vi behandlar avhandlas också djurskyddsfrågorna. Vänsterpartiet tycker att vi måste visa mer respekt för djuren. Vi ser fram emot det förslag till ny djurskyddslag som regeringen har aviserat ska presenteras i början av 2016.

Vi förväntar oss att det blir förbättringar för djuren, till exempel att fler djur ska erbjudas utevistelse och att man lever upp till kraven på alla djurs rätt till ett naturligt beteende.

Vi ser därför ingen framtid för pälsindustrin i Sverige eftersom denna verksamhet kränker djurens rätt till ett naturligt beteende. Vi vill att Sverige ska gå samma väg som andra upplysta länder såsom Storbritannien, Nederländerna, Österrike med flera och sätta stopp för djurplågeriet på de svenska pälsfarmerna.

Jag ser också fram emot inrättandet av ett så kallat 3R-center för djurförsök 2016. Syftet med centret är att minska, förfina och ersätta djurförsök. Detta är otroligt viktigt, för vi talar om hundratusentals djur som lider och dödas i djurförsök i Sverige.

Vi tror att centret kan behöva extra tillskott i framtiden och att det inte kommer att räcka med enbart det anslag som finns inom Jordbruksverket. Vi får se när centret inrättas, och sedan får vi följa frågan noga och se om det behöver skjutas till extra pengar.

Herr talman! Jag är ordförande i utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp. I betänkandet har vi en bilaga – bil. 4 – där vi har gjort en granskning av regeringens rapportering om hur väl man uppnår de mål man säger sig vilja nå.

Vi kan konstatera att regeringen inte alltid redovisar de uppnådda resultaten för de mål som man har satt upp, utan man blandar resultat med åtgärder. Vi säger i betänkandet att vi hoppas att regeringen förbättrar sig på det området.

Vi vill att regeringen ska återkomma med en redovisning av på vilket sätt man uppnår målen för att stärka situationen för svenska jordbrukare, inte minst de som arbetar inom mjölksektorn och som har en väldigt ansträngd situation just nu.

Vi vill också ha en redovisning av satsningarna på Livsmedelsverkets arbete mot fusk i livsmedelsbranschen, som är ett allvarligt område.

Avseende övergödning konstaterar vi att de två departement vi har göra med – Miljö- och energidepartementet, som är ansvarigt för utgiftsområde 20, respektive Näringsdepartementet, som är ansvarigt för utgiftsområde 23 – ger ganska olikartade bilder av resultatet av arbetet med att minska övergödningen. Vi vill ha större stringens i rapporteringen om Sveriges arbete mot övergödning. Ökad stringens och tydlighet – det är vad vi efterfrågar.

Allt detta står att läsa i bil. 4.

Anf. 81 ANDERS FORSBERG (SD) replik:

Herr talman! Jag tackar Jens Holm för anförandet.

Jag har lite funderingar kring skogen. Det var egentligen i förrgår som debatten var. Man kan konstatera hur mycket pengar som satsas på framför allt reservatsbildning. Om man tittar tillbaka 20 år – eftersom Jens Holm tar upp det – ser man att det har ökat ungefär 550 procent. Nästan sex gånger så mycket pengar sätts in för att skydda eller köpa in skog, så kallad skogsskötsel.

Man kan fundera på målen för en levande skog och så vidare. Det kan konstateras att många av de uppsatta målen egentligen inte är uppnåbara. Vi kan ta målet Levande skogar. Även om vi skulle ta bort all mänsklig aktivitet i dag eller i morgon skulle vi ändå inte uppnå det. Frågan är om man ska ha mål som man kan uppnå eller om man ska ha mål som är någon form av fantasifoster.

Givetvis är det bra att vi jobbar utifrån en biologisk mångfald och försöker arbeta med miljödelen, men hur långt är Vänsterpartiet berett att gå? Hur mycket skog är nog att skydda?

Anf. 82 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Vi har ingen kvantifierbar siffra på exakt hur mycket mer skog som behöver skyddas, Anders Forsberg, men det är väsentligt mycket mer. Så är det.

Vi har internationella åtaganden, till exempel Nagoyaöverenskommelsen om biologisk mångfald, där länderna åtar sig att skydda 20 procent av marken. Där har vi i Sverige en ganska lång bit kvar.

Sedan handlar det inte bara om kvantiteter, utan det handlar mycket om kvalitet, alltså att det ska vara representativa områden – att det ska vara stor biologisk mångfald i de områden vi skyddar.

Jag är den första att tillstå att detta kostar en del pengar. Det är därför vi gör denna historiskt stora satsning på både fler naturreservat och bättre skydd och förvaltning av de reservat som vi har i dag.

Jag tycker att det är synd att vi inte har de borgerliga partierna och Sverigedemokraterna med oss i den frågan. Det borde egentligen vara en självklarhet för alla partier som är anhängare av en god naturvård.

Jag tycker att Sverigedemokraternas politik är märklig. Ni påstår i den här debatten att ni vill anslå 1 ½ miljard kronor mer till detta område, Anders Forsberg, men alla vi som är här vet att ni röstar för Moderaternas budgetramar som innebär jättestora nedskärningar över hela ramen för att man ska finansiera skattesänkningar. Hur får Anders Forsberg det att gå ihop?

Anf. 83 ANDERS FORSBERG (SD) replik:

Herr talman! Det var intressant att Jens Holm nämnde att man pratar om kvalitet i stället för kvantitet. Det tycker jag är välbehövligt och något som jag tror att vi i politiken måste utgå ifrån mycket mer. Man mäter hur mycket arealer man har och hur mycket man råkar ha av det och det, och så blir det viktigare än kvaliteten.

När det gäller många av de skyddsvärda biotoperna i dag kan man konstatera att det är intressantare att ha många och mer spridda biotoper än att ha stora samlade.

Som nämndes tidigare – jag tror att det var av Ulf Berg – har vi ganska stora arealer uppe i norra Sverige som är skyddade, men i södra Sverige är andelen väldigt liten. Det påverkar och är framför allt en landsbygdsfråga. Man kan lyfta fram turismen och de andra delarna också, men skogen är trots allt en viktig resurs för vårt land.

Jag har en annan fundering som det har varit en diskussion om tidigare, nämligen frihet och ansvar, eller regler och styrning. Hur ser Jens Holm på det?

Anf. 84 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Jag noterar att jag inte fick något svar på hur Sverigedemokraterna får ihop det hela. Först röstar man för Moderaternas budgetramar, som innebär nedskärningar och åtstramningar över hela linjen, även på detta område. Sedan påstår man att man vill satsa mer.

Anders Forsberg ställde en fråga till mig om frihet under ansvar, som är lite av en paroll för svensk skogsvårdspolitik. Jag tycker inte att det har fungerat särskilt bra. Ibland är det faktiskt frihet utan ansvar. Därför vill vi i Vänsterpartiet att skogsvårdslagen ska ses över. Vi vill ha mer lagreglering på vissa områden.

Detta är inte bara en fråga för 300 000 skogsägare, utan det är en fråga som engagerar 9 miljoner svenskar och tiotusentals människor som kommer och besöker vårt land. Detta är en fråga som handlar om hur vi ska kunna uppnå våra 16 miljömål. Då är det viktigt att man inte bara ensidigt tittar på produktion utan också på hur vi kan ta stor hänsyn till våra skogar.

Anf. 85 ULF BERG (M) replik:

Herr talman! När det gäller skogen har virkesförrådet ökat med 1 ½ miljard kubikmeter, och vi har således också bundit 1,5 miljarder ton koldioxid. Det har vi gjort tack vare att vi har en produktiv skog.

Om skogen får stå kvar kommer den sakta men säkert att sluta växa. Den börjar självgallra sig, träden dör och vi har då förlorat förmågan att binda ytterligare koldioxid.

Jag vill ställa en fråga till Jens Holm med anledning av detta: Är det inte bra att fortsätta att se till att vi har en växande och produktiv skog där vi har en hög kvalitet på de avsättningar vi gör?

I exempelvis Jokkmokks kommun är 75 procent av skogen avställd, och man vill avställa ytterligare. Enligt mig når man kanske inte så mycket högre värde då.

Jag har en annan fråga apropå djurskyddslagen. Molstaberg är ett ställe där man har drabbats av vargangrepp och där länsstyrelsen mer eller mindre tvingade fårägarna att ta in djuren i förtid. Är det så Vänstern tycker att vi ska lösa problematiken med vargen?

Jag har en fråga till. Länsstyrelsen polisanmälde ägarna för brott mot djurskyddslagen, men det blev nedlagt av åklagaren. Tycker Vänstern att det finns skäl att justera lagstiftningen så att man ska kunna straffa fårägare som har stängt in sina djur på ett tillfredsställande sätt men inte kan hålla vargen utanför?

Anf. 86 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Jag ska försöka svara på alla viktiga frågor som Ulf Berg ställer. Först gäller det skogsbruket. Det är som sagt viktigt med kvalitet, och det är viktigt att det ska vara representativa marker som man skyddar. För att göra det lite enkelt: Man ska inte ensidigt titta på skogar uppe i norra Sverige, utan det här ska gälla över hela Sverige. Jag tycker att Ulf Berg lyfter en viktig poäng där.

För att vi ska kunna stärka kvaliteten och höja ambitionerna på skogsområdet har vi denna historiskt stora satsning, där jag beklagar att Moderaterna inte är med. De är inte ens med när det gäller det i betänkandet som främst handlar om frivilliga avsättningar av naturvårdsavtal och biotopskydd. Moderaterna vill inte vara med och höja detta anslag. I stället drar de ned med 100 miljoner kronor. Om man drar ned med så mycket får man inget annat än en sänkt ambitionsnivå och sämre kvalitet på skyddet av skog. Det tycker jag ska sägas.

Vad gäller rovdjur och hur vi skyddar oss mot dem måste det göras på ett rättssäkert sätt. Det tycker jag är viktigt. De ändringar som ni gjorde så att man inte längre kan överklaga till domstol anser inte vi är rättssäkra. Ganska många andra med oss anser samma sak.

Det finns också en annan viktig sak. Det gäller det förebyggande arbetet och att vi måste ge stöd till de människor som bedriver jordbruk och inte minst djuruppfödning ute på landsbygden. Det är därför vi med den

här budgeten höjer till exempel ersättningarna för viltskador. Man ska få högre ersättningar, man ska kunna stängsla in och man ska kunna bedriva ett bättre förebyggande arbete. Tycker inte Moderaterna att det är bra?

Prot. 2015/16:47

16 december

*Areella näringar,
landsbygd och
livsmedel*

Anf. 87 ULF BERG (M) replik:

Herr talman! Jag har sagt det tidigare: Man höjer med 20 miljoner kronor. En tiondel hade behövts i Molstaberget, och det är bara en enda gård. Detta är en näring där vi vet att efterfrågan på lammkött ökar. Det finns goda förutsättningar att bedriva djurskötsel ute på landsbygden och på köpet få höga naturvärden när hagmark betas. Det är vi helt överens om, Jens Holm. Där behövs betande mular, för annars kommer slyet att växa igen. Jag som bor på landet brukar säga att när man vänder ryggen till efter att ha kapat med röjsågen har det börjat växa upp kanske tio små skott i stället för ett. Det finns egentligen bara ett skäl att se till att det fungerar bra. Det är oomtvistat att detta är höga biologiska värden.

När det gäller att avsätta mark tror jag att vi måste bli smartare. Den stora skogsbranden i Västmanland var en stor katastrof. Men det kan också komma bra saker ur en katastrof. Vi vet alla att skogsbränder även skapar en ny typ av växtlighet och annat.

Jag ställde en fråga i samband med en skogsexkursion på plats: Hur länge kan man säga att effekten av en skogsbrand finns kvar? Ca 30 år, var svaret jag fick. Då började jag tänka så här: Nu har man löst in skog som kanske efter 30 år inte har några speciellt synliga minnen av skogsbranden. Men det är fortfarande inte en produktiv skogsmark. Det kanske hade varit bättre att se till att markägare hade fått olika bidrag under den tid då de har haft nytta av skogsbranden när det gäller biologisk mångfald. Sedan, när det klingar av, blir det produktiv skog igen. Hade inte det varit en bättre lösning?

Anf. 88 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Det kanske hade kunnat vara en bättre lösning. Det är lite svårt att gå in i just ett enskilt fall. Men jag noterar att Ulf Berg talar om bidrag, och då antar jag att han menar bidrag från staten till skogsägarna.

Då är vi där igen, Ulf Berg. I förrgår avfärdade ni ökade satsningar på 600 miljoner kronor. Det var en historiskt stor satsning på mer skyddad skog men också på bättre skötsel av den skyddade skogen. I dag avfärdar ni satsningar och vill dra ned med 100 miljoner kronor för bättre skydd av skogen.

Jag får i alla fall inte ihop detta. Hur kan man å ena sidan stå och tala om högre bidrag till skogsägare som vill skydda skog och å andra sidan i nästa andetag göra dessa drakoniska neddragningar?

Anf. 89 MARIANNE PETTERSSON (S):

Herr talman! Precis som Isak From sa ska jag tala om vår mat. Det passar ju ganska bra så här vid lunchtid.

Vår mat är ett ämne som berör och engagerar. Vår mat är en källa till både glädje och oro. Ofta möts vi av rubriker på löpsedlar som varnar för olika farliga ämnen eller smittor i vår mat. Det är inte lätt för alla konsumenter att veta vad som är sant eller falskt och vad man faktiskt behöver oroa sig för.

Därför är våra kontrollmyndigheters arbete otroligt viktigt. Vad är det i maten jag köper? Kan jag lita på innehållsdeklarationen? Konsumenterna måste känna tillit till de livsmedel som produceras och säljs. Under 2014 etablerade Livsmedelsverket en särskild arbetsgrupp som samordnar allt arbete mot livsmedelsfusk och andra oegentligheter och som utgör en stödfunktion till kontrollmyndigheterna. Sedan oktober 2014 finns en ny funktion vid Livsmedelsverket, Livsmedelsombudsmannen, för att bland annat ta emot tips om misstänkta oegentligheter.

Herr talman! Det är viktigt att konsumenterna får bra information om de livsmedel de köper och att de litar på kontrollmyndigheterna och producenterna – detta för att kunna göra medvetna och hälsosamma val.

Olika branscher arbetar nu för en ökad frivillig märkning som tillsammans med tuffare EU-regler kan underlätta för konsumenterna att göra medvetna val. Handeln spelar en viktig roll för att informera om varors ursprung och de mervärden som svenska livsmedel har. Sverige använder mindre kemikalier i jordbruket än andra länder och har mindre antibiotikaanvändning. Vår mat är tillverkad med stor hänsyn till vår miljö, och vi har höga krav på djurvälstånd. Detta är en av framgångsfaktorerna för svensk livsmedelsindustri.

Konsumenterna efterfrågar också i allt högre grad ekologiska livsmedel. Här finns en stor möjlighet för producenterna att ta del av en växande marknad, både i Sverige och i andra länder.

Herr talman! Krav på miljöhänsyn och djurskydd vid offentlig upphandling är viktiga styrmedel för att öka svensk livsmedelsproduktion. Den offentliga måltiden ska bidra till god hälsa och hållbar produktion. Den offentliga måltiden är ett viktigt verktyg för att påverka efterfrågan av livsmedel av hög kvalitet. Det är viktigt att den offentliga sektorn inte köper mat som skulle vara olaglig om den producerades i Sverige. Regeringen har inrättat en upphandlingsmyndighet som ska underlätta för kommuner att köpa svenskt. Man har också tagit fram regler som gör det lättare att upphandla svensk mat.

Regeringens mål är att öka den svenska matproduktionen och skapa jobb och tillväxt i hela landet. Svensk export av livsmedel är viktig för att öka livsmedelsproduktionen och skapa de nya jobben. Här kan de svenska mervärdena som vår livsmedelssäkerhet, salmonellafrihet och låga antibiotikaanvändning och den mindre klimatpåverkan med mera användas i marknadsföringen, där Sverige kan bli ”Det hållbara livsmedelslandet”. Våra livsmedel kännetecknas också av hög kvalitet. Detta tillsammans kan ge oss konkurrensfördelar. Vi behöver också utveckla förädlingsgraden och skapa produkter för att stärka konkurrenskraften samtidigt som vi stärker varumärket svensk mat.

Livsmedelsindustrin är Sveriges fjärde största industrigren sett till andelen anställda, och den skapar jobb i hela landet. Sektorn har en mycket stor andel små företag, men det är ett fåtal stora företag som står för huvuddelen av produktionen. Här finns en stor potential för utveckling och ökad export.

Jordbruksverket och Livsmedelsverket har fått i uppdrag att hjälpa svenska företag som vill exportera genom att arbeta för exportgodkännande och för att lösa exportrelaterade problem i tredjeland. Arbetet med att minska hindren är centralt för att svenska företag ska komma in på nya marknader.

Herr talman! En annan viktig faktor för svensk matproduktion är besöksnäringen, där mat och dryckesupplevelser är en självklar del. Globalt är måltidsturism en bransch i tillväxt. Att göra mat och dryck till en resandeanledning ställer ökade krav. Det gäller bland annat leverans av lokala råvaror av högsta klass och att bygga berättelser om varifrån de kommer och hur de har tagits fram. Det är på lokal och regional nivå det finns möjlighet att skapa mötesplatser mellan livsmedelsproducenter och besökare. Här blir besöksnäringen en del av utvecklingen av svensk livsmedelsexport.

Livsmedelsstrategin, som kommer på riksdagens bord nästa år, tar ett helhetsgrepp på många av de utmaningar vi står inför när det gäller produktion, konsumtion och tillväxt. Målet är att öka sysselsättningen, produktionen, exporten, innovationskraften och lönsamheten i livsmedelsproduktionen samtidigt som de nationella miljömålen nås.

(Applåder)

Anf. 90 STINA BERGSTRÖM (MP):

Herr talman! Även jag har begärt ordet för att prata om maten vi äter, vårt jordbruk och den livsmedelsstrategi som regeringen nu håller på att ta fram.

Miljöpartiet ser fram emot att en visionär och hållbar strategi kommer på plats. Det är en strategi för hur vi kan öka lönsamheten och hållbarheten i livsmedelsproduktionens alla led, och en strategi för hur livsmedelskonsumtionen i Sverige ska bli mer miljö- och klimatanpassad och mer hälsosam.

Miljöpartiet anser att en ökad svensk jordbruksproduktion och en ökad satsning på ekologiskt ska vara uttalade visioner för den här strategin. Fisket måste bygga på hållbara fiskekvoter, och man bör ge företräde för det fiske som sker med minst negativ miljöpåverkan.

Det är viktigt att fortsätta stimulera det miljöbästa jordbruket, det certifierade ekologiska jordbruket, men vi behöver också fokusera på att få bort det som är miljömässigt sämst.

Att livsmedelsstrategin utformas i samklang med de nationella miljömålen är en förutsättning för att strategin, fisket och jordbruket ska bli långsiktigt hållbart. Det här låter kanske självklart, men är viktigt att understryka.

Miljömålen – Ett rikt odlingslandskap, Ett rikt djur- och växtliv, Begränsad klimatpåverkan, Hav i balans och levande kust och skärgård, Levande sjöar och vattendrag, Giftfri miljö och Grundvatten av god kvalitet – är alla mål som hör ihop med det vi äter och dricker. Därför är det viktigt med ett spårbyte från användningen av konstgödsel, giftiga kemikalier och i förlängningen GMO till smartare, mer naturliknande brukningsmetoder med minskad användning av kemiska bekämpningsmedel och användning av mindre giftiga ämnen.

Herr talman! Det är viktigt med bra styrmedel för att vi ska kunna ha en hållbar jordbruksproduktion och en hållbar konsumtion av livsmedel. Miljöpartiet anser att den offentliga upphandlingen är en nyckel för att stimulera ekologiskt, närodlat, närfiskat, svenskt och en större andel vegetariskt i de offentliga köken.

För att uppnå regeringens ambition med en ökad ekologisk produktion och konsumtion är det viktigt med mål. Det tidigare målet med 25 procent

ekologiskt i offentlig konsumtion har gett stort genomslag i många kommuner och landsting. Miljöpartiet anser att det behövs nya mål för ekologiskt när det gäller såväl konsumtion som produktion och andelen ekologiskt odlad mark.

Herr talman! Det talas ofta om att vi i Sverige har konkurrensnackdelar, till exempel att vi har höga kostnader för arbete och byggnader och sämre odlingsförutsättningar. Men det är också viktigt att vi lyfter fram våra konkurrensfördelar. Sveriges främsta konkurrenskraft när det gäller livsmedel är våra svenska mervärden, våra relativt höga miljö- och djurskydds krav, vår låga antibiotikaanvändning och vår höga livsmedelssäkerhet. Det här är värden som måste värnas och stärkas.

Herr talman! Sverige har en stor potential att öka livsmedelsproduktionen och ta ett större ansvar för den globala livsmedelsförsörjningen. I framtiden kommer det att finnas en ökad efterfrågan på livsmedel i takt med att befolkningen växer. Att ha tillgång till produktiv jordbruksmark kommer att bli en stor konkurrensfördel. Att värna den svenska jordbruksmarken är en investering för framtiden. Vi bör värna jordbruksmarken genom att arbeta mot nedläggning av jordbruk samt undvika att ta högproduktiv jordbruksmark i anspråk för andra ändamål.

Sverige är i dag långt ifrån självförsörjande på livsmedel. Merparten av de insatsvaror som i nuläget används inom jordbruket som handelsgödsel och fossila drivmedel kan inte produceras i Sverige. Det innebär att vi har en låg krisberedskap. Men vi har alla förutsättningar för att ha en hög krisberedskap när det gäller livsmedel. Vi kan förstärka den genom att ställa om till fossilfritt och genom att byta ut insatsmedlen till förnybara sådana som kan produceras i Sverige.

Avslutningsvis, herr talman, vill jag säga att en ökad hållbar livsmedelsproduktion i Sverige även handlar om en förbättrad krisberedskap.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 11.)

§ 7 Skatt, tull och exekution

Skatteutskottets betänkande 2015/16:SkU1
Utgiftsområde 3 Skatt, tull och exekution (prop. 2015/16:1 delvis)
föredrogs.

Anf. 91 PER ÅSLING (C):

Herr talman! Vi har nu att behandla utgiftsområde 3 om anslagen till Skatteverket, Tullverket och Kronofogdemyndigheten. Ett fungerande skattesystem och ett fungerande betalningssystem är grunden för att vår ekonomi ska fungera. Våra tre fiskala myndigheter har viktiga uppdrag att säkerställa detta.

De beslut vi fattar i skatteutskottet har till stor del en internationell koppling. Det kan handla om att anpassa svensk skattelagstiftning till EU och om automatiskt utbyte mellan nationer. Detta och alla andra beslut ska sedan implementeras av de tre myndigheter vars anslag vi ska fatta beslut om senare under dagen.

Jag vill inledningsvis klargöra att arbetet i skatteutskottet alltmör har en internationell koppling. Det är viktigt i och med den ökade rörligheten av människor, varor, företag och kapital som såväl EU som globaliseringen av ekonomin har inneburit och som ställer fler krav på vårt och myndigheternas arbete.

Herr talman! Skatter har ett antal mål. Skatter genereras till vår offentliga sektor för att finansiera såväl välfärd som investeringar. Skatter genereras av fördelningspolitiska skäl, miljöskäl och andra konsumtionsstyrande skäl.

Det är eftersträvansvärt att de är enkla och att det finns en förutsebarhet och en rättssäkerhet i skatteuttaget. I grunden handlar det om en viktig målsättning för oss som lagstiftare att det finns en legitimitet bakom skatteuttaget.

Allt färre säger sig känna någon som arbetar svart. Även antalet personer som känner någon som anlitat svart arbetskraft har, enligt Sifundersökningar, minskat. Det är ett glädjande resultat.

Med fler jobb, fler skattebetalare och tydliga tecken på en krympande svart ekonomi finns det också mer resurser till välfärden. Det är en kombination av Skatteverkets interna utvecklingsarbete, ny lagstiftning och reformer som stärker skatteuppbörden. Det handlar bland annat om beslut som riksdagen fattat om ökade kontrollmöjligheter för Skatteverket. Också RUT- och ROT-avdragen har bidragit till att förändra attityden till skattefusk och svartarbete.

Höstens migrationsöverenskommelse innehåller ett utökat RUT-avdrag när det gäller nya tjänster. Men tyvärr vidhåller regeringen det sänkta taket, vilket innebär en halvering till 25 000 kronor per person och år. Det innebär även ett bantat ROT-avdrag. Det är givetvis bekymmersamt. Både Ekobrottsmyndigheten och Ekonomistyrningsverket varnar för att svartjobben kommer att öka. Jag vet att det finns ideologiska skillnader när det gäller synen på ROT och RUT. Men ingen av oss vill ha mer svartarbete. Utvecklingen av svartarbete måste följas noggrant.

EU och den globaliserade ekonomin har medfört ökad rörlighet för människor, varor, företag och kapital. Därför blir enkla och förutsägbara regler, som verktyg för att säkerställa den konkurrensneutrala handeln, allt viktigare.

Tullverket har bland annat som uppgift att förenkla den legala handeln och förhindra den illegala genom att erbjuda smidiga tullrutiner för utrikeshandel, enkel gränspassage för resande och ett effektivt gränsskydd. I ett Europa som i dag diskuterar mer kontroller mellan medlemsländer måste vi stanna upp och se vilka effekter detta får för handel och rörlighet för medborgare. De positiva effekterna som vår öppenhet har gett oss får inte backas tillbaka.

Herr talman! Det finns en samsyn över blockgränsen i fråga om att vi behöver stärka arbetet med att upprätthålla en god betalningsvilja i samhället och att hjälpa till att förhindra att skulder behöver drivas in. Kronofogdemyndigheten har arbetat och arbetar metodiskt med detta. Den strategin mot överskuldssättning som den sittande regeringen nyligen gått fram med fullföljer det arbete som alliansregeringen genomförde för att minska överskuldssättningen. Det är mycket angeläget.

Avslutningsvis vill jag återknyta till legitimiteten i skatteuttaget. En viktig förutsättning är att våra myndigheter finns närvarande i hela landet. Det gäller särskilt de myndigheter som de allra flesta av oss kommer i kontakt med.

Frågan om statens närvaro är helt central för det samhälle vi vill bygga, för statsförvaltningens egen effektivitet och för växande företag. Kreativa människor ska se staten som ett stöd och inte som en begränsande kraft utan förankring i verkligheten.

Anf. 92 NIKLAS WYKMAN (M):

Herr talman! En fri och öppen värld präglad av migration, asylrätt och möjligheter för människor att röra sig över gränser är en mycket bättre värld än den vi en gång hade. Då var länder slutna. Man stängde världen ute. Det höll tillbaka människor, företag, jobb, sysselsättning, tillväxt och arbetstillfällen.

Sverige är ett av de länder i världen, eller kanske det land i världen, som tjänar allra mest på den öppenhet som vi har erövrat under årtionden. Men öppenheten ställer också mycket stora krav på våra svenska myndigheter. Just nu gäller det en akut hantering. Tullverket och Skatteverket ställs inför uppgifter de kanske inte har haft tidigare eller åtminstone inte haft mycket av. Det är därför viktigt att vi ger tillräckliga resurser till våra myndigheter för att de ska kunna utöva sitt arbete. Det ger styrka åt svensk företagsamhet, som ger tillväxt, vilket i sin tur ger arbetstillfällen och i grunden en mer rättvis fördelning av samhällets resurser.

Genom ett antal hårda läxor och erfarenheter har vi lärt oss det som kan vara öppenhetens baksidor, då världsekonomin prövar våra förutsättningar för fullt. Det upplevde vi till exempel under 90-talskrisen. Då utsattes svensk ekonomi för stora påfrestningar, och många människor förlorade sina arbeten. Vi skulle samtidigt hantera stora kriser i vår omvärld, bland annat på Balkan, i östra Afrika, i Mellanöstern och så vidare.

Vi har klarat den sortens utmaningar förut. Vi kommer att klara dem igen. Grunden är att vi har starka, dugliga och skickliga myndigheter. Alliansens uppfattning är att vi ska vara stolta över våra myndigheter i Sverige. De ska också ha resurser för att bedriva sin verksamhet på bästa sätt.

När vi fick en ny ekonomisk kris 2008 kunde vi se skillnaden mot hur det såg ut i början av 90-talet. Vi hade möjlighet att genomföra utbudsreformer på arbetsmarknaden som gjorde att fler kunde delta. Vi hade också resurser i ekonomin. Vi hade stora överskott, dels från regeringen Perssons tid, dels från Alliansens första år, som vi kunde använda för att stimulera jobb och tillväxt.

Grunden för detta var ett starkt ramverk för finanspolitiken med utgiftstak, saldomål, överskottsmål med mera. Ramverket var en ledstjärna för politiken och tvingade regeringen att prioritera och använda pengarna på bästa sätt.

Därför yrkar Moderaterna inte på något annat än regeringens förslag i dag. Riksdagen har redan beslutat om det rambeslut som styr hur mycket resurser som tillförs myndigheter. Vi värnar om den ordning som finns. Därmed hänvisar vi till vårt särskilda yttrande.

Om vi i stället hade haft en alliansregering finns det saker som skiljer förslaget som ligger på bordet från det vi hade genomfört i stället. Det handlar bland annat om ökade möjligheter att bekämpa terrorism. Vi anslår

5 miljoner extra för att Skatteverket tillsammans med andra myndigheter ska motverka detta.

Vi noterar att minoritetsregeringen har tagit detta till sig och har gjort skrivningar om att denna verksamhet är viktig. Vi välkomnar det och hoppas givetvis att det till slut också ska följas av pengar för att möta detta.

Det som oroar oss mycket i fråga om det här har inte direkt med myndighetsutövandet att göra. Det råder en relativt bred samsyn i denna kamraren om vad myndigheterna ska göra. Det som oroar oss moderater och Alliansen är att det nu kan ligga en mycket svårare uppgift framför myndigheterna, till följd av den politik som regeringen för.

Vi har sett tidigare i Sverige vad ett minskat RUT-avdrag, ett minskat ROT-avdrag, höjda skatter på ungefär 40 miljarder kronor på jobb och tillväxt kan göra med skattemoralen. Vi har sett vad det kan göra med Skatteverkets möjlighet att fullfölja och utföra sitt uppdrag på det sätt det är tänkt. När skattemoralen sjunker ökar givetvis trycket på myndigheter. Vi har under tidigare S-regeringar sett att förtroendet för skattesystemet har varit mycket lågt. Acceptansen för att arbeta svart har varit väsentligt högre.

Herr talman! Precis som Per Åsling, skatteutskottets ordförande, hänvisade till finns det en oro inom Alliansen för att nu illa genomförda skattereformer kommer att öka belastningen på myndigheten på ett sådant sätt att de resurser som anslås till slut inte räcker till.

För att myndigheter ska kunna utföra sitt arbete på bästa sätt, för att Skatteverket ska fortsätta öka i fråga om förtroende och vara den goda servicemyndighet det är i dag behöver det åtföljas av en skattepolitik som har bred legitimitet. Den ska ha hög effektivitet och lägga grunden för fler jobb och hög tillväxt. Det ger möjligheter att starta och driva företag och ger entreprenörer möjlighet att vara, vistas och växa här i Sverige.

Det är med oro vi ser på regeringens föreslagna skattehöjningar. Och det är med oro vi ställer oss frågan: Hur kommer myndighetsuppdraget att kunna utvecklas framöver?

Skatteverket, bland andra, har gjort ett mycket gott arbete under åren som varit. Legitimiteten och populariteten har stigit, även hos de företagare som förut var mycket missnöjda. Men det bygger inte bara på Skatteverkets arbete utan också på en skattepolitik som kan vinna brett gillande och som kan se till att jobben blir fler.

(Applåder)

Anf. 93 OLLE FELTEN (SD):

Herr talman! Inledningsvis yrkar jag bifall till reservation 1 vid punkt 2 i Skatteutskottets betänkande SkU1. Jag ställer mig också bakom vårt särskilda yttrande till punkt 1, eftersom vi inte yrkar bifall till vårt förslag.

De tre myndigheter som vårt utgiftsområde omfattar, Skatteverket, Tullverket och Kronofogdemyndigheten, har viktiga uppgifter att hantera, nämligen att se till att statens intäkter realiserar, att skydda Sverige mot skadliga varuflöden och att säkerställa betalningsströmmarna. Därutöver har de en lång rad andra viktiga sidouppgifter. Det handlar alltså om myndigheter som, i ett antal olika avseenden, utgör förutsättningen för att hela samhället ska fungera.

Prot. 2015/16:47

16 december

Skatt, tull och
exekution

Det svenska samhället bygger på att människor vill göra rätt för sig och att man bidrar på olika sätt. Det är den svenska folksjälels viktigaste komponent. Ett starkt socialt kapital utgör stommen i samhällsbygget, och det innebär att vi på ett naturligt sätt väljer att anstränga oss för att göra rätt och att vi har en stark vilja att dela med oss av våra tillgångar till dem som har det sämre. Trygghet, solidaritet och öppenhet är andra ledord i vårt samhällsbygge. Det har också varit grunden för hur den svenska statsapparaten har byggts upp och utvecklats genom åren. Vi har i hög grad en stark tillit till våra myndigheter och en övertygelse om att de agerar rättvist och effektivt.

Herr talman! Detta är Sverigedemokraternas utgångspunkt när vi diskuterar budgeten för våra tre myndigheter. Vi i utskottet har besökt samtliga myndigheter, pratat med anställda inom myndigheterna och nagelfarit relevanta rapporter om deras verksamhet. Vi har också värderat annan information som vi har inhämtat på olika sätt. Med det som grund har vi kommit fram till ställningstagandet att det krävs resursförstärkningar för att dessa myndigheter ska kunna uppfylla de krav och förväntningar som ställs på dem. Det betyder att det i dag finns relevanta skillnader mellan tillgängliga resurser och de uppdrag som myndigheterna har att utföra. Detta menar vi måste åtgärdas för myndigheternas egen skull, för deras personal och för Sverige som nation.

Vi ser att det behövs ett tillskott till Skatteverket för att hantera ett ökat behov av olika kontrollfunktioner. Effektiva kontroller är en grundläggande förutsättning för att det ska gå att rätta till felaktigheter och beivra försök att undandra sig skatt. Vi ser också att den stora satsning på utökad användarvänlighet och tillgänglighet i de elektroniska tjänster som Skatteverket arbetar med ger goda resultat.

Tullverket och Kronofogdemyndigheten ligger också väl till i den processen, vilket är glädjande. Detta är dock ett område där man inte kan vila på gamla lagrar, utan det krävs en kontinuerlig vidareutveckling för att tjänsterna ska vara moderna och relevanta. Tekniken öppnar nya möjligheter för ett effektivare samarbete mellan myndigheter, vilket vi menar är ett viktigt utvecklingsområde framöver. Därför lägger vi 50 miljoner extra på Skatteverket i vårt budgetförslag för 2016, som vi alltså inte röstar på.

Herr talman! Vi ser också att det behövs ett rejält tillskott till Tullverket för att man ska klara av att hantera de ökade riskerna vid kontrollerna av varuflödet vid landets gränser. Vi ser till exempel ett kraftigt ökat inflöde av illegala vapen, alkohol, tobak och narkotika. Vi ser ett behov av ökad bemanning vid gränskontrollerna för att skapa en relevant arbetsmiljö och ökad säkerhet för tulltjänstemännen som utför det viktiga arbetet. Vi ser också ett fortsatt behov av resurser för att Tullverket ska kunna fullfölja de viktigaste satsningarna som följer av Sveriges åtagande inom ramen för den gemensamma tullagstiftningen, UCC. Därför lägger vi 219 miljoner extra på Tullverket i vår budget för 2016.

Vi ser också att Kronofogdemyndigheten har ett stort och viktigt arbete framför sig, att jobba med att utveckla möjligheten för överskuldssatta, inte minst företagare, att genomgå en skuldsanering. För detta har regeringen avsatt 10 miljoner kronor under tre år, vilket vi tycker är en bra åtgärd, eftersom framför allt småföretagares situation i ett obeståndsläge är synnerligen problematiskt. Åtgärden borde kanske ha vidtagits för länge sedan, men det är positivt att det nu kommer till stånd.

Herr talman! Myndigheternas service och information till företag och allmänhet är en viktig faktor för att skapa legitimitet för myndighetsutövningen. Därför menar vi att de bör ha en organisation som geografiskt spänner över hela landet och som kan tillhandahålla de funktioner som behövs för att de ska kunna verka fullt ut i hela Sverige. Samtidigt måste vi också ställa krav på myndigheterna att agera på ett så kostnadseffektivt sätt som möjligt. En viktig faktor är därför att fortsätta utveckla elektroniska tjänster och att information alltid finns tillgänglig via internet, telefon och, där behov finns, via personliga besök.

Sammantaget skulle Sverigedemokraternas satsningar innebära utökade möjligheter för våra myndigheters förmåga att verka för en stark tillit i samhället och goda förutsättningar för legala verksamheter som vill göra rätt för sig och bidra till välfärden. Det är viktiga satsningar som bidrar till att bygga ett öppet samhälle som grundar sig på trygghet och solidaritet mellan människor.

(Applåder)

Anf. 94 MATS PERSSON (L):

Herr talman! Jag vill yrka bifall till Liberalernas reservation 2 vid punkt två, Vissa frågor på tullområdet. Sedan vill jag följa upp det särskilda yttrande som vi har i betänkandet.

De skattehöjningar som regeringen nu genomför får ju stor effekt på de verksamheter som det här utgiftsområdet har att behandla.

Fler och växande företag är grunden för vårt välstånd. Att fler människor går till jobbet är avgörande för att fler människor ska känna frihet och egenmakt. Men det är också grunden för vårt gemensamma välstånd.

Därför är det alarmerande att regeringen nu föreslår historiskt höga skattehöjningar. Det blir mindre lönsamt att arbeta, att utbilda sig och att ta ansvar på jobbet. Det blir dyrare att anställa ungdomar och äldre. ROT-avdraget och RUT-avdraget försämras. Branscher drabbas nu av pypunka, och detta får effekt för de myndigheter som vi i utskottet har ansvar för.

Från Liberalernas sida väljer vi en annan väg för Sverige. Vi avvisar de historiskt höga skattehöjningarna, vi avvisar de stora utgiftsökningar som sker i budgeten och vi väljer en annan inriktning för Sverige där det lönar sig att arbeta, att utbilda sig och att ta ansvar på jobbet.

Vi tror att det är viktigt att öka drivkraften för att arbeta och att utvidga de sektorer som under de senaste åren har vuxit fram därför att vi med skatteverktyget har stimulerat dem. Jag tänker på ROT-sektorn och på RUT-sektorn. Nu ser vi att det finns en överväldigande risk för att det växer fram en svart marknad, vilket inte minst kommer att få stora effekter för Skatteverkets verksamhet.

Herr talman! Det är samtidigt viktigt att människor får större kunskap om skattesystemet och hur mycket man betalar i skatt. Det är avgörande för att människor ska kunna göra rimliga val i livet kring hur mycket man ska arbeta respektive inte arbeta. Därför föreslår vi från Alliansen att Skatteverket ska ges ett särskilt uppdrag att informera allmänheten om jobb-skatteavdragets påverkan på den totala beskattningen av arbetsinkomster.

De myndigheter som vi behandlar i dagens kammardebatt – Skatteverket, Kronofogdemyndigheten och Tullverket – har en central roll i det

svenska samhället. Myndigheterna ska underlätta för medborgare och företag att göra rätt för sig. Människor och företag som kommer i kontakt med dessa myndigheter ska få ett förtroendefullt bemötande och känna förtroende för rättssäkerheten i regelsystemen. Det är det som skapar legitimitet och förtroende för det svenska systemet.

Det handlar också om att säkerställa att konkurrensen bedrivs på lika villkor och att motverka fusk i olika branscher. Det är också viktigt att reglerna uppfattas som rimliga och att de inte leder till onödig byråkrati. Det är grunden för att människor ska känna tillit för skattesystemet. Stabila spelregler och lagar som säkerställer konkurrens på lika villkor är avgörande för den ekonomiska utvecklingen i vårt land.

Herr talman! Det finns tillfällen i livet då man har ekonomisk knapphet som gör att man drar på sig skulder. Kronofogdemyndigheten har en viktig roll i arbetet med att förebygga överskuldssättning och också att bemöta människor på ett rimligt sätt, så att skuldsanering kan ske när det är befogat och att människor så snabbt som möjligt kan bli av med den skuldsättning som de har försatt sig i.

Herr talman! Detsamma gäller den organiserade brottsligheten och arbetet mot den. Där har Tullverket tillsammans med andra organisationer en viktig roll att spela. För att kunna leva upp till att vara ett rättssamhälle är det centralt att man kan slå tillbaka mot den organiserade brottsligheten. Liberalerna anser därför att inregränslagen bör breddas så att Tullverket får samma befogenheter att ingripa mot brandfarliga eller explosiva varor som man i dag har mot vapen.

De myndigheter vi har att behandla i den här kammaren är viktiga för det svenska rättssamhället. Det är viktigt att individer och företag känner förtroende för det myndigheterna gör. Men det handlar också om de regler och skatter vi beslutar om i den här kammaren.

Att vi nu går in i ett läge med historiskt höga skattehöjningar betyder också att de här myndigheterna får en ny roll, en annan roll. Vi kommer att se ökat svartarbete, att staten inte får de skatteintäkter som regeringen har tänkt sig och att en del av de branscher som har vuxit fram kommer att avstanna i sin utveckling, vilket jag tycker är djupt olyckligt.

(Applåder)

Anf. 95 LARRY SÖDER (KD):

Herr talman! Vi som medborgare förutsätter att staten tar hand om de uppgifter som den är ålagd att utföra, till exempel att ombesörja den nationella säkerheten och att se till att skola, barnomsorg och vård fungerar och är av så god kvalitet som möjligt. Vi förutsätter även att vi när vi blir äldre får en pension som går att leva på.

Vi kristdemokrater förespråkar en väl fungerande gemensamt finansierad välfärd, där den enskilde får ökad möjlighet till egna val. Men för att få detta att fungera måste vi ha en ekonomi som andas ordning och reda, en ekonomi som är i balans.

En viktig beståndsdel för att upprätthålla en ekonomi i balans är att upprätthålla skattemoralen, att motarbeta skatteflykt samt att tillse att illegala varor inte kommer in i landet och för den delen att inte smuggling förekommer som utsätter hälsan för risk eller sätter marknadsbalansen ur spel.

Våra olika myndigheter och vi som förtroendevalda har ett ansvar att använda skatteredskapet så varsamt som möjligt. De skatter vi beslutar om måste uppfattas som rimliga och lätta att förstå syftet med.

Jag tänker till exempel på att vi ska ha lägre skatter på det som främjar staten, det vill säga på arbete och tjänster. En del har varit inne på RUT-avdraget, som även jag är lite bekymrad över framtiden för. Jag tror trots allt att det finns en möjlighet att utveckla RUT och att vi kan ha tillförsikt när det gäller att jobba gemensamt med det.

Detta förutsätter att vi har högre skatter på det vi inte vill ha i samhället. Jag tänker på de miljökonsekvenser som vi inte vill ha. Det betyder att vi behöver ha ganska höga skatter för att det inte ska slå rot och för att vi ska kunna ha en miljö som vi kan lämna efter oss till våra barn.

Att staten som helhet skulle misslyckas med uppdraget att upprätthålla skattemoralen och få in de skatter som vi behöver för den samlade välfärden vill jag inte ens fundera på. Konsekvenserna av det är något vi alla vill undvika.

Mycket av detta hanteras av de myndigheter vi pratar om i dag: Skatteverket, Kronofogdemyndigheten och Tullverket. Medborgare och företag kan komma i kontakt med dessa myndigheter i förebyggande syfte men även i konkreta ärenden. Då förväntar vi oss att bli bemötta på ett korrekt sätt samt att ärendena hanteras professionellt och på samma sätt som alla likartade ärenden.

Att dessa myndigheter åtnjuter högt förtroende och att förtroendet har ökat de senaste åren tycker jag är bra.

Arbetet med att förenkla rutiner och att jobba förebyggande är något viktigt för framtiden som vi ser att dessa myndigheter har gjort. Det gläder oss att det arbetet har gått så bra att medborgarnas förtroende har ökat.

Skatteverket, Kronofogdemyndigheten och Tullverket är tre viktiga myndigheter för Sverige som nation och för att kunna åstadkomma en god skattemoral, bekämpa skattefusk och bekämpa den svarta ekonomin.

Även företagen möter dessa tre myndigheter, och jag tror att även företagen känner förtroende för dem. Det ska vara enkelt att bedriva internationell handel. Tullverket har en central roll i att tillse att det är både enkelt och smidigt.

Tullverket är också en myndighet som vi har stora förhoppningar på i kampen mot organiserad brottslighet, narkotika med mera. Tullverket, menar jag, är den enskilt viktigaste myndigheten för att säkerställa att grov brottslighet inte för in narkotika eller illegala vapen i Sverige.

Kronofogdemyndigheten har en viktig och kanske allt viktigare roll i vårt samhälle när vi som medborgare överskuldssätter oss och själva inte kan ta oss ur den knipan. Antalet ansökningar för obetalda skulder, så kallade betalningsförelägganden, hos kronofogden ligger på över 1 miljon per år. Detta leder för enskilda och familjer till lidande som i många fall kan undvikas med förebyggande arbete.

Kronofogden har att motverka överskuldssättningen, och vi kristdemokrater tror att det arbetet behöver intensifieras än mer. Människor som av olika skäl fastnat i överskuldssättning måste få en rimlig chans att ta ansvar för sin ekonomi och starta om på nytt. Samtidigt måste vi som samhälle ta ansvar och motverka överskuldssättning så långt det är möjligt.

När det gäller Kronofogdemyndigheten anför regeringen att arbetet med att motverka överskuldsättning är prioriterat, och regeringen har i denna proposition föreslagit en samlad strategi för området.

Kristdemokraterna föreslår i sitt förslag att Kronofogdemyndigheten tillförs ytterligare 20 miljoner kronor för arbetet med att motverka överskuldsättning. Detta arbete bör ta sig uttryck i till exempel förstärkt förebyggande arbete och syfta till att undvika långa handläggningstider.

Med detta ser vi fram emot ett fortsatt gemensamt arbete för att dessa myndigheter ska få det stöd och den input som de behöver för att klara sina uppgifter på bästa sätt för Sveriges bästa.
(Applåder)

Anf. 96 LEIF JAKOBSSON (S):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till förslaget i betänkandet, som handlar om anslag till de tre myndigheter som skatteutskottet hantlar: Kronofogdemyndigheten, Tullverket och Skatteverket.

Flera har varit inne på den mer internationella utblicken. Det finns en annan reflektion om våra myndigheter i förhållande till den internationella arenan som man kanske ska göra ibland: hur tacksamma vi ska vara för att vi har myndigheter som fungerar så bra som de gör.

När just de här tre myndigheterna fungerar som de gör i Sverige och stärker demokratin och de folkvaldas beslut är det naturligtvis en enorm fördel. Men vi märkte i spåren av finanskrisen hur illa det är när de inte fungerar. Ska vi gå ännu längre finns det auktoritära länder där de här myndigheterna snarare används i repressiva syften. Det kan vara bra att tänka på ibland vad vi har att vårda och vad vi måste vara försiktiga med.

I den här budgeten föreslås en hel del satsningar. En är kopplad till den strategi mot överskuldsättning som vi har antagit. Den innebär att kronofogden för att kunna arbeta bättre med skuldsanering får ett ökat tillskott på 10 miljoner nästa år och 15 miljoner 2018. Därutöver kommer förslag om skuldsanering för företagare, en fråga som har diskuterats jättelänge. För att kunna ta sig an och jobba med detta får kronofogden ytterligare 10 miljoner.

I det här ligger mycket av vår idé om chansen att komma tillbaka. Både samhället och individen tjänar på att man får många chanser och möjligheter att komma tillbaka.

När det gäller Tullverket står man inför en stor förändring. Tullverket får 34 miljoner extra för att förbereda för den europeiska tullagen.

När det gäller Skatteverket, herr talman, är det alldeles uppenbart att man har lyckats bli en populär myndighet.

Vad vi i opposition kritiserade, och som vi nu följer upp, var att det inte var tillfredsställande att Skatteverket inte kunde svara på hur skattefelet förändrades. Därför finns det nu i regleringsbrevet till Skatteverket ett förtydligande som innebär att mer av slumpvisa kontroller och revisioner måste göras, så att vi kan jämföra hur skattefelet egentligen utvecklas, inte baserat på Sifundersökningar utan på ett ordentligt urval.

Vi anser att det behöver göras mer för att beivra skattefusk. Vi har redan föreslagit en lång rad åtgärder, och en del är redan beslutade här i kammaren. Det handlar om personalliggare, månadsrapporter med mera. Det har naturligtvis betydelse för inkomsterna till staten, men minst lika

viktigt är det att få konkurrensneutralitet mellan företag och att villkoren för de anställda i företagen är rimliga och riktiga.

Det är glädjande att vi här i kammaren för ett par veckor sedan kunde besluta om ett ganska historiskt internationellt samarbete mot skattefusk, som kommer att innebära att vi kommer att kunna byta information om tillgångar och annat med en lång rad länder. Det är viktigt att vi kan ta till vara och följa upp uppgifterna och se till att de skatter som ska betalas kommer att betalas. Därför kommer Skatteverket nästa år att få 10 miljoner i ökat anslag, som sedan byggs upp till 25 miljoner, för att jobba med de här internationella kontakterna.

Men det är inte bara myndigheterna själva utan minst lika mycket myndigheter i samverkan som kan åstadkomma storverk. Arbetet mot grov organiserad brottslighet – det pekas i propositionen på att myndigheterna tillsammans måste jobba mer mot den stora införseln av illegal alkohol – hälsar vi välkommet. Jag vill uppmärksamma på att regeringen också har tillsatt en utredare om läckagen i våra välfärds- och samhällssystem, som på många områden kommer att beröra de här tre myndigheterna, så att vi kan se till att våra skattepengar används till det som de ska.

Slutligen, herr talman, vill jag lugna Niklas Wykman som är orolig för att regeringen tillsammans med Vänsterpartiet tar bort en hel del av de ineffektiva skattenedsättningarna och gör en del skattehöjningar, framför allt för höginkomsttagare. Jag tror inte att det är någon större risk för skattemålen, sett i ljuset av vad som faktiskt kommer att hända när bostadsproduktionen kommer igång, när arbetslösa får chans till utbildning och när de pensionärer med lägst pension inte längre ska betala högre skatt än löntagare med samma inkomst. Det tror jag faktiskt att de allra flesta människor i vårt land kommer att tycka är rättfärdigt och riktigt.

(Applåder)

Anf. 97 NIKLAS WYKMAN (M) replik:

Herr talman! Tack, Leif Jakobsson, för att du reder ut regeringens ståndpunkt!

Jag stannade upp lite vid det Leif Jakobsson sa på slutet, att man inte är oroad för en försämrad skattemoral. Verkligheten, Leif Jakobsson, när Alliansen tillträdde makten 2006 var att förtroendet för skattesystemet var väsentligt lägre än vad det är nu. Nästan dubbelt så många tyckte rent ut sagt illa om skattesystemet. Även Skatteverket var mindre populärt.

Att som Leif Jakobsson tro att man kan höja skatter nästan hur mycket som helst utan att det inverkar på människors lust att faktiskt betala dem står långt bortom erfarenheten här i Sverige men också i andra länder på området. Ju högre skatterna är, desto svårare blir det att få in dem, desto fler människor försöker trixa sig runt dem.

Herr talman! Det är självklart att man ska kunna ta in de skatter som vi beslutar om i den här kammaren. Skattemoralen ska vara hög, och Skatteverket får agera därefter. Men regeringen ger sig på väldigt populära skattereformer, till exempel RUT-avdraget, som har lett till väsentligt ökad jämställdhet i samhället. För första gången jobbar en majoritet av Sveriges kvinnor heltid, och löneskillnaderna mellan män och kvinnor, som under lång tid hade varit helt stillastående, krympte under alliansregeringens tid. När man ger sig på den typen av reformer, Leif Jakobsson, blir det naturligtvis ett mindre förtroende för systemet, och det oroar.

Därför, herr talman, är vi från Alliansens sida oroade över huruvida de här anslagen räcker när uppdraget nu blir så mycket svårare.

Anf. 98 LEIF JAKOBSSON (S) replik:

Herr talman! Det handlar om hur man använder pengarna. Och jag skulle nog vilja säga att de åtta åren, eller egentligen nio åren budgetmässigt, faktiskt har inneburit ett uppvaknande för svenska folket. Det var kanske många som trodde att man kraftigt kunde sänka skatterna utan att det skulle få konsekvenser. Ganska snart upptäckte arbetslösa och sjuka att det fick konsekvenser, liksom de som behövde vuxenutbildning. Samhället måste vara aktivt i att skapa jobb, inte bara skapa incitament för folk att ställa sig i kö på Arbetsförmedlingen utan se till att det finns en näringspolitik som arbetar för våra framtida jobb. På den punkten tror jag nog att jag kan stilla Niklas Wykmans oro.

Vi har inte något bra svar på frågan om till exempel skattefelets utveckling. Vi har ingen ordentlig utvärdering av huruvida dessa ROT- och RUT-avdrag i sig har inneburit att svartarbete har försvunnit. Trots det får jag naturligtvis svara att vår hållning när det gäller ROT är densamma som den alltid har varit, att det är ett sätt att överbygga byggkonjunkturer. Det är inte ett sätt att subventionera branscher med mycket svartarbete.

Anf. 99 NIKLAS WYKMAN (M) replik:

Herr talman! Leif Jakobsson talar om ett uppvaknande hos det svenska folket när det kommer till skattesystemet, som om svenska folket nu i större utsträckning skulle förorda det högskattesamhälle som Leif Jakobsson, hans parti och kollegor förespråkar. Men faktum kvarstår, Leif Jakobsson, att inte en enda procentenhet mer av svenska folket röstade på er i valet 2014 än 2010. Så ifall detta var ett uppvaknande för ett nytt jättehögskattesamhälle, som socialdemokratin förespråkar, märktes det i alla fall inte i valresultatet, med tanke på att ni inte fick fler röster än i valet 2010 i procent sett.

Herr talman! Jobben växte kraftigt under alliansregeringens tid och blev 350 000 fler. Det som Leif Jakobsson beskriver som allvarliga neddragningar rättade ju i stället till allvarliga fel i det svenska samhället. År 2006 var till exempel var tionde person i arbetskraften förtidspensionerad. Var femte människa var på heltid beroende av bidrag för sin försörjning. De här siffrorna ändrades kraftigt under alliansregeringens tid. Vi såg hur många fler fick jobb, att sysselsättningsgraden blev den högsta i Europeiska unionen. Den politik vi bedrev, som gjorde det mer lönsamt att arbeta, gjorde stor nytta.

Avslutningsvis, herr talman, är det skatteutskottets sista debatt före jul, och Leif Jakobsson säger: Vi har inte något bra svar på frågan. Det skulle jag vilja säga gäller generellt för regeringen i fråga om hur Sverige ska ledas framåt mot ökad tillväxt, fler jobb och ökad sysselsättning. Men jag hoppas på en fin julleddighet för Leif Jakobsson och hela regeringsunderlaget och att man kan komma på fler förslag för fler jobb för framtiden.

Anf. 100 LEIF JAKOBSSON (S) replik:

Herr talman! Det måste vara ganska deprimerande för Niklas Wykman som beskriver en så alldeles fantastisk politik men som väljarna så underkände att det blev ett regeringsbyte.

När jag hör den här beskrivningen funderar jag på en sak, och det är Alliansens skattepolitik. Vi har ju inte sett så mycket av en samordnad sådan.

Det vi har sett i dag är en gemensam motion där man pratar om att Skatteverket ska ges i uppdrag att upplysa svenska folket om jobbskatteavdragets fantastiska effekter. Det är klart att man efter dessa nio år undrar: Vad är det svenska folket inte har förstått, och var har polletten inte trillat ned? Det är väl minst lika mycket ett underbetyg till politiken när man säger: Vi hade en teori som skulle sätta svenska folket i arbete. Det slutade med att arbetslösheten steg, att ungdomsarbetslösheten steg och att långtidsarbetslösheten steg.

När man sedan hamnar i opposition hamnar alla partier på olika uppfattningar om skatterna. Moderaterna är de enda som framhårdar i fråga om fler jobbskatteavdrag. Men man lyckas i alla fall enas om att göra om Skatteverket till någon form av propagandainstitution för jobbskatteavdragets förträfflighet. Det imponerar inte särskilt mycket.

Trots det säger jag: God jul, Niklas Wykman och andra!

Anf. 101 RASMUS LING (MP):

Herr talman! Vi debatterar utgiftsområde 3 och anslår ungefär 10,8 miljarder till myndigheterna Skatteverket, Tullverket och Kronofogdemyndigheten. Det är tre myndigheter som har viktiga uppgifter. De ska kontrollera att regler följs i fråga om varuflöden och att skulder i både enskilda och allmänna mål kommer utlånaren till del. Det handlar naturligtvis också om att få in skatteintäkter för att finansiera välfärd och andra offentliga utgifter. Det är viktiga saker för att skattemoralen ska hållas uppe, för tilltron till avtalsrätten och för att lagar och regler som vi har i landet ska följas.

Ett arbete som de här myndigheterna har ansvar för på olika sätt är arbetet mot grov organiserad brottslighet. Den grova organiserade brottsligheten är ett stort hot mot vårt samhälle på flera olika sätt. Den kan fånga upp unga människor på glid och leda in dem på en brottslig bana. Det förstör enskilda liv men ännu mer andra i omgivningen, vilket också leder till stora samhällsekonomiska kostnader.

Att motverka detta är därför en väldigt prioriterad uppgift. Förutom att de här tre myndigheterna har att arbeta med detta är det förstås också en polisiär uppgift. Men för att man ska nå framgång i ett sådant arbete behöver det myndighetsöverskridande arbetet fortsätta att utvecklas, även i samverkan med kommunala myndigheter.

Det är positivt att regeringen bedömer att myndigheterna har god måloppfyllelse och bidrar till att uppfylla de mål som finns för utgiftsområdet. Att det finns ett högt förtroende hos medborgare och företag är också viktigt och en förutsättning för att ett samhälle med en stor offentlig sektor ska kunna fungera på ett bra sätt. Det är bra att det finns ett fokus på insatser för att förenkla regelverk och förebygga fel, så att det blir rätt från början, hos alla de här myndigheterna.

Samtidigt som det är mycket som fungerar väl finns det sådant som behöver bli bättre, naturligtvis. Bland annat framgår det i underlaget att Skatteverket har förbättrat likabehandlingen men att det fortfarande är skillnader i fråga om hur män och kvinnor blir bemötta. Så får det förstås

inte vara. Det är bra att Skatteverket arbetar med att ändra på det. Jag hoppas att de åtgärder som har vidtagits gör att vi som medborgare kan känna oss trygga med att alla får samma service, oavsett kön och andra diskrimineringsgrunder.

Det finns flera viktiga åtgärder som presenteras inom utgiftsområdet. Något som jag särskilt vill lyfta fram är det som nu sker för att motverka överskuldssättning. Kronofogdemyndigheten får ett särskilt anslag, en förstärkning, för det här arbetet. Regeringen har också tagit fram en strategi.

Det är i dag 3 000 fler överskuldssatta än för fem år sedan, enligt Riksrevisionen. Totalt finns 400 000 i kronofogdens register, och de har en sammanlagd skuld på 70 miljarder kronor. I alla de enskilda fallen begränsas förstas människors möjligheter att skapa de liv som de vill ha. Detta begränsar friheten för människor och framför allt, förstas, för de barn som växer upp i ekonomiskt väldigt utsatta miljöer.

Det är därför viktigt att fler ska kunna beviljas skuldsanering. En annan viktig åtgärd handlar om att den budget- och skuldrådgivning som kommunerna ansvarar för kan styras på ett bättre sätt än vad som sker i dag. Det är också någonting som Riksrevisionen har pekat på. De här sakerna ingår även i den strategi som regeringen har tagit fram.

Med detta vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet. (Applåder)

Anf. 102 EMMA WALLRUP (V):

Herr talman! Målet för hela utgiftsområdet är att säkerställa finansieringen av den offentliga sektorn, att bidra till ett väl fungerande samhälle för medborgarna och näringslivet samt motverka brottslighet. Skattepolitikens främsta syfte är att finansiera den gemensamma välfärden, olika samhällsfunktioner och andra offentliga utgifter och vid sidan av detta även skapa förutsättningar för hållbar tillväxt, hög sysselsättning och ett rättvist fördelat välstånd.

Det är det mål som finns för det här området. Det är lite intressant att just ökade klyftor enligt forskning är en grund för ökad brottslighet – det handlar om två mål som vi har inom samma område. På skatteområdet har vi verkligen möjlighet att förebygga långsiktigt i fråga om minskad brottslighet i samhället. Här har vi en hel del kvar att göra, för klyftorna har ökat. Och det är de ökade klyftorna som just bidrar till ökad kriminalitet och en massa andra ohälsotillstånd i samhället.

I dag ser vi ökade klyftor samtidigt som välfärden går på knäna. Vi skulle behöva öka marginalerna rejält inom välfärden, då det inom många verksamheter inte finns några marginaler kvar alls. Vi har nämligen prioriterat sänkta skatter och större vinstuttag från välfärden i stället för att det ska komma medborgarna till del i den situation då medborgarna är som mest utsatta och behöver resurserna som mest. Det system som vi har haft under de senaste åren har skapat en enorm utsatthet bland de mest utsatta, de som är helt beroende av välfärden. Det är där vi står i dag. Det är så långt det har gått.

I betänkandet pekas det på att de öppna gränserna och en alltmer globaliserad ekonomi gör att det finns ett ökat behov av att skydda den svenska skattebasen och säkerställa ett effektivt användande av automatiskt informationsutbyte. Det är en väldigt bra ingång och någonting som verkligen behövs i en tid då den fria rörligheten av kapital faktiskt, skulle jag

vilja säga, har gått över rim och reson. Det har lett till en jättestor problematik, inte minst på arbetsmarknaden, där vi i dag har arbetsförhållanden som vi inte har sett i Sverige under väldigt lång tid. Många arbetsplatser är väldigt tuffa och väldigt långt ifrån den trygga arbetsmiljö vi har varit stolta över i Sverige. Det har under de senaste åren varit marknaden och arbetsgivarna som har satt alla gränser eller snarare gått över alla gränser.

Vi ser hur våra unga blir utnyttjade på arbetsmarknaden på fruktansvärda sätt. De blir inringda några gånger i veckan om de har tur. Hur ska man kunna leva på det?

Tanken har länge varit att man ska öppna alla vägar för kapitalet och gynna marknaden och att ett fåtal ska kunna tjäna stora pengar. Det har gått för långt. Pendeln har gått för långt.

Vi behöver alla delar. Vi behöver marknad. Vi behöver välfärd. Men jag tror att vi alla, om vi tänker efter, kan se att pendeln har gått för långt. Det är till och med så nu att institutioner som OECD och Världsbanken varnar för att klyftorna är så stora att det inte är bra för ekonomin.

Det är dags att ta tag i situationen och börja skydda medborgare och vår framtida miljö från den girighet som har spridit sig i och med avregleringarnas era. Det är denna utsatthet som den fria, avreglerade marknaden har lett till och som orsakar att vi inte bygger samhället utifrån människors behov utan marknadens. Denna hårda tid och den osäkerhet som många människor lever i, speciellt unga, har gjort att invandrarungdomar som inte ser någon framtid lättare rekryteras till terrororganisationer. Samtidigt ser vi hur rasismen sprider sig i Sverige. Detta är på grund av människors otrygghet.

Man kan se hur samhället blir alltmer polariserat och våldsamt, precis som hälsoforskarna Wilkinson och Pickett pekar på: När klyftorna ökar så ökar även konflikterna i samhället, och det blir mer våldsamma konflikter. Det är exakt det vi ser i dag, och det måste vi göra någonting åt. Vi kan det!

Det är dags att ta kontroll över girigheten igen och ha en genomtänkt balansering av företagen, en reglering som utvecklar samhället på ett sunt sätt, som bygger en sund ekonomi. Det är viktigt just när vi är som mest sårbara i livet, då vi är barn och gamla och sjuka, att vi får ha vår välfärd och har råd med den.

Alla medel behövs till vår gemensamma välfärd, och då är det viktigt att vi inte dränerar ut den. Därför är det bra med den här åtgärden, men vi behöver många fler åtgärder, och vi behöver se över skattesystemet så att vi har en robust välfärd framöver.

Nu vill jag gå in lite grann på taxinäringen. Jag sitter ju i trafikutskottet som huvudutskott. Taxiföretagen kommer från den 1 januari 2016 att bli skyldiga att överföra taxameteruppgifter till redovisningscentraler. Detta kommer att reglera taximarknaden, och jag vill också gå in på ett systemfel som vi har haft även här. Det är nämligen uppenbart att även inom taxinäringen har just avregleringen varit problemet. Det erkänner alla. Ni kan prata med varenda taxichaufför ni åker med – ni kommer att få höra historier om hur avregleringen har verkat på deras bransch.

Även här har pendeln gått för långt åt det hållet. Jag säger inte att vi behöver ha total reglering, men vi behöver ha en balans som utgår från människan och inte ett vinstuttag som inte ens kommer att fungera i längden eftersom arbetarna inte mår bra.

Jag är alltså väldigt glad åt det här steget för att ta tag i marknaden lite bättre, och vi jobbar i trafikutskottet för att ta ytterligare steg för att reglera taxibranschen.

Jag vill nu gå över till Kronofogdemyndigheten. Det är väldigt bra att vi nu lägger pengar för att motverka överskuldssättningen. Det är väldigt prioriterat. Det behövs ett ökat stöd för skuldsaneringar, och jag vill återigen anknyta till det systemfel som jag tar upp väldigt tydligt i mitt anförande. Även här har marknaden släppts så fri att det är väldigt många ungdomar i dag som skuldsätter sig väldigt hårt. Det är lätt att ta sms-lån, man blir lätt inknuten i olika abonnemang och så vidare. Marknaden använder fulare och fulare metoder för att sälja, samtidigt som vi lever i en tid då klyftorna är så stora att unga är beroende av att konsumera för att hänga med. Detta är också något som forskningen visar, att när klyftorna ökar så ökar statuskonsumtionen.

Förutom pengarna till Kronofogdemyndigheten behöver vi se över hur vi kan få företagen att fungera på ett sundare sätt och sluta använda sådana metoder som faktiskt utsätter människor så att de hamnar i så stora skulder. Det har rapporterats i dokumentärer på tv hur människor har hamnat där nästan utan att ha agerat själva. De har blivit inlåsta på olika sätt, eftersom det är så fula metoder som används för att låsa in kunderna.

Detta behöver verkligen ses över även i ett större sammanhang, men den här åtgärden är bra.

Det finns väldigt mycket att göra på skatteområdet. Det handlar om såväl vår miljö som människor och att bygga ett samhälle som lägger resurserna där de behövs – inte i några få fickor, utan där de verkligen behövs. Det är så vi bygger en stark ekonomi. Det är kanske inte en slump att många röda regeringar har lämnat ifrån sig en bättre ekonomi än blå regeringar. En mer rättvis fördelning stärker hela ekonomin. Detta framhåller nu till och med Världsbanken och OECD med hänsyn till de senaste årens starkt ökande klyftor runt om i världen.

Det här är väldigt viktigt att alla partier funderar lite djupare på. Hur vill vi bygga vår framtid och en robust ekonomi som utgår från människans behov?

Jag vill också lite kortfattat ta upp det här med skattekontoren. Vi i Vänsterpartiet är väldigt glada över att vi har fått in en skrivning om att sträva efter att behålla de lokala skattekontoren. Vi skulle gärna se att man arbetar ännu tydligare med det här framöver, och vi kommer att ligga på för detta.

Anf. 103 LARRY SÖDER (KD) replik:

Herr talman! Det var ett spännande anförande, får jag säga. Emma Wallrup pratar om klyftorna i samhället. Jag delar bilden av att det finns klyftor i samhället. Det finns mycket vi kan göra åt det. Inom skatteutskottets område finns det många saker som kan diskuteras.

Det jag ändå vill anföra är att jag tycker att de största klyftorna i samhället är mellan dem som inte har jobb och dem som har det. Det betyder att vårt arbete borde handla om att se till så att människor kommer i jobb och på något sätt har en sysselsättning som gör att de också kan betala och skapa sina egna liv.

Av Emma Wallrups anförande får jag uppfattningen att vägen till att minska klyftorna är att reglera företagen så mycket som möjligt. Men då tror jag att klyftorna ökar i stället. Jag tror att människors otrygghet i mycket beror på att man inte har ett jobb som man kan gå till och tjäna pengar som gör att man känner sig trygg ekonomiskt och även socialt.

Jag skulle därför vilja fråga Emma Wallrup hur hon tror att klyftorna i samhället ska kunna minska genom att man reglerar företagen så att de inte kan anställa människor.

Anf. 104 EMMA WALLRUP (V) replik:

Herr talman! Jag håller inte med om den verklighetsbeskrivningen, ännu mer på grund av att vi lever i en globaliserad värld. Ni på högern brukar ju ofta hota med att företagen flyr om vi sätter in starka regleringar och så vidare. Jag misstänker att vi kommer att behålla de vettiga företagen till slut om vi har sunda regleringar.

Men eftersom den här flyktmöjligheten finns är det just välfärd vi ska satsa på – jobb som inte går att flytta. Här har vi möjlighet att jobba enligt Keynes modell och investera i och utöka välfärden. Då har vi stabila jobb som inte kan flytta, och det skapar i sin tur andra servicejobb runt omkring. Det blir så att säga ringar på vattnet.

Det tycker jag är ett väldigt säkert sätt. Där kan vi politiker räkna på hur många jobb vi skapar bara genom att lägga det i budgeten, så det är ett väldigt enkelt sätt.

Sedan vill jag också argumentera för infrastruktursatsningar i hela landet som stärker landet och inte bara orienteras kring Stockholm utan skapar jobb i hela landet genom att man tänker lite mer heltäckande. Likadant kan man också stärka godstransporterna, vilket har glömts bort mycket. Detta skapar jobb.

Det handlar också om att bygga mycket nytt, nya bostäder, vilket vi också är på gång med i den budget som vi lägger fram. Man ska såklart också satsa på klimatomställning och gynna den branschen så mycket som möjligt. Där kan vi också skapa många inhemska jobb, eftersom vi har biobränsle och långa kuster där vi kan bygga mycket vindkraft. Solenergi funkar också bra i Sverige och så vidare.

Det finns alltså en lång rad åtgärder som man kan vidta om man investerar, och det är livsviktigt att vi gör det nu i och med att vi får många nya människor till Sverige. Det är ju så i all ekonomisk teori att det är befolkningstillväxt som driver på en ökad bnp, en ökad tillväxt.

Då gäller det att få in dessa människor i samhället, så om vi nu investerar och verkligen investerar mycket i det vi ändå behöver kan vi skapa både jobb och ekonomi.

Anf. 105 LARRY SÖDER (KD) replik:

Herr talman! Det stämmer att jag och Emma Wallrup har vitt skilda uppfattningar om hur verkligheten ser ut. Jag tror att det är företag och människor som vill investera sina pengar i nya företag som skapar jobben.

Det är klart att vi som politiker ibland kan skapa jobb med hjälp av investeringar, men i det långa loppet är det alltid företagen som skapar jobben. Då handlar det om att se till att företagen har goda villkor så att de kan frodas och utvecklas. Vi måste satsa på forskning och utveckling så

att nya företag kan skapas. Det handlar också om att ha sådana skattesystem som gör att företagen faktiskt vill satsa sina pengar inom Sveriges gränser.

I en internationell värld är det inte bara kommuner som kämpar mot varandra, utan det är länder som kämpar mot varandra för att få investeringsmedel.

Jag menar att om vi ser till så att företagen kan frodas och att skatterna på arbete blir lägre får företagen möjlighet att skapa mer arbete, fler jobb, och människor kan känna sig tryggare. Vi kan i det läget satsa mer på välfärden.

Emma Wallrup vill göra tvärtom, nämligen satsa på välfärden först och tro att företagen överlever. Jag vill satsa på företagen först så att välfärden kan överleva.

Anf. 106 EMMA WALLRUP (V) replik:

Herr talman! Problemet är att den nyliberala ideologin sedan Sverige gick med i EU har gjort allt för att göra vägarna raka för företagen. Ni har tagit bort handelshinder på handelshinder för att öka vinstuttaget, och då har det blivit de enorma klyftorna. Ni har satt företagen främst, och det går ut över arbetsmarknad, miljö och så vidare. Det fungerar inte längre. Det är mycket tydligt. I nästan alla branscher som finns inom trafikuskottets område är det kaosartat eftersom det är så dålig arbetsmiljö. Vi kan inte hålla på så längre, utan vi måste tänka om.

Vi måste gynna rätt företag. Med hjälp av tuffa regler och rätt form av skatter kan vi hjälpa fram de bra företagen.

Preem frågade oss vid en paneldebatt i Almedalen om vi ville sätta upp tuffare miljölagar eftersom det gynnar dem. Det är det bensinbolag som har gått främst i omställningsarbetet och som har tydligast omställningsplan.

Vi på den röda sidan kunde lätt säga att vi gärna vill sätta upp tuffare regler. Den blå sidan vacklade till och med mot Preem. Det är ett företagsintresse, och ni representerar arbetsgivarna i grunden. Men det kunde inte den blå sidan säga rakt upp och ned. Det är problemet.

Vi behöver sätta upp regler och införa skatter på sådana nivåer att de bra företagen hjälps fram. Det ska inte få finnas företag som smutsar ned vår miljö. Dessutom behöver även företag välfärd och infrastruktur. Näringslivets Transportråd är mycket tydligt med att det vill ha en fungerande järnväg. Rådet har uppvaktat trafikuskottet, och alla stora svenska företag är medlemmar i organisationen.

Det är märkligt att inte vare sig en röd eller blå regering tidigare har lyft upp frågan om järnvägsunderhåll tydligare. Nu börjar vi göra det. Det är något som verkligen efterfrågas av företagen. Det sker sådana investeringar. De behöver också välfärd.

Anf. 107 ANNA HAGWALL (SD):

Herr talman! Min kollega har redan redogjort för hur Sverigedemokraterna tänker inom detta utgiftsområde. Därför kommer jag inte att beröra den biten. Jag tänker tala om en olycklig utveckling i samhället som vi måste uppmärksamma, nämligen överskuldsettingen av privatpersoner.

I Sverige anses det vara skamligt att inte ha bra ekonomi, och ännu värre är det att ha alltför stora skulder. Ofta skäms man och försöker dölja detta för sin omgivning. Än värre är det när man ber om hjälp när det är för sent och skadan är näst intill oreparerbar. Men skuldsatt blir man inte alltid för att man har handlat ansvarslost och tagit för sig av livets goda utan att ha jobbat och förtjänat det. Skuldsatt blir man desto oftare i dag om man har haft otur, blivit arbetslös, blivit sjuk eller som företagare inte har fått betalt för sina fakturor och så vidare.

En uppskattning har gjorts av problemets storlek, varvid antalet överskuldssatta beräknas uppgå till 28 000 individer. Kostnaden för sjukvård och produktionsbortfall beräknas till 6 miljarder. Till detta kommer kostnader inom socialförsäkringssystemet och arbetslöshetsförsäkringen om drygt 2 miljarder, enligt Riksrevisionens beräkningar. Samhällets insatser uppgår till 236 miljoner kronor. Därmed kan man konstatera att kostnaderna vida överstiger de kostnader som ska hantera problemet.

Det är angeläget att fler svårt skuldsatta ansöker om och genomgår skuldsanering. Regeringen bör säkerställa att skuldsaneringsverksamheten hos Kronofogdemyndigheten har kapacitet att klara av det ökande ärendeflödet utan att väntetiderna förlängs. Dessutom bör Kronofogdemyndigheten stödjas i att identifiera och informera presumtiva gäldenärer om möjligheten till skuldsanering.

Men innan man kommer så långt som till Kronofogdemyndigheten har många stiftat bekantskap med inkassobolag, som jag tänkte framföra några tankar om.

Herr talman! Den svenska lagstiftningen gör det möjligt för inkassobolag att göra miljardvinster på de redan skuldsattas bekostnad. Att äga ett sådant bolag är rena guldgruvan. Lönsamheten är större än i övriga finansbranschen. Genom att lägga ihop inkassoverksamheten med andra finansiella tjänster spär bolagen ut övervinsterna samtidigt som de försvårar kritisk granskning av verksamheten.

Bolagen är inte ensamma om att vilja lägga på locket. Även den myndighet som reglerar branschen undviker att svara på frågor om hur stora vinster företag med inkassotillstånd har.

Med hjälp av höga avgifter, ränta på ränta, gör man det svårt, i många fall omöjligt, för gäldenären att lyckas betala av den ursprungliga kapitalskulden. Lagstiftningen och de hårda indrivningsreglerna i Sverige har gjort att inkassobolagen har tjänat mycket pengar på privatpersoner. Det är på ekonomiskt svaga personer som pengarna tjänas. Det är de som får betala de höga räntorna.

Kravhanteringen är guldkantad för inkassobolagen. Ju fler ärenden hos Kronofogdemyndigheten, desto mer ökar kundernas skulder. När ärendet går vidare till Kronofogdemyndigheten brukar inkassobolagen lägga på runt 800 kronor i avgifter. Det får gäldenären betala. Det är inte en kostnad som inkassobolagen tar.

Samtidigt är det inte inkassobolagen som betalar de stora kostnaderna för Kronofogdemyndighetens indrivningsarbete. Kronofogdemyndigheten finansieras av skattebetalarna och olika avgifter som de skuldsatta får betala.

Därmed kommer jag till mitt budskap och förslag. Kronofogdemyndigheten åtnjuter stort förtroende i samhället och jobbar under en hård lagstiftning och utan vinstintresse. Vi bör prata om och diskutera möjligheten att all skuldsanering i samhället ska skötas av myndigheten och därmed eliminera oseriösa, penninghungliga aktörer som inte är angelägna om att människor ska bli skuldfria. Tvärtom! Ju fler skuldsatta, desto bättre för dem. I stället för inkassobolagens övervinster bör vi på sikt öka anslagen till Kronofogdemyndigheten för att göra detta möjligt. Naturligtvis bör vi satsa stora resurser på den kommunala budgeten och skuldrådgivning för att förebygga skuldsättning.

Herr talman! Ett annat fenomen i samhället är att fler och fler blir spelberoende och får spelskulder. Det har blivit mycket enklare att spela. Det går att få omedelbar belöning när man spelar, men oftast förlorar man och saknar pengar till att fortsätta att spela. Men det finns en lösning! 500 snabblåneföretag erbjuder krediter. Att spela på kredit är dock förbjudet i Sverige. Trots det driver svenska spelbolag spel på kredit tillsammans med snabblåneföretag. Spelbolagen undviker den svenska lagstiftningen genom att lägga sig utomlands och starta nätkasinon. Dessa företag är registrerade utomlands för att undkomma kontroll men åtnjuter hjälp med skuldindrivning av Kronofogdemyndigheten.

Trots att vi känner till fenomenet låter vi oseriösa aktörer ödelägga människors liv. Mer fantasi och handlingskraft krävs av oss för att reglera dessa avarter. Den mest osmakliga och avskyvärda av alla former av bedrägerier är att man sänder bluffakturor till företagen och låter Kronofogdemyndigheten driva in den fiktiva skulden. Svensk Handel har uppmärksammat problemet och jobbat med olika register för att hjälpa utsatta företag. Men bluffakturor är fortfarande ett stort problem.

En utredning om åtgärder mot fakturabedrägerier är nu slutförd och redovisad för Justitiedepartementet. Utredningens slutsats är att antalet fakturabedrägerier är stort. Lagstiftningen, främst avtalslagen, är tillräcklig för att skydda de drabbade, tycker man. Det bör dock införas att den som väcker onödig talan ska betala rättegångskostnader. Dessutom krävs utökade informationsinsatser och helst en prejudicerande dom som klarlägger beviskraven.

Svensk Handel har förespråkat att man kriminaliserar själva fenomenet att skicka faktura utan prestation. Vi bör ta det steget snarast för att en gång för alla få slut på detta elände, som har kostat företag så mycket pengar och som orsakat sömnlösa nätter och oro i stället för arbete med och utveckling av företaget.

Låt oss som folkvalda och ansvariga för Kronofogdemyndighetens verksamhet och reglering jobba lite snabbare och effektivare när vi väl har identifierat problemen och kommit på effektiva åtgärder! Det självklara som svaga och utsatta människor kan förvänta sig av sina folkvalda är ett berättigat skydd av deras liv och egendom.

(ANDRE VICE TALMANNEN: Jag vill återigen påminna om den överenskommelse som talmannen ingått med gruppledarna om anföranden på sex minuter.)

Anf. 108 NIKLAS WYKMAN (M) replik:

Herr talman! Det är lite svårt för oss som sitter och lyssnar att riktigt höra skillnaden mellan Sverigedemokraternas och Vänsterpartiets ekonomiska analyser som de presenteras från talarstolen. Det är fråga om en marxism återgiven i modern tappning som nog skulle ge självaste Karl mindervärdeskomplex. Det finns inte ett enda fel hos företag som man inte kan angripa dem för fullt ut och med hård kraft. Den typ av mycket skarp vänsterretorik som Anna Hagwall använder sig av gagnar inte Sverige. Den gagnar inte jobb, sysselsättning eller tillväxt.

Min fråga till Anna Hagwall är dock: Hur ska detta finansieras? Vi lever redan i tider då utgiftstaken är mycket tyngda, då vi är långt ifrån balans och ännu längre från överskott i de offentliga finanserna. Här presenteras ett nytt stort offentligt åtagande för en av de myndigheter som vi gemensamt i utskottet har ansvar för. Hur mycket kommer detta att kosta, och varifrån ska pengarna komma?

Anf. 109 ANNA HAGWALL (SD) replik:

Herr talman! Nu är det så att jag har 40-årig arbetslivserfarenhet. Det är mer än vad många andra här i salen och över huvud taget många som jobbar inom politiken har. Av dessa 40 år har jag varit egenföretagare i 20 år.

Detta problem är väldigt stort för många aktörer, både företagare och privatpersoner. Det är deras talan jag tänker föra här i kammaren. Den här gruppen av människor har nästan inga rättigheter. Det är ingen som orkar föra deras talan, och de själva orkar inte göra det då de har fullt upp med sina företag och alla plikter som de ska uppfylla.

Jag har framfört denna idé här i kammaren. Det är inte så att jag strikt kräver någonting, utan jag har bara föreslagit för skatteutskottets ledamöter att vi ska diskutera, ta upp samtalsämnet och försöka lösa det här problemet, som många människor har i samhället. Det är deras talan jag för här.

Anf. 110 NIKLAS WYKMAN (M) replik:

Herr talman! En väsentlig skillnad mellan å ena sidan politik och å andra sidan populism är att politiken kan presentera ett samhällsproblem, presentera en lösning och förklara för människor hur den ska fungera och hur den ska finansieras, medan populismen förvisso kan se ett samhällsproblem och förvisso också kan presentera en lösning, men inte behöver ta någon form av ansvar för hur lösningen ska fungera eller hur den ska finansieras.

Det är där, herr talman, vi befinner oss när vi lyssnar på Sverigedemokraternas förslag. Det är fagra löften men futtigt innehåll. Det har inte presenterats hur man ska betala. Man företräder ingen människas intressen när man ställer ut löften som man inte berättar hur man ska betala för. Tvärtom sviker man då alla människors intressen och hela allmänintresset, för den politik vi fattar beslut om här inne ska vara möjlig att genomföra i verkligheten. Det ska finnas pengar för den. Annars blir det bara tomma ord.

Men, herr talman, jag vill ge Anna Hagwall den empati och sympati hon uttrycker för människor som hamnar i nöd. Jag önskar att Anna Hagwall och hela hennes parti kan ta till sig den också när det gäller människor från andra länder.

Anf. 111 ANNA HAGWALL (SD) replik:

Herr talman! Oss som tar upp människornas verkliga problem sätter ni gärna stämpeln ”populister” på, Niklas Wykman. Okej, kalla mig det då! Men i den här kammaren borde vi ha lite visioner också och inte bara läsa upp våra anföranden och komma med en massa floskler och uttjatade tankar. Jag tycker att vi måste flytta fokus lite längre fram i våra egna visioner och presentera dem både för dem som tittar på oss och för varandra här i kammaren. Förhoppningsvis får människor lite idéer av det som vissa ledamöter berättar, och kanske idéerna gör att man handlar och att det i slutändan blir resultat av handlingen.

För min del var det en vision jag framförde. Jag tycker att det är ett enormt problem att människor är överskuldssatta och inte kommer ur det. Kanske Niklas inte förstår hur mycket sömnlösa nätter, oro och till och med sjukdomar som överskuldssättningen orsakar i samhället.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 11.)

§ 8 Avskaffande av skattenämnder inom fastighetstaxeringen

Skatteutskottets betänkande 2015/16:SkU14
Avskaffande av skattenämnder inom fastighetstaxeringen (prop.
2015/16:36)
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 11.)

§ 9 Utbildning och universitetsforskning

Utbildningsutskottets betänkande 2015/16:Ubu1
Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning (prop. 2015/16:1
delvis)
föredrogs.

Anf. 112 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Herr talman! Jag vill börja med att hänvisa till det särskilda yttrande vi har under punkt 1.

Med bankett, prisceremonier och högtidliga tal har vi nyligen firat och hyllat nobelpristagarna, som ”hafva gjort menskligheten den största nytta” inom olika vetenskaper. Nobelfestligheterna gör oss påmind om att kunskaper, innovationer och omprövningar av gamla sanningar börjar med en

skola som ger alla barn och elever rätt förutsättningar för att växa och nå framgång.

För oss moderater är det en självklarhet att Sverige ska vara ett land som byggs med och konkurrerar med kunskap. Det är mer kunskap och en välutbildad arbetskraft som får Sverige att växa. För den enskilda individen innebär utbildning och kunskap en väg till jobb, trygghet och gemenskap. Det är därför oroande att vi under en lång tid har tappat i det som är grunden till all annan kunskapsinläring, nämligen att läsa, skriva och räkna.

I valrörelsen var svaret från Socialdemokraterna och Miljöpartiet att det var Alliansen som hade skurit ned på skolan. Men lyckligtvis vet vi att det inte stämmer. Tvärtom bekräftade OECD häromveckan att Sverige var ett av de länder som investerade mest i skolan under finanskrisens värsta dagar, då andra länder skar ned inom olika områden av välfärden, så också inom skolan. Detta skedde inte i Sverige.

Nej, de fallande kunskapsresultaten beror snarare på en tidigare oförmåga att vända utvecklingen och ett misslyckande med att sätta fokus på vad som är verkligt viktigt i skolan: elevernas lärande och kunskapsutveckling.

Herr talman! Med målsättningen att höja elevernas kunskapsresultat genomförde därför Moderaterna och Alliansen historiska reformer i den svenska skolan – ny skollag, nya läroplaner och karriärtjänster för lärare, för att nämna några. Samtidigt kan vi slå fast att vissa av reformerna inte blev som vi hade tänkt. Därför ser vi, i likhet med Riksrevisionen, att bland annat statsbidragslösningarna inte alltid fungerat på det sätt som var önskvärt. Pengarna har inte alltid nått de skolor och kommuner som behövt resurserna allra bäst.

Nu vill vi moderater i stället tydliggöra Skolinspektionens granskningar så att de fokuserar än mer på elevernas resultat och på undervisningens kvalitet. Granskningarna ska ligga till grund för ett skraddarsytt och nationellt finansierat kunskapskontrakt mellan Skolverket och skolan i fråga. Det ger oss bättre möjligheter att rikta de statliga resurserna till just de skolor vilkas resultat är svaga och inte till de skolor som redan i dag fungerar väl.

Herr talman! Mer måste göras för att vända utvecklingen i skolan. Moderaterna har lagt stor vikt vid att stärka kunskapsfokuset i skolan. Vi vill fortsätta att utveckla förskolan så att alla förskolor kan bli bra förskolor och ge alla barn en bra start på deras kunskapsresa.

Vi vill bland annat titta närmare på hur systemet med karriärtjänster, där särskilt skickliga lärare får ett lönepåslag på 5 000 kronor i månaden, också ska kunna omfatta förskollärarna. Erfarenhet och kompetens måste synas i lönekuvertet. Vi vill också skapa en mer förskoleanpassad rektorsutbildning och se till att överlämningen mellan förskola och förskoleklass blir bättre och mer likvärdig.

Herr talman! En tydlig slutsats från Nobelfestligheterna är att pristagarna kommer från länder som i de flesta fall har en tidigare skolstart och mer undervisningstid i bland annat matematik. Därför tycker jag att det är oroande att regeringen inte vill göra grundskolan tioårig eller utöka undervisningstiden i matematik och idrott.

Prot. 2015/16:47
16 december

*Utbildning och
universitetsforskning*

Min fråga är varför regeringen på det medvetna sättet motsätter sig reformer som gör att våra sexåringar och högstadiel elever får bättre stöd och hjälp att lära sig läsa, skriva och räkna.

Herr talman! I hela Skolsverige pågår just nu historiska insatser för att hjälpa de 45 000 nyanlända barn som hittills kommit till Sverige att komma in i den svenska skolan. Men tyvärr ser vi att både lärarna och verktygen är för få. Tack vare alliansregeringens förberedande arbete, som regeringen nu förtjänstfullt fullföljer, rullar det under 2016 ut nya verktyg som kommer att underlätta och effektivisera det grundläggande kartläggningsarbetet. Det är en viktig del i att ge fler barn och elever en bra start i skolan. Samtidigt tror jag att vi alla här i kammaren inser att det inte är tillräckligt.

Jag är därför glad att vi har kunnat hitta en bred och blocköverskridande samsyn i flertalet avgörande frågor som kommer att underlätta de nyanlända barnens skolgång i Sverige. Det är en mycket bra start.

Herr talman! Om vi ska lyckas hela vägen i mål krävs det mer. Vi har därför i dag presenterat några nödvändiga förslag som vi anser behövs för att stärka de nyanlända elevernas förutsättningar.

För det första: I dag är övergången från förberedelseklass till ordinarie klass inte formaliserad, och övergångarna sker godtyckligt. Vi föreslår att Skolverket ska ta fram underlag för vilka kunskapsmål en elev bör uppnå för att få gå vidare till en ordinarie klass.

För det andra: Ingen elev ska slussas vidare från klass till klass och till en nivå som han eller hon inte klarar av. Därför måste elevernas kunskapsnivå och måluppfyllelse få ett större fokus när eleverna ska gå vidare.

För det tredje: Moderaterna vill ändra skollagen och möjliggöra för ett nytt gymnasieprogram som kombinerar innehållet i programmen Språkintröduktion och Yrkesintröduktion för att nyanlända elever snabbare ska få en utbildning som leder till jobb.

För det fjärde, det kanske viktigaste: Nu måste vi göra det praktiskt möjligt för skolor att anställa pensionerade lärare. Därför föreslår vi att vi tar fram ett förslag till ett tillfälligt regelverk som ger skolor möjlighet att ta till vara pensionerade lärares kunskaper.

Slutligen konstaterar jag att vi närmar oss jul. Mitt enskilt största bekymmer är om jag ska hinna hem till barnens skolavslutning i morgon kväll. Det är ett ganska litet bekymmer i det stora sammanhanget. Vi är ett antal fler människor i det här landet som firar jul 2015 än det var 2014. Jag hoppas att alla ska få en riktigt god jul i trygghet och säkerhet. Det vill jag även önska mina kollegor i kammaren. God jul till er alla!

(Applåder)

I detta anförande instämde Michael Svensson (M).

Anf. 113 LENA HALLENGREN (S) replik:

Herr talman! Den härliga julstämningen till trots hör det till att som utskottets ordförande begära replik på representanter för det största oppositionspartiet. Jag vill säga att många av de förslag som Camilla Waltersson Grönvall framför är bra. Jag vill också säga att om den samsyn som vi kunnat se vad gäller nyanländas förutsättningar för att klara skolgången kunde spilla över på övriga skolförslag skulle jag se ganska positivt på

utskottets möjligheter att bidra i arbetet med att vända kunskapsresultaten, få skolan mer jämlik och locka fler till läraryrket.

Repliken rör det anförande som Camilla Waltersson Grönvall höll, framför allt det budgetalternativ som Moderaterna presenterat. I Moderaternas budgetmotion kan man läsa att ”vi förstärker även anslagen till vår tidigare satsning på fler karriärtjänster i utanförskapsområden genom att avsätta dubbelt så mycket medel som tidigare. Från och med 2016 ökar anslaget från 26 miljoner kronor till 36 miljoner kronor 2017”, och därefter sker en fortsatt ökning.

Jag vill fråga hur jag ska förstå detta. Har Moderaterna och Camilla Waltersson Grönvall tagit del av regeringens förslag om 50 miljoner kronor till Samverkan för bästa skola och därtill en lärarlönesatsning som till en början är 1 ½ miljard och sedan 3 miljarder? I förslaget sägs att satsningar på Samverkan för bästa skola inkluderar en satsning på högre löner för lärare i skolor med svåra förutsättningar. Kostnaden för satsningen på högre löner föreslås uppgå till 50 miljoner kronor för 2016 och 50 miljoner kronor per år från 2017.

Dessutom är ett kriterium för lärarlönesatsningarna, som alltså är 1 ½ miljard 2016 och därefter 3 miljarder på årsbasis, att läraren ska ha tagit ett särskilt ansvar för särskilt komplicerade undervisningssituationer, till exempel låga kunskapsresultat, stor andel elever som inte fullföljer sina studier och så vidare.

Hur ser Camilla Waltersson Grönvall på regeringens förslag i relation till hennes eget?

Anf. 114 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik:

Herr talman! Som jag tidigare sa är det glädjande att vi kan hitta en rad områden där vi har en samsyn. Jag konstaterar att den politik som alliansregeringen förde under åtta år inte var speciellt påhejad av den dåvarande oppositionen. Det var inte många reformer som oppositionen stödde i de delarna.

I dag ser jag, tack och lov, att man inte river upp dessa reformer utan arbetar vidare i den anda som vi en gång påbörjade, nämligen fortsatt kunskapsfokus och en fortsatt satsning på en rad viktiga områden.

Men det finns också ett antal skillnader. Jag ser att de förslag som regeringen lägger fram inte stämmer fullständigt överens med våra. Det gäller till exempel den satsning som vi gör på karriärtjänster i utanförskapsområdena. Den riktas till särskilt yrkesskickliga lärare. Det beror på att bland annat OECD pekar ut Sverige som ett av de länder som inte använder sina absolut mest yrkesskickliga lärare på områden där behoven och utmaningarna är som störst.

Jag hade naturligtvis önskat att regeringen skulle ha följt en modell som tydligt visar att vi behöver en mycket skicklig och kompetent yrkeskår på områden där våra utmaningar är som allra störst. Därför är min fråga till Lena Hallengren varför man inte väljer en sådan modell. Den pekas tydligt ut inte bara av allianspartierna utan även av andra.

Det finns ytterligare en rad åtgärder som behöver vidtas. Vi behöver titta på lärarutbildningen och så vidare. Det finns många delar i detta. Vad gäller specialpedagogiken konstaterar jag att en tidigare socialdemokratisk regering lade ned vår specialpedagogutbildning. I dag satsar man dock på

den, och det gläder mig att man hittat tillbaka till den resursen och inser vikten av den.

Anf. 115 LENA HALLENGREN (S) replik:

Herr talman! Man kan visserligen gå 12–13 år tillbaka i tiden, men om vi håller oss till den budget som betänkandet gäller och som vi nu diskuterar vill jag säga att där finns en satsning på nästan en halv miljard till specialpedagogik, men den satsningen stöder inte Moderaterna. Man kan ju fundera på varför de inte gör det, om det finns ett stort behov.

Jag konstaterar också att högre löner för lärare i skolor med svåra förutsättningar går till precis det som Camilla Waltersson Grönvall åsyftar, nämligen att belöna lärare som har tuffa utmaningar.

Nu kommer jag till min sista fråga, som kanske kunde få ett svar, till skillnad från de övriga frågorna. Camilla Waltersson Grönvall talar om att inte riva upp reformer. Jag antar att en tanke med detta är att man ska ha långsiktighet i skolan och spelregler som alla förstår. Anna Kinberg Batra har i dag sagt att det inte ska ske några besparingar på skolan. Då undrar jag hur jag ska förstå att Moderaternas budget på detta utgiftsområde är 3,2 miljarder lägre. Det må vara yrkeshögskolor, universitet och högskolor, men det är faktiskt också 3 miljarder mindre till lärarlönesatsning, Samverkan för bästa skola, specialpedagogik, skolmiljöer, fritidshem med mera. Betyder detta att Moderaterna inte kommer att ha någon minuspost på det här området när vi nästa år ska diskutera budgeten i kammaren?

Anf. 116 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik:

Herr talman! Vi är i en tid då det ställs hårda krav på politiken. Vi har svåra utmaningar att möta. De utmaningarna kräver tuffa beslut, rejäla reformer och svåra avvägningar.

Vi moderater säger inte att situationen i landet inte kommer att kräva omprioriteringar, men vi ger beskedet att vi inte kommer att spara på skolan. Det är ett löfte och ett besked som vi ger i dag.

Vi kommer att ta ansvar för svensk skola och för de reformer som krävs för att skolan ska utvecklas åt rätt håll och för att vi ska kunna möta de utmaningar som finns. Exakt hur de lösningarna ser ut kommer vi naturligtvis att återvända till, allra senast under den budget som vi kommer att arbeta med. Men beskedet här och nu är att vi absolut inte kommer att spara på svensk skola.

I de utmaningar vi ser ute i landet krävs det också en regering som är handlingskraftig och har visioner och idéer när det gäller att möta dessa utmaningar. Men med en politik som inte gynnar skapandet av jobb och därmed inte får fler i arbete är den stora frågan – som Lena Hallengren tyvärr inte har tillfälle att svara på just nu – hur man ska klara alla dessa utmaningar utan att få större inkomster.

Anf. 117 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Herr talman! Jag tänkte ta vid där Lena Hallengren slutade och fortsätta tala om Moderaternas budgetförslag. Jag vill också skicka med att Vänsterpartiet ser fram emot att under flera år framöver få se budgetförslag från Moderaterna där man inte gör några som helst besparingar på skolans budget.

Moderaterna går ut med att man inte ska spara på skolan framöver för att man ska klara av utmaningarna. På vilket sätt återspeglas detta i budgeten? Jag anser inte att Lena Hallengren fick något svar om detta.

Jag har också en till fråga och en synpunkt som jag vill framföra för Camilla Waltersson Grönvall. Det handlar om de nyanlända barnen. Många av oss som sitter härinne kan hålla med om precis vartenda ord som Camilla Waltersson Grönvall sa i sitt anförande. Men problemet i dag är inte enbart att det är många nyanlända barn som kommer till vår svenska skola. Det handlar också om att vi har haft en borgerlig regering som inte har sett till att bygga upp ett system, trots att det under ett antal år har varit fler barn som har kommit till den svenska skolan. Det är detta som har lett till det läge vi har i dag, där det behöver vidtas panikåtgärder och man måste se över alla lagar och regleringar för att ha ett värdigt mottagande för nyanlända barn i skolan. Vad har Moderaterna gjort vid regeringsmakten i åtta år för att se till att bygga upp ett sådant system?

Låt mig också återkomma till julkhälsningen och tacka för den från Vänsterpartiets sida och också önska Camilla Waltersson Grönvall en god jul. När nu Moderaterna är med och driver frågan om tillfälliga uppehållstillstånd och gränskontroller vet jag dock inte om denna hälsning från Moderaterna bör gå ut till alla människor som kommer att påverkas av denna politik.

Anf. 118 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik:

Herr talman! Till skillnad från Daniel Riazat tillhör jag ett parti som välomvittnat tar ett stort ansvar för Sveriges ekonomi och fortsatta välfärd. Det har vi bevisat i regeringsställning, och vi fortsätter att ta ansvar också i opposition, till skillnad från Vänsterpartiet, som inte är mest känt för att ta ansvar för att kunna finansiera sina förslag. Jag tänker inte bemöta det sista Daniel Riazat sa, för jag tycker att det är lite under hans värdighet.

När det gäller systemen för att möta nyanlända är det nog tyvärr alltför många som har blivit tagna på sängen. Vi hade en tidigare partiledare som tog upp detta tidigt och har pratat om det länge. Vi moderater har också under lång tid och från vår nuvarande partiledare framfört att mer måste göras. Därför är vi också väldigt glada över de överenskommelser som har kommit till stånd, men vi ser att de inte är tillräckliga. Vi behöver också ta ett annat nationellt ansvar.

Kommunerna har tagit ansvar i väldigt varierande grad. Jag har rest mycket i landet under de senaste åren och besökt både socialdemokratiska, vänsterstyrda och moderatstyrda kommuner som har tagit ett fantastiskt ansvar och hittat många lösningar på en besvärlig utmaning – detta ska inte ses som ett problem utan som en utmaning. Vi behöver se till att dessa exempel nu blir nationellt tillgängliga. Det är en av de viktigaste uppgifterna.

Anf. 119 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Herr talman! Jag tackar Camilla Waltersson Grönvall för svaret. Frågan återstår fortfarande. Både jag och Lena Hallengren undrade hur Anna Kinberg Batras uttalande återspeglas i det budgetförslag som ni har presenterat och som ni tänker rösta för. Den andra frågan gäller de nyanlända barnen och varför Moderaterna under många år vid makten inte byggde

upp ett system så att vi åtminstone till viss del kunde ha sluppit dagens panikåtgärder.

Självklart befinner vi oss i ett läge där väldigt många personer kommer samtidigt. Oavsett om det är rödgröna eller blå kommuner måste man se över hur man kan förenkla och förbättra systemet för att få till stånd ett värdigt mottagande och skolgång. Invandringen till Sverige är dock inget nytt. Att det kommer nyanlända barn till skolan är inget nytt. Moderaterna har suttit vid makten under åtta år då det har kommit väldigt många barn från andra länder, varav många ensamkommande. Då är frågan: Hur kommer det sig att man nu talar om att vi måste satsa mer när man inte gjorde det under sina år vid makten? Jag menar att det handlade om att ni prioriterade skattesänkningar före välfärden och skolan.

Jag vill ha ett svar på de frågor jag har ställt, för jag tror att de som tittar på debatten eller kommer att läsa den i efterhand vill ha ett svar från Moderaterna.

Anf. 120 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik:

Herr talman! En kollega talade nyss om sådant som låg 12–13 år tillbaka i tiden. Jag tror dock att det räcker med att Daniel Riazat tittar på hur situationen i Sverige och i Sveriges skolor var för ett och ett halvt år sedan. Det är inte med en moderatledd regering som människor har fått bo i tältläger, på trottoarer eller ute på gatan. Det är inte en alliansregering som har tvingats fatta de besluten. Det är en annan regering, och det är hos den regeringen som ansvaret ligger.

Däremot är vi beredda att fortsatt medverka till att hitta lösningar på problemen. Men det akuta läge som råder just nu och som Daniel Riazat talar om har inte uppstått under en alliansregering. Den situationen har uppstått under en regering som leds av Stefan Löfven. Det är till honom frågan måste ställas.

Vi prioriterade en politik som ledde till att människor kom i arbete. Den kopplingen har vi, hur goda pedagoger vi än har velat vara, misslyckats med att få ut till Vänsterpartiets ledamöter. Det är viktigt att fler kommer i arbete för att fler ska kunna vara med och bekosta vår gemensamma välfärd.

Vad vi tvingas på nu är att vi ser en politik tas fram som kommer att leda till att färre kommer i arbete och därmed färre som kommer att kunna bidra till den allmänna välfärden. Det är vårt stora problem hur vi ska kunna bekosta den välfärd som också innebär att vi behöver göra satsningar på skolan.

Avslutningsvis när det gäller skolan återkommer vi allra senast i budgeten till hur vi tar ansvar för den svenska skolan, för det kommer vi att göra.

Anf. 121 STEFAN JAKOBSSON (SD):

Herr talman! Jag vill börja med att inte yrka på någonting utan säga att vi i Sverigedemokraterna ställer oss bakom vårt särskilda yttrande som vi har i frågan. Vi har ju satsat mer pengar än regeringen inom skolan. Om jag minns rätt, mellan tummen och pekfingeret, är det någonstans på 400 miljoner.

Herr talman! I dag tänkte jag som gammal idrottslärare prata om livräddning. Det kan faktiskt vara aktuellt ifall isarna börjar frysa på lite.

Jag har jobbat som lärare i 15 år och har sett hur lärarkollegiet under den tiden har drunknat. De har drunknat i uppgifter och drunknat i timmar. De har drabbats av saker som de själva inte har valt att ta på sig.

De som har kunnat simma har simmat in till land och flytt yrket. Det är många duktiga, kompetenta lärare som vi har förlorat på det sättet. I dagsläget hjälper det inte att vi politiker står på torra land och slänger in en massa ideologiska livräddningslinor som vi funderar på eller kommer och skriker om vilket simsätt som lärarna ska använda för att kunna ta sig vidare. De är inte beredda att tänka på simsätt. De simmar för att hålla sig över ytan över huvud taget. De få kompetenta, duktiga lärare som vi har och som stannar kvar i yrket simmar för att överleva.

I det här fallet vill jag hänvisa till att just livräddning är det som mitt anförande kommer att handla om. En person som drunknar funderar inte på hur man ska simma. En person som drunknar funderar på hur man över huvud taget ska överleva dag från dag, timme för timme, sekund för sekund.

Det hjälper inte med det vi har nu, massor med halvlösningar som presenteras. Vi kastar ut en massa livbojar som inte håller måttet. De sjunker efter ett tag. Och framför allt tar vi fram halvlösningar där till exempel kommunen måste stå för halva satsningen. Det är goda tankar och låter bra, men tyvärr blir det negativt, för kommunerna har i dag inga pengar för att göra egna satsningar. Jag blev uppmärksam på hur det är med den miljard som vi satsar på att försöka bygga upp skollokaler igen. Alla här inne vet om att de är undermåliga. Men skolorna har inte själva råd att satsa några pengar på att få ordning på det.

Alla vi som har gjort livräddning på riktigt känner till att när man försöker livrädda någon ligger personen inte snällt och stilla, så att man kan simma in med personen till land utan plaskar hejvilt. Det kommer lärarkollegiet att göra oavsett vilka idéer vi presenterar för dem, för de är just nu inte intresserade av nya tankar. Vi som sitter här inne och är politiker känner till att det finns ett stort systemfel som måste åtgärdas i grunden. Det är ingen lätt uppgift för någon av oss.

Sverigedemokraterna har valt att lyssna på OECD:s rekommendationer. Det är sanningar som gör ont. Det var inga trevliga lösningar som OECD presenterade för oss. Man nämner bland annat den dåliga lärarutbildning som finns i dagsläget. Det handlar om stommen för att få bra elever, om vi har en bra kock och en dålig kock och eleverna är samma råvaror som för 20 år sedan – jag tror inte att de svenska eleverna har blivit dumma på 20 år. En bra kock tillagar bra mycket bättre mat än en dålig kock. Vi måste satsa på de duktiga lärare som vi har kvar i systemet och återvinna dem som vi har förlorat. Jag återkommer till vilka lösningar vi har.

Vi måste sluta med ideologiska reformer. Allt måste vara baserat på forskning och kunskap. Är det förändring vi ska göra i skolan ska det vara bra för eleverna, lärarna och de många olika skolhuvudmännen.

Vi måste kanske ändra den hållning som vi har. När det gäller tanken att vi skulle föra in rektorer i systemet som inte har jobbat som lärare vill vi sverigedemokrater peka på kunskap om de anställdas vardagliga situation samt ett mycket tydligt ledarskap. Man behöver inte vara lärare, men

för att kunna jobba som rektor är det en bra förutsättning att ha gått lärarutbildningen.

I dagsläget finns det en totalt obefintlig gemensam it-satsning i den svenska skolan. Jag riktar mig här till Gustav Fridolin, för jag vet att han för några dagar kom ut med något i medierna. Jag tror att det är en konkret, bra satsning att börja med. Men vi måste våga ta en helhetstitt på systemet. Det får inte bli så att små, personliga intressen hos företagare gör att man tar över små system runt om i Sverige. Det måste vara enhetligt från starten. Jag återkommer till vilka lösningar det kan vara konkret.

Jag ser att tiden rinner, så jag ska komma med några snabba lösningar. Lösningar som Sverigedemokraterna vill presentera är bland annat jourklasser för de elever som inte klarar av den vanliga klassrumsmiljön – jag går inte in djupare på det. Vi vill ha en karriärstege på riktigt, inte en karriärstege baserad på att en rektor har fått mandat att dela ut pengar hit eller dit, för det är fel. Hälften av rektorerna är inte ens lärarutbildade. Hur ska de kunna veta vilken kvalitet som gör att man är duktig lärare i klassrummet?

Vi vill också att det ska bli en återanställning av omkringpersonalen. Alla vi som har jobbat som lärare har under de senaste 20 åren sett hur vaktmästare, studie- och yrkesvägledare, skolsköterskor och kuratorer – alla de människor som faktiskt hjälper lärarkollegiet att må bra och göra så att lärare får vara lärare – har plockats bort av kommunerna, för att de har haft så dålig ekonomi. Återanställer man de personerna när kommunerna sedan får bra ekonomi? Nej, tyvärr inte, utan då är det en vinst i stället.

It är bara ett verktyg – det vet vi alla här inne. Men om vi använder det på rätt sätt kan vi spara enormt mycket tid för lärarkollegiet att få ägna sig åt det man faktiskt vill göra.

Vi vet också att kopplingen mellan skola och verklighet tyvärr saknas ibland. Sverigedemokraterna är för alla modeller där vi ser till att föreningar och företag kommer in i den svenska skolan igen. Mycket av det är till och med avdragsgillt för företagen, så det är en vinn-vinnsituation för allihop.

När det gäller klassrumsmiljön och utemiljön kom det – hör och häpna – forskning för några veckor sedan. Det visar sig att barn som mår psykiskt bra också presterar bra. Det har med den faktiska miljön att göra.

Det är två frågor som vi bör ställa oss allihop här inne. Det är faktiskt rekommenderat av OECD. Jag uppmärksammar er återigen på de två frågorna. Vad är kännetecknet på en bra lärare? Vad är en bra lärarutbildning? När vi har svaret på de två frågorna tror jag inte att det är något problem för oss alla i åtta partier att sätta oss i ett rum och komma överens om vad vi ska göra.

Det kopieras väldigt mycket inom politiken, har jag förstått. Sverigedemokraterna har presenterat tio konkreta lösningar på hur vi skulle kunna förbättra den svenska skolan. Jag har sett lite sämre varianter av våra förslag läggas fram av andra partier. Det är säkert med en god tanke i det hela och att man vill följa sin ideologi.

Jag tror på den finska modellen – jag är helt övertygad. Jag riktar mig direkt till statsrådet Gustav Fridolin: Samla oss, sätt oss i ett rum, gör som man gjorde i Finland för 25 år sedan! Stoppa in alla politiker i ett rum och kom överens om vad vi vill göra! Jag är helt övertygad om att vi med lite god vilja skulle kunna jämka oss till varandra beträffande 50–60 procent

av skolpolitiken, för att på så sätt få en gemensam hög på bordet, för lärarna, eleverna, föräldrarna, friskolorna och de kommunala skolorna – en trygghet för alla därute som jobbar inom skolan. Vem som än vinner valet 2018 eller 2022 eller framåt vet då vad som gäller – en trygghet.

Jag vill avsluta genom en liten modifikation av Queens kända låt, till alla mina kollegor ute i landet: You are the champions of the World. Utan er skulle vi aldrig stå här, någon av oss.

Ett löfte till er, i dessa juletider, är att när Sverigedemokraterna tar över 2018 kommer jag att ge er en god arbetsmiljö och också en karriärmöjlighet som är värd namnet, att faktiskt komma och jobba som lärare. Vi kommer inte – hur mycket vi än vill – att kunna lösa lärarkrisen genom att vi tar personer som finns i systemet och snabbutbildar dem. Vi kan inte lösa lärarproblemet genom att försöka snabbutbilda eller validera. Men vi kan lösa lärarproblemet genom att få tillbaka lärare. Jag vet att vi tvistar om hur många lärare som finns, men det är 30 000 lärare ute i näringslivet. Där har vi den snabba, lätta lösningen. De är lärare, och dessutom har de yrkeserfarenhet. Den lösningen tror jag på.

God jul till er allihop!
(Applåder)

I detta anförande instämde Runar Filper och Robert Stenkvist (båda SD).

Anf. 122 LENA HALLENGREN (S) replik:

Herr talman! Jag ska göra tre korta reflektioner och ställa en fråga till Stefan Jakobsson med anledning av hans anförande.

Först vill jag säga att OECD faktiskt inte har levererat några lösningar. De har pekat ut problem, utmaningar och svårigheter som den svenska skolan och utbildningssystemet står inför. Den som hittar en lösning i det som OECD har skrivit har nog läst in lite för mycket av sina egna förslag, och med lite för stor välvilja.

Det andra som jag vill säga är att en nationell it-strategi arbetas fram, och detta uppdrag har Skolverket fått. Det är verkligen övergripande och ett helhetsperspektiv. Jag tror att det är mycket angeläget, och det är inte en dag för tidigt.

Det tredje som jag vill säga är att Stefan Jakobsson har helt rätt i att lärarnas arbetssituation behöver förbättras. Jag tycker dock att det är lite magstarkt att i olika sammanhang jämföra det med livräddning. Man talar om hur de drunknar, att de inte kan simma och hur de flyter upp på land.

Jag skulle vilja säga att det ser ganska olika ut. Det är viktigt att vi är medvetna om att olika kommuner har olika förutsättningar. Olika elevgrupper ger lärarna olika utmaningar. Men vi som politiker har enorma utmaningar att försöka lätta på den administrativa bördan, se till att de får fler kollegor och att det finns människor att rekrytera med mera.

Sedan ska jag komma till själva frågan. Eftersom detta är en budgetdebatt har jag naturligtvis läst även Sverigedemokraternas budgetalternativ. Det är mycket svårt att förstå hur plus och minus går ihop med att begränsa invandringen. Men det är en fråga som diskuteras i alla debatter. Därför ska jag hålla mig till den del som gäller just utbildningspolitiken.

Prot. 2015/16:47
16 december

*Utbildning och
universitetsforskning*

Först påstår man att man har ett överskott på utgiftsområde 16, och därefter röstar man på Moderaternas alternativ som innehåller en neddragning på 3,2 miljarder. Sedan ska notan på minus 90 miljarder kronor skickas till kommunerna. Vad tror Stefan Jakobsson och Sverigedemokraterna att minus 90 miljarder kommer att betyda för kommunerna? Kommer skolan att hållas skadeslös? Vad kommer det att innebära för fritis, förskola, skola och vuxenutbildning? Har ni reflekterat över konsekvenserna av minus 90 miljarder?

(Applåder)

Anf. 123 STEFAN JAKOBSSON (SD) replik:

Herr talman! Jag tar allt i tur och ordning. Det är möjligt att vi har läst in för mycket i det som OECD skriver. Men jag som lärare kan se att det som OECD beskriver är exakt de saker som vi har sett som problem, och jag tycker mig faktiskt kunna utläsa lösningar i texten.

Det är jättetrevligt med en it-satsning. Vi är överens om det. Men se till att den blir tillräckligt stor och övergripande och att den blir statlig. Det är min rekommendation.

Vi är helt överens om arbetsmiljön. Jag tar kanske inte upp alla de lärare i Sverige som har det bra, och jag kanske inte tar upp alla väl fungerande skolor. Alla vi här inne vet att de finns, och de som lyssnar kanske också vet att de finns. Jag är den förste att lyfta fram de goda exemplen. Men jag talar utifrån den situation som vi har i dag. Jag vill verkligen komma med konkreta lösningar för dem som har svårigheter. Jag behöver inte komma med lösningar för dem som redan har löst detta själva.

När det gäller de 90 miljarderna vet jag inte hur många gånger som Oscar Sjöstedt har tagit upp detta. Men jag tar upp det en gång till.

Det stämmer att vi vill satsa mycket pengar på skolan. Det är nummer ett. Och det stämmer att det blir en neddragning i kommunerna. Om vår politik i dagsläget hade införts från dag ett, alltså från och med den 1 januari, hade det skett en så kraftigt minskad invandring till Sverige att de pengar som kommunerna ska använda för detta ändamål inte hade behövt skickas ut från staten. Det är dessa pengar som vi använder till andra saker i stället.

Jag hoppas därför att vi nu kan släppa denna debatt en gång för alla. Det handlar inte om att vi ger mindre pengar till kommunerna. Det handlar om att vi förutsätter att vår politik går igenom, och då kommer pengarna inte att behövas ute i kommunerna. Jag hoppas att jag har varit tydlig med detta.

Anf. 124 LENA HALLENGREN (S) replik:

Herr talman! Jag vill gärna understryka att alla i denna kammare, inte minst vi som sitter i utbildningsutskottet, är väldigt viktiga när det gäller att ge en bild av den svenska skolan. Jag håller med om att det finns lärare som har det mycket svårt, och det finns skolor som har mycket tuffa utmaningar. Vi försöker på olika sätt hjälpa dem genom Samverkan för bästa skola, kompetensutveckling och olika former av stöd för att lärare ska känna att de klarar de utmaningar som de står inför. Men vi måste akta oss för att svartmåla den svenska skolan.

Jag vill skicka med en sista vädjan till Stefan Jakobsson. I alla anföranden som vi gör i våra skolor håller det inte att vi inte nämner allt det som går bra. Då blir bilden att allt är nattsvart. Jag vill gärna säga det.

Jag vet inte på vilket sätt vi ska kunna släppa diskussionen om minus 90 miljarder. Jag vet inte vilken kommun som Stefan Jakobsson ser framför sig. Jag bor i Kalmar kommun men är, som sagt, inte kommunpolitiker. Jag är inte helt säker, men jag tror att detta skulle betyda ungefär 90 miljoner för Kalmar kommun. Inte ens med den mest kreativa bokföring kan man spara 90 miljoner på invandrare, på nyanlända och på flyktingmottagande. Det kommer förstås att påverka skolor. Lärare kommer att få gå hem. Det kommer att vara fritidspedagoger och specialpedagoger som inte kommer att kunna jobba. Elevassistenter och elevhälsan kommer att påverkas.

Ni kan inte på fullt allvar tro att vi, när ni sitter i Sveriges riksdag, inte ska diskutera 90 miljarder i sänkta statsbidrag till kommunerna. Det kommer att betyda förändringar i verkligheten, och det kommer att betyda förändringar i den svenska skolan. Det kommer definitivt inte att gå i den riktning som jag tror att OECD skulle förespråka.

(Applåder)

Anf. 125 STEFAN JAKOBSSON (SD) replik:

Herr talman! När vi tittar i tidningarna kan vi se att sanningen tyvärr är att åtta av tio lärare är beredda att lämna yrket. Vi måste tala med den majoritet av lärarna som är beredda att lämna yrket. Om vi redan i dag har en stor flykt av lärare måste vi se till att fokusera på dem som kan tänka sig att lämna läraryrket. Vi kommer nämligen aldrig att hinna utbilda i den takt som de lämnar yrket.

Jag tror att vi alla här inne är mycket överens om vikten av en bra lärare – en bra, kompetent och duktig lärare som är ledarskapsutbildad. Det talar vi om på lärarutbildningen, som vi inte anser är bra.

Om vi tycker att detta är viktigt säger jag återigen, och jag tittar även på ordföranden i utbildningsutskottet: Kalla oss inte till små hitta-på-lösningar som Skolkommissionen, Gymnasieutredningen och så vidare. Kalla oss och föreslå en riktig och konkret lösning för alla partier, och släpp inte ut oss förrän vi är överens, så att det blir lugn och ro i skolpolitiken.

Jag är verklighetspolitiker, och jag är även kommunpolitiker och ser hur det ser ut i kommunen. Vi har testat socialdemokratisk politik och allianspolitik ute i kommunerna under många år. Ni påstår att vår lösning inte kommer att fungera. Men pröva vår lösning ett år, så får vi se om den fungerar. De andra lösningarna har vi prövat, och det har visat sig att de inte har fungerat och framför allt inte nu.

Anf. 126 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Herr talman! Jag måste säga att jag blir mycket provocerad när jag hör Stefan Jakobsson tala om få kompetenta lärare i den svenska skolan. Lena Hallengren tog också upp detta i sin replik. Jag undrar verkligen hur många skolor som Stefan Jakobsson och Sverigedemokraterna har varit ute i.

Dagligen går tiotusentals lärare till sitt arbete och gör sitt absolut bästa för att se till att ge eleverna den utbildning som de har rätt till. Stefan Jakobssons kommentar är därför mycket provocerande.

Jag tänkte fokusera på någonting annat. Jag tänkte fokusera på Sverigedemokraternas vändning när det handlar om vinster i välfärden och inte minst i skolan. Under många år har vinstdrivande aktörer skördat stora pengar inom den svenska skolan på bekostnad av elever och på bekostnad av personal och kvalitet.

Sverigedemokraterna sa före valet: Vi ska se till att sätta stopp för dessa giriga aktörer. Vi ska se till att sätta stopp för riskkapitalbolagen. Vi ska se till att sätta stopp för resursslöseriet och se till att alla skattepengar går till det som de är avsedda för, och i detta fall till skolan.

Men sedan hände någonting. Efter att Sverigedemokraterna hade haft ett antal möten med Svenskt Näringsliv och andra aktörer vände de helt plötsligt i denna fråga. På den senaste kongressen, landsdagarna eller vad ni nu kallar det, beslutade ni att ni inte längre bara ska ha en fascistisk framtoning utan också mycket tydligt gå in i en mer nyliberal och kapitalistisk tolkning av i detta fall skolpolitiken.

Jag undrar: Hur kommer det sig att Sverigedemokraterna sviker sina väljare på detta område? Hur kommer det sig att Sverigedemokraterna anser att det är okej att vi har aktörer som tjänar miljarder i skattepengar på våra elever och personal i stället för att satsa på kvaliteten?

Anf. 127 STEFAN JAKOBSSON (SD) replik:

Herr talman! Jag vill återigen säga till Daniel Riazat: Sluta att sätta epitet. Vi har fortfarande folk som sitter och tittar på detta. Du känner inte mig personligen. Jag tycker att det är mycket bombastiskt av dig att sätta epitet på människor som du inte ens känner personligen. Jag tycker att du gör bort dig själv varje gång du säger så, Daniel Riazat.

Frågan var vilka skolor som jag hade besökt. Daniel Riazat, jag har inte besökt skolor. Jag har jobbat i skolor. Jag har jobbat 15 år på sju olika skolor och träffat otroligt många kollegor.

Min fråga till Daniel Riazat är: Hur länge har du jobbat som lärare? Det är en fråga som jag skulle vilja ha svar på.

Att stå och måla upp osanningar tillsammans med sanningar är ett klassiskt epitet som Vänsterpartiet håller på med.

Det är riktigt att vi har haft landsdagar, och det är trevligt att Daniel Riazat ens vet vad de heter. Jag vet nämligen inte vad Vänsterpartiets samlingar heter. Uppenbarligen har han suttit och tittat. Det är trevligt när man får se bra politik i tv.

När det handlar om den vändning som vi skulle ha gjort är det snarare tvärtom. Det som vi har gjort nu är att se till att vi kommer att tvinga alla friskolor att skaffa sig en buffert och en soliditet i företaget innan de över huvud taget får ta ut någon vinst. Jag är mycket tacksam över att Daniel Riazat lyfter fram denna fråga, så att jag får möjlighet att förklara i tv. Det handlar om att företagen måste besitta en soliditet innan de får ta ut någon vinst.

Den samlade vinsten för friskolorna förra året var 76 öre per samlad hundralapp. Jag vill att Daniel Riazat avslutar sin dag med att gå ned till korvgubben som står här utanför och fråga om han är beredd att tjäna 76 öre per hundralapp. Jag tror att han skulle lägga ned sitt företag med omedelbar verkan.

Anf. 128 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Herr talman! Man kan ju vrida debatten och försöka få den att endast handla om att sätta epitet, vilket jag inte ens har gjort på just Stefan Jakobsson utan på det parti han företräder. Debatten handlar dock om någonting annat. Det var ett bra försök att komma undan från vad det egentligen handlar om, nämligen att med siffertrixande kunna säga att det handlar om väldigt små summor.

Faktum är att de utredningar som har gjorts när det gäller vinster i välfärden visar att över 10 miljarder per år har tagits ut av vinstdrivande aktörer. En stor majoritet av pengarna har gått till skatteparadis. Det är precis det Sverigedemokraterna indirekt och direkt har varit med och stöttat under Alliansens tid vid regeringsmakten. Även i dag väljer man att på ett väldigt tydligt sätt företräda de giriga aktörer som vill sko sig på våra barn och vår personal.

Frågan blir återigen, Stefan Jakobsson: Hur kommer det sig att Sverigedemokraterna i valrörelsen sa att man tänker se till att stoppa de giriga aktörerna som gör sådana övervinster, men därefter – ganska kort tid efter valet, får jag väl säga – inledde samtal med de delar av näringslivet som företräder den här frågan och helt plötsligt ändrade sig? Hur kommer det sig att Sverigedemokraterna gjorde på det sättet?

Sedan måste jag återkomma till det faktum att det budgetförslag Sverigedemokraterna lägger fram inte på något sätt är en realistisk budget. Det har sagts tidigare. Vad ni än kommer att göra kommer det nämligen att finnas människor som ser ut som jag och andra i den här riksdagen, och det kan ingen sverigedemokratisk budget sätta stopp för.

Anf. 129 STEFAN JAKOBSSON (SD) replik:

Herr talman! Jag uppfattade inte riktigt frågan i den sista delen, men jag bemöter de andra frågorna.

Jo, det handlar om pengar. Om Daniel Riazat hade följt hela landsdagarna och sett hela det dokument vi har tagit igenom hade han sett att Sverigedemokraterna i punkt 4 hindrar detta. Vi ger partistyrelsen möjlighet att faktiskt gå in och se till att det inte handlar om pengar som ska sticka iväg till Caymanöarna. Det handlar om soliditet – att tvinga företagen att ha så stark soliditet att det inte blir som i Eskilstuna, där man hade en friskola som en måndagsmorgon hade en lapp på dörren där det stod: Tack för den här tiden, men nu är det över.

Det handlar om säkerheten. Man ska se till att företagen inte tar ut några övervinster och att eleverna har en säkerhet i att ha en skola att gå till. Man ska se till att en skola kan ha kvar eleverna en tid även om skolan skulle gå i konkurs. Alla vi som har jobbat i de kommunala enheterna vet nämligen att den svenska skolan inte klarar av om det kommer 200 nya elever en måndagseftermiddag. Om vi däremot får en eller två månader på oss att rigga för det klarar man av det. Det är alltså den bufferten och soliditeten vi vill att företagen ska skaffa sig.

Anf. 130 CHRISTER NYLANDER (L) replik:

Herr talman! Det var med stigande förvåning jag lyssnade på Stefan Jakobsson, och ett tag hoppades jag att jag hörde fel. Jag hoppas faktiskt fortfarande det, för den beskrivning han gav av svensk lärarkår var nog något av det mest udda jag har hört i den här kammaren.

Jag uppfattade det som att han sa att vi har några få kvalificerade lärare kvar och att de som är kvar är de som inte har lyckats fly – de som inte har lyckats simma i land i en livräddningsoperation. Jag hoppas som sagt att jag hörde fel, men jag skulle vilja att Stefan Jakobsson utvecklade sin syn på svensk lärarkår. Det där tycker jag nämligen var ett rejält övertramp i den skolpolitiska debatten.

Anf. 131 STEFAN JAKOBSSON (SD) replik:

Herr talman! Tack så mycket för att jag får svara på den frågan, Christer Nylander. Självklart vet både du och jag att det finns otroligt många duktiga och kompetenta lärare kvar. Det vi vänder oss starkt emot är den nuvarande lärarutbildningen, som tyvärr inte producerar lika duktiga lärare som förut.

Förhoppningsvis kommer den nya lärarutbildning som nu är på gång att se till att vi faktiskt har lärare som fungerar även ute i bygdeskolor. Årskurs 1–9, 4–7, 1–7 eller 4–9, det vill säga alla varianter som finns i ett eller två ämnen, gör det nämligen otroligt svårt för lärarna att betygssätta ute i landsbygdsskolorna i dag. Sverigedemokraterna är hela Sveriges parti; vi vill verkligen att minsta lilla skola – även Singö skola med sina 14 elever – ska kunna överleva. Då måste vi se till att vi har lärare som är kompetenta att utveckla detta.

Jag tror att det finns mycket att göra inom lärarutbildningen, och jag är helt övertygad om att många lärare som finns i dag kanske har fått en dålig lärarutbildning. Det är bara att titta på den forskningsanalys som kom för tre dagar sedan, där man kom fram till att det finns mycket att förbättra i lärarutbildningen. Det finns mycket vi skulle kunna göra effektivare, som en tydligare ledarskapsutbildning och att ge dem bättre verktyg så att de fungerar bättre som lärare.

Camilla Waltersson Grönvall nämnde även användningen av de kompetenta och duktiga lärare vi har i dag – mentorskapet på riktigt. Det handlar om alla nyexaminerade lärare som kommer ut och många gånger kastas rätt in i verksamheten nästan utan någon som helst hjälp och stöd. Jag var själv en sådan person som fick noll mentorskap; det var ett namn på ett papper.

När jag ändå har en företrädare för Alliansen här vill jag ta upp att jag tror att vi har en fråga som är likvärdig för oss. Det handlar om det här med att vi verkligen vill satsa pengar på de kompetenta lärare som är beredda att ta ett ansvar i de tuffa områdena. Det kan handla om för snabba eller för långsamma elever eller om barn med icke-svensk bakgrund som har språksvårigheter och sådant.

Jag har några frågor där, och det gäller hur ni tänker om de löner ni vill sätta för de lärarna. Ni avser nämligen att sätta 5 000 kronor extra. Har lärarna de lönerna bara när de jobbar i de tunga områdena? Kommer de att behöva gå ned i lön efteråt? Vilken utvecklingsmöjlighet har de? Kommer de alltid att behöva stanna kvar i de här jobbiga områdena innan de kan höja sina löner?

Anf. 132 CHRISTER NYLANDER (L) replik:

Herr talman! Jag tror att det är viktigt att vi har en central karriärväg för svenska lärare att söka sig till de skolor som har de största utmaningarna. Därför har Alliansen utformat ett program för att locka dem till detta.

Jag tänker dock inte låta Stefan Jakobsson komma undan. Det var nämligen inte lärarutbildningen Stefan Jakobsson kritiserade, och det var inte bristen på lärare i bygdeskolor Stefan Jakobsson kritiserade. Han gav i stället en generell beskrivning av svensk lärarkår. Han sa att vi har några få kvalificerade lärare kvar, nämligen de som inte orkade simma i land och ta sig därifrån. Jag uppfattade inte att Stefan Jakobsson tog avstånd från den beskrivningen, utan han står tydligen fast vid den.

Jag kanske inte hörde fel, utan det kanske är så att Sverigedemokraterna har den bilden av den svenska lärarkåren. Jag skulle vilja be Stefan Jakobsson fundera en gång till på om han inte bör be om ursäkt för det uttalandet.

(Applåder)

I detta anförande instämde Lena Hallengren (S).

Anf. 133 STEFAN JAKOBSSON (SD) replik:

Herr talman! Nej, jag tror inte att jag behöver be om ursäkt, Christer Nylander, för jag tror att jag beskriver många lärares vardag. Tyvärr har det under många år skickats ut lärare från lärarutbildningen och in i systemet som inte håller den kvalitet den svenska skolan i dag kräver.

Pratar man med lärarna av i dag ser man att det är en helt annan sorts lärare vi behöver i den svenska skolan. De måste vara flexibla och väldigt trygga inom sitt område. Vi har tyvärr inte gett många lärare rätt kompetens att vara så trygga i sin roll. OECD nämner i sin rapport att en tredjedel av lärarna i dag är undermåliga och inte har den ledarskapsutbildning eller kunskapsutbildning de behöver. Det är inte deras fel, utan det är utbildningens fel. De har inte fått de verktyg de behöver. OECD föreslog också att vi behöver titta ordentligt på att centralisera och se till att vi får bättre lärarhögskolor och en bättre lärarutbildning.

Jag tänker alltså inte be om ursäkt för någonting, men däremot vill jag vara tydlig med att det är den utbildning vi har gett lärarkollegiet som har gjort att de inte har rätt verktyg. Det är som att skicka ut en snickare med bara ett snickarbälte att försöka fixa ett helt hus – det går inte. Vi måste ge dem bättre verktyg, och vi måste se till att fortsätta hjälpa dem på vägen. Camilla Waltersson Grönvall föreslog det, och det är ett gott tecken. Jag tror säkert att Liberalerna kommer att återkomma med egna tankar om det också.

Anf. 134 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C):

Herr talman! En sådan här bit in i debatten funderar man på om man ska skriva om sitt anförande kopplat till de olika inlägg som har gjorts tidigare. Jag väljer dock att hålla mig till det jag har förberett.

Ingen kan väl säga emot mig när jag påstår att det lackar mot jul och att höstterminen börjar lida mot sitt slut. De flesta betyg är väl satta i den svenska skolan, men jag kan tänka mig att det fortfarande övas frenetiskt inför julavslutningar av olika slag. Det är sånger som ska tränas in, julspel som ska göras och så vidare.

Samtidigt som det sker tror jag att många känner en stor tillfredsställelse, för man vet att man har gjort ett gott jobb. Många elever vet att de på olika sätt nått de mål de hade föresatt sig, och många lärare känner att de tillsammans med sina elever har lyckats nå de mål som fanns. Men

samtidigt är det säkert så att en del känner att kraften, engagemanget, resurserna och tiden inte räckte till och att de inte nådde dit de hade förhoppningar om att nå. Det är väldigt olika, och olika ska det få vara. Men alla skolor behöver hålla en hög kvalitet. Det är vårt fokus.

Sverige är ett av de länder som satsar mest resurser på skolan. Det blir så lätt att vi diskuterar olika anslag i budgeten. Det ska vi givetvis debattera. Men det är viktigt att fundera på: Vad gör vi med de resurser som vi de facto har?

Centerpartiet har gjort andra prioriteringar i sin budget än den som regeringspartierna har gjort. Vi har därför ett särskilt yttrande kopplat till betänkandet. Vi har föreslagit mycket resurser när det gäller jobb för unga. På den posten som vi har prioriterat väljer regeringen att dra ned tiotals miljarder. Regeringen ersätter möjligheten till det första riktiga jobbet med ett antal åtgärder.

Herr talman! Centerpartiet antog i höstas ett nytt program för sin utbildningspolitik. Det ligger till grund för både den nationella nivån och den lokala nivån. Vi utgår från att beslut ska fattas så nära människor som möjligt. Vi vill skapa en skola för framtiden. Det är en skola för jobb oavsett var i landet man bor och oavsett vilken ekonomisk bakgrund man har. Vi vill ha en skola med mindre detaljstyrning och med en större tilltro till professionen.

Det är en skola med duktiga lärare som ser eleven och som kan ge eleven de utmaningar som behövs för att kanske nå ännu längre än vad den själv kanske hade vågat hoppas. Det är en skola som växer underifrån tillsammans med dem som det berör och ger alla en bra grund oavsett om de har svenska som modersmål eller kommer någon annanstans ifrån. Alla ska få samma förutsättningar.

Det är också en skola där entreprenörskap och företagande finns med som en tydlig röd tråd genom hela utbildningen och med en högre utbildning som har en nära samverkan med arbetslivet. Det har redan varit uppe i debatten att också lärare behöver få en minskad administrativ börda och kunna satsa just på undervisningen.

Förutsättningar för detta finns på många olika sätt. Alliansregeringen genomförde ett antal mycket viktiga reformer. Det handlade om en ny lärarutbildning, nya styrdokument och en ny skollag. Väldigt mycket finns på plats.

När det gäller Centerpartiets syn på detta är det tre olika saker som jag vill lyfta upp alldeles särskilt. Det är lärarens avgörande roll för studenternas och elevernas framgång. Det är också valfrihet för elever, lärare och föräldrar, och det är att utbildning ska leda till jobb.

När det gäller lärarna är vi medvetna om den brist som finns. Vi är överens med regeringen om att det behöver vara fler vägar till läraryrket. Det känns jättebra, och det är också viktigt att vara med och utforma det.

Samtidigt behöver vi göra mer för att lärare ska stanna och utvecklas i sitt yrke. Där vill jag lyfta fram alliansregeringens satsningar kopplat till Lärarlyftet, Mattelyftet, Läslyftet och många olika kompetenshöjande delar. Men det handlar också om karriärvägarna och att få möjlighet att göra karriär i sitt yrke. Det ska inte enbart vara att börja som rektor, politiker eller någonting annat, men den friheten är givetvis värd att ha kvar.

Vi behöver ha kvar många av de äldre lärarna som finns i den svenska skolan. Det gäller inte minst behovet att utbilda många nyanlända. De är lärare som är duktiga på själva språkutbildningen. Jag tänker inte minst på många av de så kallade lågstadielärarna. De är rentav experter på just läsinläring och språkutveckling. De ska få finnas kvar och utvecklas.

Varför regeringen ska höja löneskatten för de pensionerade lärarna ter sig för mig obegripligt. Företrädare för regeringspartier har också suckat över detta och medgett att det är ett problem. Det är synnerligen olyckligt för skolan, eleverna och de enskilda lärarna.

Det fria skolvalet i Sverige är något som vi ska vara mycket rädda om. Möjligheten att välja skola och att det finns olika inriktningar är också en viktig förutsättning för att eleven ska hitta rätt. Jag och Centerpartiet ser med oro på de tendenser som finns att vilja inskränka den möjligheten.

I det sammanhanget vill jag också lyfta upp en annan fråga som är central, nämligen möjligheten till fjärrundervisning. Den möjligheten för olika skolor behandlas nu i en utredning. Vi från Centerpartiets sida skulle vilja gå ännu längre när det handlar om att öppna möjligheten i alla relevanta ämnen. Varför kommer inte det att vara möjligt framöver, Gustav Fridolin?

Den tredje delen handlar om utbildning till jobb. Tyvärr missgynnar regeringens budget de olika delarna. Vi kan till exempel titta på lärlingsutbildningarna, som vi med glädje ser att det finns ett ökat intresse för. Där ser vi tyvärr att man gör minskningar i budgeten, vilket är olyckligt.

Valmöjligheterna i yrkesprogrammen är viktiga för Centerpartiet. Där kan alla program leda till en högskolebehörighet. Min fråga till statsrådet Hadzialic, som väl kommer att finnas med senare i debatten, gäller det livslånga lärandet. Handlar det enbart om teoretiska kunskaper, eller kan det också handla om yrkeskunskaper?

Under hösten har många skolor tagit emot barn och ungdomar som varit på flykt och äntligen kommit till ett land med relativt sett lugn och ro. Jag känner stor beundran för den insats som många lärare gjort och gör varje dag.

Här finns det stora utmaningar. Vi är som centerpartister givetvis engagerade på både den nationella nivån och den lokala nivån. Det finns flera förslag på lösningar. Jag hoppas att regeringen lyssnar på dem.

Herr talman! Jag vill därmed avsluta mitt anförande. Jag passar på att önska hela Skolsverige, mina kollegor i debatten och även herr talmannen en riktigt fröjdefull och fridfull jul!

(Applåder)

Anf. 135 CHRISTER NYLANDER (L):

Herr talman! Tidskriften Alltinget publicerade nyligen en lista över de lagförslag som Utbildningsdepartementet lagt fram den senaste tiden sedan valet. Här är hela den listan. Det är fem lagförslag som än så länge har kommit från Utbildningsdepartementet.

Två av dem handlar om förlängning av registerlagar, ett handlar om att man ska förändra återbetalningen av studieskulder, och ett handlar om förbättringar för nyanlända, ett förslag som Alliansen och regeringen gemensamt vill genomföra. Det gemensamma för alla fem lagförslagen som regeringen har lagt fram sedan valet är att de är beredda under alliansregeringen.

Samtidigt konstaterar OECD att det finns ett stort behov av fortsatta, omfattande reformer av den svenska skolan för att lyfta svenska skolans kunskapsresultat och se till att den svenska skolan blir en av de bästa i Europa. Det som regeringen gör är väldigt lite i jämförelse med det som skulle behövas.

Den har gjort något mer. Den har tillsatt några utredningar och en skolkommission som ska tänka till 2017, och den gör en del budgetförändringar som jag i grunden tycker är ganska bra. Den behåller en del av de satsningar vi gjort på lärarkarriär och en del av de satsningar som Alliansen introducerade för lärarfortbildning. Men det är ett väldigt lågt reformtempo just nu för regeringen. Vill man lyfta upp svensk skola måste ambitionerna vara mycket högre än det som regeringen visat hittills.

En del av det som regeringen föreslår går till och med på tvärs med vad OECD tycker. Ett stort problem som vi har i svensk skola är att vi har en otydlig styrning. Det är ett dubbelt kommando där staten står för besluten om vilka kunskapsnivåer som ska nås och kommunerna är de som ska försöka att finansiera detta. Det gör att det blir en otydlighet i hela styrningen, vilket också gör att ansvarsutkrävandet blir svårt.

Liberalernas svar på den frågan är att vi nog borde se till att staten tar över huvudansvaret för skolan från kommunerna. Vi får då en tydligare koppling mellan de som bestämmer vilka kunskapsnivåer som man ska sträva efter och de resurser som finns för att nå de kunskapsnivåerna.

Det skulle förmodligen innebära att färre politiker har chans att lägga sig i och krångla till vardagen för lärarna. Det skulle också innebära att lärarna och rektorerna ute på skolorna skulle få mer makt över sin vardag. Det skulle vara ett bra sätt att styra upp svensk skola och ge den större chanser att nå kunskapsresultaten.

Regeringen gör tvärtom. Med förslaget i budgetpropositionen tar staten ökat ansvar för att rusta upp skolgårdar. Det är inget fel med fina skolgårdar. Men det är en konstig idé att just staten ska se till att det blir gjort när det är kommunerna som är huvudmän. Man har också idéer om att man ska förbättra toaletterna. Det är en bra idé att ha bra toaletter. Men det är en konstig idé att staten ska, för att använda skånska, ”kludda till” styrsystemet ytterligare genom att ta över en hel del satsningar som det borde vara naturligt att den som har huvudmannaskapet över skolan ska stå för.

Det är att gå åt fel håll. Låt oss i stället konstatera att om vi ska få en tydligare styrning av skolan, som många experter uppfattar att det finns behov av, är det bättre att staten tar över huvudmannaskapet från kommunerna.

Herr talman! En central fråga som vi varken kan diskutera för lite eller för mycket i kammaren är att det kommer många nya människor till Sverige nu och hur vi ska se till att de som är i skolåldern får en bra start i Sverige.

De som kommer i lågstadieåldern klarar sig förmodligen ganska bra. Det finns statistik som visar att för framför allt tjejer som kommer till Sverige i lågstadieåldern är det god chans att det går bra.

Men de som kommer i tonåren och har en trasslig skolbakgrund – de kanske till och med är analfabeter när de kommer hit – får ofta svårt att klara grundskola och gymnasieskola. De får sedan också svårt att ta sig in på arbetsmarknaden. Därför måste vi tänka kreativt för att lösa situationen för framför allt dessa.

Vi måste också tänka mer kreativt så att vi värnar den ordinarie verksamheten samtidigt som vi lägger mycket resurser på de nya som kommer hit. Med ett dåligt mottagande ute i skolorna riskerar man att förstöra även den ordinarie verksamheten i klassrummen. Då riskeras kvaliteten både för de nyanlända och för dem som redan går i svensk skola.

Vi måste få en bättre kvalitet på introduktionen. Därför gläder det mig att regeringen fullföljer de idéer som Alliansen hade på detta område för att öka kvaliteten. Vi måste se till att de som kommer nya till Sverige får en bra start samtidigt som vi värnar kvaliteten i den ordinarie verksamheten.

Herr talman! Ett huvudsakligt problem i regeringens skolpolitik är att man saknar en långsiktig idé om vad man vill. Under åtta år av alliansstyre hade vi en tydlig idé om att återupprätta kunskapsskolan. Vi höll högt reformtempo för att förbättra kunskapsresultaten i svensk skola. Vi börjar nu se ett ökat intresse för de reformer vi genomförde.

Vi gjorde inte allting rätt, och vi hade kanske gjort någonting annorlunda om vi hade fått göra det en gång till. Men vi hade en grundläggande idé om att Sverige måste återupprätta kunskapsskolan och återupprätta synen på kunskap för att klara den tuffa konkurrens som Sverige står inför.

Herr talman! Jag ser inte att den nuvarande regeringen har en övergripande idé om vad man ska nå. Det är kanske förklaringen till att man kommer med så få reformer. Man har ingen idé om vad man behöver göra.

Vi har en del gemensamma idéer när det gäller nyanlända, men generellt när det gäller att höja kunskapsresultaten i svensk skola är det idélöst.

De frågor vi borde ägna mer tid åt är otydligheten i styrningen, bristande arbetsro, behovet av ordning och reda i klassrummet, höjningen av lärarkretsens status och mycket mer. Det finns en hel del att göra, herr talman, men tyvärr saknas det en övergripande idé i det som den svenska regeringen gör på skolområdet.

(Applåder)

Anf. 136 LENA HALLENGREN (S) replik:

Herr talman! Det är positivt att Folkpartiet som enda oppositionsparti står upp för den lärarlönesatsning som nu görs. Den är inte enkel och man kan föra många diskussioner om vilka avvägningar som görs och vilka grupper som ingår och inte, på samma sätt som man kan göra med karriärtjänster och förstelärartjänster. Det är dock uppenbart att vi på olika sätt måste göra läraryrket mer attraktivt.

I sitt anförande raljerade Christer Nylander över några av reformerna och ifrågasatte om de verkligen var statens uppgift. Men de stora reformerna som Folkpartiet inte stöder handlar om fritidshem, specialpedagogiska insatser, skolbibliotek, läxhjälp, elevhälsa och nationella skolutvecklingsprogram.

Hur ställer sig Christer Nylander och Liberalerna till det löfte som Anna Kinberg Batra gav om att inte spara på skolan? Ska vi se det som att det inte kommer att genomföras några besparingar på skolan och att flera av de reformer som planeras kommer att få Liberalernas stöd i slutändan?

Anf. 137 CHRISTER NYLANDER (L) replik:

Herr talman! Jag är glad att Lena Hallengren rättade sig till slut och sa Liberalerna.

Det är helt rätt att både Folkpartiet och Liberalerna tycker att det är en bra satsning att höja lärarnas löner. Vi kommer därför att stödja den tanken både nu och i framtiden.

Huvudproblemet är att huvudmännen under decennier inte har tagit ansvar för lärarlöner. De har inte heller tagit ansvar för karriärvägar och utbildningsmöjligheter.

Jag tycker att man ska titta lite bakåt och inte bara lova saker framåt. Om Lena Hallengren gjorde det skulle hon ganska snart få svaret på sin fråga. Det finns få perioder i svensk skolhistoria då man har gjort så många reformer för att lyfta svensk skola som vi gjorde under alliansregeringen. Det gjordes enormt stora satsningar av staten för att lyfta skolan. Genom att se på historien kan man nog gissa sig till vad Alliansen kommer att göra när vi återtar makten och styr svensk skola igen.

Jag gläds åt att Moderaterna också har gett beskedet att det finns resurser till svensk skola och att staten ska ta ett tydligare ansvar för att det ska finnas resurser i svensk skola.

Anf. 138 LENA HALLENGREN (S) replik:

Herr talman! Resurser till svensk skola är angeläget. Det är mycket viktigare än många av de skatteavdrag som vi har sett under senare år. Möjligheten att nu göra stora satsningar finns just för att vi avstår från stora skattesänkningar.

Att återupprätta kunskapsskolan är något Liberalerna ofta återkommer till. Det tål att funderas på. Ingen räcker väl upp handen för att vi inte ska ha kunskapsmål och för att vi inte ska lära oss något. Man kan dock knappast påstå att vi nådde kunskapsmålen i lägre grad innan Alliansens alla reformer för kunskapsskolan satte igång.

Vilken självkritik finns hos Liberalerna? Var alla reformer så kloka? Framför allt, vad är det som krävs framöver? Vi kan ju inte fortsätta att säga att allt blev bra med alliansregeringens reformer och att vi inte behöver göra mer.

Jag kan inte påstå att det i Liberalernas budgetalternativ eller i Christer Nylanders anförande framkommer några specifika satsningar eller idéer om hur vi till exempel ska locka 60 000 fler till läraryrket.

Anf. 139 CHRISTER NYLANDER (L) replik:

Herr talman! Lena Hallengren påstår att Alliansen skulle ha prioriterat skattesänkningar före satsningar på skolan.

Låt oss titta på den text som utbildningsutskottets majoritet står bakom. På s. 28 står: "Kostnaden per elev var i genomsnitt 94 400 kronor 2014, vilket är en ökning med 2,9 procent jämfört med föregående år." Det gäller grundskolan.

När det gäller gymnasieskolan: "Kostnaden per elev uppgick till i genomsnitt 106 400 kronor 2014, vilket var en ökning med 4,4 procent jämfört med föregående år."

Så där såg det ut. Genom att ha en politik som skapar fler jobb och fler resurser till samhället totalt sett kan man också ge mer pengar till skolan.

Därför lyckades Alliansen ha en åttaårsperiod då staten successivt tog över mer och mer av det ansvar som huvudmännen borde ta vad gäller lärarlöner, lärarkarriärer, lärarfortbildning och mycket annat.

Vi gjorde både och. Vi såg till att Sverige fick en ekonomi som skapade fler jobb, och därmed skapades resurser till att lyfta svensk skola.

Allianspartierna sitter nu både var för sig och tillsammans och funderar på hur vi ska fortsätta denna reformtakt. Jag kan lova Lena Hallengren att Liberalerna kommer att fortsätta att ha en hög ambition vad gäller att se till att Sverige får en politik som lyfter kunskapsresultaten.

Anf. 140 JABAR AMIN (MP) replik:

Herr talman! Jag begärde replik för att upplysa Christer Nylander om vad regeringen vill. Liberalernas Christer Nylander hävdade att regeringen inte vet vad den vill med skolan. Då är han dåligt påläst.

Vad regeringen vill är att ha en jämlik skola. Vad regeringen vill är att ha en skola för alla barn. Vad regeringen vill är att ge varje barn en ärlig chans att utvecklas. Vad regeringen vill är att se att kunskapsnivån i skolan höjs. Vad regeringen vill är att förbättra villkoren för alla lärare och all skolpersonal. Vad regeringen vill är att se till att vi har världens bästa förskola och skola. Vad regeringen vill är att utveckla den svenska skolan.

Vad vet vi med facit i hand efter åtta år med misslyckad allianspolitik och med Liberalerna, före detta Folkpartiet, vid skolrodret? Vad blev utfallet? Jo, större segregation, lägre kunskapsnivå och större utslagning överallt. Och alla – från lärare till Skolverket och OECD – klagade på att Sverige halkar efter mer och mer.

Jag hoppas att du är mer påläst till nästa gång, Christer Nylander. Det har deklarerats tydligt och klart vad regeringen vill, och jag förstår att det inte är dit ni vill. Ni vill ha en skola som inte är jämlik.

Anf. 141 CHRISTER NYLANDER (L) replik:

Herr talman! Jag är väl inte världens mest pålästa människa, men jag har läst en del, även budgetalternativet från regeringen. Jag har faktiskt läst de andra partiernas budgetalternativ också.

Jag har lyssnat på Jabar Amins replik nu i två minuter, och jag tycker fortfarande inte att jag har en bild av den övergripande idén om skolpolitiken. Det var många jättefina ord, men jag saknar den övergripande idén om varför ni gör detta.

Jag har en fråga till Jabar Amin. Det var ganska tuffa ord om alliansregeringens politik – en politik som Jabar Amin menar skapar förfärliga resultat i svensk skola. Kan Jabar Amin nämna tre saker som den nuvarande regeringen har avskaffat – reformer som Alliansen gjorde och som ni tyckte var så dåliga att ni avskaffade dem?

Anf. 142 JABAR AMIN (MP) replik:

Herr talman! Det är inte bara jag som har kritik mot alliansregeringens skolpolitik, utan den delas av många tunga instanser.

Om man tittar på verkligheten, på vad som skett med kunskapsnivån, på hur många som slagits ut från den svenska skolan och på hur arbets- och lönevillkoren blivit för lärarkåren och de som arbetar i skolan ser man hur mycket negativt er politik har lett till.

Nej, herr talman, vi vill inte använda samma recept som Alliansen hade. Vi vet att det receptet bevisligen leder fel.

Liberalerna brukar säga att de mäter framgång i antal lagar – antal. De tror att man når målet bäst om man springer fort. Nej, om man springer fort men åt fel håll kommer man inte till målet. Det är vad ni har gjort under åtta år – ni har sprungit fort, men åt fel håll.

Det var därför ni inte kunde höja kunskapsnivån. Det var därför det blev utslagning. Det var därför lärarkåren och andra inom skolan fick det för svårt. Den politiken är det ni som ska stå till svars för, Christer Nylander, inte jag.

Vi presenterar en politik för en jämlik skola, för att erbjuda alla barn en utvecklingsmöjlighet, för att höja kunskapsnivån och för att se till att våra lärare och de som arbetar i skolan får de bästa förutsättningarna.

Om det inte räcker för dig, Christer Nylander, är det inte vårt problem. En jämlik skola är viktigt för oss, och det är bland annat dit vi vill komma.

Anf. 143 CHRISTER NYLANDER (L) replik:

Herr talman! Jag frågade Jabar Amin om han kunde ge tre exempel på reformer som Alliansen har genomfört och som den nuvarande regeringen nu river upp.

Alliansens politik ledde ju åt fel håll. Vi sprang ju åt fel håll och orsakade rätt mycket skada för svensk skola, men trots det kan Jabar Amin inte ge exempel på saker som han tycker att regeringen ska avskaffa eller som regeringen har avskaffat. Jag tolkar det som att Jabar Amin tycker att vi gjorde rätt mycket bra.

Jag tolkar även budgetpropositionen så. Regeringen behåller ju de reformer vi gjorde. De bygger till och med ut några av våra reformer, och det tycker jag är bra. Min enda tvekan gentemot regeringen är att den inte tycks ha någon egen idé om vad den vill med skolan. Det tror jag är olyckligt.

Svensk skola behöver fler reformer för att höja kunskapsresultaten, men sådana kunskapsreformer kan den här regeringen uppenbarligen inte leverera.

(Applåder)

Anf. 144 ANNIKA ECLUND (KD):

Herr talman! Svensk skola står inför stora utmaningar, men jag är övertygad om att vi kan komma till rätta med de sjunkande skolresultaten om vi tillsammans koncentrerar reformer och debatten på det som verkligen kommer att göra skillnad.

En helt avgörande faktor för att vända trenden är att elever med behov av särskilt stöd får den hjälp de behöver av lärare med rätt kompetens. I Kristdemokraternas budget gör vi därför en satsning på ett specialläraryft.

Alla elever är olika och unika och behöver olika lösningar för att utvecklas maximalt. En skolform passar inte alla, och en pedagogisk metod är inte lösningen för alla problem. Var tionde elev har också någon typ av funktionshinder. Vi måste därför erbjuda en palett av skolformer och individuella lösningar för våra elever. Verkyget för att åstadkomma detta är att det finns tillräckligt med specialpedagogisk kompetens på våra skolor.

Vi står inför en stor brist på utbildade speciallärare. Alliansregeringen öppnade upp speciallärarutbildningen igen, men platser gapar tomma. Det krävs därför en nationell satsning inom det specialpedagogiska området för att täcka framtida behov.

Kristdemokraterna föreslår därför ett speciallärarlyft där lärare erbjuds att komplettera sin grundutbildning med en speciallärarutbildning med i huvudsak bibehållen lön, 80 procent av lönen, likt Lärarlyftets modell.

Speciallärarlyftet innebär en satsning på totalt 2,4 miljarder kronor fördelat på tre år och innebär att ca 6 500 lärare kommer att kunna utbildas till speciallärare.

Reformen innebär också att den ordinarie undervisningen kan fungera bättre för samtliga elever, när elever med speciella behov får det stöd de behöver. Speciallärarlyftet är även ett sätt att öka karriärmöjligheterna för lärare och därmed öka statusen i yrket samt ett sätt att förbättra arbetsmiljön i klassrummet.

Herr talman! Den pågående flyktingkrisen ställer vårt samhälle inför stora utmaningar. Det gäller socialtjänsten, arbetsmarknaden och inte minst skolan. Enligt Migrationsverkets statistik har det hittills i år kommit drygt 170 000 asylsökande till Sverige. Av dessa är ca 64 000 barn. I många kommuner är situationen nu hårt ansträngd.

För Kristdemokraterna är det en prioriterad fråga att långsiktigt erbjuda ett bra bemötande till barn i behov av skydd. När nöden är som störst behöver vår hjälp vara som bäst. För att klara denna utmaning måste Sverige avlastas genom att fler länder tar ett större ansvar än vad de gör i dag.

Samtidigt krävs reformer här i Sverige för förbättrad integration, och där spelar utbildning en helt avgörande roll. Det är oerhört viktigt att klara skolan för att förhindra ett permanent långvarigt utanförskap med alla de sociala problem som det kan medföra.

Nu krävs både akuta åtgärder i kommunerna för att klara situationen och mer långsiktiga åtgärder som bidrar till att fler elever klarar kunskapskraven i skolan. Av de invandrade elever som börjar i svensk skola i årskurs 6–9 är det i dag bara var fjärde som uppnår gymnasiebehörighet.

I den migrationsöverenskommelse som Kristdemokraterna och övriga allianspartier slöt med regeringen finns viktiga beslut som berör skolan. Utöver planerade resursförstärkningar ska friskolor ges bättre möjligheter att ta emot asylsökande, och kommuner ska lättare kunna placera elever i andra skolor än de närliggande.

Nyanlända med lärarkompetens ska kunna undervisa elever som talar samma språk. Pensionerade lärare och lärarstudenter bör också kunna vara en resurs i undervisningen. Men det kommer att krävas mer, både på lång och kort sikt.

Att erövra språket är nyckeln och den bästa vägen till en god integration. I alla klassrum i Sverige finns nu elever från hela världen. Alla lärare undervisar i dag dessa elever och skulle behöva kunskaper i svenska som andraspråk. För att nyanlända ska nå kunskapsmålen föreslår vi kristdemokrater en kompetenssatsning för att utbilda 3 000 lärare i svenska som andraspråk – 200 miljoner årligen 2016–2019.

Herr talman! En god kunskapsutveckling kräver också en bra skolmiljö och elevhälsa. Eleverna som mår bra lär sig bättre. En väl utvecklad elevhälsovård främjar också det förebyggande arbetet med psykisk ohälsa hos barn och unga. Målet för oss kristdemokrater har länge varit att det ska

införas en elevhälsogaranti – en garanti som ger en elev rätt att inom ett dygn få kontakt med personal som har utbildning för att möta behovet.

Kristdemokraterna föreslår därför en förstärkning på elevhälsovården jämfört med både dagens nivå och regeringens förslag i budgetproposition 2016.

Herr talman! Avslutningsvis kommer jag till den allra största utmaningen av alla och en uppmaning till oss alla: Vi måste lösa den stora framtida lärarbristen. De kristdemokratiska satsningar som jag i dag har talat om kräver att redan examinerade lärare vidareutbildar sig till speciallärare eller lärare i svenska som andraspråk. Dessutom behöver vi utbilda fler inom sfi. Detta skapar problem i andra ändan.

Vi behöver få upp söktrycket till lärarutbildningen. Vi behöver höja kvaliteten på lärarutbildningen. Vi behöver locka tillbaka de goda pedagoger som har lämnat läraryrket av olika skäl. Detta görs bäst genom att visa tillit till professionen och befria läraryrket från för mycket tyckande. Sist men inte minst behöver vi tala om läraryrket på ett positivt sätt, som ett av de viktigaste yrken man kan ha. Det ska inte vara som vi hörde nyss från denna talarstol: att det bara finns några enstaka kompetenta lärare kvar.

Med detta vill jag önska alla en god jul, och framför allt ställer jag mig bakom Kristdemokraterna särskilda yttrande.
(Applåder)

Anf. 145 LENA HALLENGREN (S):

Herr talman! Vi ska behandla utgiftsområde 16, Utbildning och universitetsforskning. Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet i dess helhet.

Ett omfattande och till synes ändlöst inbördeskrig i Syrien har lett till den flyktingkris som världen just nu ser, upplever, påverkas av och på olika sätt försöker hantera. För Sveriges del har det inneburit ett stort mottagande – större än någon hade kunnat föreställa sig. Men vi har också sett en solidaritet som har sträckt sig längre än jag tror att många av oss ens hade vågat hoppas.

I detta läge när fokus både naturligt och med nödvändighet flyttas till krishantering och flyktingmottagande vet vi ändå att vardagen obevekligen fortsätter. Därför måste vi samtidigt se de behov som debatterades i valrörelsen för bara drygt ett år sedan. Skolan toppade när väljarna fick ange den viktigaste frågan. Det är inte ett dugg konstigt, eller hur? Runt om i landet går nästan 2 miljoner barn och nära 250 000 lärare till förskola och skola varje dag. De ser lärarbrist och fallande kunskapsresultat. De har många glädjeämnen, och de upplever dessutom en ökande segregation – allt detta i verkligheten.

Sveriges alla lärare, elever och även föräldrar behöver ett politiskt engagemang som på riktigt tar sig an just detta. Skolans utmaningar har inte krympt i den politiska skuggan, snarare tvärtom.

Fru talman! Trots att det har gått lite drygt ett år sedan regeringsskiftet är det fortfarande – och kanske är det alltid så – rätt omöjligt att säga vem som är mest ansvarig. Självklart ska sittande regering ta initiativ, vilket också görs. Det tänker jag återkomma till. Men även oppositionen behöver på riktigt fundera över om det verkligen blev som det var tänkt med alla

reformer och förändringar de gångna mandatperioderna. Självkritik är alltid klädsamt, och i detta fall rätt nödvändigt när man ser hur kurvorna konsekvent pekar åt fel håll.

Fru talman! Vad gör då regeringen? Under det riksdagsår som gått och i denna regerings första hela budget satsas 2 miljarder på lågstadielyft, 830 miljoner på mindre grupper i förskolan och 250 miljoner till fritis för att 2017 dubblas till en halv miljard.

Det blir 600 miljoner på jämlikhetssatsningar inom ramen för samverkan för bästa skola och 49 miljoner kronor till nattis nästa år och därefter 80 miljoner årligen. Elevhälsan har stärkts, och en läsa-skriva-räkna-garanti införs. 140 miljoner avsätts till skolutveckling och 500 miljoner kronor till speciallärare och specialpedagoger. Lovskola och läxhjälp byggs ut när läx-RUT nu har avskaffats.

Ett nytt kunskapslyft genomförs med fler utbildningsplatser på universitet och högskolor, på komvux och på yrkesvux. På yrkeshögskolorna ökar platserna med 20 procent från 2017. På folkhögskolor kan nu många fler läsa allmän kurs, och Skolverket arbetar på uppdraget att stärka kompetensen hos sfi-lärare.

En utredning arbetar för att fler ska påbörja och avsluta gymnasiet. Snart inleds yrkesprogrammets år. Komvux ska bli en rättighet, och schablonersättningen höjs med 50 procent för nyanlända barns skolgång.

En översyn görs av systemet för de nationella proven för att minska lärarnas administrativa börda. En nationell it-strategi för skolan arbetas nu äntligen fram på regeringens uppdrag, kompetensutveckling för rektorer och förskolechefer genomförs med mycket mera.

Parallellt med detta arbetar Skolkommissionen långsiktigt, under Anna Ekströms ledning, med OECD-rapporten som grund. Samtliga parter ingår i den nationella samlingen för att stärka läraryrket.

Fru talman! Det finns så mycket att tala om och så lite tid att tillgå. Därför vill jag understryka vikten av att vi förmår samla oss kring insatser för att möta den lärarbrist som inte bara är i antågande; i många skolor är den redan verklighet.

Elever får sent lärarbesked på grund av svårighet att rekrytera eller måste byta lärare ofta då en obehörig lärare endast har anställts tillfälligt. Lärare får nya kollegor som behöver mentor, kollegial betygssättning eller annan uppbackning för att de saknar erforderlig utbildning eller längre erfarenhet.

Till 2019 saknas runt 60 000 lärare. När det gäller specifikt lärarbristen finns resurser avsatta till KPU. Nästa år möjliggörs tillsvidareanställning upp till tre år för den som samtidigt genomgår KPU. Vi kommer även att se en satsning på KPU för forskarutbildade med 25 000 kronor i månaden som utbildningsbidrag. Detta är reformer som träder i kraft den 1 juli 2016.

Teach for Sweden får utökade resurser, lärarutbildningarna får fler platser och 250 miljoner går årligen till humsam och lärar- och förskolläraryrket.

Den stora och viktiga prioriteringen, som vi redan har hunnit debattera i några vändor i dag, handlar om att höja lärarlönerna med 3 miljarder på årsbasis. Det är en historisk satsning, och en satsning som tyvärr stöds av endast ett oppositionsparti, nämligen Liberalerna.

Det innebär att respektive oppositionspartis budgetförslag på utgiftsområde 16 varierar från att ligga minus 2,6 miljarder ända upp till minus

3,8 miljarder mindre än regeringen, svart på vitt. Sverigedemokraterna låtsas som bekant däremot satsa på skola här i kammardebatten, men skär i själva verket ned 90 miljarder på statsbidraget till kommunerna. Kommuner – det betyder inte så mycket mer än just skola, vård och omsorg. 90 miljarder blir dramatiskt för skolan. Jag ska rätta mig själv från replikskiftet och säga att Kalmar kommun, med lite drygt 60 000 invånare, skulle förlora 600 miljoner kronor av en omsättning på 3,2 miljarder. 3 av 4 kronor till skolan försvinner, eller möjligen hela äldreomsorgen om det är att föredra.

Fru talman! Om alla nyanlända med lärarutbildning får sin utbildning validerad och kompletterad ger det ungefär 2 000 lärare. Om de som lämnat yrket lockas tillbaka och om de pensionerade lärarna gör ytterligare en insats eller de äldre skjuter upp sin pensionering blir det ytterligare ett tillskott. Men i grund och botten behöver läraryrket vara och upplevas mer attraktivt för att fler ska välja lärarbanan.

Fru talman! Yrkets attraktivitet handlar om lön – absolut. Men jag tror att det handlar lika mycket om samhällets syn på yrkets betydelse. Hur vi beslutsfattare talar om skolan och hur medierna väljer att skriva om skolan spelar roll. Samtidigt ska positiva omdömen, uppmuntrande ord och glada tillrop från en förälder aldrig underskattas.

Att vara sitt barns supporter betyder i de flesta fall så mycket mer än att ha en egen universitetsexamen. Med vetskapen om detta och med tillgång till utbildning på lika villkor har många kunnat göra klassresor och ta sig någon helt annanstans än generationen innan. Kunskap och bildning kan ingen ta ifrån dig, och det är med kunskap du erövrar både världen och framtiden.

Det är detta självförtroende och denna kunskapsörst som vi måste se, tro på och ge förutsättningar för oavsett var man kommer ifrån, vilken utbildning ens föräldrar har, om man har en funktionsnedsättning eller om man är kille eller tjej.

(Applåder)

I detta anförande instämde Lena Emilsson och Roza Güclü Hedin (båda S).

Anf. 146 ANNIKA ECLUND (KD) replik:

Fru talman! I mitt anförande beskrev jag Kristdemokraternas satsning på ett speciallärarlyft. Det innebär en satsning på 1 miljard per år de kommande tre åren och att 6 500 speciallärare ska kunna utbildas. Vi väljer ungefär det upplägg som man hade på det första Lärarlyftet.

Jag ser att regeringen i sin budget också har en satsning på fortbildning inom specialpedagogik men med endast 500 miljoner per år, och det ska riktas till förskoleklass och årskurs 1–3. I budgeten preciseras inte hur de här pengarna ska användas, men genom medierna har jag fått veta att regeringens ambition är att utbilda 50 000 lärare.

Jag skulle jag vilja diskutera detta med Lena Hallengren. Hur har man tänkt när man vill smeta ut det här beloppet på 50 000 lärare? Vore det inte bättre att på riktigt fortbilda våra lärare till speciallärare som får den kompetens som krävs för att undervisa våra elever med behov av särskilt stöd?

Anf. 147 LENA HALLENGREN (S) replik:

Fru talman! Det är positivt att fler partier än regeringspartierna lägger pengar på att utbilda speciallärare. Jag vet att Gustav Fridolin sitter bakom mig och kommer att hålla ett anförande, och jag hoppas att han lyssnar särskilt nu. Resurserna är avsatta, och exakt hur de kommer att användas tror jag inte är helt klarlagt än. Det handlar om en kombination av att utbilda speciallärare och att se till att fler får den kompetens som krävs för att kunna möta elever som är i behov av särskilt stöd. Jag gissar att det är det som gör att pengarna räcker till fler, men jag är inte säker på att man gör en sådan skarp avvägning som Annika Eclund beskriver.

Jag vågar inte tala om exakt hur det är tänkt att fungera, utan jag överlåter den frågan till utbildningsministern för vidarehantering lite senare.

Anf. 148 ANNIKA ECLUND (KD) replik:

Fru talman! Vi har länge inom Kristdemokraterna drivit frågan om ett speciallärarlyft, och jag är glad att vi har fått in det i vår budget också. Det var alliansregeringen som startade speciallärarutbildningen igen efter att Socialdemokraterna hade lagt ned den. Synen att det bara skulle vara regeringspartierna som har sett behovet av speciallärare och speciallärarutbildning delar jag inte.

Jag välkomnar alla satsningar på den här punkten, så 500 miljoner om året är jättebra. Frågan är hur man mest effektivt använder de här pengarna. Att smeta ut 500 miljoner om året för att vidareutbilda 50 000 lärare generellt ser inte jag som att man använder pengarna på det mest effektiva sättet.

Jag ser fram emot utbildningsministerns förklaring av hur man har tänkt använda de här pengarna, för det specificeras inte i budgeten.

Jag vill uppmana till att tänka speciallärare i stället för specialpedagoger. Det är olika funktioner som de här yrkena har. Speciallärarna jobbar direkt med eleverna, och jag tror att det är i det arbetet vi kommer att se de stora effekterna.

Det finns också sådana oerhörda behov nu, både vad gäller våra nyanlända och vad gäller olika behov hos eleverna där en av tio har ett funktionshinder. Det här är en riktigt prioriterad fråga för Kristdemokraterna.

Anf. 149 LENA HALLENGREN (S) replik:

Fru talman! Jag hoppas som sagt att utbildningsministern tar upp den här frågan.

En kombination av att ha speciallärarutbildning och att ge många lärare möjlighet till fortbildning kan ju beskrivas som att man smetar ut, men man kan också se det som det lyft som är tänkt att göras för att ge fler som verkar i skolan möjligheter.

Det handlar framför allt om tidiga insatser, vilket är ett av regeringens prioriterade områden, och det är skälet till att det är just förskoleklass och ettan och tvåan som prioriteras, inte bara i den här satsningen utan i ganska många satsningar. Om vi inte börjar tidigt, oavsett om det handlar om specialpedagoger eller speciallärare och oavsett om det handlar om matematik eller att läsa, skriva och räkna, är det svårare ju senare man upptäcker utmaningar som eleverna står inför.

Detta går helt i linje med den prioritering som regeringen gör, och jag är glad att vi fortsätter diskussionen om hur det här kan göras på bästa sätt.

Anf. 150 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik:

Fru talman! Jag ska avslöja att jag var jätteglad när Lena Hallengren blev ordförande i utbildningsutskottet. Jag hade naturligtvis gärna sett att det var en alliansföreträdare som blev det, men det ingår ju i sakens natur. Jag tänkte att nu äntligen hade det kommit en person från den andra sidan som delade min stora kärlek till förskolan och mitt engagemang för dess betydelse.

Som före detta förskoleminister har Lena Hallengren naturligtvis en stor kunskap om detta. Vi moderater föreslår nu att vi ska arbeta för att förstälärarsystemet också omfattar förskolan, att vi ser på övergångar som i dag ser olika ut över landet och att vi ser till att ha obligatoriska rektorsutbildningar för våra förskolor.

Jag beklagar att regeringen inte har tagit till vara den enorma resurs som förskolan är. Vi vet vilken betydelse en riktigt bra förskola har för våra barns fortsatta väg upp i skolsystemet.

Alliansregeringen inledde ett ganska omfattande arbete med att lyfta just förskolan med en egen skolform och så vidare, men det fanns åtskilligt mer att göra, det är jag den första att erkänna. Det har vi också lyft fram i vår budget och i vårt förslag här i dag.

Jag skulle vilja höra lite grann om hur Lena Hallengren ser på förskolan och de brister som jag ser finns i det förslag som ni lägger fram i dag.

Anf. 151 LENA HALLENGREN (S) replik:

Fru talman! Tack, Camilla Waltersson Grönvall! Nu fick jag två minuters talartid till här. Sex minuter är en oerhört begränsad tid när man ska försöka täcka in ett område som spänner från förskola till forskning.

Det var en fantastiskt inspirerande och viktig dag som vi hade för ett antal veckor sedan i Förstakammarsalen, då vi firade 40-årsjubileet av förskolelagen. Förskolan är inte resultatet av *en* reform vid *ett* tillfälle, utan det har varit många reformer och ett målmedvetet arbete med allt från allmän förskola till att utbilda personal och maxtaxor.

Det är inte så att den här regeringen inte jobbar vidare med det, om det är det som Camilla Waltersson Grönvall antyder. Det handlar om hur förskollärarna är del av Lärarlönelyftet, det handlar förstas om att utbilda fler förskollärare och det handlar om att i yrkesvux och yrkesprogrammen stärka vårdutbildningar och de utbildningsinriktningar som riktar sig mot barnskötare så att vi kan vara säkra på att de som möter våra små barn tidigt och i deras första formaliserade lärande har en god utbildningsnivå. Det handlar också om riktmärken för barngruppers storlek och resurser till barngrupper för att de ska bli mindre men också resurser till nattis, eftersom det är en verksamhet att utveckla.

Det finns mycket att göra, och jag skulle vilja säga att förskolan kommer att spela en fantastiskt stor roll, inte bara för alla de barn som redan går i förskola utan för många av de nyanlända barn som nu kommer. De kommer att möta det svenska språket och bli väl förberedda för att börja i den svenska grundskolan.

Förskolan är fortsatt viktig, och jag vet inte vilken brist Camilla Waltersson Grönvall specifikt pekar på, men resurser både till barngrupper, lärare, lärarlyft och förskolechefslyft är bara några av de satsningar som finns i regeringens budget.

Anf. 152 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik:

Fru talman! Jag vill inledningsvis instämma i att jag tror att förskolan är en enorm resurs när det handlar om vårt fortsatta arbete med integration. Där kan det göras en oerhört stor insats för de små barn som nu kommer till Sverige.

För övrigt konstaterade jag att Lena Hallengren inte bemötte de reformer som jag nämnde med ett enda ord. De flesta av de reformer som Lena Hallengren hänvisade till var utökningar och fortsättningar på de reformer som alliansregeringen initierade.

Jag skulle dock vilja gå över till andra kunskapsutmaningar där förskolan är en del, men vi har en rad andra saker att göra. Vi ser att vi har en fallande kunskapsutveckling, och den måste vi på en rad olika sätt arbeta med.

Resultaten i den svenska skolan har fallit tydligt inom ämnet matematik under en längre tid. År 2013 såg alliansregeringen till att det blev fler matematiktimmar. Och i budgetförslaget för 2016 lades det in att det skulle utökas till fler mattetimmar också i mellanstadiet, alltså årskurs 4–6.

Det är glädjande att regeringen inte har tagit bort det i budgeten. Det ligger fast i budgeten för 2016. Vi kommer alltså att se fler välbehövliga matematiktimmar i årskurs 4–6.

Däremot rev regeringen upp det beslut som fattades här för ungefär ett år sedan då vi såg till att det blev mer matematik i årskurs 7–9. Hur ser Lena Hallengren på det? Behöver inte årskurs 7–9 fler matematiktimmar? När ska de i så fall få det?

Anf. 153 LENA HALLENGREN (S) replik:

Fru talman! Jag tror inte att vi ska göra det alltför lätt för oss genom att tro att enbart antalet timmar kommer att leda till ökad kunskapsuppfyllelse. Det är klart att det spelar roll. Men det spelar också roll att ha behöriga lärare, i vilka årskurser vi har ökat antal matematiktimmar och förstås också hur matematiklektionerna ser ut – om jag får uttrycka det på det sättet.

Vi har en enorm utmaning, inte bara med lärarbristen i allmänhet utan specifikt när det gäller lärarbrist i just matte, NO och teknik. Vi behöver göra mycket för att se till att de timmar eleverna får – det kan mycket väl bli fler – också är timmar då en behörig lärare undervisar. Jag blir bekymrad när jag tittar på den statistik och de prognoser som görs över brister inom olika lärarkategorier.

Att föra en separat diskussion om olika ämnen tror jag är ganska olyckligt. Det är bra att föra diskussionerna i ett sammanhang, att titta på hur timplanen ser ut, vilka ämnen man kan ha mer eller mindre av och i vilka årskurser man ska ha detta. Det är diskussioner som jag vet att oppositionsföreträdarna varit med i, och de kommer att fortsätta. Men ambitionen att öka förutsättningarna för elever att kunna nå målen i matematik på ett bättre sätt är avgörande.

Jag hoppas att vi i utskottet ska kunna ägna oss ganska mycket åt detta under kommande vår och höst och att vi inte bara ska säga att vi har en idé eller att olika idéer är bra eller dåliga. Vi ska fundera över olika sätt för att ge eleverna goda förutsättningar men också olika sätt för att rekrytera behöriga lärare som kan vara ute på alla våra grund- och gymnasieskolor. Om vi inte lyckas med det blir jag ännu mer bekymrad.

Anf. 154 JABAR AMIN (MP):

Fru talman! Låt mig börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Miljöpartiets vision är en skola där varje barn, oavsett bakgrund, får möjlighet att utvecklas. Vi vill ha en jämlik skola med möjlighet till pedagogisk mångfald och huvudmän som drivs av bildningsuppdraget. Huvudmännen ska vilja ge varje barn rätt redskap för att lära sig läsa, skriva, räkna, skapa, samarbeta och tänka fritt och källkritiskt.

Att investera i skolan och rusta våra barn för framtiden är en av de viktigaste delarna i utvecklingen mot ett hållbart samhälle. För att klara av detta måste bland annat fler vilja bli lärare. Och för att fler ska vilja det måste lärares arbetssituation och status förbättras.

För att kunna utveckla och föra den svenska skolan framåt har vi i Miljöpartiet medverkat till att det tas flera steg framåt i budgeten för 2016.

I Miljöpartiets valmanifest från valet för ett och ett halvt år sedan – som jag nu visar för kammarens ledamöter – radade vi upp många förslag på förändringar som vi ville göra. Det skulle vara nyttig läsning för somliga här. Det handlar om att minska byråkratin för lärare. Det handlar om att öka stödet för barnen i rätt tid. Det handlar om att värdera läraryrket. Det handlar om att bryta segregationen. Det handlar om att investera i förskolorna och fritidshemmen. Det handlar om att rusta upp landets skolor och förskolor. Och det handlar om att inrätta en skolkommission med mera.

Det är glädjande att vi med den här budgeten tar klivet mot att förverkliga många av de idéerna. Bland annat ska fler lärare och mer personal inom skolan anställas. Under åren med borgerligt styre, 2006–2014, skars det ned på 12 600 pedagogiska tjänster i svensk skola. Som bekant läggs 2 miljarder årligen på att anställa fler inom lågstadiet.

Vidare avsätter regeringen 500 miljoner årligen till fler speciallärare och specialpedagoger i skolan. Vi vill bygga ut elevhälsan så att våra barn och unga får goda förutsättningar. Och nu avsätter regeringen 200 miljoner årligen för detta.

Vi vill skapa bättre samverkan mellan staten och de olika huvudmännen för att höja kvaliteten i våra skolor. Regeringen avsätter 600 miljoner årligen inom ramen för Samverkan för bästa skola. Pengarna ska till stor del användas för att Skolverket, genom överenskommelse med huvudmännen för skolor med låga kunskapsresultat och svåra förutsättningar, ska kunna höja kunskapsresultaten och öka likvärdigheten mellan skolorna.

Regeringen ökar nu anslaget till denna budgetpost med hela 5 miljarder. Det är den största satsning som har gjorts på det svenska utbildningssystemet under de senaste 10–15 åren – hela 5 miljarder.

I går och under dagen i dag har jag gått igenom alla budgetsatsningar som gjorts de senaste tio åren. Jag visar nu listan för kammarens ledamöter. Jag har gått igenom alla betänkanden från 2006 till i dag. Ingen regering har satsat så mycket som denna regering nu satsar på utbildning och universitetsforskning.

Vad gör allianspartierna medan vi gör dessa satsningar? Jo, jämfört med regeringens budget skär de ned. De kallar det inte för att skära ned utan för att ge mindre anslag. Må så vara! På s. 188 i betänkandet framgår det tydligt och klart att Kristdemokraterna vill skära ned – minska anslaget – med närmare 4 miljarder. Centerpartiet vill skära ned med 3,6 miljarder.

Moderaterna vill skära ned med 3,2 miljarder. Och Liberalerna vill bara skära ned med 2,6 miljarder.

Att skicka så mycket mindre pengar till skolorna skulle påverka skolorna rejält, i negativ riktning. Tack och lov ser det ut som att man inte kommer att få gehör för det här i kammaren när vi ska votera om detta i dag eller i morgon.

En av Alliansens företrädare var uppe i talarstolen tidigare och sa i sitt anförande att det har hävdats att de satsar mindre pengar. Hon hänvisade till en debatt som hölls för ungefär tio dagar eller två veckor sedan. Hon blandade tydligen ihop äpplen med päron. Då handlade debatten om studiemedel. Det var en annan debatt, inte den här debatten.

Vi ser tydligt och klart hur mycket mindre allianspartierna satsar på skolan. Att minska anslaget jämfört med regeringens budget med hela 4 miljarder, 4 000 miljoner kronor, skulle självklart påverka svensk skola.

Fru talman! Vi i Miljöpartiet har tillsammans med Socialdemokraterna en vision om en skola som är jämlik, en skola där varje barn har rätt att utvecklas och lära sig, oavsett bakgrund, en skola där kunskapsresultaten är höga, en skola där lärarna och de som arbetar inom skolan får bättre villkor. Det är för detta som vi gör denna historiskt stora satsning på utbildning och universitetsforskning.

Anf. 155 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C) replik:

Fru talman! Jabar Amins anförande lämnade en del övrigt att önska. Jag försökte att lyssna väldigt noga, men jag tror ändå att jag missade en del punkter. Först vill jag fråga Jabar Amin: Hur mycket var det som hade försvunnit från svensk skola under alliansregeringens år? Jag skulle vilja att han upprepade den siffran.

Tidigare i ett replikskifte valde Jabar Amin att säga att alliansregeringen hade sprungit oerhört fort, men åt helt fel håll. Jag vill ännu en gång ge Jabar Amin chans att tala om vilka förslag som har genomförts för att vända riktningen i 180 grader. Helt fel håll innebär att man måste vända i en helt annan riktning. Jag skulle vilja att Jabar Amin förtydligar vilka olika delar som han menade.

I anständighetens namn sa Jabar Amin att detta med att skära ned innebär att man inte lade lika mycket, men han valde ändå att i debatten fortsätta att använda uttrycket skära ned. Man kan ju yvas över att man satsar 3 miljarder kronor mer på skolan. Det kan säkert göra nytta, men samtidigt höjer man skatterna på företagen med 29 miljarder, de företag som på olika sätt skapar jobb för ungdomar och äldre. Eleverna förbereds i den svenska skolan för det kommande arbetslivet, men Miljöpartiet gör det svårare för ungdomar att få sitt första jobb. Det förvånar mig att man inte ser den helheten.

Anf. 156 JABAR AMIN (MP) replik:

Fru talman! Ulrika Carlsson lyssnade inte så noga, men jag sa att ingen regering har satsat så mycket som denna regering gör. Här har jag en lista över de satsningar som har gjorts under de senaste nio åren, varav åtta alliansår. Ingen regering har satsat lika mycket som vi satsar nu. Det har satsats 1 miljard ibland, ibland 1 ½ miljard och ibland 2 miljarder och så vidare. Nu satsar vi hela 5 miljarder, och det är en historisk satsning. Jag sa inte att ni skär ned.

När det gäller de satsningar som regeringen gör jämfört med vad Alliansen gör – eller det som ni kallar mindre anslag – så är det nedskärningar. Man kan kalla det för mindre anslag, men mindre anslag kommer att påverka skolan. Lärarna behöver ökade anslag och högre lärarlöner. Det är därför som vi gör dessa satsningar. Vi ser nödvändigheten av att utveckla den svenska skolan. Med facit i hand såg vi att er politik inte nådde dit som ni ville.

Det blev lägre kunskapsresultat, större segregation, ökade bördor för lärarna och lärarna fick inte bättre lönevillkor och arbetsvillkor. Det är därför som det är så nödvändigt med ökade resurser. Det är häpnadsväckande att höra dig säga att de säkert kan göra nytta. Självfallet gör mer resurser till lärarna och till eleverna mer nytta.

Anf. 157 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C) replik:

Fru talman! Jabar Amin, jag sa att jag försökte lyssna riktigt noga, inte att jag inte lyssnade noga. Min fråga var: Med hur många lärare hade alliansregeringen skurit ned under de åtta åren? Det var det som var min fråga.

Jabar Amin vet säkert också att vi har ett antal olika förklaringsmodeller, men han vill kanske inte gå in på dem här under detta replikskifte.

Jag återkommer till detta med att springa åt rakt fel håll. Vad gällde det då när alliansregeringen sprang åt fel håll? Vi gjorde satsningar på karriärtjänster, kompetensutveckling och så vidare. Det är precis det som ligger bakom de miljardsatsningar som alliansregeringen gjorde.

Det första Lärarlyftet uppgick till 3,6 miljarder kronor, och det var en viktig satsning som alliansregeringen gjorde.

Jabar Amin valde att inte med ett ord beröra det faktum att man höjer skatterna med 29 miljarder för att omfördela på det här sättet. Det är beklämmande att man väljer att inte alls beröra det som ska finansiera det hela, nämligen mindre möjligheter för att skapa jobb i Sverige, för att skapa en positiv utveckling som är ekonomiskt och miljömässigt hållbar.

Därför vill jag återigen ge Jabar Amin chans att besvara mina frågor. På vilket sätt bör man ändra politiken? Det som Jabar Amin valde att lyfta fram i sitt anförande handlade ju om det som står i skollagen, att alla barn har rätt till en utbildning för att nå sin potential. Vi har ju skrivit in i skollagen att det är det som gäller. Det är ju inget som enbart Miljöpartiet lyfter fram, utan det är någonting som gäller generellt för alla politiska partier som ställer sig bakom alla människors lika värde.

Därför ska jag lyssna med spänning på ett klagörande när det gäller mina frågor.

Anf. 158 JABAR AMIN (MP) replik:

Fru talman! Det första klagörandet är att det var 12 600 pedagogiska tjänster som ni skar ned på från 2006 till 2014.

Det andra klagörandet är att Skolverket, OECD och hela Sverige vet att under Alliansens tid vid makten sjönk kunskapsresultaten. Alla vet att under Alliansens tid fick lärarna mer arbetsuppgifter. Alla vet att under Alliansens tid fick lärarna inte den lön som de förtjänade.

Under Alliansens tid visste Skolverket, Statistiska centralbyrån och andra myndigheter som arbetar med skolutveckling att utslagningen från svensk skola ökade, att ojämlikheten ökade, att utslagningen ökade – allt

detta är fakta och inte någonting som någon hittar på från talarstolen. Det är fakta som finns i rapporter.

Det är detta jag menar när vi 2014 med facit i hand efter åtta år med alliansstyre såg ert springande åt fel håll. Det leder till större segregation och till sämre kunskapsutveckling. Vi gör alla dessa satsningar. Vad Centerpartiet gör i sin budget på s. 188 är att man sänker anslaget med hela 3 500 miljoner jämfört med regeringen – 3 ½ miljard.

Är det någon som på fullt allvar tror att skolan kan gå obemärkt med en sådan sänkning? Nej, det kommer att försämra för svensk skola.

Anf. 159 DANIEL RIAZAT (V):

Fru talman! Vi ska som det sagts tidigare från talarstolen debattera utbildningsutskottets betänkande gällande utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning.

Efter nio år av borgerliga budgetar där den politiska prioriteringen har handlat om att sänka skatter på bekostnad av välfärden och skolan ska vi rösta om ett förslag som tagits fram av Vänsterpartiet och regeringen.

Under många år har svensk skolpolitik ställt sig på tvären mot forskningen och professionen, och det senaste decenniet har det resulterat i kraftig kritik från de organ som har i uppgift att granska den svenska skolan.

Genom en extrem privatiseringspolitik, som numera är världens mest extrema, genom stark marknadsföring av ett så kallat fritt skolval samt en rad andra nyliberala politiska verktyg har svensk skola förändrats.

Därför är vi i Vänsterpartiet glada över den utredning som vi har tillsatt tillsammans med regeringen för att utreda och sätta stopp för den enorma skatteflykt som sker varje år.

Ofta när den svenska skolan granskas och kritiseras hamnar skulden felaktigt på dem som arbetar och verkar i skolan. Inte minst har vi hört det härifrån talarstolen tidigare. Men ingenting kunde vara mer fel.

Det är inte elevernas fel att skolsegregationen har ökat. Den har ökat på grund av de beslut som har fattats här i riksdagen och andra beslutsfattande organ.

Det är inte lärarnas fel att de inte har tid att vara de lärare de är utbildade till på grund av en alltför stor administrativ börda. Det är politiska vägval som är anledningen till det.

Det är inte rektorernas fel att de i dag i mångt och mycket tvingas vara ekonomiska tjänstemän snarare än pedagogiska ledare. Det är på grund av de system som vi har röstat fram i denna kammare.

Därmed vill jag också lämna en hälsning till alla dem som arbetar och verkar i den svenska skolan: Tack för det fantastiska arbete som ni gör för Sveriges framtid och för landets demokratiska utveckling!

Fru talman! Vi i Vänsterpartiet är stolta över att ha spelat en stor roll i den budget som nu lagts fram av riksdagens nuvarande budgetmajoritet.

Särskilt stolt är jag över satsningen på att anställa fler i fritis, ett område som tyvärr har glömts bort i många år och varit frånvarande i den politiska debatten. Trots alldeles för stora barngrupper och för få anställda har personalen på fritis gjort allt de kunnat för att bedriva så bra verksamhet som möjligt. Äntligen kommer de att stöttas i sitt arbete.

Låt oss inte heller glömma satsningen på pedagogiska utemiljöer vid skolor, förskolor och fritis, en fråga som har stor betydelse för barnen och eleverna och som det nu satsas på.

Vi är sedan tidigare stolta över att skattebidraget för privat läxhjälp, även kallat läx-RUT, avskaffades tidigare i år och över att vi nu äntligen kan satsa på att se till att alla elever, inte bara barn i en viss samhällsklass, ska få läxhjälp i skolan.

Låt oss tala om det som har hänt de senaste månaderna! Vi har haft en situation där krig och humanitära katastrofer har lett till att många människor varit tvungna att lämna sina hem och söka sig till bland annat Sverige.

Vi ska vara otroligt stolta över att vara ett land som människor flyr till och inte från. Vi ska vara otroligt stolta över att ha haft en sådan stor solidaritetsvåg, där såväl det svenska folket som den svenska skolan har öppnat sina dörrar för att hjälpa alla de människor som är i behov av hjälp.

Men vi ska också i ärlighetens namn säga att det finns oroväckande retorik i denna fråga. När nyanlända barn benämns som någon sorts kris och när flyktingarna på något sätt blir de som har skapat en kris i stället för att krisen är situationen de själva befinner sig i, då är vi ute på hal is.

Jag är glad att regeringen tydligt har signalerat att man ska vidta åtgärder för att se till att ha ett värdigt mottagande, för att se till att eleverna som kommer hit ska kunna komma in i utbildningssystemet så fort som möjligt och för att nyanlända ska kunna få sin utbildning validerad så snabbt som möjligt. Det är flera förslag som man har lämnat. Men här måste fler partier vara med och ställa upp, inte bara i retoriken utan också i praktiken.

Som jag nämnde tidigare i ett replikskifte kan jag hålla med om mycket av det som till och med Moderaterna har sagt i talarstolen om denna fråga. Men Moderaterna har suttit vid regeringsmakten när vi haft invandring tidigare, och då har vi tyvärr inte sett de lösningar som man nämnde här i praktiken.

Jag vill också passa på att ta upp frågan om komvux, som nu blir en rättighet. Det här är en av de viktigaste delarna, menar jag, i svensk utbildningspolitik. Sverige är unikt jämfört med många andra länder tack vare det utbildningssystem som vi har – eller som vi har haft och håller på att återuppbygga. Vi kan inte glömma bort att komvux har varit under borgerlig attack, kan man säga, under många år men nu är på väg att återuppbyggas.

Varför är det viktigt att se till att komvux blir en rättighet?

Det är viktigt i en tid som denna, när det kommer nyanlända, för att få in de personer som kanske är i den övre åldern för gymnasiet på gymnasieutbildning i komvux, vilket görs i vissa kommuner i dag.

Det är också viktigt för de personer som kanske inte har fullständiga betyg att kunna plugga upp sina betyg och söka vidare till ett program.

Det är viktigt av flera skäl. Man ska inte behöva ha gjort allting rätt när man är 15 år gammal. Man ska möjligheten även när man är 20 eller 30.

Därmed är rättigheten till komvux viktig, och vi är stolta över att vara med och genomföra den i dag.

Med anledning av detta yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 160 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Fru talman och utskottets ledamöter! Ett rätt säkert tecken på att det lackar mot jul är den, trots allt, utbildningsutskottets budgetdebatt. Jag gillar den nästan mer än Kalle Anka, får jag väl erkänna. Vi håller inte alltid

med varandra i sak, vi har ibland olika uppfattningar och vi prioriterar definitivt olika i våra budgetförslag. Men det här är en debatt där vi ofta möts i en gemensam vilja att göra mer av det som ger mesta möjliga skolutveckling.

Regeringens idé är en jämlik skola där alla elever får en ärlig chans. Därför prioriterar vi att säkerställa att alla barn får stöd om man upptäcker att de behöver extra stöd. Vi stärker läraryrkets attraktivitet och gör särskilda insatser för de skolor som har de tuffaste förutsättningarna.

Det här är investeringar som måste få kosta. I vårt budgetförslag höjer vi därför anslagen till utbildning med 5 miljarder jämfört med den borgerliga budgetmotion som röstades igenom för ett år sedan. Skolinvesteringarna är därigenom ungefär 3 miljarder mer än i till exempel Moderaternas budgetmotion.

Men det här är trots allt inte ett tillfälle att bara kasta siffror på varandra. Under året har jag träffat ledningar och företrädare för lärarprofessionen i Sveriges samtliga kommuner. Jag upplever en uppriktig vilja att oavsett politisk färg på kommunledningen arbeta tillsammans för att lärare och rektorer ska få de bästa förutsättningarna att klara sina uppdrag. Det är tid för gemensamt ansvarstagande. Nånannanism kommer aldrig att hjälpa svensk skola.

Tre slutsatser står tydliga för mig, och jag skulle vilja använda dagens debatt till att något förklara hur de känns igen i regeringens budget.

För det första måste varje reform ha som syfte och konsekvens att stärka professionens möjlighet att göra sitt arbete.

OECD konstaterar i sin djupstudie av det svenska skolsystemet att vi har en stark profession med högt utbildade lärare och rektorer som har både vilja och kapacitet att fullfölja sitt uppdrag.

Men medan professionen är stark är systemet många gånger alltför svagt. Bristen på gemensamt ansvarstagande har gjort att lärare fått ägna alltmer tid åt att anpassa sig efter skiftande politiska direktiv i stället för att ta och känna ägarskap över skolutvecklingen. Skoldebatten har handlat alldeles för mycket om sådant som gör liten eller ingen skillnad för lärares och rektorers förutsättningar.

Därför är vårt fokus att stärka attraktiviteten i läraryrket, lärares utvecklingsmöjligheter och rektorers pedagogiska ledarskap. Vi behöver fler som vill bli lärare och fler som stannar och utvecklas i läraryrket. Alldeles för länge har lärare utvecklats *ur* yrket snarare än att utvecklas *i* yrket.

I budgeten investerar vi nu 3 miljarder i höjda lärarlöner. Tillsammans med karriärtjänsterna innebär det att vi tydligt kopplar samman löne- och yrkesutveckling och att alla lärare som stannar och utvecklas med mer ansvar kan komma i fråga för extra statliga lönesatsningar.

Samtidigt gör vi investeringar för mer tid och bättre arbetsmiljö. Fler anställs så att lärarna får mer tid för sitt arbete. I höst kan den svenska skolan rekrytera drygt 4 000 nya medarbetare med statliga pengar. Nationella skolutvecklingsprogram tas fram som ger lärare kontinuerlig, systematisk och kollegial fortbildning. Den administrativa arbetsbördan minskas. Antalet nationella prov har redan minskats. Och vi påbörjar nu en digitalisering.

För det andra: Vi behöver kraftsamla i systemet för att möta de största utmaningarna. Just nu kavlar lärare, rektorer och kommuner upp ärmarna för att ge barn vars första år har varit i krig och flykt en ny start. OECD:s

slutsats syns i blyxtbelysning: Professionen står upp, men systemet ger alltför dåligt stöd. Jämlikheten brister, skillnaderna mellan skolor ökar, 4 procent av skolorna har tagit emot en tredjedel av de nyanlända eleverna. Vi är överens om att vända detta.

Alla kommuner ska hjälpas åt i flyktningmottagandet. De skolor som har de bästa förutsättningarna ska vara med och göra jobbet. I Stockholm, Göteborg och Malmö förändras nu reglerna för att fler skolor ska bli delaktiga i mottagandet. Vi snabbtrederegelförenklingar för att underlätta det arbetet. Friskolor med kö ska få ta emot nyanlända.

Särskilt viktigt är det tidiga stödet. Vi ser att vi blir allt bättre på att ge goda resultat för elever som kommer till Sverige från andra länder tidigt i skolåren. För att bygga vidare på det behöver vi satsa mer i förskolan. Vi investerar gemensamt i mindre barngrupper och stärker professionellt ledarskap på förskolan. Vi behöver satsa mer på de tidiga åren. En läsa-skriva-räkna-garanti arbetas fram.

I budgeten syns också investeringar för att öka jämlikheten i skolsystemet. Särskilda medel satsas för mottagande av nyanlända elever. Obligatorisk kartläggning, så att en elev kan fortsätta sin kunskapsresa utifrån sina egna förutsättningar, finansieras. Särskilda investeringar görs i den pedagogiska infrastrukturen – fritidshem, skolbibliotek, elevhälsa – som stöder lärarens arbete och är särskilt viktig för en elev som kommer till skolan utan lika mycket hemifrån.

Vi investerar i fler speciallärare men också i mer grundläggande specialpedagogisk kompetens hos varje lärare. En investering som tidigare nämnts handlar om en fortbildningssatsning som bygger vidare på det som varit bra med Läslyftet och Mattelyftet och ger lärare i kollegial samverkan möjlighet att tillsammans med en utbildad specialpedagog utveckla egna grundläggande verktyg i specialpedagogik.

För det tredje: Skolutvecklingen får inte hindras av politiska låsningar. Vi kan ha hur många debatter som helst om det som var fel eller rätt med den ena eller andra skolreformen, men jag tror att vi alla dragit slutsatsen att ingen vinner när skoldebatten ideologiseras. Stora skolreformer som pressas genom riksdagen med svag majoritet är inte lösningen. De är en del av problemet.

Därför har vi gett OECD:s studie till en skolkommision där forskare och profession har mandat att tillsammans med en parlamentarisk referensgrupp föreslå det som de ser som nödvändigt för att bygga ett starkt, likvärdigt skolsystem. Vi är beredda att lyfta på alla stenar utan ideologiska bindningar. Det förtjänar svensk skola.

Genom Samverkan för bästa skola, som ryms i budgeten, kan staten, Skolverket, sluta överenskommelser med huvudmän om skolutvecklingen på skolor som under lång tid haft svaga resultat. När en skola år efter år inte ger eleverna de kunskaper de behöver måste vi arbeta tillsammans med de metoder som vi sett fungera för att lyfta en skola. Det är den största förändringen i statens relation till huvudmännen sedan kommunaliseringen och inrättandet av Skolinspektionen.

Den som anklagar regeringen för att vara reformsvag har all anledning att studera Samverkan för bästa skola – ett förslag som för övrigt ligger nära det som Camilla Waltersson Grönvall redovisat som ett gott förslag

här i kammaren. De första avtalen är nu redan slutna. De skolor och huvudmän som behöver det mest får därigenom direkt stöd av staten i utvecklingsuppdraget.

Fru talman! Vi har många goda exempel i den svenska skolan. Elever möts och utmanas i sin kunskapstörst, får växa till att bli de vuxna de vill vara. Lärare vittnar om möten som sporrat dem och utvecklat dem tillsammans med sina kollegor. Rektorer tar sitt pedagogiska ledarskap. Huvudmän bygger systematiskt kvalitetsarbete och sprider fungerande arbetsmetoder. Det är dessa goda exempel som måste få byggas till system.

Alla elever – oavsett var man bor, vilken skola man går i, oavsett om man är pojke eller flicka, hur många böcker man har i bokhyllan därhemma, om man är ny- eller fasligt gammalanländ, ska få en ärlig chans. Det är vårt gemensamma ansvar.

Jag vill tacka utbildningsutskottet för ett gott samarbete mot det målet under året och önska alla, också ni som nu kommer till kammaren för att votera, en riktigt god jul.

(Applåder)

(forts. § 12)

Prot. 2015/16:47

16 december

*Utbildning och
universitetsforskning*

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.55 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

§ 10 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 15 december

UFöU1 Fortsatt svenskt deltagande i Natos utbildnings- och rådgivningsinsats RSM i Afghanistan

Punkt 1 (Avslag på propositionen)

1. utskottet

2. res. 1 (SD, V)

Votering:

256 för utskottet

63 för res. 1

30 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 105 S, 79 M, 24 MP, 20 C, 14 L, 14 KD

För res. 1: 46 SD, 17 V

Frånvarande: 8 S, 5 M, 2 SD, 1 MP, 2 C, 4 V, 5 L, 2 KD, 1 -

Punkt 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 3 (Tilläggsuppdrag till Afghanistanutredningen och en nationell handlingsplan för FN-resolution 1325)

1. utskottet

2. res. 2 (V)

Votering:

302 för utskottet

17 för res. 2

30 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 105 S, 79 M, 46 SD, 24 MP, 20 C, 14 L, 14 KD

För res. 2: 17 V

Frånvarande: 8 S, 5 M, 2 SD, 1 MP, 2 C, 4 V, 5 L, 2 KD, 1 -

UFöU2 Fortsatt svenskt deltagande i den militära utbildningsinsatsen i norra Irak

Punkt 2 (Förankring av internationella insatser)

1. utskottet

2. res. 1 (M, C)

3. res. 2 (KD)

Förberedande votering:

102 för res. 1

14 för res. 2

202 avstod

31 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

205 för utskottet

99 för res. 1

15 avstod

30 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 105 S, 46 SD, 24 MP, 16 V, 14 L

För res. 1: 79 M, 20 C

Avstod: 1 V, 14 KD

Frånvarande: 8 S, 5 M, 2 SD, 1 MP, 2 C, 4 V, 5 L, 2 KD, 1 -

Stig Henriksson (V) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 3 (Insatsens långsiktighet)

1. utskottet

2. utskottets förslag med den ändring som föranleddes av bifall till motion 3276 (L) i den del som gällde insatsens långsiktighet

Votering:

290 för utskottet

15 för mot.

14 avstod

30 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 105 S, 78 M, 46 SD, 24 MP, 20 C, 17 V

För res. 3: 1 M, 14 L

Avstod: 14 KD

Frånvarande: 8 S, 5 M, 2 SD, 1 MP, 2 C, 4 V, 5 L, 2 KD, 1 -

Sotiris Delis (M) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Punkt 5 (Inriktning och omfattning på koalitionen och Sveriges stödinsatser)

1. utskottet

2. res. 4 (SD)

3. utskottets förslag med den ändring som föranleddes av bifall till motion 3276 (L) i den del som gällde inriktning och omfattning på koalitionen och Sveriges stödinsatser

Förberedande votering:

47 för res. 4

17 för mot.

255 avstod

30 frånvarande

Kammaren biträdde res. 4

Lise Nordin (MP) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Pernilla Stålhammar (MP) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat nej.

Huvudvotering:

245 för utskottet

46 för res. 4

28 avstod

30 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 105 S, 79 M, 24 MP, 20 C, 17 V

För res. 4: 46 SD

Avstod: 14 L, 14 KD

Frånvarande: 8 S, 5 M, 2 SD, 1 MP, 2 C, 4 V, 5 L, 2 KD, 1 -

Punkt 6 (Försvarsbudgeten)

1. utskottet

2. res. 6 (SD)

Votering:

271 för utskottet

46 för res. 6

1 avstod

31 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 79 M, 24 MP, 20 C, 17 V, 13 L, 14 KD

För res. 6: 46 SD

Avstod: 1 L

Frånvarande: 9 S, 5 M, 2 SD, 1 MP, 2 C, 4 V, 5 L, 2 KD, 1 -

Birgitta Ohlsson (L) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 7 (Iraks konstitution, humanitära frågor m.m.)

1. utskottet

2. res. 7 (SD)

Votering:

272 för utskottet

46 för res. 7

31 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 79 M, 24 MP, 20 C, 17 V, 14 L, 14 KD

För res. 7: 46 SD

Frånvarande: 9 S, 5 M, 2 SD, 1 MP, 2 C, 4 V, 5 L, 2 KD, 1 -

Lawen Redar (S) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

MjU12 Rovdjurspolitikens inriktning

1. utskottet

2. res. 1 (S, MP)

3. res. 2 (V)

Kammaren antog med acklamation res. 1 som motförslag i huvudvoteringen.

Huvudvotering:

177 för utskottet

126 för res. 1

15 avstod

31 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 4 S, 79 M, 46 SD, 20 C, 14 L, 14 KD

För res.: 101 S, 24 MP, 1 V

Avstod: 15 V

Frånvarande: 8 S, 5 M, 2 SD, 1 MP, 2 C, 5 V, 5 L, 2 KD, 1 -

Mattias Jonsson, Anna-Lena Sörenson och Emanuel Öz (alla S) anmälde att de avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Karin Rågsjö (V) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat nej.

MJU2 Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel

Punkt 3 (Utbetalning av direktstöd m.m.)

1. utskottet

2. res. 1 (SD)

Votering:

273 för utskottet

46 för res. 1

30 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 105 S, 79 M, 24 MP, 20 C, 17 V, 14 L, 14 KD

För res. 1: 46 SD

Frånvarande: 8 S, 5 M, 2 SD, 1 MP, 2 C, 4 V, 5 L, 2 KD, 1 -

Punkt 4 (Utbetalning från landsbygdsprogrammet)

1. utskottet

2. res. 2 (KD)

Votering:

305 för utskottet

14 för res. 2

30 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 105 S, 79 M, 46 SD, 24 MP, 20 C, 17 V, 14 L

För res. 2: 14 KD

Frånvarande: 8 S, 5 M, 2 SD, 1 MP, 2 C, 4 V, 5 L, 2 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU1 Utgiftsområde 3 Skatt, tull och exekution

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Vissa frågor inom tullområdet)

1. utskottet

2. res. 1 (SD)

3. res. 2 (L)

Förberedande votering:

46 för res. 1

14 för res. 2

259 avstod

30 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:
259 för utskottet
46 för res. 1
14 avstod
30 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 105 S, 79 M, 24 MP, 20 C, 17 V, 14 KD
För res. 1: 46 SD
Avstod: 14 L
Frånvarande: 8 S, 5 M, 2 SD, 1 MP, 2 C, 4 V, 5 L, 2 KD, 1 -

SkU14 Avskaffande av skattenämnder inom fastighetstaxeringen
Kammaren biföll utskottets förslag.

*Utbildning och
universitetsforskning*

**§ 12 (forts. från § 9) Utbildning och universitetsforskning (forts.
UbU1)**

Anf. 161 STEFAN JAKOBSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag får se hur många frågor jag hinner ställa till statsrådet. Jag har fyra, och vi får se. Jag börjar med en i taget. Förra gången misslyckades jag när jag inte hann ställa frågorna.

Jag är glad att statsrådet verkligen nickar, och jag ser en inbjudande tankegång om att vi måste samarbeta. Vi måste lägga de ideologiska sakerna åt sidan och se på vad vi kan göra tillsammans för att göra den svenska skolan bättre. Oavsett vem som vinner valet 2018 måste det finnas en tydlighet.

Gustav Fridolin nämnde det statliga ansvaret. Jag funderar över om han kan utveckla frågan lite. Ansvaret blir meningslöst om det inte finns tydliga riktlinjer och vetenskap om vilket mandat som finns. Vad får man göra och vad får man inte göra? Jag skulle vilja höra ett förtydligande.

Sedan var det frågan om det statliga vetot. Sverigedemokraterna har antagit en mellanväg mellan regeringens tänkta förslag som ska läggas fram och det förslag som finns i dag. I dag har kommunerna i princip ingenting att säga till om. Om Gustav Fridolin och regeringen får igenom sitt förslag är det kommunerna som väljer helt och hållet. Med Sverigedemokraternas förslag blir det en mellanlinje med en statlig instans, exempelvis Skolinspektionen, som ändå avgör ärendena, och en specialinstans som bestämmer över alla dessa frågor, där bägge enheter, både friskolan och den kommunala skolan, har rätt att överklaga. Vi kan få en gemensam linje.

Arbetet pågår, och regeringen har inte satt ned foten än och visat var ni står. För mig är det viktigt att bägge instanserna prövas på ett likvärdigt sätt över hela Sverige. Det vore trevligt att få höra Gustav Fridolins tankar om detta.

Anf. 162 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik:

Fru talman! Jag börjar med den sista frågan. Regeringens linje är att vid etablering av kommersiella friskolor, friskolor som drivs i vinstsyfte,

bör kommunerna ha ett avgörande inflytande. Det är därför att vi ser, absolut inte alltid, exempel där den typen av etablering har spätt på en segregation skolor emellan, och det har försvårat för kommuner att bygga jämlika skolsystem. Då är det rimligt att kommunerna i det läget får ett avgörande inflytande för nyetableringar.

Den form vi tidigare har talat om – frågan utreds – handlar om att sätta tvång på att det måste finnas ett samarbetsavtal. Det är också något OECD efterlyser. Någonstans måste olika skolaktörer samarbeta.

Jag noterar, fru talman, med stor glädje den starka efterfrågan som finns hos Stefan Jakobsson och många andra att samlas i skolpolitiken och skapa en trygghet för dem som jobbar i skolorna att skolpolitiken ska gälla längre än mandatperioder. Jag sa i mitt anförande att problemet inte har varit att det har varit för få reformer som har pressats igenom riksdagar med svag majoritet. Problemet har varit att det har varit för många reformer som har genomdrivits i skolan.

Om man ska vara självkritisk mot den breda politiken ska man inte tro att något enskilt parti eller ens politiker som stänger in sig i ett rum kan hitta alla lösningar själva. Också där måste vi lyssna på OECD, som säger att professionen är en av styrkorna vi ska bygga på och att professionen bör få ta ledarskap över skolutvecklingen. Därav har vi konstruktionen skolkommission. Det är forskare och profession som får fria mandat att lägga fram de förslag de anser nödvändiga och förankra dem i politiken, snarare än tvärtom att politiker hittar på sitt och sedan ska förankra det hos dem som jobbar i skolan.

Jag tycker att professionen ska få leda skolutvecklingen, och därför väljer vi en skolkommission för att samla skolutvecklingen framåt.

Anf. 163 STEFAN JAKOBSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag ställde en fråga om det statliga ansvaret. Jag fick inte något riktigt svar på den frågan, så jag upprepar den utan att säga hela frågan här.

Det finns ett feltänk. Jag tror att frågan har fallit mellan stolarna. Jag ber Gustav Fridolin att ta med sig frågan. Han kanske redan i dag har en konkret lösning.

Det är otroligt viktigt att alla lärare som sätter betyg är utbildade och har legitimation. Men dilemmat är att på många landsbygdsskolor i dag finns inte rätt lärare för rätt ämne. Där kan en elev få ha en lärare i spanska ett helt år, men läraren får inte sätta betyg i ämnet därför att läraren inte är utbildad i ämnet. I det här fallet ska rektorn sätta betygen. Problemet är att 50 procent av alla Sveriges rektorer inte är lärare och alltså inte har legitimation, utan de kan vara utbildade i vad som helst.

Här är det feltänkt. Om Gustav Fridolin inte har nyckeln till en lösning i dag vore jag tacksam om det i framtiden presenterades något. Det känns lite oseriöst att lärarna ska kämpa otroligt mycket för att få legitimationen, kanske ha eleverna under ett helt år, och sedan inte få sätta betyg på dem. Det känns inte seriöst mot eleverna, framför allt inte med en rektor som kanske aldrig har haft klassen. Där vill jag höra en tankegång.

Sverigedemokraterna anklagas ofta för att inte ha en integrationspolitik. Nu ska jag presentera ett konkret förslag och se vad Gustav Fridolin tänker om det.

Carl Hamilton är en av forskarna som har skrivit boken *Vägen ut ur skolkrisen*. De jobbar också med *studier.se*. De arbetar med språket svenska och ämnet i ett och samma svep. Det finns inte något som heter historisvenska, fysiksvenska eller matematiksvenska. Du kan inte jobba med dessa saker utan att faktiskt läsa ämnet också. Det är ett fräscht nytänk.

Med tanke på att Sverige är ett land i kris måste vi även prioritera i skolan. Sverigedemokraterna är sedan tidigare emot att ämnet modersmål ska tas bort. Det här blir en halvväg mitt emellan. Hur skulle statsrådet Gustav Fridolin se på att vi väver in modersmålet i ämnessvenskan, ett nytt uttryck som egentligen inte finns, där vi läser alla tre ämnen samtidigt?

Anf. 164 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik:

Fru talman! Det skulle vara en version av det som i dag är en rättighet för elever med ett annat modersmål, ofta ett annat skolspråk än svenska, nämligen rätten till studiehandledning. Under tiden du får undervisning på svenska i fysik, kemi eller matte får du också studiehandledning där du under skolgången möter någon som förklarar och kan hjälpa dig på ditt gamla skolspråk. Den hjälpen har visat sig vara mycket framgångsrik. Det är en rättighet i lagstiftningen i dag, men många har svårt att hitta studiehandledarna. Vi försöker underlätta så att rättigheten blir verklighet för eleverna.

Sedan var det frågor om legitimationen. De nya regler som inträder i samband med jul innebär att det bara är legitimerade lärare som får sätta betyg. Om undervisningen sköts av icke legitimerad lärare måste denna samarbeta med en legitimerad lärare för att betyg ska kunna sättas. På det sättet garanterar man att varje betyg sätts i varje fall med inblandning av en legitimerad lärare. Det sätter också tryck på huvudmännen att anställa legitimerade lärare.

Sedan var det frågan om det statliga ansvaret. En av de grundläggande anledningarna till att vi kallar in en skolkommision är att ansvarsfördelningen över skolan är otydlig. Det kommer alltid att finnas ett delat ansvar över skolan och än mer över barnens utbildning. Föräldrar har ett ansvar. Skolan har ett ansvar. Lärare och rektorer har ansvar. De olika nivåerna i det politiska maskineriet har ett ansvar. Friskolor har ansvar för sina elever.

Men ett delat ansvar får inte vara ett otydligt ansvar. Det är så det har blivit i dag. Vem som helst kan stå var som helst i skolsystemet och se ett problem och tänka att det där borde någon göra något åt. Då får man nannanismen, och den hjälper inte svensk skola. Därför måste det bli ett helt annat, mycket tydligare, ansvar mellan stat och huvudman. Det är en av sakerna som OECD efterlyser, och det är en av de saker som skolkommisionen ska lägga fram förslag om.

Anf. 165 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik:

Fru talman! Jag noterade att utbildningsministern inledningsvis talade lite grann om Kalle Anka. Kalle Anka är intressant när man studerar regeringen. Man kommer då osökt att tänka på avsnittet då Långben, Musse och Kalle är ute på husvagnssemester och klättrar runt utan fokus. Plötsligt utbrister någon: Men vem styr egentligen?

Det kan vi väl låta vara osagt just nu, men det är uppenbart viktigt att någon styr.

Vi kan också konstatera att debatten har handlat om att slå huvudet på det ena eller andra sättet i frågan om vem som har satsat mest pengar i kronor och ören.

Om man studerar forskningen noga framgår det att resurser är oerhört viktiga, men det är viktigt att veta vad man ska göra med resurserna.

Jag har personlig erfarenhet av att som kommunpolitiker satsa stora resurser på skolan men tyvärr få uppleva att resultaten till stora delar uteblivit. Jag har då fått lära mig den bittra läxan att man måste göra om och göra rätt och att det är viktigt att man satsar på rätt saker.

I dag kom den glädjande nyheten att några veckor i skolbänken i somras gjorde att vi fick 1 300 niondeklassare godkända och behöriga för gymnasieskolan, vilket utgjorde 44 procent av alla niondeklassare som undervisades i sommarskolan. Där kommer min koppling till sommarskolan. Regeringen satsar 150 miljoner. Vi moderater vill se en fördubbling. Hur ser utbildningsministern på detta? Vore inte det väl satsade kronor?

Anf. 166 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik:

Fru talman! Jag får erkänna att Björnbusarna var mina favoriter när jag läste Kalle Anka. Ska vi fortsätta parallelliteten med glimten i ögat kan jag väl säga att det är dem man först kommer att tänka på när man läser de borgerliga budgetförslagen. Investering efter investering stjäls från skolan. Investeringarna i elevhälsa stjäls av något parti. Investeringarna i speciallärare stjäls av något annat parti. Investeringarna i lärarlöner stjäls av tre av fyra partier. Dessutom brukade Björnbusarna vara tre, och ibland undrar jag om det inte är just så många allianspartier som finns kvar vid det här laget. Nu har vi haft tillräckligt roligt med det. Jag tycker nog att Björnbusarna kan få stanna i Kalle Anka-tidningarna och inte komma in i riksdagen.

Till frågan om sommarskola! Det finns ett utredningsförslag från Grundskoleutredningen som handlar om att sommarskolan ska bli obligatorisk. Den är just nu på remiss. Med tanke på de mycket goda resultat som lovskolan gett tycker jag att det är ett gott förslag.

Att utöka pengarna kan ju låta bra. Problemet är att statsbidragsförordningen utformats så att de pengar vi anslagit inte söks. Det är en mycket liten del av pengarna som har sökts. Man har fått de här goda resultaten ändå.

Därför har vi nu utvidgat statsbidragsförordningen, så att det här går att använda i alla årskurser och på alla lov. Därmed kan de goda resultat vi sett från nuvarande system utvidgas till fler lov och fler årskurser. Sedan tittar vi vidare på Grundskoleutredningens förslag om att alla skolor ska erbjuda extraundervisning på lov för dem som riskerar att inte nå målen.

Anf. 167 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik:

Fru talman! Jag tackar herr utbildningsministern så mycket för det svaret. Det känns som att regeringen närmar sig det förslag vi har om obligatorisk lovskola som kommunerna ska erbjuda alla. Det är ett sätt att uppnå bättre resultat.

I en tid då vi i väldigt stor utsträckning behöver fokusera på kunskap men också har många nya utmaningar är det glädjande att vi har en överenskommelse på migrationsområdet som bland annat innebär att vi ger friskolorna större möjligheter att möta de nyanlända.

Friskolorna har varit en resurs från allra första början sedan den reformen genomfördes. Tidigare har vi kunnat lita på Miljöpartiet som en trygg friskolevän. Nu har vi med ökad förfäran tvingats konstatera att Miljöpartiet ingår i politiska konstellationer som diskuterar kommunalt veto och ifrågasätter det fria skolvalet. Det finns utredningar som visar hur många friskolor som hade fått tillstånd beviljat om ett kommunalt veto hade existerat redan i dag, och det är färre. Vi hade haft ännu mindre möjlighet att möta de nyanlända med ett mindre antal skolor. Det är också med förfäran som jag tar del av idéer om bussning och annat, saker som närmast för tankarna till Nordkorea.

Är det inte dags, Gustav Fridolin, att vi utvecklar det fria skolvalet och inte avvecklar det? Ska vi inte se det som en möjlighet att ta sig ur ett segregerat bostadsområde? Vi kanske snarare skulle titta på en möjlighet till aktivt skolval, där vi ger våra nyanlända resurser i form av tolkstöd och annat för att informera.

Anf. 168 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik:

Fru talman! Jag har lite svårt för Nordkoreareferensen. Jag tror också att Richard Nixon, som införde bussning i det amerikanska skolsystemet för att bryta segregationen, hade haft mycket svårt för den referensen.

Vi ska ha ett jämlikt skolsystem där man har möjlighet att välja skola. För att åstadkomma det måste man ge stöd till de skolor som behöver det allra mest, men man måste också göra något åt att vissa skolor bara har varit till för dem som i princip har stått i kö sedan de föddes. Jag tycker att det är jättebra att vi nu är överens om hur vi ska göra någonting åt detta för nyanlända elever. Det är väldigt bra att vi gör den här förändringen, som gör att även friskolor som har kö kan hjälpa till att ta emot nyanlända.

Sedan är det så att många av friskolorna efterfrågar andra system, där det inte bara måste vara en kö som avgör vilka elever som tas emot. Om det är elever själva och inte föräldrarna som har upptäckt skolan borde de också kunna få en möjlighet att gå där. Får man bara ha kö som urvalsgrund blir det såklart väldigt svårt för de skolorna att ha en mer blandad elevsammansättning.

Jag förstår att Camilla Waltersson Grönvall ibland förfäras av Miljöpartiet. Det hör väl till den politiska diskussionen. Jag förfäras mer av de exempel vi sett på friskolor som utnyttjat systemet.

De allra flesta friskolor och friskoleföretag vill verkligen göra en insats, brinner för utbildning och skulle inte ha några problem med de regler som bland annat vi har föreslagit. Men det har funnits aktörer som inte varit seriösa, som tagit emot skattepengar och slussat iväg dem till skatteparadis i stället för att låta dem komma eleverna till del. De har inte bidragit till det gemensamma genom skatt på sina vinster. Vi har också sett exempel där elever kommit till skolan på morgonen och i princip mötts av en lapp på dörren där det stått: Ledsen, jag tömde skolan på pengar och konkade verksamheten. Lycka till!

Detta förfäras jag av. Och på grund av det skulle jag vilja ha nya regler för de svenska friskolorna.

Anf. 169 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja ställa ett antal olika frågor till utbildningsminister Fridolin, bland annat med anledning av det replikskifte jag hade

med en partikamrat till honom i utskottet, Jabar Amin, för någon timme sedan. Jabar Amin sa i vårt replikskifte att alliansregeringen hade sprungit åt rakt fel håll. Gustav Fridolin nämnde själv i sitt anförande att vi hade haft alldeles för många olika reformer och att de var framtvungade med alltför liten majoritet i Sveriges riksdag.

I de debatter som vi hade under de åtta år då alliansregeringen ledde Sverige fanns det både socialdemokratiska och miljöpartistiska företrädare som sa att de i stort sett stödde olika reformer, till exempel skollagen och andra större reformer, men ändå sa nej eftersom det var någon liten del som de inte höll med om. Ganska många av de reformerna upplever jag att både Socialdemokraterna och Miljöpartiet ändå till största delen står bakom. Min fråga blir: Vilka reformer innebar att man sprang åt rakt fel håll? Jag skulle gärna vilja få det ytterligare belyst.

Jag skulle också gärna vilja göra en kommentar om pensionerade lärare. På vilket sätt kan vi motivera dem – locka är kanske fel ord – att på olika sätt fortsätta att bidra med sitt stora yrkeskunnande i den svenska skolan? Det har funnits en nedsättning av arbetsgivaravgifter. Finns det andra saker som ni kan se? Kan det finnas undantag från den regel man nu genomför? Kan man ge ytterligare motivation?

Anf. 170 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik:

Fru talman! När jag gör beskrivningen att det varit för mycket reformer som pressats igenom riksdagen med mycket svaga majoriteter och att det påverkat skolan vill jag påpeka att det är en beskrivning som handlar om skoldebatten under de senaste decennierna, inte bara om vad som skedde under alliansregeringens tid. Ända sedan kommunaliseringen, som egentligen var det beslut som bröt med traditionen att skolbeslut hade ganska breda majoriteter och stöd hos lärarna, har vi sett den typen av beslut gång på gång. Vi kan alla diskutera vilka av dem som varit rätt och vilka som varit fel, men sammantaget har de här stora reformerna skapat ett skolsystem med ett mycket otydligt ansvar.

Det otydliga ansvaret gör att lärare och rektorer ofta känner maktlöshet inför problem och inte riktigt vet vem de ska vända sig till för att åstadkomma förändring. Det är en gemensam analys som vi gör. Sedan har vi lite olika förslag om hur vi ska ändra på det. Den gemensamma analysen har vi alla landat i, att skolreformerna som gjorts sedan det tidiga 90-talet och framåt sammantaget lett till ett skolsystem med ett starkt fragmentiserat ansvar. Det är det min beskrivning går tillbaka på.

Jag fick en fråga om vilka reformer som var att springa åt helt fel håll. Det finns en sak jag kan peka på, när jag frågas om det. Ni hör att jag snarare efterlyser samförstånd och vilja att göra saker tillsammans. Men jag tycker att det var lite för många förändringar som ledde till att eleven tidigt tvingades göra val som riskerade att begränsa de val han eller hon har rätt att göra som vuxen. Det tyckte jag var att gå åt fel håll.

Man försämrade förutsättningarna för att läsa på komvux, och man ändrade förutsättningarna för yrkesgymnasiet; den frågan återkommer Aida Hadzialic till. En del av de system som gäller de val man gör i grundskolan riskerar att begränsa valen man gör som vuxen. Det tyckte jag var att gå åt fel håll. Där tror jag att det finns ett självkritiskt medhåll från många av dem som från allianshåll deltog i besluten, precis som jag tror

att tidigare regeringar och också miljöpartister har fattat en del beslut som kan göra att det blir fel.

Anf. 171 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C) replik:

Fru talman! Tack, Gustav Fridolin, för svaret. I stället för att säga att man springer åt rakt fel håll säger utbildningsministern att man i vissa frågor kunde gå åt fel håll. De frågor han nämner är sådana som på olika sätt har varit uppe till diskussion och kommer, precis som Gustav Fridolin säger, att diskuteras senare, men det gäller också andra delar. Det är en balansgång mellan valfrihet och att alla tvingas göra samma obligatoriska val. Jag kan önska att skolan kunde ha ett större mått av valfrihet, men det skulle kanske inte få den effekt som Gustav Fridolin nämner och som vi sett varit olycklig till viss del.

Den fråga jag inte hann ställa handlar om de pensionerade lärarna, på vilket sätt man kan motivera dem att vara kvar. Vi vet hur viktigt det är att deras yrkeskunskap kan komma unga människor till del, inte minst många av våra nyanlända, till exempel när det gäller språkinläring.

Jag hade förmånen att i utskottet häromdagen lyssna till en statssekreterare som lyfte fram behovet av svenska II-lärare. Vi vet att det finns många med stor kompetens på området. Jag skulle verkligen uppskatta om ministern lite grann ville uppehålla sig vid den frågan.

Sedan finns det ett par riksdagsbeslut om tioårig grundskola, mer matte och så vidare. Det känns lite olyckligt när regeringen inte lyssnar på riksdagen på det sättet som jag skulle önska att man gjorde när det gäller de här frågorna. Det skulle jag gärna också vilja ha belyst.

Jag skulle alltså vilja höra lite mer om hur vi motiverar och gör det möjligt för äldre lärare att stanna kvar samt få en kommentar till besluten från riksdagen. Jag tror att ministern delar vår uppfattning om behovet av en riktigt bra skola liksom att mer matematik och idrott är viktigt både för elevers hälsa och för elevers lärande.

Anf. 172 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik:

Fru talman! När det gäller frågan om att använda pensionerade lärare i skolan delar jag helt Ulrika Carlssons bedömning. Vi måste använda den resursen mycket bättre. Många pensionärer väljer nu att gå tillbaka till skolan, ta ett nytt lärarjobb eller ett vikariat, eftersom de ser att där finns en insats att göra. Ibland beskrivs det som att skolan är inne i ett väldigt utmanande skede, men det kan också vara spännande att vara med och delta i det. Då känns det roligt att gå tillbaka till skolan.

Just nu sitter en utredare och tittar på hur vi kan främja den möjligheten för pensionerade lärare, om det finns regler vi kan ändra, om vi kan bygga upp olika system för att främja det. Det finns en hel del skolor som gör på olika sätt. För inte så länge sedan var jag på en skola som valt att använda den nedsättning av arbetsgivaravgiften som finns för pensionärer och som kommer att finnas kvar, även om den blir något mindre. Vi har olika nivåer på det, men det kommer att finnas en sådan nedsättning. En del använder den som en premie för den pensionär som väljer att jobba vidare eller väljer att komma tillbaka till skolan. Det är en modell som skolorna kan använda.

När det gäller frågan om att lyssna på riksdagen, så ja, vi ska lyssna på riksdagen. Sedan fungerar inte politik på det sättet att vi har en situation

där riksdagen gör ett tillkännagivande och dagen efter är det verklighet. Det är till och med så ibland att när regeringen lägger fram förslag och de går till riksdagen för att verkställas tar det lite tid. De förslag som oppositionen har lagt fram tar vi in, vi beaktar dem, vi för i flera fall samtal om dem. Det är klart att vi ska lyssna på riksdagen och återkomma i enlighet med de regler som finns för att hantera tillkännagivanden.

När det gäller timplanen ser jag fram emot fortsatta och fruktbara samtal om den, men vi ska veta att i många skolor är man just nu i ett skede där det gäller att klara av att ge högkvalitativ undervisning utifrån de timmar de redan är ålagda, och det med stor lärarbrist och många fler elever. Det måste vi ha med som en gemensam verklighetsbeskrivning när vi tar ansvar för det.

Anf. 173 CHRISTER NYLANDER (L) replik:

Fru talman! Jag vill ta vid där Ulrika Carlsson slutade. Om statsrådet har fått en tydlig signal från riksdagen om att vi vill ha en tioårig grundskola och sedan fortsätter att driva en politik som inte leder till det undrar man såklart vad som ligger bakom alla de anföranden som handlar om breda majoriteter, att vi ska samarbeta så mycket som möjligt och att vi ska finna varandra. Det kan inte vara fråga om att vi bara ska samarbeta när det passar in i Gustav Fridolins mall, utan alla ska kunna ta och ge. Jag blev förvånad över det svaret.

Fru talman! Jag noterade Kalle Anka-liknelsen. Det är väl ingen som ännu kommit på att likna Gustav Fridolin vid Oppfinnar-Jocke. Det beror säkert på att det inte finns så många idéer i Utbildningsdepartementet. Det finns ganska få reformförslag, och det tror jag är ett problem. Det är rätt tydligt att det behövs fler reformer för att lyfta svensk skola.

En av de saker som OECD tagit upp – och det tar jag till mig från Alliansens sida – är att vi borde ha samlat ihop de reformer som vi gjorde i ett brett paket så att riktningen hade blivit tydlig. Därför återkommer jag till frågan om det finns en idé bakom regeringens skolpolitik. Nu har statsrådet talat om en jämlik skola och att alla ska få samma chans. Det är väl få som är emot något av detta. Det gör att det varken finns kraft eller drag i det.

Jag vill upprätthålla mig vid det som Ulrika Carlsson tog upp. En företrädare för regeringspartierna har i några timmar stått här och sagt att vi från Alliansens sida har förstört den svenska skolan i åtta år. Sedan säger statsrådet att vi ska arbeta tillsammans. Vilken signal är det Miljöpartiet och regeringen egentligen vill sända? Vi kan rimligen inte samarbeta bara om sådant som är Gustav Fridolins åsikter. Man kan inte såga Alliansen längs fotknölnarna och sedan säga: Nu ska ni samarbeta med oss om den idé som vi har.

Anf. 174 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik:

Fru talman! Vad gäller den tioåriga grundskolan är vi överens om att en tioårig grundskola ska genomföras, så tillvida att vi ska ha tio obligatoriska år i svensk skola. Det finns en grundskoleutredning som tittar på olika former för det. Vi har tillsatt en läsa-skriva-räkna-utredning för att säkerställa att oavsett hur vi organiserar det första året, det som i dag heter förskoleklass, ska det finnas en mycket mer likvärdig uppföljning av läs-

ning, skrivning och räkning i den delen. Vi har också ett förslag från Skolverket som handlar om en läroplan för förskoleklass så att vi redan innan vi kommit så långt kan få en ökad likvärdighet över landet. Vi jobbar utifrån det.

Jag vet inte om det finns några konfliktfrågor kvar, utöver att jag förstått att åtminstone Liberalerna inte vill att förskollärare ska vara behöriga att arbeta det första året. Jag får erkänna att jag har lite svårt att förstå det. Förskollärare är akademiskt utbildade och experter på små barns lärande. När de arbetar tillsammans med grundskollärare, vilket de ofta gör inom ramen för förskoleklassen, innebär det att de befruktar varandra på ett bra sätt.

Jag kan inte se hur man skulle kunna diskvalificera förskollärare från att vara behöriga att göra det arbete som de gör i dag. Om det finns andra konfliktfrågor ser jag fram emot att bemöta dem. Vi bereder Grundskoleutredningens förslag i vederbörlig ordning.

Jag blir lite konfunderad när Christer Nylander definierar en god idé. Han tyckte att vår idé om en jämlik skola, där alla elever får en ärlig chans, inte riktigt har kraft. En god idé är en idé som många är emot. Det blir definitionen, Christer Nylander. Det är inte så många som är emot idén, så det blir ingen kraft i den. Jag tycker överlag att vi haft lite för många idéer som pressats igenom i den svenska skolan, och många i skolan har varit emot dem. Så har det varit under lång tid. Jag beskrev tidigare att det varit en sådan utveckling i den svenska skoldebatten under lång tid. Jag tycker att goda idéer behöver ha lärare och rektorer med sig.

Anf. 175 CHRISTER NYLANDER (L) replik:

Fru talman! Vi behandlar en budget som har ganska knapp majoritet i riksdagen. Är det fel? Jag tror att Gustav Fridolin och den rödgröna majoriteten i riksdagen tycker att det är rätt att göra så eftersom de tycker att deras budget är rätt. Men det är en ganska knapp majoritet. Jag vill ifrågasätta att man bara ska fatta beslut utifrån hur bred samsyn det finns.

Det viktiga måste rimligen vara om det är rätt eller inte, om det leder till mer kunskap i skolan eller inte, om det leder till att fler vill bli lärare eller inte, om vi rustar lärarna bättre för svensk skola eller inte. Det måste vara den grundläggande frågan.

Sedan får man försöka samla så mycket stöd för den idén som möjligt i politiken, men att utgå från att man bara ska göra sådant som alla är överens om leder ingenstans. Det viktigaste måste vara att reformerna leder rätt och höjer kunskapsresultatet.

Jag är ganska glad över att dåvarande Folkpartiet, nuvarande Liberalerna, tog en ideologisk kamp om skolpolitiken för några decennier sedan. Hade vi inte gjort det hade svensk skola sett helt annorlunda ut.

Det som sedan har hänt är att många har anpassat sig efter oss. Många låter som vi. Till och med utbildningsministern låter ibland som den gamle utbildningsministern, och det tycker jag är bra. Men skillnaden är att vi också hade en tydlig reformagenda för att lyfta kunskapsresultaten.

Jag vill gå tillbaka till den fråga som Ulrika Carlsson ställde: Delar statsrådet åsikten att Alliansen förstörde svensk skola, körde den i botten och ökade ojämlikheten? Varför vill då regeringen nu samarbeta med Alliansen om exakt samma politik?

Anf. 176 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik:

Fru talman! Vi hade gärna velat samla ett bredare stöd för vår budget. Vi har bjudit in till den typen av samtal, och Liberalerna vet att dörren står öppen.

Jag får flera gånger från Christer Nylander anklagelsen att regeringen inte har en reformagenda på skolans område. Låt oss då beskriva hur vi vill uppnå målet om en jämlik skola där alla elever får en ärlig chans.

Det första är tidigt stöd. De viktigaste reformerna är: mindre barngrupper i förskolan, obligatorisk förskoleklass, läsa-skriva-räkna-garanti från förskoleklass till årskurs 3, fler anställda i de tidigare åren – just nu anställs över 4 000 medarbetare för de tidiga åren ute i kommunerna – system med fler speciallärare och mer grundläggande specialpedagogisk kompetens hos alla lärare.

Det andra är ökad attraktivitet hos läraryrket. Det handlar om höjda lärarlöner – vi satsar 1,5 miljarder nästa år och därefter 3 miljarder årligen för att alla lärare som stannar och utvecklas i yrket ska kunna komma i fråga för en statlig lönesatsning. Därutöver ska vi se till att förbättra lärarnas arbetssituation genom minskad administrativ arbetsbörda, minskat antal nationella prov, digitalisering och att ge rektorer och huvudmän stöd i minskad arbetsbörda. Vi ska se till att vi har ett kontinuerligt fortbildningsprogram för lärare genom nationella skolutvecklingsprogram.

Det tredje är en jämlik skola. Det handlar om att satsa på de skolor som har det allra tuffast. Genom Samverkan för bästa skola sluter nu staten avtal med enskilda huvudmän om skolutveckling på enskilda skolor. Det är den största förändringen i statens relation till huvudmännen sedan kommunaliseringen och inrättandet av Skolinspektionen. Vi satsar på den pedagogiska infrastrukturen, som underlättar för lärare och elever att mötas – till exempel fritidshem, speciallärare, elevhälsa och skolbibliotek.

Räcker detta? Nej, jag tror faktiskt att inte ens detta räcker. Det är en stor reformagenda, men det räcker inte. Vi måste jobba i två hastigheter. Därför är vi samtidigt i en situation där vi har tillkallat en skolkommision, där profession och forskning har mandat att lägga fram förslag.

Anf. 177 MICHAEL SVENSSON (M):

Fru talman! Jag tänkte lyfta blicken något och gå upp i åldrarna något. Jag tänkte framför allt fokusera på gymnasieskolan.

Drastiska, oväntade och oortodoxa lösningar på svåra problem kallas också för alexanderhugg. Tänk om det vore så enkelt som i sagans värld! Det finns gott om gordiska knutar och utmaningar i dagens gymnasieskola.

Gy 11 har inneburit många förbättringar på många områden och uppdaterat skollag och läroplaner, men även vi inser naturligtvis att det kvarstår en hel del problem. Glädjande nog tror jag att vi har en samsyn om vilka de problemen är.

Jag skulle vilja säga att den största utmaningen i samhället just nu, om vi bara för en stund bortser från den akuta och aktuella flyktingkrisen, är de 14 000–15 000 elever som varje år hoppar av gymnasieskolan, antingen i förtid eller utan examen. Dessa individer belastar samhället, eller hur man nu vill uttrycka det, med enorma belopp under sin livstid. Man har räknat ut att det handlar om 15–20 miljoner per individ. Till detta kommer också mänskliga lidanden och tillkortakommanden.

Det finns inga incitament för kommunerna att investera bort detta problem. Därför tror jag att vi måste fundera på en annan finansieringsmodell för svensk skola.

Sedan har vi de stora avhoppet från inte minst yrkesprogrammen. De har av den nuvarande regeringen beskrivits som om de började 2011–2012, men faktum är att vi ser att de började 2008. Då bortser vi från att de riktigt stora avhoppet kom i början av 2000-talet, då den tvååriga yrkesskolan gjordes om till treårig. Men vi är naturligtvis eniga om att alla ska gå tre år i gymnasieskolan.

Vi ser också sjunkande resultat i gymnasieskolan, vilket naturligtvis ställer till med problem för kommande högskolestudier. Vi har visserligen en budgetdebatt nu, men jag tror att mycket av problemen kan åtgärdas med enklare lösningar. Inga nya pengar behöver tillskjutas till vissa områden. Inga lagar behöver ändras. Med några få ord tror jag att vi behöver avdramatisera – då tänker jag på skolvalen inför gymnasieskolan – popularisera, generalisera, bredda och framför allt informera mer och förbereda högstadiets elever, så att de kan göra bättre val till gymnasieskolan.

Här är det naturligtvis glädjande att regeringen har valt att prioritera gymnasieskolan. Det finns till och med en egen minister för området numera.

Den förra regeringen tillsatte en yrkesprogramutredning, som nu har avlämnat sitt betänkande. Jag hoppas att det kommer att behandlas väl. Det finns några goda förslag där: branschskolor, obligatorisk prao och ytterligare ett antal.

Det finns också ett par frågetecken vad gäller gymnasieskolan som är värda att ta upp. Det finns signaler från regeringen om att man vill ha obligatorisk högskolebehörighet på samtliga program. Jag tror inte att den som känner sig skoltrött eller är fokuserad på sitt yrkesprogram blir mer motiverad av att tvingas läsa in högskolebehörighet. Det finns förslag om att man ska kunna välja bort det. Vi vet också att näringslivet ropar om att man inte ska ta bort några poäng från yrkesprogrammen, för då blir det halvdana snickare eller vvs:are som kommer ut från gymnasieskolan. Det är alltså inte rätt väg. Jag återkommer kanske med någon liten fundering på lösning.

Det behövs naturligtvis att vi stärker utbildningen. Det behövs motivationsskapande åtgärder. Vi behöver förbättra det arbetsplatsförlagda lärandet. Vi behöver också se till att kompetensen hos de företag som tar emot eleverna blir bättre. Överlag måste näringslivets och arbetsmarknadens parter in mer på hela gymnasieskolan, framför allt på yrkesprogrammen.

Här har vi moderater senast i dag föreslagit att vi ska utforma ett nytt introduktionsprogram där vi kombinerar språkinstruktionen och yrkesintroduktionen. Det skulle kunna vara en modell att få fler igenom gymnasieskolan.

Det handlar naturligtvis också om att förstärka SYV:arna och se till att detta inte är ett lågstatusyrke bland lärarna, vilket ofta är fallet i dag. Vi måste höja yrkeslärarnas status och även se över deras lön.

Vi behöver också få in mer av modern skolforskning när det gäller gymnasieskolan. Jag frågar mig hur regeringen ställer sig till fler lektorer,

för det är den bästa kopplingen till modern skolforskning. Vi får väl erkänna att det inte har anställts så många lektorer som vi hoppades genom karriärreformen.

Avslutningsvis, om mina moderata kollegor tillåter mig att tänka lite fritt och större: Jag tror att man ska fundera på att se över betygen, kursplanerna, kursgymnasiet i gymnasieskolan. Jag tror att det är mycket negativt för många elever, inte minst tjejerna i årskurs 2. Jag har själv i Gymnasieutredningen lyft denna fråga och glädjande nog fått med mig samtliga partier, numera även Liberalerna.

Man kan fundera på att stärka samarbetet mellan regionens gymnasieskolor, i en framtid kanske till och med regionalisera dem och stärka även samarbetet med regionens högskola. Jag tror att det är en ren vinn-vinnsituation.

Jag har några andra funderingar om de högskoleförberedande programmen och även yrkesprogrammen, att man kanske skulle ändra strukturen på dem för att se till att ett antal elever får ut sin yrkesexamen tidigare än man får i dag. Men det ska jag återkomma till, kanske i en annan debatt.

Vi har stora utmaningar i dag. Men det är ingenting mot de utmaningar som jag tror att vi om fem tio år kommer att stå här och prata om, vi eller våra efterträdare, med tanke på dagens flyktingsituation. Men med den anda av respekt för varandras åsikter som vi har i utbildningsutskottet hyser jag god tillförsikt om att vi kommer att lyckas med det.

(Applåder)

Anf. 178 GUNILLA SVANTORP (S):

Herr talman! Jag vill inledningsvis yrka bifall till utskottets förslag.

Utbildning för vuxna finns i många olika former. Den sker till exempel genom folkbildning i studieförbund och folkhögskolor, i kommunal vuxenutbildning, i yrkesinriktad vuxenutbildning och genom studier vid yrkeshögskola. Vuxenutbildningen är viktig för att ge en nödvändig grund för arbete eller plattform och behörighet för fortsatta studier, kort sagt ge en andra chans att läsa, en väg ut ur arbetslöshet, en möjlighet att skaffa sig en ny kompetens eller en ny yrkesutbildning.

Men vuxenutbildning är också en bildningsväg för att öka sin personliga frihet, tänja sina gränser, upptäcka ny kunskap, se nya sammanhang, göra nya vägval och möta intryck, människor och kunskaper som man aldrig har mött tidigare.

Vuxenutbildning är en nödvändighet i ett modernt kunskapssamhälle där kunskap och kompetens hela tiden förändras och utvecklas allteftersom samhället, Sverige och världen förändras.

Vår uppfattning är att utbildning ska vara tillgänglig för alla genom hela livet. Det förutsätter en utbyggnad av vuxenutbildningen. Så kan arbetslöshet brytas och fler få en ingång till arbetsmarknaden eller till fortsatta studier.

Herr talman! Regeringen föreslår i budgetpropositionen just detta: en välkommen och kraftfull utbyggnad av olika delar av vuxenutbildningen – ett kunskapslyft för Sverige.

Regeringen föreslår att komvux och yrkesvux tilldelas medel motsvarande 9 200 utbildningsplatser utöver de 10 000 platser på komvux och yrkesvux som redan har aviserats i vårändringsbudgeten för 2015. I satsningen avsätts över 4 000 nya platser till yrkesvux 2016 och 5 000 platser

2017. Regeringen aviserar också att en rätt till behörighetsgivande kurser inom komvux ska införas 2017, vilket kommer att ge ännu fler vuxna möjlighet att läsa in en fullständig gymnasiekompetens.

Regeringen föreslår vidare en utökning av antalet platser i yrkeshögskolan, den utbildningsform som har visat mycket goda resultat när det gäller att matcha arbetssökande mot näringslivets behov av arbetskraft. Den ger människor möjligheter till yrkeskompetens, och utbildningarna utgår från branschernas specifika behov. Utbildningarna genomförs över hela Sverige, från små orter till större städer. Varje utbildning tillkommer och utvecklas i samverkan med de olika branscherna, och effektiviteten är mycket hög. Nio av tio studerande har arbete året efter examen, många inom det område man har utbildat sig för.

Yrkeshögskolans problem har inte handlat om bristande effektivitet eller dåliga utbildningar. I stället har det handlat om att platserna har varit för få och att för få utbildningar har fått starta. Utbildningar som efterfrågas av näringsliv, som har hög kvalitet och som ger jobb har inte fått starta, har inte beviljats platser eller har till och med fått upphöra på grund av för få utbildningsplatser.

Det är anledningen till att regeringen nu föreslår en kraftig utbyggnad av antalet platser med ca 2 500 platser 2016 och 6 000 platser från och med 2017. Fler ska få möjlighet att skaffa sig en kvalificerad yrkeskompetens.

Inom arbetsmarknadspolitiken återfinns satsningar som kombinerar utbildning med arbete och praktik. Dessa satsningar är också en del av regeringens politik för ett nytt kunskapslyft. Utbildningskontraktet syftar till att arbetslösa ungdomar i åldern 20–24 år ska påbörja eller återgå till studier, med målsättningen att fullfölja en gymnasieutbildning inom bland annat komvux. Inom ramen för kontraktet ska det vara möjligt att studera på heltid, men det ska också vara möjligt att kombinera deltidsstudier med till exempel arbete eller praktik.

Herr talman! Den som känner mig lite mer vet att jag brinner lite extra för folkbildningen, som jag tycker är ett fantastiskt verktyg för att väcka medvetenhet hos människor och ge mötesplatser där man tillsammans med andra på ett demokratiskt och jämlikt sätt får möjligheten att bli en ännu starkare och aktivare samhällsmedborgare, oavsett bakgrund och oavsett innehållet i den personliga ryggsäcken.

För många är folkbildningens pedagogik och arbetssätt en ny möjlighet att klara den utbildning som samhället kräver att vi har i dag, och för flera av våra nyanlända är folkbildningen en fantastisk väg in i det svenska samhället och in i arbetslivet. Därför är regeringens satsningar både på studieförbundens svenska från dag ett och på ökningen av antalet platser på allmänna och särskilda kurser på folkhögskolan men också på de studiemotiverande kurserna så bra.

Slutligen: Utbildning och möjligheter till bildning tillsammans med andra ska vara tillgängligt för alla genom hela livet. Regeringens kunskapslyft innebär en betydande ambitionshöjning när det gäller ökat antal platser och högre kvalitet inom utbildning för vuxna. Det är satsningar som öppnar dörrar till arbete eller fortsatta studier och som gör Sverige som land starkare.

(Applåder)

Anf. 179 TORBJÖRN BJÖRLUND (V):

Herr talman! Jag gör som alla andra, börjar med att yrka bifall till utskottets förslag. Det finns inte så många andra val än att göra det.

Jag tänker lite grann lyfta frågorna om universitet och högskolor, det avsnitt i budgetpropositionen som handlar om de frågorna. Vi vet alla värdet av en väl utvecklad universitets- och högskoleverksamhet och även forskningsdelen i den. Vi lyfter upp att vi har en bra infrastruktur när det gäller att slussa in människor i universitets- och högskoleutbildningar och sedan också satsa på forskning.

Det gäller att man har en balans i det och ser till att det finns möjligheter att människor med ambitioner kommer fram. Forskningsdelen är kanske det vi i framtiden verkligen måste satsa på för att få en matchning när det gäller de krav och behov som finns på arbetsmarknaden och inom näringslivet. Det finns ett antal sådana satsningar, till exempel att jobba med välfärdssektorn. När det gäller skola och vård tror jag att vi har de satsningar som behövs för att verkligen matcha detta. Vi har brist på högre utbildad personal inom de sektorerna. Men även andra saker kan naturligtvis komma in.

I klimatsammanhang och när det gäller miljöteknik tror jag att det finns ett antal olika områden som vi kommer att kunna satsa på för att få en bättre matchning mot den framtida arbetsmarknaden. Det är sådant som kommer att vara viktigt för att vi ska ligga i framkant som land när det gäller att utveckla de här sakerna. Det är vår chans att göra det, att utveckla den nya arbetsmarknad som finns där. Kanske framför allt tycker jag att välfärdssektorn är något som vi måste satsa på, för där finns det brister i dag. Det har skapats brister genom åren, och vi behöver se till att det fungerar.

I den proposition som vi har lagt fram tillsammans med regeringen finns det bra ambitioner när det gäller att möta de behov som kommer att finnas i framtiden. Det finns ett utökat antal platser på universitet och högskolor, så att vi får in fler studenter. Vi kommer att kunna satsa på att få fram fler yrkesverksamma så småningom genom detta sätt att satsa på det.

Jag tror att det är viktigt att i fortsättningen ha dessa höga ambitioner för att få en väl fungerande skolverksamhet hela vägen.

Många har varit inne på problemen och de lösningar som vi måste hitta när det gäller grundskola, gymnasium och så vidare. Men när det gäller den fortsatta utvecklingen på arbetsmarknaden och i näringslivet, och när det gäller vår möjlighet att skapa en bra utveckling på dessa områden, måste även högskola och universitet fungera på ett mycket bra sätt.

Jag vill peka på ett par saker som kanske är någonting som vi behöver fundera på och kanske satsa extra på. Tittar man på jämlikheten när det gäller universitet och högskolor finns det en hel del kvar att göra. Då tänker jag framför allt på karriärvägarna. I dag finns det bland studenter totalt sett en övervikt av kvinnor. Jag tror att det är 60 procent kvinnor och 40 procent män. Men om man kommer upp på doktorandnivå – alltså karriärvägen upp – har det vänt. Det är fler män än kvinnor som är doktorander. Det är något som vi måste jobba med för att ge förutsättningar för fler kvinnor att komma högre upp på karriärstegen.

En annan sak som är mycket viktig i dag och även i framtiden är validering. Vi har i dag ganska många nya svenskar som är välutbildade och som med hjälp ganska snabbt och ganska billigt, jämfört med andra vägar,

kan gå in i det svenska arbetslivet och hjälpa till att skapa ny välfärd. Att hitta dessa snabbare vägar och att satsa på validering för att få in de människor som i dag söker sig till Sverige och ge dem utrymme att komma in på svensk arbetsmarknad är en mycket viktig del och kanske den del som vi behöver titta speciellt på. De som är välutbildade, lär sig svenska, som kan få kompletterande utbildning och en validering av den utbildning som de har kan vi få in direkt på arbetsmarknaden. Det finns många exempel.

Jag såg i dag en artikel om Gävle sjukhus. 50 procent av dem som arbetar där är invandrare, och de har kommit in ganska snabbt. Det är en resurs som vi ska ta till vara. Därför tror jag att det är dessa delar som vi ska satsa mest på.

I övrigt tycker jag att det som står i propositionen och som vi har förhandlat fram med regeringen visar en bra ambition, och jag tror att vi kommer att få se en bra utveckling på detta område framöver.

Anf. 180 IDA DROUGGE (M):

Herr talman! Att fler arbetar är avgörande för att vi ska få in mer kunskap i skolan och högre kvalitet i utbildningen på alla olika nivåer.

Vi kan ha hur hög skatt vi vill, men om ingen arbetar blir det ändå inga pengar till skolan, forskningen eller till någonting annat för den delen.

Vi alla, var och en av oss, behöver också jobba för vår egen skull. Det kan såklart vara särskilt viktigt ibland. Om du till exempel inte har fått den hjälp och det stöd som du behöver i gymnasiet, om du har hoppat av och är tyngd av en känsla av att du har misslyckats eller om du har försökt få ett jobb och fortsatt att bo hemma under ett, två och kanske tre år och blivit alltmer isolerad och utanför, då är behovet av ett jobb större än någonsin. Om du har flytt över halva världen, lämnat allt du har bakom dig, haft oändligt med sömlösa nätter, har fler frågor än svar och äntligen har fått möjlighet att stanna i Sverige och lära dig svenska, om du har pluggat som bara den, men saknar både gymnasieutbildning och yrkeskunskaper som går att validera här och om du har tre barn att ta hand om och försörja och väldigt gärna skulle vilja ge dem julklappar även denna jul, då är jobbet viktigare än någonsin.

Även om du egentligen allra helst skulle vilja ha ett jobb här och nu, vilket som helst, är det svårt i Sverige utan en gymnasieutbildning. Det är svårt även om man har en gymnasieutbildning, om det inte är en yrkesgymnasieutbildning då det blir något enklare. Här kan också du få chansen.

På det sättet hänger jobb och utbildning ihop. Utan arbete finansierar vi inte utbildning, och utan viss utbildning är det mycket svårt att komma in på arbetsmarknaden i Sverige.

För dig som inte vill, eller kan, studera tre till fem år ytterligare efter gymnasiet och behöver ett jobb här och nu och för dig som behöver praktik för att få kontakt med arbetsgivare är en yrkesutbildning på komvux nästan den enda möjligheten. Tre av fyra som läser en yrkesutbildning på komvux har jobb ett år efter att de är klara. Sådana siffror ser vi tyvärr inte för vuxenutbildningen i övrigt. För att du ska kunna bli en av dem behöver du få en utbildningsplats.

Ansvar för detta ligger egentligen på kommunerna. Men för att vi ska vara säkra på det har vi i Moderaterna genom statliga anslag finansierat en permanent utökning av antalet platser på yrkesvux specifikt för att vi vet

att det ger resultat och möjligheter till ett jobb. Vi lägger 1,34 miljarder fram till 2019, och 500 miljoner nästa år, på detta.

Det är glädjande att regeringen gör nästan samma satsning på detta. Vi har 1 000 platser fler än regeringen nästa år, och långsiktigt handlar det om 13 000 fler platser.

Vi har även föreslagit, vilket jag tidigare har berättat i debatten om studiestöd, något som vi kallar omställningspaket. Det är fyra konkreta åtgärder och fullt finansierade förslag för att göra det möjligt för äldre att studera. Detta i kombination med en stärkt rätt för äldre att få studera på vuxenutbildningen tror vi är rätt väg att gå, inte bara för att det ska finnas platser utan också för att det ska finnas en reell möjlighet för äldre att ha råd att utbilda sig.

Jobb och utbildning hänger ihop. Vi i Moderaterna ser denna koppling och helhet och framför allt hur hela utbildningskedjan och arbetsmarknaden hänger ihop.

(Applåder)

Anf. 181 GUNILLA SVANTORP (S) replik:

Herr talman! Det var ett spännande inlägg, Ida Drougge. Du talade mycket om att jobb och utbildning hänger ihop. Självklart gör de det, men det syns inte i era förslag att ni tycker det.

Yrkeshögskolan är, som jag sa tidigare, den utbildningsform som har visat mycket goda resultat när det gäller att just matcha arbetsökande mot branschernas behov av arbetskraft. Den ger människor möjlighet till yrkeskompetens, och utbildningen utgår också från branschernas behov. Nio av tio studerande vid yrkeshögskolan har, som jag sa, arbete året efter och många har det inom det område som de har utbildat sig.

Vi föreslår nu fler platser för att lösa bristyrkesproblem just för att matcha jobb med utbildning. Det handlar om 2 500 platser 2016 och 6 000 platser de kommande åren.

Övriga partier i den forna Alliansen, förutom Moderaterna, föreslår en utbyggnad av antalet platser. Alla partier föreslår egentligen en utbyggnad av yrkeshögskolan, men inte Moderaterna. Moderaterna vill inte bygga ut den.

Ni skriver i er budgetmotion: Att företag kan rekrytera kvalificerade specialister och yrkeskompetens är centralt för konkurrenskraft och tillväxt.

Samtidigt säger ni nej till en utbyggnad som faktiskt skulle kunna möjliggöra det som du talar om, alltså jobb och utbildning. Varför?

Anf. 182 IDA DROUGGE (M) replik:

Herr talman! I Moderaterna är vi inte emot att det ska vara fler platser till just yrkeshögskolan. Det är vi verkligen inte. Det var vi och alliansregeringen som införde den, och yrkeshögskolan har varit ett enormt lyft för många människor och möjliggör för allt fler att ta sig in på arbetsmarknaden. Där är vi helt överens. Jag är faktiskt glad att Gunilla Svantorp och Socialdemokraterna nu ser detta.

Vi har däremot valt att prioritera andra saker i vår budget i år. Framför allt har vi valt att inte höja skatterna på jobb och företag – de jobb och företag Gunilla Svantorp här säger sig vilja värna och stödja. Höjer man

skatten på jobben och för företagen har företagen ändå inte chansen och möjligheten att anställa alla de personer de skulle vilja.

Detta hänger också ihop med studiemedel. Det är många äldre som läser på yrkeshögskolan, och det är många äldre som läser som vi tror behöver studera alltmer. De har dock ett jobb i dag, och för att kunna gå från det jobbet och vidareutbilda sig ytterligare behöver de ekonomiskt utrymme. De har ett större ansvar, till exempel barn, och större utgifter än vad en yngre student har. Det får vi med i vårt omställningspaket, vilket är något ni helt utelämnar, Gunilla Svantorp.

Anf. 183 GUNILLA SVANTORP (S) replik:

Herr talman! Jag måste få påminna lite grann om historien bakom yrkeshögskolan, Ida Drougge. Visst, ni har infört det ni kallar yrkeshögskolan, men det fanns faktiskt någonting före det. Det hette kvalificerad yrkesutbildning och var något liknande, om än i mycket mindre omfattning. Men det är klart att vi i Socialdemokraterna säkert också hade utvecklat detta om vi hade fått fortsätta styra efter 2006. Ni kom alltså inte på grejen med yrkeshögskola, Ida Drougge. Det skulle jag absolut vilja protestera mot. Däremot döpte ni om det till yrkeshögskola.

Ni är inte emot fler platser i yrkeshögskolan, och ni vill ha väldigt mycket. Ni lägger dock inga pengar på det. Det är det som är skillnaden. Vi visar vad vi vill göra. Vi vill matcha ihop dem som är arbetslösa med dem som har ett jobb de kanske inte trivs med och som vill gå vidare i livet. Man måste därför ges möjlighet till det jag talade om förut, det vill säga livslångt lärande. Det handlar om att kunna komma tillbaka och göra nya saker. Då krävs det utbildningsplatser, och därför prioriterar vi utbildningsplatser.

Anf. 184 IDA DROUGGE (M) replik:

Herr talman! Jag är lite förvånad. Vi står här och företräder två olika partier, och vi har lagt fram två olika budgetförslag. Ändå tycks Gunilla Svantorp vara förvånad över att vi väljer att prioritera olika saker.

Vi har valt att prioritera till exempel fler platser på yrkesvux än regeeringen. Det har vi valt att prioritera. Vi har också valt att prioritera att höja studiemedlen för äldre och öka deras möjligheter till tilläggsån. Vi vill göra det möjligt för äldre att studera allt längre och allt högre upp i åldern, liksom att få läsa fler studieveckor. Det har vi valt att prioritera. Vi väljer alltså att prioritera olika saker.

Som jag sa innan har Socialdemokraterna valt att höja skatten på företag, jobb och unga människors möjlighet till anställning mer än vad vi har gjort.

Anf. 185 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S):

Herr talman! Sverige ska vara en kunskapsnation i framkant, och vår ambition måste vara att vi ska ha världens bästa skola. Något annat bör och kan vi inte nöja oss med. Jag vill hävda att ”bra” faktiskt inte är bra nog.

För detta krävs att vi vänder kunskapsresultaten till det bättre. Vi måste se till att alla skolor blir bra skolor, och vi måste se till att utbildning leder till jobb. Varje elev ska veta och inte minst känna att den svenska skolan

leder till att ens drömmar förverkligas. Det handlar om drömmar om bildning, kunskap och kreativitet. Det handlar om drömmar om att kunna utbilda sig till det man verkligen vill bli och drömmar om att kunna få ett yrke man vill ha. Det handlar om drömmar om ett visst liv. Föräldrarnas utbildningsbakgrund eller klassbakgrund ska inte vara i vägen för den dröm man har om ett bättre liv.

Svensk utbildning ska också präglas av tanken om ett livslångt lärande och möjligheten till omställning på arbetsmarknaden. I en ständigt föränderlig global ekonomi måste vi se till att omställningsförmågan på arbetsmarknaden är god. Detta är nämligen helt avgörande för vår konkurrenskraft, för vår tillväxt och för vår välfärd – men också ytterst för vår levnadsstandard.

Herr talman! Min portfölj spannar över ett brett ämnesfält, och jag vill i detta anförande uppehålla mig vid tre saker. För det första vill jag tala om varför och hur fler ska välja yrkesutbildningar, framför allt på den gymnasiala nivån. För det andra vill jag tala om hur vi bygger upp kapaciteten för och reformerar vuxenutbildningen för att stärka omställningsförmågan på arbetsmarknaden. För det tredje vill jag tala om hur nyanländas etablering såväl i samhället som på arbetsmarknaden ska ske snabbare.

Herr talman! Yrkesutbildningar leder till jobb. Många branscher står nu på tå för att nyanställa. Det syns inom industrin, vården och omsorgen, byggbranschen, restaurangnäringen med mera. Svenskt Näringsliv säger att företagare misslyckas med var femte rekryteringsförsök eftersom de inte hittar arbetskraft med rätt kvalifikationer. I detta läge ser vi också att allt färre elever väljer gymnasiets yrkesprogram. Trenden har varit nedåtgående under många år, och med handen på hjärtat var den det även under tidigare socialdemokratiska regeringar. Den nedåtgående trenden har dock intensifierats dramatiskt de senaste åren, efter vissa reformer som genomfördes och som hade en negativ påverkan.

Följande kan också konstateras: Om vi ska klara av kompetensförsörjningen på arbetsmarknaden samtidigt som vi knäcker ungdomsarbetslösheten måste vi få fler yngre att välja just yrkesutbildningar. Då behöver vi fråga oss vad som behöver göras för att stärka dessa utbildningars attraktivitet.

För det första tror vi att bilden av yrkesutbildningarna måste förändras. Vi måste se till att alla unga känner att yrkesprogrammen är ett huvudalternativ även för dem. Yrkesprogrammen ska inte bara vara ett säralternativ för vissa, vilket är situationen just nu. Regeringen har därför inlett ett samarbete med Svenskt Näringsliv och LO om att göra 2016 till yrkesutbildningarnas år. Samarbetet är viktigt, framför allt för att vi måste bygga upp yrkesprogrammets status tillsammans.

För det andra investerar regeringen i att fler ska ges möjlighet att bli behöriga yrkeslärare. Yrkeslärarna ska omfattas av regeringens satsning på höjda lärarlöner, och vi avsätter pengar för att stärka samverkan mellan skolan och arbetsmarknaden. Även studie- och yrkesvägledningen förstärks.

Herr talman! Av den arbetsföra befolkningen saknar 850 000 människor fullständig gymnasieutbildning, och av dessa är 320 000 unga i åldern 20–34. Det handlar om väldigt många människor vilkas chanser i livet och

framför allt på arbetsmarknaden är högst begränsade. Vi vet också att arbetslösheten är dubbelt så stor i den här gruppen jämfört med dem som har en gymnasieutbildning.

Mot bakgrund av detta föreslår regeringen att alla ska ges rätt att fullfölja gymnasiet genom en rätt till komvux. Det är en historisk reform regeringen har levererat. I dag är möjligheten att läsa in gymnasiekompetens helt beroende av vilken ort du bor på.

En rätt till komvux kommer också att betyda att du ges möjlighet att läsa in grundläggande och särskild behörighet till universitet, högskola och yrkeshögskola. Men regeringen investerar också i den yrkesinriktade vuxenutbildningen och yrkeshögskolan. Detta gör vi för att vi vill att det ska vara enkelt att gå från en teoretisk utbildning eller jobb till ett mer praktiskt inriktat yrke.

Genom denna kapacitetsutbyggnad följer vi devisen: Har du ingen utbildning, har du fel utbildning eller har du en gammal utbildning ska du få rätt utbildning som gör dig anställbar. Jag vill göra riksdagen uppmärksam på att det är vuxenutbildningen som i mångt och mycket, utan att vi alltid ser det, har gjort att den svenska arbetsmarknaden är så pass välfungerande som den är.

Studier och internationella jämförelser visar att en av anledningarna till att vi klarade av finanskrisen så väl som vi gjorde 2008–2009 var att vi hade en välfungerande vuxenutbildning som gjorde att människor kunde ställa om. När branscher försvinner och branscher kommer måste människor kunna omkvalificera sig för att kunna ta de jobb som faktiskt finns.

Herr talman! Jag vill avslutningsvis säga några ord om regeringens arbete med att påskynda nyanländas etablering. I våras tryckte vi på startknappen för det som vi kallar svenska från dag ett. De asylsökande ska nu ges rätt att lära sig svenska redan under asyltiden genom våra studieförbund.

Genomslaget har redan blivit enormt. Vi ser att ca 50 000 människor kommer att ha omfattats av detta fram till årsskiftet. Det är betydelsefullt eftersom svenska språket är nyckeln in i samhället.

I våras lade regeringen också fram en proposition till riksdagen om att sfi ska göras mer individanpassad. Regeringen följer nu upp det genom att möjliggöra för sfi-eleverna att kombinera språkundervisningen med en yrkesutbildning. Vi tror att det kommer att leda till att fler kommer i jobb snabbare.

En särskild svårighet som jag vill medge för riksdagen och som vi alla kommer att konfronteras med framöver är att rekrytera sfi-lärare. Det är en problematik som har funnits väldigt länge. Det är inte en brist som vi har framför oss, men situationen måste hanteras.

Regeringen har som en första etapp avsatt 100 miljoner om året för att rekrytera men också göra det möjligt för fler att bli behöriga sfi-lärare. Som en glädjande nyhet kan jag säga att i princip alla platser är fyllda för den kompletterande utbildningen.

Herr talman! Regeringen har stora ambitioner för skolan men också för arbetsmarknaden. Vi ska höja sysselsättningen, pressa tillbaka arbetslösheten och se till att kompetensförsörjningen fungerar väl. Utbildning är nyckeln till detta.

Det är genom framtidsinvesteringar likt dessa som vi ska bygga vidare på det starka och framgångsrika Sverige vi har. Det är i grund och botten den svenska modellen.

(Applåder)

Anf. 186 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C) replik:

Herr talman! Tack, statsrådet, för den engagerade presentationen av världens bästa skola och hur vi ska nå dit. Det är där min första fråga inställer sig. Hur ska vi nå dit?

Statsrådet talar väl om yrkesutbildningen. Tyvärr är det ett sent uppvaknande. Mikael Damberg skrev i Svenska Dagbladet den 6 maj 2011 att niondeklassare är smartare än regeringen, eftersom de hamnar i onödiga återvändsgränder av att välja yrkesprogrammen.

Aida Hadzialic skriver den 4 december i DN att den borgerliga regeringen tog bort högskolebehörigheten och att ungdomarna kan uppfatta det som återvändsgränder. Jag beklagar den verklighetsbeskrivningen. Det har varit möjligt att läsa högskolebehörighet på alla yrkesprogram ända från början. Det är väldigt tråkigt när man bidrar till att svärta ned bilden av yrkesprogrammen på det sättet och uttrycka sig som att de skulle vara återvändsgränder.

Jag skulle vilja ställa en fråga kopplad till rätt till komvux. Om jag hörde rätt har man också rätt att läsa in behörighet till yrkeshögskolan. Uppfattade jag det rätt, att alla Sveriges invånare har rätt att läsa in vilken behörighet som helst? Det gäller alltså både allmän och särskild behörighet till högskolan och behörighet till yrkeshögskolan. Från vilket år ska det gälla att alla har denna rättighet att läsa in? Det handlar om att alla människor också får rätt att läsa alla yrkesvuxprogram, såvitt jag förstår.

Anf. 187 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S) replik:

Herr talman! Jag får väl börja med att be om ursäkt för att mitt anförande blev så långt. Jag var inte medveten om att vi hade begränsningen till 6 minuter, men då vet jag till nästa gång.

Ulrika Carlsson talar om yrkesutbildningarnas status. Jag sa i mitt anförande att problemet för yrkesprogrammen har varit ett problem som vi har konfronterats med väldigt länge och även under tidigare socialdemokratiska regeringar. Men problematiken har intensifierats de senaste åren.

Jag tror att mycket av det beror på att tidigare borgerliga företrädare har talat om yrkesutbildningarna som någonting för dem med lägre studiemotivation och nästan som någonting för dem som ingenting vill och ingenting kan. Den stigmatiseringen gör att människor inte vill bli etiketterade på det viset.

När det gäller högskolebehörigheten heter det i teorin att du kan få läsa in de ämnen som behövs för att du ska bli behörig till högre studier även om du väljer ett yrkesprogram. Men vi vet att i praktiken blir det väldigt svårt.

Både studier och enskilda dialoger som jag har haft med elever runt om i hela Sverige påvisar det. Många säger: Jag har faktiskt valt ett yrkesprogram för att min skola har lagt ett schema som gör att jag ändå kan läsa in högskolebehörigheten. Hade inte det varit fallet hade jag aldrig valt den här utbildningen.

Vi vet att många resonerar på det viset. De väljer bort yrkesprogrammen för att de har blivit en återvändsgränd. Det är någonting som den borgerliga regeringen tillskapade och som vi nu måste vända på.

Anf. 188 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C) replik:

Herr talman! Jag blir besviken över att det utmålas som att allianspartierna skulle ha talat ned utbildningen för människor och talat om yrkesutbildningarna som något som inte gäller alla. Jag känner inte igen den bilden. Men om Aida Hadzialic har uppfattat det på det sättet är jag oerhört bedrövad.

När man talar om att problemen har intensifierats av förändringen kopplad till yrkesprogrammen bidrar det till att man talar om att det är en återvändsgränd. Det har det aldrig varit. Skolor har förstått att göra scheman som fungerar. Jag beklagar om man har försvårat för elever på de skolor där det inte fungerar. Men de skolor där det fungerar har underlättat detta på olika sätt.

Mina frågor blir: På vilket sätt kommer man att ändra på detta när man säger att det kommer att bli grundläggande högskolebehörighet på alla yrkesprogram? Handlar det om att ta bort möjligheten att fördjupa sig i yrkesämnena, eller var ska man ta tiden ifrån?

Är den socialdemokratiska regeringen beredd att lägga till ytterligare tid? Det är väl det som man i så fall önskar. Jag tror inte att näringslivets organisationer uppskattar en minskning av yrkesämnena på yrkesprogrammen. På vilket sätt skulle man göra för att stärka attraktiviteten?

Med allmän behörighet är det ett ganska litet antal av utbildningarna inom högskola och universitet som man blir behörig till. Det handlar om att man behöver särskild behörighet för att få tillgång till de allra flesta programmen.

Jag återkommer till min fråga som jag inte fick något svar på i det första replikskiftet. Handlar rätten till komvux om både allmän behörighet, särskild behörighet och alla yrkesprogram, det vill säga behörighet till alla yrkeshögskolans program? Är det så jag ska uppfatta ministrarnas svar?

Anf. 189 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S) replik:

Herr talman! Jag har inte hittat på att vissa borgerliga företrädare har sagt att yrkesprogrammen är ett alternativ för de elever som har det lite svårare i skolan och kanske inte har rätt studiemotivation. De orden har uttryckts, Ulrika Carlsson.

Det är problematiskt, och vi måste hjälpas åt att ändra på den bilden. Därför är jag väldigt glad att vi under 2016 ska arbeta tillsammans med Svenskt Näringsliv och LO för att höja yrkesprogrammets status och varumärke.

När det gäller rätten till komvux ämnar reformen ge alla rätt att läsa in både grundläggande behörighet och särskild behörighet utifrån olika utbildningars utformning på högskola, universitet och yrkeshögskola.

Anf. 190 ANNIKA ECLUND (KD) replik:

Herr talman! Inför valet 2014 lyfte Socialdemokraterna frågan om obligatoriskt gymnasium. De fick dock snart backa av praktiska skäl. Hur skulle man kunna tvinga myndiga personer att gå i skolan, och vilka skulle sanktionsmöjligheterna vara för den som inte gick till skolan?

Snart insåg regeringen också att det saknades parlamentariskt stöd för obligatoriskt gymnasium. I stället tillsattes Gymnasieutredningen, som många av oss ingår i. Uppdraget till Gymnasieutredningen är att se över hur avhoppet kan minskas och genomströmningen ökas.

Jag menar att det är svårt att tala om avhopp från gymnasiet utan att vidröra frågan om grundskolan. Ska man över huvud taget klara gymnasiet måste ju stödet sättas in där i första hand. Samtidigt har utbildningsminister Gustav Fridolin tillsatt en skolkommision för att höja kunskapsresultaten i skolan.

Vad ser gymnasieministern som den största orsaken till att avhoppet är så stora? Kommer Skolkommisionens och Gymnasieutredningens slutsatser på något sätt att relatera till varandra när vi kommer fram till något slags resultat? Jag anser att de är nära förknippade med varandra.

Anf. 191 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S) replik:

Herr talman! Jag tackar Annika Eclund för frågorna.

Låt mig börja med obligatoriet. Socialdemokraterna föreslog att obligatoriskt gymnasium skulle införas eftersom vi vet hur viktigt det är att alla elever fullföljer gymnasiet. Det är helt avgörande för deras chanser på arbetsmarknaden och i samhällslivet i övrigt. Nu har vi en situation där ungefär en femtedel av alla elever inte fullföljer sin skolgång. Det är väldigt många.

Mot denna bakgrund föreslog vi ett obligatorium. Men efter valet insåg vi hur det parlamentariska läget såg ut i riksdagen, och vi är pragmatiska. Precis som utbildningsminister Gustav Fridolin sa vill vi hitta breda reformer som kan räcka under lång tid framöver och skapa en stabil grund för den svenska skolan. Då är jag inte beredd att föreslå en reform som skapar onödig turbulens.

Jag har i stället tillsatt en utredning som ska titta på hur alla ska kunna fullfölja gymnasiet. Här ingår en parlamentarisk kommitté för att vi ska kunna samla oss över parti- och blockgränserna.

Det finns många förklaringar till att elever inte fullföljer gymnasiet. Det handlar om lärarnas arbetssituation, att segregationen i skolan har ökat, att lärarna inte får rätt förutsättningar, att vi har haft en vinstjakt, att styrkedjan inte har fungerat med mera.

Alla dessa delar attackerar regeringen nu för att vända på kunskapsresultaten och se till att alla skolor blir bra skolor.

Anf. 192 ANNIKA ECLUND (KD) replik:

Herr talman! Låt mig fortsätta på det spåret och fråga gymnasieministern: Oberoende av det parlamentariska stödet, trodde Socialdemokraterna verkligen att det skulle gå att införa obligatoriskt gymnasium? Jag ser det som omöjligt. Vi är dock överens om att vilja öka genomströmningen och minska avhoppet från gymnasiet.

Jag fick inget svar på min fråga. Ni har tillsatt en skolkommision och en gymnasieutredning som leds av olika partier. Hur kommer dessa att relatera till varandra när vi kommer till en slutsats?

Låt mig också lyfta upp det som Michael Svensson lite grann tog åt sig äran av, kursbetyg. Många av oss i Gymnasieutredningen har tagit upp att detta kan vara en stor orsak till avhoppet. Om man inte klarar en kurs i årskurs 1 eller får ett dåligt betyg kan man redan vara utslagen, och detta

betyg kommer med i avgångsbetyget. Det kan också spå på stressen i gymnasieskolan.

Jag är medveten om att vi införde detta i Gy 2011. Men om det visar sig vara en stor orsak till avhoppet borde man titta på det. Det finns dock inte med i direktiven till Gymnasieutredningen. När vi lyfter upp detta säger man att detta bara kommer att beröras lite ytligt.

Det skulle vara roligt att höra vad gymnasieministern tycker om detta.

Anf. 193 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S) replik:

Herr talman! Jag är helt övertygad om att de reformer och satsningar som regeringen gör i denna budget och ämnar göra framöver kommer att leda till att Sverige får en bättre skola och att genomströmningen blir bättre än i dag. Vi satsar på fler lärare och mindre skolklasser. Vi satsar på jämlikhet genom att skolor med de tuffaste förutsättningarna får mer resurser. Vi satsar på att höja lärarlönerna med mera. Allt detta utgör en viktig grund för att vår skola ska klara sig bättre framdeles.

Det finns vissa grupper i skolan som behöver mer stöd. Vissa aspekter behöver få en mer djuplodande analys. Det är därför Gymnasieutredningen tittar specifikt på hur vi ska göra för att komma åt elever som kanske är mobbade, har funktionshinder eller av andra anledningar inte lyckas fullfölja sin studiegång. Vad behöver vi göra för att de ska ta sig genom skolan?

Skolkommissionen har i uppdrag att titta på stora strukturella frågeställningar om styrkedjan, avregleringen med mera.

Annika Eclund vet mycket väl att en regering kan genomföra flera olika utredningar och titta på olika frågor. I slutändan harmoniserar man dock allt. Man gör inget som kommer att spreta åt alla håll och kanter.

Vi tittar nu på olika frågor, och vårt mål är självfallet att samla de olika idéerna och förslagen och sedan lägga fram enhetliga politiska produkter som ska göra den svenska skolan bättre.

Anf. 194 CHRISTER NYLANDER (L) replik:

Herr talman! Fler ungdomar vill bli lärlingar. Över 8 300 går i lärlingsutbildning på gymnasiet, och det ökar från år till år. Det är mycket bra. Det innebär att fler får chans att klara gymnasiet och att fler får chans till ett jobb efteråt. Det innebär också att vi förbättrar matchningen på arbetsmarknaden på ett effektivt sätt.

Man skulle kunna tro att ett arbetarparti tycker att lärlingar är en bra idé. Det lät nästan som att statsrådet tyckte att borgerligheten nedvärderar yrkesutbildning, men när det gäller lärlingar är det den rödgröna regeringen som nedvärderar.

Och man fortsätter så. I budgeten sänker man ersättningen till lärlingar rätt avsevärt. Man tillsätter en gymnasieutredning med en inriktning som kommit att försvåra och nästan göra det omöjligt att gå en lärlingsinriktning.

Min fråga till statsrådet är: Varför motarbetar ni lärlingar?

Anf. 195 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S) replik:

Herr talman! Christer Nylander! Jag tror att vi är överens om att yrkesprogrammen och yrkesutbildningarna rent generellt är viktiga och att lärlingsutbildningarna är en viktig del av yrkesprogrammen.

Regeringen gör många satsningar i budgeten på att samverka mellan skolan och arbetsmarknaden ska bli ännu bättre. Vi investerar i yrkescollege, vi vill införa branschskolor och vi vill även förstärka förutsättningarna för lärlingsutbildningarna, men vi vill göra det på rätt sätt.

Anledningen till att vi har gjort en liten neddragning när det gäller lärlingsutbildningarna är att bara 7 000 av de 30 000 platser som var budgeterade användes förra året.

Studier och utvärderingar som har tittat på effekten av anordnarbidraget har visat att det inte är något incitament för näringsidkare att ta emot lärlingar. Det som studier visar är att det är samverkan, god dialog och utbildade handledare som är det centrala för att fler näringsidkare och arbetsgivare ska vilja ta emot lärlingar.

Därför lägger regeringen nu om anordnarbidraget så att de som har utbildade handledare premieras, för att på så vis stärka banden mellan lärlingsutbildningarna och de olika arbetsplatser där vi vill att eleverna ska verka.

Jag tror att vi har samma ansats. Jag vill verkligen betona att jag tror på lärlingsformen, men jag vill att det ska ske på rätt sätt och att vi ska ge arbetsgivarna incitament att vilja ta emot elever så att vi tillsammans och i samverkan med arbetsmarknaden kan se till att fler elever kommer ut i arbete.

Anf. 196 CHRISTER NYLANDER (L) replik:

Herr talman! Om regeringen tror att det är en bra idé med fler lärlingar och noterar att de som går lärlingsutbildning på ett år ökar från 7 000 till 8 000 är det svårt att förstå att man drar slutsatsen att man då ska göra det krångligare att bli lärling, ha mer teori, ha högskolebehörighet och sänka ersättningen. 10 000 kronor per elev och år blir inga små summor, och så tror man att det ska innebära att fler blir lärlingar.

Förmodligen blir det tvärtom färre som lockas att bli lärlingar om man gör det krångligare att vara det. Färre kommer att lockas att bli lärlingar om ersättningen för att bli det sänks. Det innebär förmodligen också att färre kommer att lyckas i gymnasiet, därför att lärlingsåret på yrkesutbildningarna ger eleverna en chans att komma väldigt nära arbetsmarknaden och få bra kontakt med en arbetsgivare. Många får säkert jobb där de har jobbat som lärlingar.

Jag tycker att det är förvånande, herr talman, att regeringen väljer att göra det svårare för lärlingar i en tid när vi behöver göra det mycket lättare att bli lärling.

Anf. 197 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S) replik:

Herr talman! Regeringen satsar på att höja lönerna för yrkeslärarna. Utöver det lägger vi fram ett helt yrkesprogramspaket på 67 miljoner, som syftar till att fler lärare ska bli behöriga.

Det handlar också om att samverka mellan skolan och arbetsmarknaden ska bli ännu bättre, i olika former. Tillsammans med Svenskt Näringsliv och LO inför vi yrkesutbildningarnas år för att stärka statusen och attraktiviteten hos denna utbildningsform.

Vi avsätter resurser för att förbättra studie- och yrkesvägledningen. Allt detta gör vi för att se till att yrkesprogrammen blir ett huvudalternativ för alla, inte bara ett säralternativ för vissa.

Vi tror att vi behöver titta på högskolebehörigheten. Alldeles för många studier men också elever anger att den borttagna högskolebehörigheten är ett hinder för att de ska välja ett yrkesprogram och att många ser det som en återvändsgränd.

Jag har i en kompromiss föreslagit att vi ska titta på om man kan göra så att högskolebehörigheten blir norm även för yrkesprogramseleverna och att elever som verkligen inte vill läsa dessa ämnen ska kunna välja bort de bitarna.

Jag tror att det är en viktig psykologisk effekt och att det är viktigt för yrkesprogrammets kvalitet. Jag hoppas verkligen att vi på något sätt kan finna varandra över blockgränserna, för det verkar som om vi på båda håll tycker att yrkesprogrammen och yrkesutbildningarna är viktiga.

Vi kanske kan lägga prestigen åt sidan och tänka: Vilken kompromiss kan de flesta ansluta sig till för att höja attraktiviteten hos dessa utbildningar?

Anf. 198 MICHAEL SVENSSON (M) replik:

Herr talman! I sitt anförande stod statsrådet och pratade om drömmar, inte de egna drömmarna utan elevers drömmar.

Förresten, nu när jag ser mina kollegor Ulrika Carlsson och Annika Eclund kanske jag ska be dem om ursäkt och rätta det jag sa i mitt anförande. Ni har kommit fram till samma sak som jag när det gäller ämnesbetygen. Nu är det sagt.

Elever har drömmar om att komma vidare i livet från bland annat gymnasieskolan. Det är möjligt att jag har fel, men jag tror inte att det är rätt väg att gå att se till att alla får högskolebehörighet.

Även om det snart är jul och vi ska vara vänliga och snälla mot varandra skulle jag vilja säga att jag tror att det gamla, stolta arbetarpartiet Socialdemokraterna i högsta grad har medverkat till att dela upp gymnasieeleverna i A- och B-elever genom att under många år hårt betona att alla måste bli akademiker och att alla måste kunna komma in på högskola eller universitet.

Jag tror att det är fel väg, men vi kan säkert hitta någon bra kompromiss om detta. Jag har ett bra förslag som jag gärna ska presentera vid tillfälle.

Jag pratade om att man måste popularisera utbildningarna och informera och förbereda eleverna mer, inte minst i högstadiet. Det finns också en del andra vägar. Jag tänker bland annat på YA-jobben.

Många unga och utrikes födda jobbar exempelvis inom svensk handel. I dag, med det avtal som finns, måste man vara under 21 år och ha fullgjort handelsprogrammet, på en svensk gymnasieskola dessutom. Det är bara 26 stycken som har lyckats få jobb på det sättet.

Jag tror att man måste luckra upp dessa regler för att bryta det nya ut-
anförskapet. Hur ser statsrådet på det?

Anf. 199 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S) replik:

Herr talman! Jag måste säga att jag blir lite förvånad över resonemangen på den borgerliga kanten om högskolebehörigheten. Man vidhåller en linje som man, trots uppenbara fakta, ser inte håller.

Elever väljer bort yrkesprogrammen för att de är så pass kloka att de inser att de vill ha valfrihet livet igenom. De inser också att arbetsmarknaden kommer att förändras och vill ha möjligheten att omkvalificera sig.

Vi vet alla att framtidens ekonomi kommer att vara sådan att vi inte kommer att behöva byta jobb bara en eller två gånger. Man brukar prata om att min generation och de som är ännu yngre kommer att vara tvungna att byta jobb tio gånger under livstiden, och inte bara inom samma bransch utan mellan olika branscher. Då är det väldigt viktigt att ha ett utbildningssystem som gör att vi kan ställa om, och där är högskolebehörigheten viktig.

Vad gäller YA-jobben och introduktionsavtalen vidhåller vi samma modell som gäller för studien. Jag tycker att det är viktigt att vi håller i den svenska modellen och arbetsrätten och ser till att arbetsmarknaden framdeles håller en hög standard, för det har varit detta som på många sätt har byggt den svenska ekonomin så stark som den är.

Anf. 200 MICHAEL SVENSSON (M) replik:

Herr talman! Vi delar alla en del av problembilden, att allt färre söker sig till yrkesprogrammen. Det är en internationell trend, och vi såg tydliga tecken på att den började 2008. Sedan kan man möjligtvis hävda att trenden förstärktes 2011 och 2012.

Då är det klart problematiskt att statsrådets eget parti har företrädare som tillsammans – det ska jag vara ärlig och säga – med ett antal SYV:are i landet säger: Det är en stängd dörr att läsa yrkesprogrammen.

Jag har själv två ungdomar i gymnasieskolan. De går i tvåan och trean i gymnasiet. Jag hänger med ganska hyggligt i debatten om vad som rör sig mellan gymnasieeleverna. Det är tråkigt när de får den här informationen från vuxna människor som de litar på och som de kanske ser som sina förebilder: Det är ingen bra utbildning. Välj inte den!

Det tycker jag är tråkigt. Jag tror att man måste förbättra och informera på ett helt annat sätt.

Jag har några sekunder kvar av mitt anförande. Då tänkte jag ställa en fråga om komvux. Vi har lagt fram ett förslag om att höja fribeloppet, höja åldersgränsen och höja tilläggslånet för att fler ska kunna gå på komvux. Ingenting av detta har hörts från regeringen. Hur ser statsrådet på det?

Anf. 201 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S) replik:

Herr talman! Vi har pratat rätt mycket om högskolebehörigheten, så jag tänker mig att vi låter den debatten fortsätta vid ett annat tillfälle.

Jag går över till komvuxfrågan. Även i det avseendet har jag tyckt att den moderata argumentationen har varit märklig de senaste veckorna. Man har sagt att man vill införa rättighetsbaserad komvux. Man vill satsa på yrkesvux, det vill säga den yrkesinriktade vuxenutbildningen. Men ändå drar Moderaterna ned på vuxenutbildningen med 466 miljoner. Det är väldigt mycket pengar. Frågan blir självfallet: Hur ska man finansiera de olika reformer som man säger att man vill sjösätta? Platserna måste finansieras på något vis.

När det kommer till studiefinansieringen anser jag att vi behöver ta ett rejält omtag. Vi behöver modernisera för att se till att studiefinansieringen speglar det moderna arbetslivet. Jag har redan inlett ett sådant arbete på Utbildningsdepartementet. Den rättighetsbaserade komvux som regeringen har föreslagit speglas också av att eleverna som väljer den utbildningsformen ska få rätt till studiefinansiering under tiden som de pluggar. Men jag tror att vi behöver göra än mer.

Jag tycker, som sagt, att den moderata argumentationen är märklig. Man säger att man vill utveckla studiefinansieringen och göra det möjligt för fler att plugga. Men var är era platser, och hur ska ni finansiera dem? Det finns hål i ert budgetförslag.
(Applåder)

Anf. 202 FREDRIK CHRISTENSSON (C):

Herr talman! Det blir spännande att gå in i en debatt som har hållit på länge och som har handlat om många områden. Men i denna sena kväll ska vi övergå till att diskutera den högre utbildningen och forskningen. Jag kan bara beklaga att intresset bland Sverigedemokraterna för den frågan verkar saknas – de har lämnat debatten för länge sedan.

Den högre utbildningen och forskningen är väldigt viktig för samhället och för individerna. Tillgång till högre utbildning behövs i hela landet, och utbildningen måste vara av god kvalitet för att kunna stärka människors möjligheter till både jobb och trygghet.

Sverige har både utbildning och forskning av hög kvalitet i dag, men det kan bli bättre. Om Sverige ska hänga med i den internationella konkurrensen måste det till rejäla reformer för mer samverkan, ökad kvalitet och bättre konkurrens. Det behövs för att den högre utbildningen ska stå sig i framtiden. Det är också viktigt att få ett ökat fokus på att utbildningarna ska leda till jobb.

Det finns i dag ett antal stora utmaningar kopplade till den högre utbildningen i Sverige som jag tycker att regeringen tyvärr väljer att blunda för. Vi ser att genomströmningstakten i den högre utbildningen är väldigt låg. Examensåldern är hög. Det är ett stort problem och ett stort slöseri med skattebetalarnas pengar men också med människors kompetens.

Det är också ett stort problem att det lönar sig för dåligt med den högre utbildningen i Sverige. Många studenter, till exempel de som studerar till lärare och sjuksköterskor, riskerar att förlora i livsinkomst jämfört med om de skulle ha valt att arbeta direkt efter gymnasiet – det visar undersökningar. Detta sker redan i dag.

Vi ser också att många utbildningar inte håller tillräckligt hög kvalitet. En undersökning från TCO visar att nästan hälften av alla studenter har mindre än nio timmar lärarledd undervisning på högskolan. En annan undersökning, från Svenskt Näringsliv, visar att mer än hälften av alla studenter anser att samverkan mellan deras utbildning och arbetslivet är för dålig. Detta visar på stora utmaningar men också på stora möjligheter och behov av reformer.

Efter många år av utbyggnad av den högre utbildningen, av flera olika regeringar, finns det i dag ett starkt behov av att öka fokus på kvalitet. I stället väljer regeringen att bygga ut fler platser och dessutom ta bort det kvalitetsbaserade resursfördelningssystemet, som Alliansen införde. De väljer helt enkelt kvantitet i stället för kvalitet.

Herr talman! Centerpartiet vill se en annan väg framåt. Vi vill underlätta för studenter att snabbare kunna läsa sin högre utbildning med ett mer flexibelt terminssystem. Det skulle gynna studenter. De skulle kunna få lägre studieskulder och slippa oroa sig för försörjningen under sommar- månaderna. Det gynnar också näringslivet, som snabbare kan få tag i rele-

vant kompetens. Och det gynnar samhället, då människor snabbare kommer ut på arbetsmarknaden och kan få ett längre yrkesliv. Därmed blir det ökade skatteintäkter.

Den rödgröna regeringen har lagt fram förslag om att kraftigt höja marginalskatterna i Sverige. Det kommer att leda till att det blir ännu mindre lönsamt för människor att vidareutbilda sig och läsa vidare på högre utbildning. Det kommer att bli svårare för lärosäten att rekrytera forskare och lärare från andra länder än vad det är i dag. Centerpartiet vill göra precis tvärtom. Vi vill sänka marginalskatterna och höja brytpunkten, så att det lönar sig bättre för människor att arbeta och att utbilda sig.

Vi ser också ett stort behov av att utveckla resursfördelningssystemet för lärosätena, så att resurserna i större utsträckning fördelas efter kvalitet och samverkan med den regionala arbetsmarknaden och inte bara baseras på antalet studenter. Vi är därför kritiska till att regeringen tog bort de incitament som fanns med det kvalitetsbaserade resursfördelningssystemet, som Alliansen och Centerpartiet införde. Även om det inte var optimalt fanns det ändå en inriktning på att premiera kvalitet för lärosätena.

Vi ser från Centerpartiets sida ett stort behov av att studierna i större utsträckning kopplas till arbetsmarknaden, gärna med en stark regional samverkan. För det krävs det mer praktik. Det krävs att ett studentmedarbetarskapsystem införs och att man på sikt kan höja fribeloppet, så att det blir lättare för studenter att komma in på arbetsmarknaden under tiden som de studerar. Det är viktigt att vi får en högre utbildning som i större utsträckning leder till jobb.

Herr talman! Låt mig säga några ord om forskning och innovationer. I dagens debatt kommer det kanske inte att lyftas så mycket, men det kommer att vara en stor fråga framför allt under kommande år. Jag tänker också på den proposition från regeringen som vi från många håll med spänning ser fram emot.

Under Alliansens år ökade vi satsningarna på forskning och innovationer. Det var rekordstora satsningar. Det har varit väldigt bra för att stärka forskning och innovationer i Sverige. Men samtidigt behövs det ännu mer fokus på kvalitet. Vi behöver se till att vi får mer nytta för pengarna, så att vi kan få ut mer resultat i form av nya metoder, nya produkter, nya företag och nya jobb, som är så viktigt. Även i internationella utvärderingar av den svenska forskningspolitiken har man pekat på att Sverige skulle kunna få mer nytta för pengarna. Det ser vi som en väldigt viktig del inför den kommande propositionen, att det blir mer samhällsnytta och möjlighet till kommersialiseringar.

Herr talman! Centerpartiet ser ett stort behov av rejäla reformer inom den högre utbildningen men också inom forskningen. Det måste i större utsträckning vara så att högre utbildning ska leda till arbete och att kopplingen däremellan stärks. Utbildning ska leda till jobb. Då behöver vi ha ett starkt fokus på kvalitet. Det handlar om att de stora resurser som vi lägger på detta faktiskt ska leda till den nytta som vi kan kräva. Det är stora resurser som vi lägger på forskning, innovationer och den högre utbildningen.

(Applåder)

I detta anförande instämde Ulrika Carlsson i Skövde (C).

Anf. 203 LARRY SÖDER (KD):

Herr talman! Visst är internationaliseringen spännande. Vi ser att världen blir allt mindre, och vi ser allt fler länder som tävlar om att vara bäst i klassen inom allt fler områden. Detta gäller även forskningen, där många länder ser en möjlighet till utveckling och nya områden för företag att byggas. Där företag startas, utvecklas och vågar satsa finns även tillväxten för landet.

Enligt Storbritanniens vetenskapsakademi Royal Society publiceras numera var tionde forskningsartikel i världen av en kines. Även länder som Brasilien och Indien utmanar med medvetna forskningssatsningar. Detta resulterar enligt mitt sätt att se det i fler innovationer som har möjlighet att få fäste i dessa länder och i att allt fler framgångsrika företag skapas, vilket i förlängningen innebär allt fler jobb och en välfärd för dessa nationer.

Denna utveckling borde sporra till exempel vårt land att satsa målmedvetet på forskning för att kunna möta konkurrensen. Eftersom Sverige är en kunskapsnation är utveckling av ny kunskap central för att Sverige ska vara konkurrenskraftigt.

Vi lägger ungefär 2 procent av bruttonationalprodukten på forskning och utveckling, vilket ur historisk synvinkel är sakta dalande. Detta kan bland annat bero på att företag väljer att lägga sina forskningsavdelningar någon annanstans än just i Sverige. Detta faktum är oroande i längden för oss som forskningsland. Givetvis är inte pengar allt, men ju mindre man lägger på forskning och utveckling, desto viktigare blir det att vi lägger pengarna på rätt forskning.

En OECD-rapport som presenterades nyligen visar tyvärr att Sverige fortfarande halkar efter och att man gör samma bedömning som vi kristdemokrater gör av läget. Sverige måste bli vassare inom få områden för att kunna hävda sig eftersom de medel som satsas inte räcker till allt. Bredden i svensk forskning är i dag stor, men spetsen kan bli ännu vassare.

Kristdemokraterna vill att anslagen till tillväxtfrämjande forskning och innovationer prioriteras. Genom en tydlig nyttogörandeaspekt på anslagen till forskning kommer Sverige att kunna återta förlorad mark och bli världsledande inom forskning som Sverige traditionellt sett varit ledande inom. I spåren efter världsledande forskning inom vissa områden skapas företag som kan växa och frodas och skapa jobb och tillväxt så att vi kan behålla den välfärd vi vill ha i Sverige. Detta vet vi sedan tidigare.

Eftersom Sverige är ett litet land med begränsade resurser har vi inte råd att enbart fördela resurserna jämnt till högskola och forskning. Den högre utbildningens viktigaste uppgift är att förmedla kunskap. För att möjliggöra detta krävs kompetenta högskolelärare och forskare, en stimulerande arbetsmiljö samt studiesocial trygghet.

Kristdemokratisk högskolepolitik har därför sin grund i kunskap, kvalitet, valfrihet och trygghet. Studenten ska stå i centrum för utbildning och bildning.

Eftersom Sverige är en kunskapsnation är utveckling av ny kunskap central för att Sverige ska vara konkurrenskraftigt. Detta säkerställer välfärden på längre sikt. Den högre utbildningen och forskningen måste tillvarata intresserade talanger för att hålla Sverige konkurrenskraftigt. Därför behöver det finnas möjligheter att studera eller forska oavsett om man är nybliven student eller ensamstående tvåbarnsförälder.

Kristdemokraterna anser att universiteten ska ha ett brett utbildningsutbud och huvuddelen av forskningsmiljöerna. Högskolorna ska ha ett smalare och vassare utbud av grundutbildning, en bra forskningsanknytning i samarbete med universitet samt bedriva statsfinansierad forskning, där man är nationellt eller till och med internationellt ledande.

I tider när många söker sig till vårt land bör vi bli betydligt bättre på att ta till vara de kunskaper som de bär med sig hit. Vägen till integration bör i större utsträckning än i dag gå via universiteten. För att det ska vara möjligt måste valideringen av utländska betyg och meriter förbättras. Att ta till vara de kunskaper som de nyanlända har med sig bidrar till en ökad tillväxt i vårt land. Det är bra för den enskilde och bra för Sverige som nation.

Hur framtiden ser ut har vi möjligtvis en aning om men ingen exakt karta över. Det vi vet om är de resurser vi har att tillgå, till exempel studenter som har en iver att lära sig och ta reda på nya saker. Vi har bra lärosäten som på något område har sin spets. Vi har nyanlända som bär med sig kunskaper till vårt land som i en del fall kan passa in i det vi har brist på.

Allt handlar om att optimera våra resurser på bästa sätt för att skapa oss en god framtid – en framtid som vi själva skapar som en ledande forskningsnation och där vi tar till vara det som kommer av detta.
(Applåder)

I detta anförande instämde Annika Eclund (KD).

Anf. 204 THOMAS STRAND (S):

Herr talman! Vi vet att många vill studera på högskolan, och vi vet också att behovet av högskoleutbildade ökar på arbetsmarknaden. Därför måste politiken ha höga ambitioner. Därför behöver vi helt enkelt ha fler platser på högskolor och universitet. Därför är det viktigt att bygga ut högskolan med ungefär 14 600 helårsplatser fram till 2019. Under 2016 handlar det om ytterligare 2 900 nya helårsplatser.

Utbyggnaden riktas mot specifika utbildningar dels inom utbildningssektorn, dels inom hälso- och sjukvården. Vi som sitter i utbildningsutskottet vet hur viktigt och angeläget det är att vi utbildar fler lärare för att möta den stora lärarbrist som kommer under kommande år och som vi får rapporter om ganska ofta.

Det räcker dock inte enbart med fler platser. Det krävs också att man har höga ambitioner för utbildningarnas kvalitet. Därför innehöll vårandringsbudgeten 125 miljoner kronor för att öka kvaliteten. Satsningen tog framför allt sikte på humaniora och samhällsvetenskap samt lärar- och förskollärarytbildningar.

Denna satsning fortsätter i budgeten för 2016 och under åren därefter. Det är väldigt viktigt att vi får en ökad satsning på kvaliteten, och det är bra att kunna säga det till Centerpartiet, som i sitt särskilda yttrande avvisar denna kvalitetshöjning. Vi svarar upp mot kvaliteten, och vi har pengar för det också. Vi inte bara pratar om det.

Många personer kommer i dag till Sverige med en högskoleutbildning. Dessa personer behöver ofta gå en kompletterande utbildning för att kunna få ett jobb på arbetsmarknaden. Därför är det väldigt viktigt att vi också satsar pengar på att ha en kompletterande utbildning för de personer som

kommer från andra länder med en högskoleutbildning så att de får ett jobb. Det är en viktig satsning i den budget som vi nu presenterar.

Jag vill också omnämna två andra viktiga budgetsatsningar. Den ena innefattar stöd till universitet och högskolor i deras arbete med jämställdhetsintegrering. Den andra ger resurstöd till lärosätena att utveckla en mer effektiv validering.

Detta är två viktiga profilfrågor för regeringen, och det är angelägna satsningar för att utveckla jämställdheten inom akademien och att möjliggöra mer effektiva studievägar för dem som vill studera på en högskola.

Herr talman! Jag vill också övergripande beröra forskningsbudgeten. Vi ska först notera att den proposition som lämnades på hösten 2012 fortfarande styr mycket av satsningarna. I enlighet med den proposition som lämnades då ökar nu de statliga anslagen för forskning och innovation med totalt 940 miljoner kronor under 2016.

Nästa forskningspolitiska proposition kommer om ungefär tio månader, och då får vi chans att mer ingående prata forskning och innovation kopplat till högskoleutbildningen. Men redan nu anger regeringen att vi ska tänka längre framåt och ta ut horisonten i ett tioårsperspektiv.

I regeringens förklaring har regeringen sagt att det finns några saker som redan nu är viktiga att annonsera. Det handlar om att andelen kvinnliga professorer ska öka, att forskningsanslagen ska fördelas mer jämställt, att basanslagen för forskning ska prioriteras upp och att unga forskares villkor förbättras.

Av de 940 miljoner kronor som nu satsas på forskning under 2016 fördelas 300 miljoner kronor till lärosätena i enlighet med vad som sagts tidigare i propositionen från 2012. Det sker en liten nyordning i fördelningen. Lärosätena delas in i tre grupper – högskolor, de fyra nya universiteten och övriga universitet. Det görs därför att vi ska stödja även högskolor och de fyra nya universiteten med forskningsmedel.

Vi har kritiserat den tidigare regeringen för att systemet inte har varit fullt ut rättvist. Nu får vi en rättvis fördelning där det ges mer pengar till forskning för högskolor och universitet. Det är vad som svarar mot vad Centern och några andra har sagt om högskolor och forskning i hela landet.

I vår budget fullföljer vi satsningen på samverkan mellan akademi, näringsliv, institut och offentlig sektor vad gäller samverkan, viktiga program och forskningsprojekt för samhället. Det är viktigt. Vi fortsätter också satsningen på Sci Life Lab, ESS och Max IV.

Herr talman! Jag är glad över att få stå här i dag och berätta för er om en budget till högre utbildning och forskning som man kan vara stolt över. Budgeten har höga ambitioner. Den budget vi lämnar fram svarar på många frågor som Centern och KD har ställt i debatten.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet, särskilt avsnittet om högre utbildning och forskning. Jag önskar god jul till herr talmannen och till alla som sitter i kammaren i dag.

(Applåder)

Anf. 205 FREDRIK CHRISTENSSON (C) replik:

Herr talman! Jag kunde inte motstå frestelsen att begära replik på Thomas Strand. I avsaknad av ministern håller jag till godo med dig, Thomas, och det gör jag gärna. Det ska bli intressant att diskutera frågor om högre utbildning med dig under kommande år.

Jag reagerade när du talade om de småuttsattningar ni gör inom den högre utbildningen. Samtidigt höjer ni skatterna på just arbete kopplat till förändrat jobbskatteavdrag och även skiktgränsen för statlig inkomstskatt. När skatten på arbete höjs med 4,3 miljarder drabbas framför allt de människor som har utbildat sig eller vill utbilda sig i framtiden. Utöver detta föreslås ännu fler skattehöjningar i regeringens politik för jobb och företagande som kommer att göra det svårare att etablera sig på arbetsmarknaden eftersom det blir dyrare att anställa.

Vad ser Thomas Strand i utbildningspremierna? Undersökningar från bland annat OECD pekar på att det inte lönar sig att utbilda sig i Sverige. Med ännu högre marginalskatter och när det blir ännu dyrare att anställa kommer det att bli ännu sämre avkastning för de studenter som faktiskt väljer att vidareutbilda sig. Hur ser Thomas Strand på detta? Vad har regeringen för synpunkter på att få mer avkastning på sina studier?

Jag skulle vilja ta upp frågan om resursfördelningssystemet. Jag vet att både vi och Socialdemokraterna har stått upp för att få fram ett mer flexibelt terminssystem. Det var något som utlovades bland annat i valrörelsen. Jag vill gärna höra hur arbetet går för regeringen med att få fram ett treterminssystem. När kan vi förvänta oss att se förslag på riksdagens bord?

Anf. 206 THOMAS STRAND (S) replik:

Herr talman! Jag vet inte om jag klarar att svara på alla frågor i min första replik. Jag får se hur långt jag hinner.

Det är inga småuttar i budgeten, vill jag påstå. Bland annat fullföljer vi satsningen på 940 miljoner till forskningen som propositionen från 2012 angav. Det är inte småsummor.

Vi satsar på att bygga ut högskolan och även ha kvalitetspengar. Om vi lägger ihop kvalitetspengarna blir det 875 miljoner. Det är inga småsummor vi satsar på hög utbildning och forskning.

Fredrik Christensson nämnde OECD-rapporten. Den var intressant. Vi kan inte diskutera den till fullo i dag, men i rapporten framgår att den satsning som den borgerliga regeringen gjorde med medel till forskning, som jag tycker var bra, har gett för låg utväxling. Det har inte hänt så mycket med de pengarna. Ni vet att det ligger 17 miljarder som inte används i en påse någonstans för att delas ut på en del universitet. Vi kan diskutera hur det blir effekt på de satsningar som görs.

Resursfördelningssystemet kopplat till tre terminer är inget förslag som vi har fört fram. Det är en fråga som har diskuterats, men vi får återkomma i en dialog i den frågan. Det viktiga nu är att få fler platser så att fler kan studera och att det blir mer pengar för att få bra kvalitet.

Anf. 207 FREDRIK CHRISTENSSON (C) replik:

Herr talman! Jag ska börja med ett förtydligande. Jag börjar med utbildningspremierna för att det ska löna sig att utbilda sig. Jag fick tyvärr inget svar från Thomas Strand i frågan om hur det ska bli mer lönsamt att utbilda sig i Sverige när skatterna på arbete höjs med 4,3 miljarder. Hur tror Thomas Strand att skatten kommer att påverka människors vilja att utbilda sig?

När det gäller forskning delar jag Thomas Strands syn att det var rätt med de pengar som Alliansen tilldelade, men vi måste inför kommande år se över så att vi kan få ut mer ”pang” för pengarna.

De duttsatsningar som jag nämnde handlar om kvalitetssatsningarna. I det stora hela är det fråga om ytterst lite. Alliansen satsade under sina år mycket på kvalitet, men vi i Centerpartiet ser just nu ett stort behov av att göra om hela resursfördelningssystemet så att det på ett bättre sätt speglar kvalitet med koppling till den regionala arbetsmarknaden, samverkan med andra aktörer och att få lärartid. Vi ser ett stort problem. Regeringen har i stället gjort en tillfällig satsning så att det råder osäkerhet på lärosätena om de ska nyttja pengarna eller om de kommer att finnas kvar vid senare tillfälle eller inte.

Det kvarstår frågor om hur utbildningspremier ska löna sig. Under de 22 sekunder talartid jag har kvar vill jag ta upp att det måste finnas en diskussion i Sverige om den högre utbildningen. Hur ska vi få ut mer ”pang” för pengarna? Jag tror inte att fler platser är det helt avgörande. Det handlar om att stärka kvaliteten så att de människor som sedan lämnar högskolan och kommer ut på arbetsmarknaden har de förutsättningar som krävs så att de kan fortsätta i de yrken de har utbildat sig till och även kan få möjlighet till omskolning.

Anf. 208 THOMAS STRAND (S) replik:

Herr talman! Under de åtta år som den borgerliga regeringen satt vid makten, vilken fråga som än dök upp och vilka problem som än fanns i samhället, var det ett svar som återkom, nämligen att sänka skatten. Det gjorde ni också.

De som fick de största skattesänkningarna var sådana som Fredrik Christensson och jag som tjänar bra. De fick mest pengar i plånboken.

Socialdemokraterna och Miljöpartiet i regeringen säger att vi ska ha ett skattesystem som kan bära vår välfärd. Det är viktigt att vi även kan öka skatten för dem som tjänar mer. Det är solidariskt och rättvist. Det är inte något att skämmas över. Många svenskar tycker att det är rimligt att när man tjänar bra kan man betala mer till vår välfärd. Det är viktigt.

För att kunna satsa på skola, högre utbildning och forskning är det viktigt att det finns ett skattesystem som tar in pengar.

Sedan var det frågan om kvalitetspengar. Centerpartiet avvisar en utbyggnad av högskolan, trots att arbetsmarknaden vill ha fler högskoleutbildade och att fler vill studera. Ni avvisar också de kvalitetssatsningar som vi nu rullar ut. Det är märkligt.

Att få mer resultat av de satsningar som görs är en fråga som vi alla brottas med. Vi får studera OECD-rapporten noga för att se hur vi ska använda våra forskningspengar på ett klokt sätt. Det kommer vi tillbaka till i propositionen som har kommit i höst.

När det gäller högre utbildning tror jag att frågan om styrning och ledning är väldigt viktig. Just nu har vi en utredning av Kåre Bremer som ska remissbehandlas. Den gäller en väldigt viktig fråga: det akademiska ledarskapet kopplat till det kollegiala beslutsfattandet. Hur ska vi få våra lärosäten att fungera bättre vad gäller ledning och styrning?

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 17 december.)

Försvarsutskottets betänkande 2015/16:FöU1

Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap (prop. 2015/16:1
delvis)

föredrogs.

Anf. 209 ALLAN WIDMAN (L):

Herr talman! Politiska statements brukar vara en färskvara, åtminstone i modern politik. Likväl är det nästan på dagen tio år sedan jag stod i den här kammaren och konstaterade att Socialdemokraterna slår vakt om Sveriges militära alliansfrihet men i grunden inte är beredda att betala för den. På den här punkten är det inte mycket som har hänt det senaste decenniet.

Nu invänder kanske någon att det här måste ändras på grund av den så kallade försvarsuppgörelse som ingicks strax före sommaren. Den har beskrivits som en vändpunkt, som början på någonting nytt. Försvarsministern framhåller i debattartiklar att den egentligen innebär 17 miljarder extra till försvaret de kommande fem åren. I Dagens Nyheter gav han uttryck för att den satsning som försvarsuppgörelsen innebar i grunden skulle bli en oerhörd satsning på det svenska försvaret.

Jag har nu låtit riksdagens utredningstjänst titta på hur försvarets andel av bnp påverkas av försvarsuppgörelsen. Det är helt naturligt att försvarsministern vill gå till historien som den som vände utvecklingen för det militära försvaret i Sverige. Men siffrorna från riksdagens utredningstjänst visar att uppgörelsen och dess ekonomiska förutsättningar spräcker den så kallade enprocentsvallen inom två år. År 2018 kommer försvarets andel av Sveriges bnp att uppgå till 0,98 procent.

Man kan nu fråga sig om det är intellektuellt hederligt att göra sådana här jämförelser. Är det intressant hur stor procentandel försvaret får av vår samlade ekonomi? Jag kan hålla med om att man kan anföra intellektuella invändningar. Men samtidigt måste vi acceptera att det är just på det här sättet som länder i gemen mäter sina försvarsansträngningar. Jag är redan nu beredd att villigt erkänna att Liberalernas ekonomiska ramar för försvaret, ehuru högre, inte gör så väldigt stor skillnad. Men vi håller oss i alla fall på rätt sida om den så kallade enprocentsspärren.

Herr talman! Jag är glad över att mitt parti under höstens landsmöte ställde sig bakom ambitionen att försvarsutgifterna på sikt måste upp till minst 2 procent av bnp. Min tolkning är att det betyder att för varje nytt försvarsbeslut som Liberalerna medverkar till måste glappet mellan den nivå där Sverige nu befinner sig och de 2 procenten minska.

I dag har regeringen avslöjat vilket bidrag Sverige ger till Frankrike med anledning av detta lands begäran om hjälp i enlighet med Lissabonfördraget. Innehållet i vårt bidrag är två stabsofficerare till Minusma samt flygtid med det strategiska transportflyget 2016 och 2017, även med det taktiska transportflyget. Den här satsningen hamnar på drygt 40 miljoner kronor som mest, men den kan också hamna på drygt 20 miljoner.

För ett par dagar sedan uttalade försvarsminister Peter Hultqvist bland annat i Svenska Dagbladet att det skulle finnas "militär substans" i Sveriges bidrag. Det är naturligt för mig, herr talman, att nu ställa frågan till försvarsministern om han är nöjd med det resultat som regeringen framförhandlat och erbjuder Frankrike.

Herr talman! Sedan försvarsbeslutet 2004 har det hetat att stödet till det civila samhället inte får vara dimensionerande för Försvarsmakten. Man kan fundera på vad detta egentligen innebär. Jag fick en aha-upplevelse när jag förra sommaren strax efter branden i Västmanland besökte helikopterförbandet i Kallax i Luleå. Då fick jag klart för mig att man på helikopterförbandet visste att man varje sommar skulle ut och släcka skogsbränder och att man skulle bli inkallad till detta av räddningsledaren. Men just beroende på att man inte fick dimensionera sig för den här uppgiften kunde man inte planera semestern för helikopterförarna, utan alla skulle låtsas som att man inte skulle släcka skogsbränder. När sedan en skogsbrand uppstod skulle folk ryckas in från semestrarna. Det här är naturligtvis en lätt orimlig tolkning av regeln att Försvarsmakten inte får dimensioneras efter stödet till det civila samhället.

Jag är glad, herr talman, att det är många partier som ställer sig bakom reservation nr 8, som handlar om att se över de här förhållandena. Därför avslutar jag mitt anförande genom att yrka bifall till just reservation nr 8.

Anf. 210 ÅSA LINDESTAM (S) replik:

Herr talman! Jag kunde inte låta bli att begära replik på Liberalerna i frågan om 2 procent, som jag tycker är jätteintressant att resonera om. Vi vet att det finns organisationer som önskar att all försvarsmakt ska ligga på 2 procent av bnp. Så länge Allan Widman fanns kvar i Försvarsberedningen trodde vi nog alla att vi skulle höja bnp-procenten för Sveriges försvaret.

Nu har Sverige börjat gå mycket bättre, och då sjunker också andelen av bnp för försvaret. Vi har ett land österut som går mycket sämre, och eftersom de behåller sina försvarsutgifter ökar försvarets andel av bnp. Det här alltså egentligen ett väldigt luddigt tal att resonera om.

Frågan är vad man kan få för pengarna och vilken kraft man kan få. Vi har haft betydligt högre siffror tidigare i ett försvar som varken Allan Widman eller jag var inblandad i. Det kunde komma en massa soldater på plats, men efter en väldigt lång tid. I dag har vi ett snabbt förband som kan komma otroligt fort jämfört med tidigare, och det är faktiskt snabbheten som är avgörande när det gäller hur vi ska kunna möta ett motstånd från något annat land. Jag tror absolut att det är mer nödvändigt.

Nu vet jag att det finns andra mått som man kan titta på när det gäller försvaret. Jag undrar om Allan Widman har funderat vidare på det här. Är de 2 procenten det enda som vi kan diskutera i den här kammaren, det enda avgörande mått som vi kan ha? Om nu Sverige kommer att gå ännu bättre kommer den här andelen att sjunka lite till, även om vi har lagt till pengar. Jag skulle vilja ha svar på den frågan.

Anf. 211 ALLAN WIDMAN (L) replik:

Herr talman! Åsa Lindestam säger att det är ett luddigt mått jag uppehåller mig vid i mitt anförande. Jag skulle inte vilja kalla det luddigt. Det är utomordentligt klart. Möjligen är det trubbigt. Det ger inte svar på alla frågor i sammanhanget. Jag erkände ju villigt att man kan ha invändningar mot detta. Men det förhindrar inte, herr talman, att det är på det här sättet man mäter, oavsett om vi gillar det eller inte.

Nu frågar Åsa Lindestam om vi bara ska prata om 2 procent. Jag tror, herr talman, att det tyvärr kommer att ta minst ett decennium innan den här kammaren kan närma sig en diskussion om 2 procent av bnp till försvaret.

Nato har en rekommendation om 2 procent. Det är viktigt för Liberalerna som förespråkare av ett svenskt Natomedlemskap att av trovärdighetsskäl förhålla sig till 2 procent. Det kanske även andra partier borde fundera över. Det är en alldeles för låg andel av bnp, och vi borde med rätt snabba steg åtminstone närma oss det som är snittet för europeiska medlemsstater i Nato, ungefär 1,5 procent.

Åsa Lindestam säger också att man måste titta på kostnadseffektiviteten. FOI, Försvarets forskningsinstitut, har gjort flera sådana studier. I första hand har de undersökt hur mycket ”pang” för pengarna vi får i Sverige jämfört med länder som Danmark och Finland. Tyvärr utfaller inte de jämförelserna heller till vår fördel, snarare tvärtom.

En gång i tiden kunde man se förband på övning ute i skogen. Det har Åsa Lindestam helt rätt i. Även om det var mobiliserade förband, herr talman, var det i vart fall regelrätta förband med förläggningar, poster, sambandstält och annat. I dag möts man mest av demonstratorförband och människor klädda i civila kläder. Jag tycker inte att utvecklingen gått åt rätt håll.

Anf. 212 ÅSA LINDESTAM (S) replik:

Herr talman! Tack, Allan Widman, för svaret! Det var mycket intressant att höra.

År 2013 reste vi tillsammans med Försvarsberedningen bland annat till Danmark. I det läget sa danskarna till oss att de inte ville samarbeta med oss, för de har ju Nato. De sa sig vara helt överens med Nato och hade inget behov av Sverige.

Därefter har omvärlden förändrats kraftigt. Det händer mycket saker just nu. Då funderar vi över vår operativa förmåga, som åtminstone vi fem som är kvar i försvarsuppgörelsen lägger stor kraft på. Den operativa förmågan är helt nödvändig. Det är den vi ska satsa på, och den är mätbar.

Vi har även en mängd andra mätbara saker som vi kommer att använda oss av framöver för att se hur pass bra vi är och för att också förbättra oss. Jag tror fortfarande att Sverige kommer att gå än bättre. Vi ser att arbetslösheten sjunker och att bnp ökar för Sveriges räkning. Det kommer att innebära att försvarets andel av bnp sänks i förhållande till helheten.

Det finns alltså andra saker som vi skulle kunna förhålla oss till och andra delar som kanske är bättre. Nu vill Danmark helt plötsligt jobba med oss. Många länder vill jobba med oss. Det har vi hört tidigare i dag. Samarbete är A och O just nu, och då handlar det om bilaterala samarbeten som vi kan ha med Danmark, Finland, Norge, Polen, Baltikum, USA. För närvarande ökar en mängd samarbeten som vi fem partier som är kvar i uppgörelsen ska reda ut. Det finns en utredare som jobbar med det.

Finns det då inte några andra mått att mäta med än det trubbiga målet om 2 procent?

Anf. 213 ALLAN WIDMAN (L) replik:

Herr talman! Sett i relation till de nordiska ländernas ekonomier är Sverige det land, bortsett från Island, som nu har avgjort lägst andel av bnp till

försvaret. Det är inget gott betyg. Det är ingenting som stärker trovärdigheten när Sverige agerar på det säkerhetspolitiska området.

Åsa Lindestam, och även försvarsministern, brukar ägna mycket tid åt att räkna upp Sveriges alla olika samarbeten, såväl multilaterala som bilaterala. Och visst är samarbete bra, men det är viktigt att komma ihåg, Åsa Lindestam, att samarbeten som förutsätts upphöra i händelse av krig inte är några försvarssamarbeten. De är i bästa fall förvaltningssamarbeten. De kan på marginalen, som en utredare framhöll förra hösten, innebära fördelar på ett ekonomiskt plan, men de säkerhetspolitiska effekterna av sådana samarbeten som upphör i händelse av krig är naturligtvis mycket begränsade.

Sedan säger Åsa Lindestam att de fem partier som är kvar i försvarsgruppen kommer att noga följa upp försvarsuppgörelsen, se till att det blir kostnadseffektivt och att vi når alla de ambitioner som vi ställt upp.

Herr talman! Jag har sett fyra försvarsbeslut inifrån den här kammaren. Inte någon gång har alla de förväntningar och ambitioner som man haft kunnat infrias. Jag hoppas naturligtvis att det blir annorlunda den här gången, men jag har ett litet naggande tvivel någonstans i bakhuvudet.

Nu har Åsa Lindestam inte möjlighet att svara, men det kommer ju fler tillfällen längre fram i debatten, och jag vill därför fråga avslutningsvis, herr talman: Är Socialdemokraterna helt övertygade om att det fortfarande är fem partier i försvarsgruppen?

Anf. 214 HANS WALLMARK (M):

Herr talman! Låt oss i denna utgiftsdebatt se tillbaka på ett händelserikt år. 2015 inleddes med försvarssamtal i Sälen tidigt i januari. Det var kanske inte en helt lyckad start trots en minnesvärd episod med försvarsminister Peter Hultqvist ångande fram i korridoren på högfjällshotellet med Expressenjournalister efter sig. Nu slutade det ändå förhållandevis väl med en relativt bred försvarsuppgörelse fem partier emellan och beslut i kammaren om mer pengar, vilket har beskrivits av Försvarsmakten som ett trendbrott.

Tyvärslutar inte året lika framgångsrikt, då regeringen i dag har misslyckats med en bred överenskommelse som svar på Frankrikes begäran i enlighet med Lissabonfördraget om stöd och hjälp. Denna begäran ges ett alltför otillräckligt svar, och jag beklagar det.

Herr talman! Låt oss se ytterligare lite längre bakåt i tiden. Det är snart två år sedan den ryska illegala annekteringen av Krim, något som i grunden förändrat och försämrat europeisk säkerhetspolitik sådan vi kommit att känna den sedan lång tid tillbaka.

Ryssland har faktiskt varit berett att använda militära medel för att annektera en del av ett annat självständigt land, Ukraina. Det var något som få bedömare kunde förutse. Låt oss påminna varandra om en viktig sak: Det handlar inte om den så kallade krisen i Ukraina. Det är Ukraina som utsätts för angrepp och provokationer.

Den ryska krigsföringen i Ukraina har riktat fokus mot att moderna konflikter mellan stater inte behöver handla om reguljära militära styrkor som strider mot varandra. Det kan också vara fråga om att sprida desinformation för att därmed försvaga motståndaren, använda specialförband för att stödja separatister eller att nyttja ekonomiska påtryckningsmedel.

Vi står inför möjligheten av ett skymningsland mellan krig och fred där civila och militära verktyg används på ett integrerat sätt, vilket ställer höga krav på ett lands samlade försvarsförmåga. Låt oss kalla det vi ser Maskirovka 2.0.

I en nyligen släppt rapport från Totalförsvarets forskningsinstitut, FOI, beskrivs hur Ryssland även stärker sin konventionella militära förmåga och förmår mobilisera stora delar av det civila samhället för att stödja krigsmakten. Georgienkriget 2008 blev startpunkten för en omfattande rysk försvarsreform där stora resurser satsats på modernisering men där även kvantitet är en viktig faktor.

Ryssland genomför stora övningar där upp till 150 000 soldater och sjömän deltar, understödda av civila myndigheter och funktioner. Det gör att Ryssland nu har en väl utvecklad förmåga att utkämpa konventionella konflikter i alla geografiska riktningar.

Den svenska Försvarsmakten gjorde för ett år sedan, i samband med sitt underlag inför försvarsbeslutet, bedömningen att den ryska förmågan kommer att öka än mer bortom 2020. Det finns i dag ingen anledning att omvärdera den bedömningen.

Också i Sveriges närområde har vi under en tid sett ett mer offensivt ryskt uppträdande i samband med incidenter och konfrontationer. Parallellt med detta, herr talman, utsätts Sverige för påverkansoperationer, och underrättelsehotet mot Sverige är fortsatt stort.

I den osäkra tid vi befinner oss är det därför bra att en bred försvarsuppgörelse finns på plats som stärker förmågan. Moderaterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna samt Socialdemokraterna och Miljöpartiet har ingått försvarsuppgörelsen, som innebär att försvaret tillförs 10,2 miljarder extra perioden 2016–2020, detta utöver de tillskott som alliansregeringen föreslog i april 2014.

Herr talman! Försvarsuppgörelsen har fokus på det nationella försvaret och på åtgärder som ger en ökad operativ förmåga i krigsförbanden här och nu. Slutligen är den återupptagna planeringen för totalförsvaret en betydelsefull pusselbit för att skapa en stark samlad svensk försvarsförmåga.

När det gäller just den samlade försvarsförmågan skulle jag vilja uppehålla mig vid en specifik aspekt som blivit allt viktigare de senaste åren, nämligen det psykologiska försvaret.

Informationssamhället har gjort kampen om sanningen till ett av de viktigaste slagfälten. Explosionen i antalet informationskanaler och den snabbhet varmed ett budskap kan spridas innebär stora möjligheter för en eventuell angripare och stora svårigheter för den som angrips.

Genom spridningen av desinformation, lögner och historieförfälskning kan en motståndares förmåga att fatta rätt beslut undermineras, och man kan även sprida förvirring och oro hos civilbefolkningen, vilket kan förstöra förtroendet för en statslednings förmåga att hantera en kris.

Informationskrigföringen är heller inte något som endast är ett vapen under en pågående kris. Den striden förs hela tiden på mer eller mindre öppna sätt genom att försöka påverka såväl beslutsfattare som företag och medborgare i en viss riktning. Allt fler länder satsar också resurser för att inte bara kunna hantera påverkan utifrån men också själva kunna utöva inflytande. Den ryska tv-kanalen Russia Today och den ryska nyhetsbyrån Sputnik är tydliga exempel på en centralstyrd rysk påverkanspolitik.

Sverige måste ha förmågan att möta desinformation och propagandan. Samordningsansvaret för det psykologiska försvaret ligger i dag hos Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, men flera andra aktörer har det praktiska ansvaret. Den nya situationen kräver att Sverige tar ett helhetsgrepp när det gäller det psykologiska försvaret. Därför föreslår Moderaterna inom ramen för den samlade budgetnivå som vi kommit överens om att FOI ska ges ett utredningsuppdrag att se över möjligheten att återupprätta det psykologiska försvaret som en myndighet.

Detta helhetsgrepp är nödvändigt för att vi i en ny och orolig tid även när det gäller det psykologiska försvaret ska kunna ha en god försvarsförmåga. Ytterst är detta en fråga om hur vi värnar det fria ordet och det demokratiska samhället och dess fundament. Där lögnen är vapen är sanningen motmedlet.

Jag yrkar bifall till Alliansens reservation nr 12 om att utreda möjligheten att återupprätta det psykologiska försvaret som egen myndighet. Min kollega Lena Asplund kommer dessutom i ett senare anförande att utveckla några andra tankar och idéer som Moderaterna har när det gäller den här utgiftsposten.

Jag kommer senare i debatten också med stort intresse att höra hur försvarsministern själv beskriver resan från januari, med en bred uppgörelse på försommaren, till att vi i dag kan notera att regeringen har misslyckats med att nå ett samarbete när det gäller något så viktigt som att hörsamma önskemål från ett annat europeiskt land i behov av hjälp.

(Applåder)

Anf. 215 MIKAEL JANSSON (SD):

Herr talman! För tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 1.

När jag var ny här i riksdagen för fem år sedan var det bara Sverigedemokraterna som var för att Sverige skulle ha ett invasionsförsvar och att försvaret av Sverige var försvarets första och viktigaste uppgift. Nu är det annorlunda. Alla åtta partier vill att Sverige återgår till att ha ett invasionsförsvar.

Viktigast av allt är väl att Försvarsberedningen har konstaterat att säkerheten i vårt närområde försämrats och att vi måste förhålla oss till det. Problemet nu är hur man förhåller sig.

Regeringens försvarsanslag för 2016 är 120 miljoner kronor lägre än för 2015. Det är alltså en minskning. Först från och med år 2017 kommer det att bli en svag ökning. I regeringens vision som den ser ut i försvarsbeslutet kommer försvarsanslaget på lång sikt bara att öka till max 1,3 procent av bnp. En sådan ökning är för liten. Sverigedemokraterna anser att försvarsanslaget måste öka till 2 procent av bnp i det längre perspektivet.

Ser vi till luftstridskrafterna inser vi att regeringens satsning ekonomiskt är för svag. 60 Gripenplan, version E, är för lite för ett medelstarkt invasionsförsvar. Det skulle snarast behövas tio divisioner Gripen E, alltså 200 nya stridsflygplan.

Antalet krigsplacerade flygförare bör öka för att vi ska orka uthållig försvarsstrid. Det förutsätter en bättre personalpolitik för flygförare. Att endast några få flygplan per stridsflygsdivision är tillgängliga vid varje stund är för dåligt. Åtminstone tre rotar per division borde vara tillgängliga vid varje division vid varje stund. Detta förutsätter att vi ökar antalet tekniker och antalet reservdelar i lager.

Vår beredskap i dag bygger på att vi ska köpa in fler robotar om vi står inför ett krig. Det är en otillräcklig beredskap. Vi måste ha fler attack- och jaktrobotar i lager vid divisionerna.

I dag har vi tio krigsflygplatser. Det är en för liten spridning för att vi ska vara uthålliga. Vi måste ha fler krigsflygplatser.

I dag har vi två basbataljoner för krigsflygplatserna. Klargöringskompanierna är bortplockade. Det gör att vi har för låg förmåga att i krig snabbt få upp våra flygplan.

Förre överbefälhavaren konstaterade för några år sedan att vi behöver anskaffa modernt långräckviddigt luftvärn. Luftvärnsexperterna vid Försvarsmakten är tydliga när de pekar ut vilka system vi bör köpa in. Det är Iris-T för korträckviddigt luftvärn och Aster 30 för långräckviddigt luftvärn. Om Sverige köper Aster 30 är det mycket troligt att Saab kan komma in som delägare i systemet.

Herr talman! Regeringens försvarsbudget är för svag. Den räcker inte till ett medelstarkt luftförsvar.

Ser vi till sjöstridskrafterna inser vi att även där är regeringens satsning ekonomiskt för svag. Antalet ytstridsfartyg har minskat till sju. Det gör att det är svårt att klara alla akuta uppgifter i händelse av krig. Vi måste också räkna med att det alltid kommer att stå ett antal fartyg för service i varv. I dag säger man i flottan att man aldrig kommer att få några nya större fartyg. Den pessimismen måste brytas. Antalet ytstridsfartyg bör öka till åtminstone tolv. Ytstridsflottiljerna bör öka till tre och ubåtsflottiljerna till två.

Det råder i dag problem med bemanningen på flottans fartyg. Det innebär att en bättre personalpolitik för flottans personal måste sjösättas.

Kunskapen om ubåtsjakt och minutläggning är spridd på för få personer. Trots att försvaret har krävt det har torped 45 inte uppdaterats.

Vi saknar amfibieförband. De måste återuppsättas, vilket också möjliggör att vi kan återta förmågan rörlig kustrobot 15, ett effektivt vapen.

Herr talman! Regeringens försvarsbudget är för svag. Den räcker inte till ett medelstarkt sjöförsvar.

Ser vi slutligen till markstridskrafterna inser vi att även där är regeringens satsning ekonomiskt för svag. Två brigader i fältarmén är för lite. Med så få armébrigader kan vi inte föra en effektiv försvarsstrid från utgångsgrupperingen.

Behovet av långväga flyttningar av brigaderna för att möta en angripare skulle göra att vi närmast skulle få en roll taktiskt som angripare och därmed betydligt större förluster. Fältarméns brigader måste bli fler.

Värnpliktsutbildade som pensionerats från brigaderna bör placeras i lokalförsvarsförband som lyder under hemvärnet.

Specialförbanden får en allt större betydelse. Bataljoner med särskild utbildning och som verkar direkt under högkvarteret bör bli fler. Därför bör utbildningen vid Karlsborg och Arvidsjaur utökas, och den i Kiruna bör återupptas.

Herr talman! Regeringens försvarsbudget är för svag. Den räcker inte till ett medelstarkt markförsvar. Men om vi successivt skulle öka försvarsanslaget till 2 procent av bnp skulle vi ha råd med ett medelstarkt invasionsförsvar.

Anf. 216 DANIEL BÄCKSTRÖM (C) replik:

Herr talman! När vi i juni diskuterade inriktningsbeslutet, som sedermera blev fattat, kom vi in på olika siffror och fördelningar. Därför vill jag, med tanke på underlaget för den här debatten och Sverigedemokraternas omfattande motion, ställa några frågor.

Jag kan konstatera att det finns ett antal beskrivningar kring insatser och satsningar som ska göras åtminstone från år 2020, år 2021 och framåt. Då är vi inne på nästa planeringsperiod, och de flesta ligger på nästa planeringsperiod.

Samtidigt kan man konstatera att Sverigedemokraterna föreslår ytterligare 36 miljarder kronor utöver de pengar som finns med i försvarsöverenskommelsen. Det blir alltså 46,2 miljarder extra jämfört med den summa pengar som fanns innan vi landade överenskommelsen på 10,2 miljarder.

Man kan också läsa om olika år, år 2016–2019. När jag summerar de pengar som är fördelade i tabellen blir det 18 miljarder för de fyra åren. Innebär det att det återstår 18 miljarder för år 2020 i Sverigedemokraternas ambitionsökning för den här perioden? Eftersom det inte är beskrivet i materialet i motionen undrar jag: Hur kommer de 18 miljarderna att fördelas år 2020?

Anf. 217 MIKAEL JANSSON (SD) replik:

Herr talman! Försvarsbeslutet omsluter en femårig period medan den planeringsram som vi har i riksdagen är fyraårig. Du talar om det femte året, Daniel Bäckström.

Vi skalar gradvis upp vår satsning på försvaret. De fyra första åren i riksdagens planeringsram satsar vi 18 miljarder mer än regeringen. Det femte året satsar vi ytterligare, men det ligger utanför planeringsramen. Vi har skissat på det, men de siffror som vi kan gå i god för gäller de fyra åren. Det gäller samtliga partier. Sedan kan vi ha ett löfte om att vi det femte året också ska utöka vår satsning. Men det ligger utanför riksdagens fyraåriga ram. Det gäller samtliga partier.

Anf. 218 DANIEL BÄCKSTRÖM (C) replik:

Herr talman! I och med att jag har varit med och förhandlat fram inriktningsbeslutet vet jag mycket väl att vi har ett beslut i kammaren från juni i år som handlar om de fyra första åren men också om år fem, år 2020. I och med att Sverigedemokraterna så tydligt skriver att man för hela försvarsperioden 2016–2020 föreslår en ökning med ytterligare 36 miljarder blir konsekvensen att det är en mellanskillnad på 18 miljarder. Genom att det finns ett inriktningsbeslut i botten borde det inte vara så svårt att kunna svara på frågan hur man fördelar de 18 miljarder som man faktiskt har föreslagit i en mycket omfattande motion.

Att det är väldigt mycket ambitioner och ambitionsökningar för följande två inriktningsperioder, 2021–2025 och därefter, kommer vi att diskutera långsiktigt framöver. Men här och nu pratar vi om en faktiskt beslutad inriktning i Sveriges riksdag. Då borde det – utifrån ett visst ansvarstagande perspektiv, om Sverigedemokraterna skulle ha möjlighet att styra landet – vara på sin plats att svara på hur man fördelar pengarna. Det är oerhört mycket pengar extra ni lägger till och hugger till med i ert förslag.

Anf. 219 MIKAEL JANSSON (SD) replik:

Herr talman! Det femte året ingår inte i den här debatten. Men det är klart att vi har lagt det i budget hur det ska fördelas på satsningar inom ramen för utgiftsområde 6. Så är det.

Jag kan inte beskriva alla de satsningarna, för det är mellan 10 och 20 olika satsningar för det femte året. Det femte året är vi beredda att satsa betydligt mer. Det blir en uppåtgående kurva som inte är exponentiell men åtminstone ökar kraftigt även det femte året.

Jag kan hämta mina siffror och stå här och räkna upp alla de satsningar som vi gör på försvaret. Det är en lång rad. Men det är inte det jag har förberett mig på.

Anf. 220 DANIEL BÄCKSTRÖM (C):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 5 angående redovisning av materielinvesteringar och underlag för strategiska beslut.

Centerpartiet ser med allvar på det alltmer utmanande säkerhetspolitiska läget i vårt närområde men också inom Europeiska unionen. Givetvis påverkar det oss här i Sverige och vår närmiljö när den militära aktiviteten i Östersjön ökar och våra baltiska grannar känner sig alltmer utsatta. Det ställer krav på vår svenska försvarsförmåga när oroligheterna kryper närmare.

Centerpartiet vill att den samlade svenska totalförsvarsförmågan ska stärkas. Det innebär ytterligare övningsverksamhet, ändamålsenliga vapen och även tillskott på ammunitionssidan. Vi behöver ha närvaro i hela landet och kunna hantera alla väderförhållanden i Sverige men också på de platser där vi gör internationella insatser. Det behöver finnas en stabil och tydlig finansieringsplan för försvarets verksamhet. Att arbeta vidare med den långsiktiga och kortsiktiga personalrekryteringen är prioriterat, och kompetensutveckling behövs i alla delar av Försvarsmakten över tid.

Det är viktigt att Sveriges försvars- och säkerhetspolitik har ett brett stöd i Sveriges riksdag. Centerpartiet har tillsammans med övriga fyra partier aktivt medverkat till att få fram den breda försvarspolitiska överenskommelse som landade i ett beslut i juni för de kommande fem åren. Det är ett beslut som höjer försvarsanslagen. Det är ett viktigt första steg. Centerpartiets bedömning är dock att det troligen kommer att behöva göras mer.

Att skydda Sverige och svenska medborgare från externa hot tillhör statens kärnverksamhet. De försvarsmaktsanställda förtjänar att ges förutsättningar att lösa sina uppgifter på ett säkert och effektivt sätt.

Vi står bakom riksdagens beslutade mål för såväl det militära försvaret som det civila försvaret. Det handlar om att hävda Sveriges suveränitet, kunna förebygga och hantera konflikter och krig, skydda Sveriges handelsfrihet och skydda samhället och dess funktionalitet. En trovärdig militär förmåga bidrar till fred. Vårt försvar måste utgöra en tröskel för den som eventuellt skulle vilja angripa vårt land.

Fler och fler områden i världen är nu mer osäkra och instabila. Konflikterna ökar i omfattning. Vi pratar ofta om områden i Mellanöstern, Ukraina och Nordafrika. Det innebär såväl humanitära som säkerhetspoli-

tiska utmaningar för vår nation i hur vi bäst ska rusta vårt försvar och utveckla vår civila beredskap. Det visar också att vi fortsatt måste vara beredda att delta aktivt i internationella insatser.

Sverige är inte sin egen ö. Vi bygger säkerhet bäst tillsammans med andra. Det är viktigt att fortsätta att fördjupa våra försvarspolitiska samarbeten i Norden och kring Östersjön och att bygga allianser för fred och stabilitet. Därför ser Centerpartiet att det är naturligt att också gå vidare för Sverige och påbörja en process för ett svenskt Natomedlemskap.

Det måste också sägas att det därför är beklagligt att regeringen inte var mer intresserad av att kunna presentera en bred överenskommelse när det handlade om Sveriges stöd till Frankrike efter terrordåden i Paris. Centerpartiet har sagt att vi vill se över hur man på bästa sätt kan dela med sig av de resurser som Sverige förfogar över för att inom folkrättens ramar på ett så effektivt sätt som möjligt bidra till kampen mot Daish. Där ingår spaningsinsatser med JAS men även andra åtgärder.

Beskedet vi har fått från regeringen i dag är tydligt. Det handlar om en miniminivå utifrån vad man vill göra. Jag hade hoppats att man hade kunnat nå en bredare överenskommelse kring insatserna. Vi måste våga ställa oss frågan hur Frankrikes eventuella svar kan bli om vi skulle hamna i deras situation framöver.

Sverige måste bättre klara att analysera och hantera hybridkrigföringens olika steg. Vi måste också jobba för att stärka det psykologiska försvaret och klara att hantera flera typer av kriser samtidigt.

Nuvarande situation med många flyktingar som kommer till Sverige ger oss värdefulla insikter i vad som behöver göras för att utveckla samhällets samlade krisberedskap, styrning och förmåga att organisera. Extraordinära händelser kräver ett tränat lokalt, regionalt och nationellt ledarskap som har förmåga att ta rätt beslut i stressade situationer och som har uthållighet.

Ledarskapets betydelse kan inte överskattas i kritiska situationer. Då prövas nämligen vår förmåga att möta svårigheter med ett gott humör, inge lugn, visa förtroende och handlingskraft och utifrån tillgängliga resurser kunna göra det bästa av förutsättningarna för att kunna samordna så många insatser som möjligt och för att kunna samla så många människor som möjligt.

Det är när systemen prövas som planeringen inför framtiden blir som bäst. Med de praktiska erfarenheterna från verkliga händelser nyanseras bilden av det som fungerar och är bra och det som inte fungerar. Därför är det angeläget att man fortsätter att göra civila krisberedskapsövningar ute i landet och att man prioriterar det även om det är ett mycket hårt tryck i ordinarie verksamheter.

Jag tror att det är under dessa förutsättningar som man verkligen kan bli bättre när det gäller den samlade krisberedskapsförmågan i Sverige.

Läget ser olika ut i länen. Användningen av aktuella risk- och sårbarhetsanalyser är begränsad, och den civila försvarsuppgiften prioriteras inte tillräckligt i förhållande till andra uppgifter.

I nuläget bedöms det vara brist på resurser och kompetens hos en tredjedel av landets länsstyrelser. Det tenderar att bli mer rapporteringskrav än konkreta verktyg för åtgärder i verksamhetsplaneringen. Det är fler projektanslag än förvaltningsanslag, vilket ger ett mer kortsiktigt arbete än

långsiktiga och tydliga förutsättningar för kommunerna och länsstyrelserna att samverka.

Herr talman! Sverige måste klara att hantera flera oförutsedda händelser samtidigt. Stormar, bränder och andra kriser tar inte hänsyn till varandra, och en olycka kommer dessvärre inte alltid ensam.

Den civila försvarsplaneringen börjar nu i praktiken om från grunden. Regeringen har den senaste veckan antagit planeringsanvisningar för totalförsvaret, och det blir vår gemensamma uppgift att följa upp hur detta blir i praktiken.

(Applåder)

Anf. 221 STIG HENRIKSSON (V):

Herr talman! Jag ska inte ta upp de saker som ligger utanför betänkandet även om jag har märkt att det finns en tendens att sväva ut i en del andra mer eller mindre aktuella diskussioner. Det är förståeligt, men jag tänker avhålla mig från det åtminstone inledningsvis.

Jag tänker inte heller kommentera de delar i betänkandet som jag håller med om. Jag nöjer mig med att yrka bifall till reservationerna 7 och 8 och tala en liten stund om dem.

Vänsterpartiet anser att det bör uppdras åt Försvarsmakten att planera och dimensionera för att även kunna bistå det civila samhället vid nationella kriser och katastrofer. Sverige är för litet för att dubblera resurser.

Jag kan konstatera att försvarets stöd till samhället och andra myndigheter vid behov i dag sker – som det står i beslutet gällande den nya försvarspolitiska inriktningen – inom ramen för Försvarsmaktens befintliga förmåga och resurser. Vidare står det: Stödet till samhället vid allvarliga olyckor och fredstida krissituationer ska inte vara dimensionerande för Försvarsmakten.

Branden i Västmanland, där jag hade en personlig roll och som jag upplevde på nära håll i min kommun, hade kunnat släckas tidigare om Försvarsmakten hade fått i uppgift att hålla en viss beredskap för att stödja samhället med brandbekämpning. Men så var alltså inte fallet.

Hur tolkas detta i praktiken? Det är precis som den värderade ledamoten Allan Widman tog upp. Det har gått så långt att man inte ens i semesterplaneringen för helikopterpiloter tar någon hänsyn till detta. Jag tycker att det säger det mesta i frågan.

Vi anser alltså att det bör uppdras åt Försvarsmakten att planera och dimensionera för att bistå det civila samhället vid nationella kriser och katastrofer. Det är Vänsterpartiets syn på detta.

Denna fråga om Försvarsmaktens stöd till samhället har inte ändrats med den nya försvarspolitiska inriktningen, och jag läste tidigare ur beslutet. Vänsterpartiet vill därför att Försvarsmakten nu ges ett mer omfattande uppdrag.

Eftersom en reservation från Alliansen går i samma riktning vill jag ge också den mitt stöd. Jag syftar på den lite smalare inriktningen som handlar just om möjligheten att utöka användningen av Försvarsmaktens helikopter i krisberedskapen. Det är bra. Alliansen är på rätt väg, även om den inte kommer ända fram. Men det är alltid något, som fan sa när han fick se Åmål.

Prot. 2015/16:47

16 december

*Försvar och samhällets
krisberedskap*

Anf. 222 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Herr talman! I kväll debatterar vi utgiftsområde 6, Försvar och samhällets krisberedskap.

När vi nu debatterar detta viktiga ämne måste vi först konstatera att det är många mörka moln på den säkerhetspolitiska himlen. Vi har läget i Ukraina, där Putin inte på något sätt är färdig. Situationen på Krim känner vi väl till. Vi har ett alltmer spänt läge i Östersjön, som särskilt våra vänner i Estland, Lettland och Litauen känner av. Vi hade ubåtsincidenten för ett år sedan. Vi vet att antalet incidenter och utryckningar för flygvapnet har ökat med 50 procent. Vi kan bara fundera på hur det är under vattnet. Men vi vet i alla fall vad som hände då. Vi hade också den förfärliga terrorhandlingen i Paris den 13 november. Vi har också det som pågår i Irak med ett folkmord på yazidier och kristna.

Som föregående talare var inne på har vi just i dag i ett annat sammanhang diskuterat vad Sverige ska respondera. Vi har nämligen antagit en solidaritetsförklaring och har en förpliktelse att ställa upp enligt Lissabonfördraget. Man har varit mycket tydlig från Frankrike och även från Amerika med samma linje. Tyvärr konstaterar jag att man från regeringen inte har hört sammat det som Kristdemokraterna och Alliansen som helhet har fört fram sedan i somras, nämligen att vi skulle kunna hjälpa till med spänning.

Jag vill passa på att skicka med en fråga till försvarsministern. Han har tidigare uttryckt att det skulle vara ett militärt substantiellt stöd. Frågan är om försvarsministern är nöjd med det stöd som Sverige nu ger som en reaktion på Frankrikes uppmaning.

Jag skulle vilja göra några nedslag i betänkandet. Kristdemokraterna har en reservation som handlar om att man ska ha en bättre transparens när det gäller försvarets förmåga. I januari är det tre år sedan ÖB talade om att vi klarar oss en vecka om han får alla de pengar som han vill ha till 2020.

Den fråga som vi för fram är: Hur skulle man kunna öka transparensen? Att ha ett bra försvar är något av det mest elementära som man som medborgare kan förvänta sig. Då vore det mycket bra om man kunde få en tydlig rapport. Vi har förespråkat att Riksrevisionen ska få ett uppdrag att redovisa hur det står till i fråga om personaluppfyllnad och i fråga om vad förbanden förmår. Det vore en viktig sak att tala om, och det skulle kunna stärka svenska folkets förtroende för att vårt försvar fungerar.

Sedan har vi reservation nr 9. Det är en motion jag har skrivit och som har blivit Alliansens gemensamma reservation. Den handlar om en utredning av Försvarsmaktens stöd till samhället, och vi menar i reservationen att det har funnits en uttalad tveksamhet på såväl politisk nivå som bland andra myndigheter när det gäller att utnyttja Försvarsmaktens olika förmågor vid händelser där olika civila myndigheter har huvudansvaret.

Jag vill särskilt påpeka att Försvarsmakten har ett femtiotal helikoptrar, och som tidigare talare har varit inne på finns det exempel från Västmanland där vi inte alls utnyttjade dessa förmågor på det sätt vi skulle kunna göra. Reservationen tar också upp att det finns ett problem med att vi hos olika myndigheter snarare ser en tendens att vilja skaffa egna resurser för alla tänkbara eventualiteter. Vi yrkar därför på ett tillkännagivande till regeringen om att tillsätta en utredning för att utreda hur Försvarsmakten skulle kunna vara övriga samhället bättre behjälpligt vid krissituationer. Det är ett yrkande vi hoppas kan få riksdagens stöd.

Den sista punkten jag tänkte ta upp gäller reservation 12, som handlar om en utredning om inrättandet av en myndighet för psykologiskt försvar. Vi är i ett läge där vi ser att informationskriget och den delen blir allt viktigare. Vi såg det i Ukraina när det gäller Krim, och vi ser det på andra ställen. Vi ser också att vi själva blir utsatta för det. Därför är det viktigt att vi tar höjd för detta, eftersom vi kan förutse att det kommer att öka i framtiden.

Vi skriver i reservationen att den nya situationen innebär att Sverige behöver ta ett helhetsgrepp om detta och att Totalförsvarets forskningsinstitut bör ges i uppdrag att utreda möjligheten att återupprätta det psykologiska försvaret som en egen myndighet.

Med dessa ord vill jag påpeka att jag naturligtvis står bakom alla de utmärkta reservationer Kristdemokraterna är med i, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation nr 9.

(Applåder)

Anf. 223 ÅSA LINDESTAM (S) replik:

Herr talman! Det är spännande att lyssna till Mikael Oscarssons tal om det här med transparens. Jag blir lite förvånad.

Det är ju så att ni har innehaft regeringsmakten i åtta år, och under alla de 14 år jag har suttit i försvarsutskottet har vi talat om att vi ska öka transparensen när det gäller materiel. Självklart skulle det förmodligen vara bra om man kunde göra det, i en väldigt fredlig värld, och samtidigt lever vi inte så. Vi hörde i det anförande Mikael Oscarsson höll att det faktiskt börjar skorpa till sig där ute. Det händer väldigt mycket.

Samtidigt behöver vi alltså i försvarsutskottet ha mer kunskap om materielbeställningarna. Då kan man fundera över hur det skulle gå till, om vi behöver veta samtidigt som vi måste ha en materielupphandling som ligger under sekretess. Vi vet också att om man vet hur mycket pengar som avsätts för visst materiel kommer det att innebära att de förslag på vad man kan anskaffa som läggs fram kommer att kosta lite mer än vad vi har pengar för i budgeten.

Jag skulle vilja veta på vilket sätt transparensen ska öka i det Mikael Oscarsson lyfter upp. Jag ser fram emot att få ett förslag. Nu har vi alltså haft åtta år av ert styre, Mikael Oscarsson, och ni har inte riktigt lyckats med det här. Nu ska vi ta fram detta. Hjälp till, så får vi höra hur det ska gå till! Det skulle jag vara mycket tacksam för.

Anf. 224 MIKAEL OSCARSSON (KD) replik:

Herr talman! Jag tackar Åsa Lindestam för möjligheten att berätta om detta. Låt mig först säga att jag inte står här och påstår att allt var perfekt under Alliansens åtta år när det gäller försvarsfrågorna – långt därifrån. Vi har nu gjort en försvarsuppgörelse som är ett steg i rätt riktning och som bör följas av fler steg.

En sak jag har intresserat mig för ända sedan jag fick förmånen att börja i försvarsutskottet för fem år sedan är att öka transparensen – att vara öppen med vad vi förmår och inte förmår. Då kan vi också få förståelse från svenska folket när det gäller att öka anslagen. Det är ju det flera har varit inne på, att pengarna inte räcker till. Vi behöver mer pengar för att kunna betala räkningarna för ett försvar som fungerar.

Det jag har gjort i motionen – och det finns nu för evigt i protokollen – är att redovisa förslag. Det står: ”Motionärerna menar därför att det årligen bör genomföras en oberoende analys av Försvarsmaktens verksamhet och förmåga och att den bör redovisas offentligt i ett sammanhang. För varje krigsförband bör man redovisa faktorer som bemanning, materieluppfyllnad, genomförd utbildning, kostnader och bedömd förmåga relaterat till förbandsmålsättningarna.”

Det står också: ”I vissa, mycket få fall, t.ex. några specialförband avsedda för terroristbekämpning eller motsvarande uppgifter, kan det enligt motionärerna finnas skäl att överväga i vilken mån uppgifterna ska vara öppna. För att det inte ska råda någon tvekan om att redovisningarna är opartiska och objektiva bör analysen utföras av t.ex. Riksrevisionen.”

Detta skulle alltså kunna göras vartannat år. Det är mitt förslag. Vad säger Åsa Lindestam om detta, som jag tycker, alldeles utmärkta förslag?

Anf. 225 ÅSA LINDESTAM (S) replik:

Herr talman! Jag håller inte riktigt med om den nivå som nämns här i kammaren. Det här handlar nämligen inte om att inte kunna betala sina räkningar, utan det handlar om att Kristdemokraterna i så fall har en högre ambitionsnivå. Nog betalar vi väl våra räkningar? Det gör nog både du och jag privat, Mikael Oscarsson, och det gör vi även när det gäller försvaret så här långt. Jag känner inte till någonting annat.

Det är spännande att höra att vi är på väg i rätt riktning. Det tror jag också att vi är, och jag tycker att det samarbete vi har haft i vår försvarsgrupp har varit väldigt bra. Det har varit täta kontakter och mycket samtal, också om sådant vi inte kan föra ut och som – har vi fått veta – har blivit sekretessbelagt. Jag tror att det är bra.

När det gäller Riksrevisionen har jag inte förmåga att styra den, och jag tror inte att försvarsutskottet heller har förmåga att styra vad den kommer att utvärdera. Det är i stället någonting den bestämmer själv; Riksrevisionen är en egen myndighet som bestämmer vad den vill göra. Det tror jag är bra. Jag tror att det är bra att vi har en fristående myndighet som gör de här sakerna.

När det gäller transparens trodde jag dock inte att det bara handlar om att efteråt analysera vad vi har gjort. Jag trodde att det var någonting man gör också före och under tiden, så att man vet vad man har och hur det ska synas. Nu förstår jag dock att detta är någonting man analyserar efteråt för att se vad man har gjort för fel. De rapporterna har vi ju faktiskt fått ändå av Riksrevisionen – den har ju på alldeles eget bevåg bestämt och gjort ett tiotal rapporter som har varit av väldigt hög kvalitet. Vad jag förstår kommer det också ytterligare någon eller några under de kommande åren, och det tror jag är väldigt bra. Jag tror dock inte att vi kan styra Riksrevisionen.

Att ha transparens betyder alltså att vi i efterhand ska veta vad vi gör. Är det så jag ska uppfatta det?

Anf. 226 MIKAEL OSCARSSON (KD) replik:

Herr talman! Tack för att du ändå är med på att de rapporter Riksrevisionen gör är bra, Åsa Lindestam. Vad jag menar är att vi skulle sätta detta i system så att medborgarna i Sveriges rike varje år kan få en sådan här sammanställning och veta hur det ser ut med personaluppfyllnad, brister

och vad som går framåt. Det kan vara ett viktigt kvitto för medborgarna att – förhoppningsvis – se att det går framåt.

Det jag var inne på var att vi när vi blickar framåt ser att det inte kommer att bli billigare att försvara Sverige. Vi ser större hot och mörkare moln – jag målade upp några framtidsscenarier. Vi vet också att vi gör satsningar på Gotland. Det var en viktig del för att Kristdemokraterna skulle vara med i uppgörelsen, men vi vill ju göra mer. Vi vill även ha en tung kustrobot, men det fick vi inte majoritet för. Det hade vi velat, men ska vi genomföra det kommer det att kosta pengar.

Det är i det syftet jag menar att vi behöver större anslag framöver, för att klara de målsättningar vi har satt upp. Det finns en tendens att det blir dyrare än man tänkt sig, och det är viktigt att i den försvarsgrupp vi har nogsamt följa upp att det inte blir någon diskrepans mellan vad vi har beslutat och vilka pengar som finns. Det är också en väldigt viktig del för svenska folket, tror jag. Man ska ha förtroende för att vi fattar beslut och följer upp dem så att det blir som vi har sagt.

Vi måste ha ett försvar som kan leverera trygghet till svenska folket. Det ska också tilläggas att vi vill att Sverige ska vara medlem av Nato. Det är någonting som verkligen behövs för att vi på riktigt ska kunna försvara Sveriges gränser och kunna hjälpa till att skapa trygghet i vår del av världen.

Anf. 227 ÅSA LINDESTAM (S):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkande FöU1 som handlar om försvar och samhällets krisberedskap. Mycket av anledningen till att vi står här är inte bara att vi ska diskutera budgeten, utan vi ska också bedöma det omvärldsläge vi står inför. Det har tidigare talare lyft upp. Det gäller Östersjön, Ukraina och vad som händer där, hur vi ser på Daish och hur vi ska hantera de sakerna.

Jag är mycket tacksam för de fem partier som finns i Försvarsgruppen, de diskussioner vi har haft och de möten som har varit. De har varit väldigt bra. Att vi tillsammans har klarat av att lägga fram förslag om så mycket mer miljarder – 10,2 miljarder till försvaret – är unikt. Det har inte hänt tidigare under alla mina år i försvarsutskottet att vi någonsin har höjt nivån. Vi har tvärtom legat still eller till och med ibland sänkt.

Vi är också överens om ett stort antal utredningar. De kanske viktigaste handlar om materiel och hur vi ska klara det i framtiden. Det finns i dag brister, och dem måste vi försöka lösa i största möjliga mån. Vi måste också hitta en ambitionsnivå som vi anser vara rimlig.

Vi vet att vi saknar ett antal i personalen. Vi kommer också att få en utredning om våra samarbeten som jag ser fram emot att få läsa. Det är ofantligt mycket samarbeten som vi har i dag med länder både nära och fjärran.

I betänkandet finns det mål för det militära försvaret och det civila försvaret. Det har vi hört, eftersom andra har berättat om det. Jag skulle vilja fokusera på några andra saker. Det gäller den svenska säkerheten.

Vi har här hört att tillsammans med andra kan vi få säkerhet även i Sverige. Nu ser vi att artikel 42:7 i EU:s Lissabonfördrag gör att vi tillsammans måste hitta lösningar. Det handlar om att både ge och ta emot stöd, och i det här fallet att ge stöd.

Jag tror att vi har hittat ett bra sätt. Jag vet att de övriga partier som har varit med också har ställt sig bakom den delen, även om de har en högre ambitionsnivå. Jag tror att det är bra. Det som är det bästa i det är att vi kom snabbt till beslut. Det tog inte lång tid alls. Vi har bara Tyskland och Storbritannien som har hunnit före.

En annan sak som skulle kunna öka snabbheten i det vi gör är det värdlandsstöd som vi står inför att fatta beslut om, förmodligen framåt sommaren. Värdlandsstödet kommer att bringa ordning och reda för oss.

Det handlar om att för varje land som kommer till oss ska vi kunna veta: Det här behöver det. Det kan handla om försäkringar, vad som händer när de finns när och vilket skydd de behöver, till exempel för sina flygplan. Det är ordning och reda.

Alternativet till att inte fatta beslut om värdlandsstödet är att varje gång vi har en övning här utreda vad varje land behöver. Då är det bättre att ha ett litet facit vid sidan om i form av detta.

Det handlar om att vara värdland och ta emot. Men det handlar också om att vi bestämmer. Det är vi som bestämmer vilka som kommer, när de kommer och med vad. Det är övningar som vi kommer att behöva. Men jag vill stryka under att det är *vi* som avgör vad som kommer att hända. Jag tror att det är mycket bra.

Vi har ett mått som vi kommer att använda för hur vi ser att försvaret förbättras. Det handlar förstås om krigsduglighet och operativ förmåga. Allting ska vara krigsplacerat. Då kommer vi också att kunna se att det går framåt. Det går snabbare, och det finns bättre sätt att göra det. Det kan vara bra för oss att se.

Som jag sa tidigare handlar det om personal, materiel och också om övning. Jag tänker inte nämna så mycket om civilt försvar. Det kommer min partikamrat Kalle Olsson senare att nämna.

I den uppgörelse som vi har gjort ska vi öka närvaron på Gotland. Det är av stort intresse, och jag vet att det kommer att bli bra där så småningom när det blir klart. Vi kommer att lägga pengar på vår basplatta och också på vår ubåtsjaktsförmåga, vilket är helt nödvändigt.

Jag vill instämma i mycket av det tidigare talare har sagt om påverkansoperationer. Vi utsätts dagligen för påverkansoperationer. Det gör vi också som riksdagsledamöter. Vi behöver träna väldigt mycket för det. Jag får just nu dagligen mejl där man påstår saker som jag direkt ser inte är sanna.

Hur vi ska kunna nå det inte bara för oss utan också för Sveriges befolkning blir en stor svårighet att klara av. Jag som har mitt förflutna i skolan tänker väldigt mycket på hur vi ska lära elever i skolan att blir kritiskt tänkande. Det är helt nödvändigt. Detta talade vi om redan innan jag tog plats i riksdagen. Hur ska vi få våra barn att vara kritiskt tänkande?

Klarar vi inte den delen står vi inför väldigt svåra saker framöver. Det handlar också om demokrati. Det handlar om att hela tiden kunna hitta rätta fakta. Det kommer att vara avgörande för att vi ska kunna vara ett demokratiskt land. Människor ska själva kunna välja och inte bli påverkade av osanna fakta. Det är nog vår stora utmaning i framtiden.

Anf. 228 HANS WALLMARK (M) replik:

Herr talman! Tack för anförandet, Åsa Lindestam. Det är precis som sagts. Vi har en fempartiuppgörelse. Vi har också Uppföljandegruppen, som av en händelse träffades väldigt tidigt i dag på morgonen.

Det är viktigt att vi nu kommer att följa upp och hitta balansen mellan det vi önskar se och de tilldelade medlen. Om det skulle bli en diskrepans, en skillnad, får vi justera det åt endera hållet. I mitt fall handlar det i så fall kanske inte om att vi ska minska på ambitionerna, utan då får vi försöka att hitta någon annan lösning. Det är viktigt att vi har Uppföljandegruppen. Där ska vi följa upp det försvarsbeslut vi fattat.

Herr talman! Åsa Lindestam nämnde också den svenska regeringens svar på Frankrikes begäran i enlighet med Lissbonfördraget. Åsa Lindestam underströk att det var ett snabbt agerande. Det kan man kanske inte riktigt hålla med om. Det är drygt en månad sedan begäran kom in. Dessutom är utformningen av paketet – dess litenhet, och i mitt tycke dess otillräcklighet – allt inom ramen för vad regeringen själv kan fatta beslut om. Detta kunde man ha gjort för flera veckor sedan från regeringens sida om den tyckte att det var tillräckligt. Hade man velat vara snabb hade man kunnat vara ännu snabbare.

Jag noterar att man i debatten i dag har konstaterat att det kan komma fler paket. Det utlovas inte fler paket, men det kan komma fler paket. Jag vill då ställa en konkret fråga till Åsa Lindestam. Med det budgetförslag som nu ligger kommer kontot för internationella insatser att vara nollat. Om nu kontot för internationella insatser är nollat, hur tänkte Åsa Lindestam, Socialdemokraterna och regeringen finansiera ytterligare internationella insatser under 2016? Är det från det nationella försvaret man tänker ta pengar?

Anf. 229 ÅSA LINDESTAM (S) replik:

Herr talman! Jag blir förvånad när Hans Wallmark säger att det inte är snabbt. Vi är nummer tre av de länder som har sagt vad de vill bidra med. Det måste man säga är väldigt snabbt. Hans Wallmark tycker att regeringen för flera veckor sedan hade kunnat svara på någonting som kom för några få veckor sedan. Det tror jag inte hade varit möjligt.

Detta är ett noggrant övervägande. Jag vet att inte bara Moderaterna utan även de andra partierna har velat vara med och ha ett antal sittningar för att vi skulle kunna komma fram till vad som var möjligt, vad det land som begärde hjälp skulle få och varifrån vi skulle ta det.

Demokrati går egentligen aldrig snabbt. Men i mitt tycke är det ett väldigt snabbt agerande. Det är Tyskland och Storbritannien som tidigare har kommit med ett förslag. Nu kom vårt i dag med det beslut som vi har fattat.

Jag tycker inte att det är otillräckligt. Det är en första start. Vi kommer att se mer. Men jag tror inte att det är otillräckligt i detta skede. När jag läser om det som händer världen över tror jag att det finns många saker som vi kan bidra med framöver. Men i dagsläget är det ett bra paket.

Jag fick också höra på samma möte som Hans Wallmark att Frankrike var mycket nöjt med beslutet och tackade för det vi bidrar med, så varför skulle vi inte tycka att detta är bra?

Jag tror att vi kommer att fortsätta framöver, och i beslutet ingår en utvärdering inför hösten. Men redan till våren 2016 ska vi se om det finns något mer man borde göra.

Att kontot skulle vara nollat för internationella insatser är att leka lite med sanningen. Vi är redan på flera ställen, så det är inte nollat. Jag tror att Hans Wallmark menar att det inte finns något för ytterligare insatser. Men det är en helt annan sak. Vi är på flera ställen, och jag är säker på att vi kommer att omvärdera och utvärdera detta.

Anf. 230 HANS WALLMARK (M) replik:

Herr talman! Vad gäller snabbheten vill jag understryka för Åsa Lindestam att allt som ryms i paketet ligger inom ramen för vad regeringen själv kan fatta beslut om. Om regeringen hade velat agera snabbare hade man alltså kunnat göra det, för det ligger inget i paketet utöver det.

Jag uppskattar att det har förts samtal men beklagar att regeringen inte nådde fram till en bred samförståndslösning.

Herr talman! Åsa Lindestam sa åtminstone en gång att paketet får ses som en första start. Det har också sagts att det kan komma fler paket, även om inget är bestämt.

Låt mig därför återkomma till budgetdiskussionen. Precis som Åsa Lindestam sa är kontot inte nollat eftersom vi gör ett antal insatser. Men det finns inte pengar till något mer 2016. Om man har för avsikt att göra någon mer internationell insats i världen när det påkallas av FN eller någon annan, eller om regeringen själv vill lägga fram ytterligare paket eftersom Åsa Lindestam sa att detta var en första start, hur ska det i så fall betalas under 2016?

För min del är det otänkbart att flytta pengar från det nationella försvaret till internationella insatser. Jag menar att vi är bundna vid varandra genom den försvarsuppgörelse vi har ingått. Låt mig därför ställa kontrollfrågan till Åsa Lindestam som Socialdemokraternas regeringsföreträdare: Delas denna uppfattning?

Om ja, hur ska man då kunna finansiera det som nu kan bli fler paket eftersom Åsa Lindestam beskrev det aktuella paketet som en första start?

Anf. 231 ÅSA LINDESTAM (S) replik:

Herr talman! Jag funderar fortfarande på om Hans Wallmark skulle ha föredragit att regeringen fattade ett beslut bara för att det skulle gå snabbt. Jag uppfattade att Moderaterna och övriga partier ville ha en inbjudan och vara med och diskutera dessa saker i den anda som vi brukar ha i dessa beslut, och då måste det få ta lite tid.

Självklart hade regeringen kunnat ta klubban och säga: Så här gör vi. Men jag uppfattade att ni ville vara med och påverka i den mån det gick och att vi skulle föra samtal tillsammans. Hans Wallmark får gärna dementera att det var så, för då kan jag rapportera till regeringen att Moderaterna önskar att vi gör på ett annat sätt. Jag tror dock inte att det är så.

Jag tror att samförståndslösningar är det allra bästa. Jag tror också att sådana här samtal kan lösa upp många delar i detta.

Budgeten i sin helhet ska klubbas i morgon, inklusive försvarsbudgeten. Det är därför vi debatterar nu i kväll.

Det kan säkert komma fler saker, men det är här vi står nu. Om Moderaterna lägger fram förslag, om världen kräver något eller om andra länder säger något får vi ta ställning till det då. Men detta beslut gäller här och nu, och det är det jag utgår från.

Under våren kommer vi att ha fler sittningar och titta på vad vi beslutade och om det var rätt. Under hösten ska det ske en utvärdering, och den får utvisa vad vi kan göra mer inför eventuella kommande satsningar eller, om det blir lugnare där ute, att vi inte behöver göra något mer. Det är något helt annat.

Prot. 2015/16:47
16 december

*Försvar och samhällets
krisberedskap*

Anf. 232 ALLAN WIDMAN (L) replik:

Herr talman! Åsa Lindestam minns möjligen att undertecknad i den senaste Försvarsberedningen drev frågan om en översyn av Försvarsmaktens stöd till det civila samhället. Kanske minns till och med herr talman detta. Det slutade med att Försvarsberedningen i total enighet föreslog att det skulle bli en utredning och översyn av detta.

Det har blivit många utredningar till följd av försvarsuppgörelsen, men i detta stycke har inget hänt.

Låt mig ställa en rak fråga till Åsa Lindestam. Tycker inte Åsa Lindestam att det är rimligt att man ska kunna semesterplanera i helikopterförbanden för att ta höjd för de civila insatser som man vet kommer?

Skulle inte Åsa Lindestam som företrädare för regeringen kunna skicka en signal om behovet av en sådan här översyn?

Det handlar om att dessa exklusiva resurser inte ska suboptimeras sett till samhället som helhet. Samtidigt handlar det om en möjlighet för helikoptervapnet i Försvarsmakten att upprätthålla kompetens.

Så länge man var tvungen att skjutsa patienter från skärgården, släcka skogsbränder och delta i sjöräddning fungerade våra helikoptrar. Sedan detta upphörde har det varit väsentligt sämre.

Herr talman! Åsa Lindestam säger att Sverige nu stärker sin ubåtsjaksförmåga. Låt mig då med anledning av försvarsuppgörelsen fråga Åsa Lindestam: På vilket sätt sker det?

Anf. 233 ÅSA LINDESTAM (S) replik:

Herr talman! Jag är tacksam över frågan, för jag tycker också att detta är intressant. Jag har varit i Kallax och pratat med helikopterförarna, och de har inte detta uppdrag längre. Till skillnad från Allan uppfattade jag inte att de inte kunde ta semester och planera utan att de tvärtom tog semester. Det var det svar jag fick.

Men om det hände något ringde man, för man visste vem som var på hemmaplan. Förarna hade full rätt att säga nej på sin semester. Men ibland kunde det vara intressant att ställa upp, och då gjorde de det. Jag tror inte att det handlade om att de inte kunde utnyttja sin lagstadgade semester.

Jag var med, och kanske även Allan Widman, när vi bestämde att Försvarsmaktens helikoptrar och budget inte skulle gå till skogsbränder. Skogsägarna skulle ta ansvaret för det. Jag tror att det var under vår första period som vi resonerade om detta. Det blev ett beslut om att försvarets helikoptrar inte längre skulle användas till detta, utan försvaret skulle jobba med försvarets uppgifter. Dit hörde inte skogsbrand. Därför bestämde vi oss för att ta bort denna del.

Under en period hade vi inte skogsbrandflyg heller. Men den delen har kommit tillbaka, och jag tror att skogsbrandflyg är helt nödvändigt. Frågan är vem som ska betala. Är det staten eller skogsägarna? Staten äger visserligen skog. Men det gör många andra också, så de ska kanske vara med och bidra.

Anf. 234 ALLAN WIDMAN (L) replik:

Herr talman! Nu tror jag att Åsa Lindestam blandar ihop lite olika företeelser.

Skogsbrandflyg fanns fram till början av 2000-talet och hade till uppgift att observera över stora områden om en skogsbrand var på väg att spridas. Det togs bort med hänvisning till skogsfastighetsägarnas eget ansvar.

Det är inte det vi diskuterar nu utan Försvarets möjlighet att med sina exklusiva resurser bidra till att släcka skogsbränder. Det är delvis en annan sak.

Här sker det ersättningar mellan olika myndigheter. När Försvarets ställer upp sker det en ekonomisk kompensation, så på det sättet blir Försvarets inte lidande.

Herr talman! Jag har inte påstått att helikopterförarna på Kallax inte får sin semester. Jag kan bara konstatera att de rings in från sina semestrar eftersom man inte kan planera detta. Men det är klart att de förr eller senare får ta ut sin lagstadgade semester.

Min fråga kvarstår: Tycker Åsa Lindestam att det är en rimlig ordning att ha det på det sätt som det nu fungerar? Hon tyckte inte det i Förvarsberedningen. Är Åsa Lindestam beredd att ta några initiativ tillsammans med en bred opposition i den här frågan för att göra en översyn av stödet till det civila samhället?

Herr talman! Jag kan inte undgå att notera att Åsa Lindestam ännu inte har besvarat min andra fråga om på vilket sätt vi nu märkbart stärker den svenska förmågan till ubåtsjakt. Men eftersom hon har flera anföranden kvar, åtminstone ett, antar jag att jag får svar på den frågan nu.

Anf. 235 ÅSA LINDESTAM (S) replik:

Herr talman! Det är svårt att hinna med alla frågor man får på två minuter, det måste jag säga. Jag kanske skulle prata fortare, men det klarar jag inte riktigt av.

Allan Widman har alltid varit nere i detaljerna när det gäller saker och ting, men jag vet att de här sakerna hör ihop. Det som var det viktiga i mitt tidigare anförande var om försvaret ska stå för de uppgifter som försvaret har eller om vi ska använda våra helikoptrar till helt andra saker, som Allan Widman tycker. Nej, jag tycker inte det i det här fallet, utan vi har valt i den här delen.

Det vi har förändrat på senare tid är hjälpen till polisen. Där tycker jag att vi ska använda helikoptrar, för vi har sett i utredningar att det har varit oerhört kostsamt att polisen skaffar sina egna helikoptrar.

Jag tror att det är många myndigheter som tänker på sitt eget, i sina stuprör. Jag vet att det har varit många utredningar om hur helikoptrar ska användas i Sverige, men just för närvarande tror jag att vi ska hålla oss till detta. Polishelikoptrar – ja, men resten får vi klara på annat sätt. Pengarna måste också komma på annat sätt.

Statens verksamhet ska trots allt bekostas på något vis. Det kan bli oerhört dyrt om vi ska använda försvarets helikoptrar till en stor mängd verksamheter. Det är inte bara den delen, utan det finns många fler delar som man skulle kunna använda helikoptrarna till. Allan Widman får väl skriva en motion om att vi borde använda dem på annat sätt. Då kan det bli en diskussion.

Anf. 236 MIKAEL OSCARSSON (KD) replik:

Herr talman! I EU-fördraget, eller Lissabonfördraget, finns det en paragraf som heter 42.7 och som är en solidaritetsförklaring. Den får utlösas vid kris, konflikt eller terrorhandling.

Vi vet alla i den här kammaren vad som hände den 13 november, det förfärliga som drabbade Frankrike, Paris och enskilda människor – en meningslös terrorhandling som IS/Daish stod bakom.

Efter det gick man ut och ryckte i snöret för första gången i EU:s historia och sa: Nu behöver vi hjälp, nu behöver vi fler som hjälper till i insatserna mot IS/Daish. Sveriges regering var snabbt ute och sa att vi ska ställa upp. Försvarsministern sa att vi ska lämna ett substantiellt militärt stöd.

Nu blev det ingen uppgörelse. Vi kristdemokrater och Alliansen tyckte att vi skulle hörsamma den uppmaning om spaningshjälp som kom från Frankrike och även USA. Nu blev det i stället 50–100 SAC-timmar med transportflyg, C-17. Det blev en liten förstärkning med stabsofficerare i Mali. Det blev Herculesplan, ett sådant, inte i vår eller nästa höst, utan 2017.

Åsa Lindestam sa i sitt anförande att hon var glad över att det var ett snabbt svar. Vi var trea – på bronsplats – efter Tyskland och Storbritannien. Men är det verkligen ett substantiellt militärt stöd som är i enlighet med 42.7?

Anf. 237 ÅSA LINDESTAM (S) replik:

Herr talman! 42.7 är en solidaritetsförklaring där man ska ställa upp med det man kan. Det är precis vad vi har gjort i det här fallet. Vi har suttit ned tillsammans med er, Mikael Oscarsson, och resonerat om vad det skulle kunna vara.

Det som har hänt i Frankrike är fruktansvärt. Man behöver stöd i många saker, inte bara militärt. Om vi tittar på vad de har begärt ser vi att det handlar om avlastning i Afrika så att de själva kan komma ifrån där. Det vi har kommit fram till och det beslut som regeringen har fattat så här långt är bra.

Jag uppfattar att verkligheten där ute inte står stilla, utan det kommer att hända många saker. Då tror jag att det är bra att vi träffas i vår också och funderar över om det blev rätt eller om det skulle ha varit något annat eller något mindre.

När det gäller det Herculesplan som vi kommer att bidra med 2017 – jag tror att det var tillsammans med Norge och Danmark – ingår det att vi har en rotation av plan. Det innebär att vi gör ett arbete tillsammans, vilket återigen är ett bevis för att vi kan göra mycket mer tillsammans.

De delar som transportererna står för – det gäller både SAC och Hercules – är något bra. Man har sagt att man vill ha transportmöjligheter, och vi kan ställa upp på det vis som vi kan.

När det gäller Mali får vi vara glada över att vi klarar av bidra med de personer vi bidrar med. Jag förstår att det inte är så enkelt att utvidga och hjälpa till i den del där vi nu är med. Det finns ett FN-mandat som säger att vi inte kan utöka den mission som vi är med i ytterligare.

Frankrike önskar däremot att vi ska gå in i deras mission, men då måste vi klara av franskan. Det är inte det enklaste, för vårt arbetsspråk i det militära är normalt sett engelska. Det blir svårt att klara av att tala franska på det sätt som behövs på högre nivå. Det blir ett bekymmer för oss.

Jag tycker att detta ger ett substantiellt militärt stöd utifrån vad man har begärt. Jag tycker inte att vi behöver göra mer i dagsläget. Men det måste vi självfallet utvärdera, som Mikael Oscarsson säger, och det kommer vi att göra framöver.

Anf. 238 MIKAEL OSCARSSON (KD) replik:

Herr talman! Åsa Lindestam använder en del av sin repliktid till att tala om de problem som finns i Mali och det faktum att man pratar franska. Visst är det så. Därför hade det varit naturligt att ställa upp med något som vi kan och behärskar.

Vi gjorde en internationellt erkänd, viktig och bra insats i Libyen. Det var väl därför dessa länder hade detta i sikte – det här är något som Sverige klarar av och där vi levererar. Våra JAS-plan fungerar alldeles utmärkt. Detta är efterfrågat. Då är det väl inte så konstigt att man ber oss om stöd.

Jag har en allvarlig fråga. Tror inte riksdagsledamoten Åsa Lindestam att detta kan få konsekvenser? Det är ju en solidaritetsförklaring. Är inte det mått vi mäter upp något som vi en dag kan få tillbaka? Kan det vara så att detta faktiskt förändrar dessa länders syn på Sverige i negativ riktning? Jag tänker särskilt på Amerika.

Vi vet alla i den här kammaren att vi bygger på att vi tror att vi ska få hjälp från Amerika. Vi är inte med i Nato, men vi tror ändå att vi ska få hjälp.

Kan inte det här vara ett test av om Sverige är en lojal partner? Kan det inte vara så att detta är viktigare? Visst är en solidaritetsförklaring viktig, herr talman, men är det inte också viktigt att visa för Amerika att vi gör något som är efterfrågat? Kan detta få konsekvenser för hur dessa länder ser på Sverige?

Anf. 239 ÅSA LINDESTAM (S) replik:

Herr talman! Jag var nere och mötte vår trupp i Libyen, och jag vet att de gjorde en strålande insats där med spaningsflyg. Men, med handen på hjärtat, var Kristdemokraterna egentligen inte lite tidigt ute med att säga att vi skulle ha spaning där nere?

Jag tror att om vi hade gjort som jag sa – lugnat oss lite, lyssnat och läst vad man egentligen ville – skulle vi ha sett att vi har svarat upp mot det som Frankrike vill ha.

När det gäller den allvarliga fråga som Mikael Oscarsson ställde tror jag inte att USA kommer att hjälpa de länder som inte bidrar. Men det gör vi just nu.

Men jag tror att länder tänker så här: Kan vi tillsammans lösa de bekymmer som vi har på något vis? Är det så att båda kan tjäna på det? Är det så att tre länder kan tjäna på att gå samman, som jag beskrev att vi gjorde med Hercules? Då tror jag att man kan hjälpas åt i många svåra frågor.

Det är allvarligt, men det är också en sanning. Om USA kan se att vi tillsammans kan göra saker bra är de intresserade av oss. Och vi måste väl erkänna att de är intresserade av oss, för vi gör bra saker och vi har saker som de är intresserade av, precis som vi har saker som vi behöver i de delarna. Jag tror att det här löser sig på det sättet.

Jag märkte att Mikael Oscarsson inte sa Nato. Jag vill berätta att jag var på Nato PA förra veckan. Då reste sig de killar som representerade

Nato PA USA. De gick ut efter bara några minuter och försvann. Däremot fanns det någon annan amerikan som var väldigt intresserad av oss. Det var de andra länderna också.

Jag tror att bilaterala delar är väldigt intressanta. Däremot kanske vi inte alltid kan få hjälp i stor mängd.

Anf. 240 JAKOP DALUNDE (MP):

Herr talman! Sveriges säkerhetspolitik syftar ytterst till att garantera landets politiska oberoende och självständighet. Det handlar om att värna människors liv och hälsa, samhällets funktioner och vår förmåga att upprätthålla grundläggande värden som demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter här i Sverige men också i resten av världen utifrån vår bästa förmåga.

Hot mot fred och säkerhet avvärjs bäst i gemenskap och samverkan med andra, även om Sverige fortsatt är militärt alliansfritt. Vi verkställer detta genom vår försvarspolitik på hemmaplan men också genom vårt stöd till exempelvis Förenta nationerna, som bidrar till global fred, säkerhet och utveckling.

För snart en månad sedan deltog jag i riksdagens FN-studieprogram, där man under två veckor får vistas i FN-högkvarteret och delta på möten med företrädare för olika delar av FN-systemet. Det var verkligen lärorikt. Det som också slog mig under besöken var hur oerhört mycket beröm som Sverige får för sina humanitära insatser, inte minst i Afrika och i Mellanöstern.

Herr talman! Ta exempelvis den svenska stabiliseringsinsatsen i Syrien! Visst, den hjälper såklart inte direkt, här och nu, på slagfältet. Men detta bidrar på ett substantiellt sätt till att mer långsiktigt minska grogrunden för extremism och minska rekryteringsbasen för Daish. Det är det enda sättet för oss att långsiktigt lösa de utmaningar som vi står inför och att skapa en möjlighet för goda krafter att växa fram i Daishs ställe.

Dessa insatser fyller inte bara kortsiktiga humanitära behov, utan de bidrar också långsiktigt till konfliktförebyggande. Det är viktigt att ha det i bakhuvudet även i denna debatt, för ju bättre vi är på att förebygga konflikter, desto mindre resurser och energi behöver vi lägga på att hantera konflikter när de väl uppstår.

Herr talman! Sverige tar även genom medlemskapet i Europeiska unionen ett solidariskt ansvar för EU:s fred och säkerhet och EU:s möjlighet att verka för en fredlig och demokratisk utveckling i vår omvärld. Detta märks inte minst genom det svar som regeringen i dag presenterade på Frankrikes begäran enligt artikel 42.7 i EU-fördraget.

Andra försvars- och säkerhetspolitiska samarbeten, som exempelvis det nordiska, stärker säkerheten i vårt närområde, ger möjlighet att utveckla vår militära förmåga och bidrar till kvalificerade internationella krishanteringsoperationer. Dessutom ska vikten av ett fördjupat samarbete med Finland särskilt framhållas i sammanhanget.

Herr talman! Det har upprepats flera gånger i kammaren, men vi kan konstatera att den säkerhetspolitiska situationen i Europa har fortsatt att försämrats. Mot denna bakgrund anser regeringen att den svenska försvarsförmågan bör stärkas, vilket nu sker inom ramen för den mycket breda överenskommelse som regeringen har tillsammans med Moderaterna, Kristdemokraterna och Centerpartiet.

Prot. 2015/16:47

16 december

*Försvar och samhällets
krisberedskap*

Dessa satsningar innebär en förstärkt försvarsförmåga genom bättre tillgång till underhåll och standardmateriel, fler och mer kvalificerade övningar och en mer uthållig personalförsörjning.

Herr talman! Minst lika viktigt är det civila försvaret och vår förmåga att motstå störningar och förebygga olyckor och kriser. Planeringen av totalförsvaret ska återupptas, och en sammanhängande planering för totalförsvaret säkerställs genom planeringsanvisningar till berörda myndigheter. Det är ett första steg i återuppbyggandet av den verksamhet och de åtgärder som krävs inom ramen för det civila försvaret.

Förmågan att hantera kriser i samhället i fredstid ger också en grundläggande förmåga att hantera situationer under höjd beredskap. Inom ramen för detta arbete utvecklar vi hur risk- och sårbarhetsanalyser från myndigheter och kommuner och landsting bättre kan vara underlag för bedömningar kring samhällets krisberedskap och hur de kan utgöra ett strategiskt planeringsverktyg för att utveckla just samhällets krisberedskap.

Herr talman! En annan av de många utmaningar som samhället står inför gäller de konsekvenser som kommer med ett förändrat klimat. Ett mer extremt väder för med sig ökade risker för olika typer av störningar för samhället som kan ge allvarliga konsekvenser. För att kunna möta dessa utmaningar gör vi bedömningen att det krävs ett ökat fokus på klimatanpassning och det förebyggande arbetet. Med anledning av detta gör regeringen en omfattande satsning på anslaget för förebyggande åtgärder mot exempelvis jordskred och andra naturolyckor för perioden 2016–2019. Detta möjliggör även för kommunerna att bygga ut sina åtgärder för att hantera detta.

Till sist, herr talman, handlar det om det som kanske är det viktigaste för mig. Det är att den militära alliansfriheten ligger kvar. Det vore oerhört allvarligt om Sverige i det här läget skickade signaler som riskerar att få det redan spända läget kring Östersjön att eskalera. Därför är jag stolt över att dörren fortsatt är stängd för ett svenskt Natomedlemskap.

Anf. 241 STIG HENRIKSSON (V) replik:

Herr talman! När jag skrev uppsats fick jag ibland kritiken: avvikelser från ämnet. Ibland tycker jag nästan att debatten förtjänar samma omdöme.

Men det handlar alltså om Frankrike. Jag vill tala om att jag tycker att det har varit bra agerat av regeringen. Det har varit bra diskussioner och bra information. Vi hamnar på bronsplats, av 28 länder. Herregud! Går det lika bra i EM i fotboll kommer jag att vara väldigt nöjd, kan jag tala om.

Det här är ett betydelsefullt bidrag. Det är ett citat från Frankrikes regering, men de kanske inte vet vad de talar om. Det är inga JAS-planer som ska snurra runt. Däremot är det kraftiga satsningar på den civila återuppbyggnaden i både Syrien och Irak, vilket nästan ingen vill prata om. Men det kanske är den allra viktigaste insatsen vi kan göra på lång sikt för att minska terrorhotet.

Det fanns många goda skäl, menar jag, att inte skicka JAS-plan till Syrien. Det första är att det folkrättsliga stödet är tämligen svagt. Det stödet är en grundförutsättning, eller borde vara det, för att man över huvud taget ska resonera vidare. Skulle man skicka fler stridsflygplan till ett luftrum som redan vimlar av dem utan koordinering, ledning, samordning och så vidare? Ryssland, Storbritannien, USA och Turkiet är där och snurrar. Jag

tror inte att det är en stor brist, uppriktigt sagt, i Syrien eller i lufrummet över Syrien.

Det är klart att man ska vara lite kameral. 250–350 miljoner är pengar det med. Och i och med det Afghanistanbeslut som en majoritet i Sveriges riksdag tog tidigare i dag är pengarna slut.

För att ändå göra en replik av det här: Kan jag uppfatta det som att Jakop Dalunde och Miljöpartiet delar denna analys, och hur ser Jakop Dalunde på framtiden?

Anf. 242 JAKOP DALUNDE (MP) replik:

Herr talman! Jag måste ärligt säga att det var lite svårt att utkristallisera exakt vad som var själva den konkreta frågeställningen. Det lät mest som beröm kring det som regeringen gör och det som jag själv anför, så jag måste tyvärr be ledamoten Henriksson upprepa frågan lite mer tydligt.

Anf. 243 STIG HENRIKSSON (V) replik:

Herr talman! Jag kan förstå Jakop Dalundes förvirring, om vi säger så. Men med tanke på att jag ser det som en avvikelse från ämnet att över huvud taget debattera det här kanske det är naturligt att man tar chansen.

Jag undrar om Jakop Dalunde delar den analys som jag har gjort; det förutsätter jag med tanke på det han har sagt. Men jag vill också ha lite resonemang om framtiden. Det talas ju om att detta är steg ett och inte steget. Det finns ju lite olika bollar i luften här, för att anknyta till en idrott jag nyss nämnde, och det kan vara intressant att höra lite funderingar om hur Miljöpartiet och Jakop Dalunde ser på eventuella framtida satsningar.

Anf. 244 JAKOP DALUNDE (MP) replik:

Herr talman! Då förstår jag lite bättre. Det handlar alltså om framtiden för stödet till Frankrike. Jag ser att ledamoten nickar instämmande.

Då tycker jag att det är en god hållning att betrakta detta som ett gott första paket. Sedan får vi helt enkelt under 2016 utvärdera hur läget utvecklar sig. Jag utesluter ingenting och stänger inga dörrar, utan jag är villig att sitta ned och resonera kring olika sätt som Sverige vidare kan bidra till att bistå Frankrike.

Anf. 245 HANS WALLMARK (M) replik:

Herr talman! Jag tyckte att det fanns bra saker i mitten av Dalundes anförande, men början och slutet har jag vissa invändningar emot.

I mitten hade han rätt mycket om totalförsvaret och civilförsvaret, och det var ju någonting som till exempel kollegan Daniel Bäckström från Centern lyfte fram i sitt anförande. Jag vill ändå kvittera det, för jag tycker att det finns all anledning att vi ska fortsätta diskutera detta, för det är värdefullt och viktigt.

Låt mig nu komma med lite mer kritik.

Jag tycker också att det som är bra med vår försvarsuppgörelse, som ligger till grund för det försvarsbeslut vi har fattat, är det fördjupade samarbetet med andra länder, våra allierade, inte minst med USA och den transatlantiska länken som är utpekad. Jag vill också se en utökad övningsverksamhet med våra grannar och nära vänner. Det kan vara Finland, men det kan också vara Estland, Lettland, Litauen och inte minst USA.

Precis som har nämnts tidigare i debatten kommer vi nu under 2016 att debattera och fatta beslut om det så kallade världlandsavtalet som ytterligare underlättar och fördjupar detta.

Då vill jag ändå ställa en kontrollfråga. Jag har ju sett i debatten ett antal miljöpartister som vänder sig emot både världlandsavtalet och kopplingen till USA. Är det hela regeringspartiet Miljöpartiet som står bakom den förda politiken, eller är det väl valda delar av Miljöpartiet som stöder den försvarsinriktning som de gröna är en del av i regeringsunderlaget?

Världlandsavtal, fördjupad övningsverksamhet med USA, ett förstärkande av den transatlantiska länken – är det hela den gröna politikens politik, eller är det väl valda delar?

Anf. 246 JAKOP DALUNDE (MP) replik:

Herr talman! Jag själv blev politiskt medveten under 90-talet, i en tid efter den stora kraftmätningen under kalla kriget då stora delar av den bredare vänstern hade ett ganska låst förhållningssätt till USA och dåvarande Sovjetunionen. Det var kanske inte så utpräglat i den tid jag levde i, så jag är inte uppväxt med samma typ av beröringskräck inför USA som andra kanske har.

Samtidigt har jag i en stor del av mitt politiska engagemang varit väldigt kritisk till hur USA agerade när det gäller invasionen av Irak och hur man sedan hanterade sin Mellanösternpolitik i synnerhet. Efter valet av Barack Obama kan man ändå se att USA har haft en betydligt bättre politisk utveckling, samtidigt som vi sett att utvecklingen i Ryssland blivit alltmer problematisk.

Sett ur det perspektivet ser jag fortsatt inte heller någon typ av beröringskräck inför USA när det gäller att öva. Dessutom kan jag tillägga att vi gröna ofta bryr oss om resurseffektivitet, och ett gott sätt att öka vår militära förmåga utan att spendera alltför mycket resurser är ju att öva tillsammans med andra och då gärna starkare parter, exempelvis USA. Det är ingenting som jag vänder mig särskilt kraftigt emot. Dock ska det ändå framhållas att olika typer av övningar kan sända olika typer av säkerhetspolitiska signaler. Det är en annan femma som man får ha i beaktande.

Anf. 247 HANS WALLMARK (M) replik:

Herr talman! Då förstår jag att Jakop Dalunde inte har någon beröringsångest när det gäller USA. Men jag måste referera till vad Jakop Dalunde sa i sin kommentar till Stig Henriksson: Jag förstod inte riktigt vad Dalunde försökte säga.

Jag ställde nämligen en mycket konkret fråga, herr talman. När det gäller fördjupad övningsverksamhet, när det gäller att stärka den transatlantiska länken, när det gäller att betona det särskilda samarbetet med USA som ligger helt inom ramen för försvarsuppgörelsen och den inriktning vi går in i – är det då hela Miljöpartiets politik eller väl valda delar av de gröna som står bakom? Jag vill alltså återkomma till regeringspartiet de gröna. Är det hela er politik eller väl valda delar av ert parti som står bakom detta?

Herr talman! Jag tycker ändå att det är intressant och lite avslöjande av Jakop Dalunde att ta upp att det finns beröringsångest inför USA. Det gör det i svensk politik, och jag tror också att det delvis är en förklaring, kanske rent av till det paket vi nu ser som presentation på Lissabonfördraget och

Frankrikes begäran 42.7. Det finns nämligen en koppling till det så kallade Amerikabrevet, nämligen att USA också har begärt ökat stöd och ökad hjälp i kampen mot Daish.

Jag tycker alltså att det var intressant och i någon mening, herr talman, lite avslöjande att Dalunde ägnade två minuter åt att prata om just anti-amerikanism och att han själv inte var en del av den. Därmed indikerar han ju att den finns någon annanstans.

Frågan är därför, herr talman: När det gäller ökad övningsverksamhet, när det gäller stärkande av den transatlantiska länken, när det gäller ökat samarbete med USA – är det hela Miljöpartiet som regeringsparti som står bakom eller väl valda delar av de gröna?

Två minuter har herr Dalunde på sig för att utveckla detta, herr talman!

Anf. 248 JAKOP DALUNDE (MP) replik:

Herr talman! Tack, ledamoten Wallmark, för detta utmärkta tillfälle att göra just detta!

Tesen att det skulle vara det så kallade Amerikabrevet som ligger till grund för regeringens linje att inte gå vidare med en spaningsinsats med JAS-plan tror jag är ganska falsk. Snarare handlar det om den folkrättsliga gråzonen för en sådan insats och bristen på command and control. Det är det som ligger till grund för att regeringen inte skickar JAS-plan för spaning.

Värdlandsavtalet tecknades av den borgerliga regeringen strax före valet. Det är upp till regeringen att lägga fram en proposition till riksdagen där man ska hantera det. Beredningen av detta ärende sker just nu i Regeringskansliet, och regeringen kommer att återkomma med det till riksdagen.

Anf. 249 ALLAN WIDMAN (L) replik:

Herr talman! Min fråga skulle egentligen ha rört någonting annat, men när jag hör Jakop Dalunde säga att det handlar om en folkrättslig gråzon och att detta förhindrar regeringen att besluta om en insats med JAS Gripen i Syrien och Irak kommer jag att addera en fråga till den planerade frågeställningen.

Jag vill ställa frågan om det är Jakop Dalundes uppfattning att det som bland annat Frankrike, Storbritannien med flera länder inom ramen för den breda koalitionen nu gör i Syrien och Irak står i strid med folkrätten.

Herr talman! Jag hörde Jakop Dalunde säga att han var mycket nöjd med att alliansfriheten ligger fast. Jag tänkte läsa någon rad ur ett kommitédirektiv som beslutades den 12 november 2015 av regeringen – kollektivt som alltid – *Förutsättningar enligt regeringsformen för fördjupat försvarssamarbete*.

”En särskild utredare ska analysera förutsättningarna enligt regeringsformen för Sverige att, under förutsättning att nödvändiga politiska beslut fattas, med militära resurser agera gemensamt med annan stat för att möta ett väpnat angrepp mot någon av staterna samt för att hindra kränkningar av någon av staternas territorium i fred och under krig mellan främmande stater.”

Är det, herr talman, frihet från att ingå i en allians med Nato som Jakop Dalunde slår vakt om, eller är det den militära alliansfriheten mer generellt?

Anf. 250 JAKOP DALUNDE (MP) replik:

Herr talman! Tack, ledamoten Widman, för frågan! Det korta svaret är att det i huvudsak handlar om Nato.

Anf. 251 ALLAN WIDMAN (L) replik:

Herr talman! Det kan hända spännande saker i Sveriges riksdag även sent om kvällarna. Jag kommer naturligtvis att prova motsvarande fråga på försvarsministern något senare, men det är mycket intressant att höra att Miljöpartiet anser sig vara berett att ge upp den militära alliansfriheten, försåvitt det inte handlar om ett medlemskap i Nato. Det var stora nyheter.

Jakop Dalunde har en sista replik kvar, och jag skulle vara tacksam om han ville utveckla den andra frågan jag hade, nämligen om han anser att det som Storbritannien och Frankrike nu gör i Syrien och Irak står i strid med folkrätten eller inte.

Anf. 252 JAKOP DALUNDE (MP) replik:

Herr talman! Nej, jag har inga synpunkter på vad Frankrike gör. Jag har inget skäl att kritisera Frankrike.

Om Sverige ska sända JAS-plan behöver vi göra en utvärdering utifrån vårt perspektiv i fråga om folkrätten. Jag litar på Utrikesdepartementets folkrättsliga experter, som berättar för mig att det är att tänja på folkrätten för Sverige att göra så. Det är en folkrättslig gråzon. Den bedömningen litar jag helt enkelt på.

Man ska tillägga att det även handlar om bristen på command and control, att det i dagsläget inte finns erforderliga system att ha insyn i beslutsprocesser och att säkerställa att insatsen görs på ett adekvat sätt.

Anf. 253 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! Basen för regeringens arbete när det gäller utgiftsområde 6 och när det gäller framtidens försvarsmakt är naturligtvis inriktningspropositionen. Regeringen tar sin utgångspunkt i de omvärldsförändringar som vi lever med. Det handlar framför allt om den ryska aktiviteten i vårt närområde.

Vi kan konstatera att annekteringen av Krim är ett slutligt bevis på att Ryssland är berett att använda sin militära förmåga för att nå politiska syften. Vi noterar också en ökad övnings- och underrättelseverksamhet i vårt närområde, i Östersjöområdet, och det ställer naturligtvis ökade krav på den svenska försvarsmakten.

Vi fördjupar samarbetet med Finland, och vi genomför en lång rad åtgärder för att öppna för att fördjupa samarbetet. Vi genomför bland annat en utredning för att se de juridiska förutsättningarna för att göra dessa fördjupningar, använda varandras infrastruktur och använda varandras hamnar och flygbaser på olika sätt.

Vi övar förband tillsammans på flygsidan, armésidan och marinsidan. Vi tittar på scenarier bortom fredstida förhållanden. Vi stärker samarbetet i Norden, vi fördjupar samarbetet med de baltiska staterna, vi är aktiva inom Natos partnerskap och vi försöker utveckla den transatlantiska länken med utgångspunkt i det fattade riksdagsbeslutet. Det handlar alltså om övningsverksamhet, forskning, materiel, interoperabilitet och internationella operationer.

När vi ser på läget i vårt närområde kan vi se att stora övningar genomförs. I juni 2014 var det en beredskapskontroll från rysk sida med 65 000 soldater, 5 500 fordon, 180 flygplan och 60 helikoptrar. I mars 2015 var det beredskapskontroll i Arktis med 38 000 soldater. I maj 2015 var det dags för centrala milot. Vi har haft beredskapskontroll i Kaliningrad. I augusti i år var det en landstigningsövning i Östersjön, en stor militärövning som hette Center, en vitrysk övning som hette Union Shield och Östersjömarinens höstövning.

Det pågår hela tiden många aktiviteter.

Från svensk sida deltar vi naturligtvis i en omfattande övningsverksamhet tillsammans med andra länder. Varje sådan övning är att betrakta som en säkerhetspolitisk signal som fungerar balanserande i det stora perspektivet.

Det vi har framför oss nu är Cold Response 2016 i februari i Norge. Vi har Swefinex 16 i maj. Vi har övningen Open Spirit i maj i Östersjön med koppling till Litauen. Vi har en brigadstridsövning i maj–juni i Skövde. Vi har Baltops i Östersjön i juni. Vi har en övning som heter Anaconda i Polen i juni. Vi har flygvapenövningen i augusti–september. Vi har Northern Coast i september. Vi har Swenex i november. Och vi har en operativ ledningsövning i november. Det är några av de större övningarna. Till detta kommer en omfattande övningsverksamhet i hela det nordiska perspektivet där man även bör ta med de baltiska staterna, Polen, Tyskland och Danmark när man bedömer helheten och kraften i verksamheten.

Allt detta är balanserande övningsverksamhet med tyngd och vikt.

Det vi jobbar med för att verkställa försvarsbeslutet och för att öka vår militära förmåga är att genomföra krigsförbandsövningar så att samtliga förband övas. Här är pengar avsatta från 2016 fram till 2020. Vi kommer att upprätta en lätt motoriserad skyttebataljon som också är luftburen. Pengar är avsatta från 2016 till 2020. För ett stridsfordonsmonterat granatkastarsystem är pengar avsatta från 2018 till 2020.

För brobandvagnar, en 36-meters och två 14-meters, är pengar avsatta från 2016 till 2020. För förbättrad pansarvärnsförmåga är pengar avsatta från 2016 till 2020. För stridsgruppen på Gotland är pengar avsatta från 2016 till 2020. För granatkastare i hemvärnet är pengar avsatta 2016 till 2020. Samma årtal gäller för personlig utrustning, modifiering av korvetter så att full korvettförmåga för ytstrid, luftförsvar och ubåtsjakt kan vidmakthållas. Pengar är avsatta åren 2016–2017.

När det gäller ubåtsjaktförmågan halvtidsförlängs fem bevakningsbåtar. Sex bevakningsbåtar blir bojåtar. Antiubåtsgranatkastare installeras på minröjningsfartyg, och sensorkedjor byggs upp. Pengar är avsatta för åren 2016–2020. Undervattenssensorerna kommer 2017–2018.

Det finns mer pengar för vidmakthållande av transportflyg åren 2019–2020 och spridning på flygbaser mellan 2017 och 2020.

Allt det som fanns med i inriktningspropositionen är under hantering. Det finns en planering. Självklart kommer vi kanske att möta förskjutningar, fördyringar och att olika projekt blir försenade. Men det får vi hantera i det läget. Vi ska ha öppna ögon för att sådana situationer kan inträffa.

När det gäller den ekonomiska utvecklingen fanns 42,8 miljarder för 2015, 44,8 miljarder för 2016, 46,1 miljarder för 2017, 47 miljarder för 2018 och 49,1 miljarder för 2019.

Vi följer den planering som inriktningsbeslutet innebär. Det är regeringens grundläggande uppgift att verkställa beslutet. Vi har också levererat grunderna för att starta ett arbete när det gäller totalförsvarsplanering, och vi får den första åiterrapporten om det arbetet den 10 juni nästa år.

Vi har tillsatt utredningar som vi var överens om i arbetet med inriktningspropositionen. Det handlar om den finansiella styrningen av FMV, översyn av materiel och logistik, hållbar personalförsörjning, forskning och utveckling på försvarsområdet samt ett fördjupat försvarssamarbete. Vi är fullt ut i verkställande fas när det gäller detta. Det här är den huvuduppgift vi har. Jag har också i dag för samtlig personal på departementet klargjort att det här är huvuduppgiften under den kommande tiden och att mycket kraft måste läggas på uppföljning och utvärdering.

När det sedan gäller den militära insats som i och för sig inte hanteras i det här forumet men som ändå har kommenterats rätt så rejält kan jag säga att militär transport via C-17, som vi avsätter tid för under 2016, är en åtgärd med militär substans. Militär transport 2017 med TP 84 eller C-130 är också en åtgärd med militär substans. Den materiel som är sekretessbelagd och måste hanteras via ISP och som också måste underställas riksdagen är av sådant slag att den innehåller tydlig militär substans. Jag vill bara klargöra de här bitarna, så att man inte försöker förminska det som nu görs. Åtgärden när det gäller materiel är verkligt efterfrågad av Frankrike.

Det är precis som det har sagts: Det kommer att ske en utvärdering. När det gäller framtiden utlovar jag ingenting men utesluter heller ingenting. Självklart ska saker och ting finansieras. Men det finns också någonting som heter 2017 i sammanhanget. Det beror på vilket perspektiv man lägger in i det hela. Jag utesluter som sagt inget och pekar inte heller ut något i detta läge. Jag tidsbestämmer inget mer än att det ska göras en utvärdering.

Fransmännen har meddelat att det är ett betydelsefullt bidrag som ges. De har formulerat sig så här: Detta är glädjande och visar på den gemensamma viljan hos Frankrike och Sverige att förstärka insatserna mot IS/Daish och att stabilisera läget i konfliktområden som Mali och Centralafrika.

Nu har vi tagit det första steget. Sedan får vi följa utvecklingen och se hur vi kommer att åtgärda det här i framtiden.

Anf. 254 ALLAN WIDMAN (L) replik:

Herr talman! Det är med viss spänning man konstaterar att tre femtedelar av den så kallade försvarsgruppen nu har tryckt in sig för replik. Det ska bli intressant att följa.

Jag lyssnade mycket noga på försvarsministerns redogörelse över vad som kunde anses vara militär substans i det bidrag till Frankrike som regeringen i dag har presenterat. Men jag måste ändå som komplement till den redovisningen få ställa frågan: Känner sig försvarsministern nöjd med det som Sverige nu bidrar med, handen på hjärtat?

Vi kunde nyss höra Jakop Dalunde förklara att den ovilja mot militära allianser som Miljöpartiet känner närmast avser den transatlantiska säkerhetsorganisationen Nato och inte så mycket andra eventuella allianser. Jag läste nyligen innantill ur ett direktiv som försvarsministern har gett till en utredare. Det handlar inte om de juridiska frågorna, herr talman, utan om

hur pass kompatibelt med regeringsformen ett optionellt försvarsförbund med annat land är. Enligt min mening är det därför en grundlagsfråga som ska utredas. Det är överraskande, kan man tycka, eftersom det är Försvarsdepartementet som tillsätter utredningen, men också det är spännande.

Min fråga till Peter Hultqvist i den delen är: Om utredningen levererar resultat, är det då regeringens avsikt att Sverige ska ingå ett ensidigt proklamerat försvarsförbund med Finland?

Anf. 255 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik:

Herr talman! Ibland blir det väldigt märkligt, Allan. Vi är överens med Finland om att det vi gör inte handlar om något försvarsförbund. Vi gör nu scenarier bortom fredstida förhållanden. Om vi sedan använder oss av de optionerna i ett krisläge är någonting vi fattar beslut om då. Här finns det ingen dold process som pågår med någon konstig sorts agenda i bakgrunden. Men vi är tvungna att klara ut de lagmässiga möjligheterna kring alla de samarbeten vi nu drar igång. Det är det som det handlar om.

Det här öppnar heller ingen bakdörr till Nato eller till någonting annat. Nato kräver särskilda beslut, särskilda arrangemang och särskilda ansökningsförfaranden. Jag tycker att du vrider till det här på ett sådant sätt att det passar dina syften, så att det ska gå bra att angripa på något sätt. Men det är det här som är bakgrunden och uppfattningen.

Du frågar om jag är nöjd. Nej, jag är inte nöjd förrän IS/Daish är nedkämpat och vi på något vis har löst problemen där nere. Nu har vi från regeringens sida gjort ett första paket. Vi har också utlovat en utvärdering som vi så småningom ska ta ställning till. Sedan får vi se hur vi går vidare. Jag vill framhålla att Frankrike har välkomnat det bidrag som vi nu har gett och uttalat att de tycker att det är glädjande och visar på det samarbete som vi har mellan Frankrike och Sverige.

Anf. 256 ALLAN WIDMAN (L) replik:

Herr talman! Jag är på en punkt beredd att instämma fullt ut med försvarsministern: Det finns ingen anledning att känna sig nöjd förrän Daish är nedkämpat i den här regionen. Men nu var det inte det som var min fråga. Frågan var om försvarsministern med handen på hjärtat ansåg sig nöjd med det som Sverige nu är berett att bidra med till Frankrike. Det är en helt annan frågeställning.

Jag läste innantill ur direktiven, herr talman. Det handlar om möjligheten "att, under förutsättning att nödvändiga politiska beslut fattas, med militära resurser agera gemensamt med annan stat för att möta ett väpnat angrepp mot någon av staterna". Jag kan inte uppfatta detta på något annat sätt än att det är ett villkorat eller optionellt försvarsförbund som regeringen nu avser att utreda.

Då är min fråga på nytt, för den har inte blivit besvarad, herr talman: Är det den svenska rödgröna regeringens avsikt att som ett resultat av den här utredningen ensidigt proklamera ett villkorat försvarsförbund med Finland?

Anf. 257 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik:

Herr talman! Jag vet inte hur man ska göra för att vara tydlig mot Allan Widman. Det finns ingen försvarsförbundsöverenskommelse eller någon diskussion om detta mellan den finska och den svenska regeringen. Vi har

inte gjort någon sådan överenskommelse. Jag har sagt hela tiden i den här frågan att vi gör det vi har kommit överens om nu, och det är optioner för scenarier bortom fredstida förhållanden. Det finns ingen utfästelse om något försvarsförbund. Om det är så att vi i en eventuell framtid skulle komma till den typen av diskussioner får vi ta upp det då. Men det finns ingenting sådant som planeras och diskuteras i dag, varken över eller under ytan.

När det gäller det här med handen på hjärtat är det så att man måste se allting i en process. Det är långsiktiga arrangemang det handlar om. Jag är nöjd med det vi har kommit fram till nu, men det här kan ta lång tid, och vi måste kanske komma med andra saker också för att det ska fungera.

De här frågorna är bara försök att pressa på, ge en bild av splittring och spela ut olika personer och olika delar av regeringen mot varandra. Regeringen är enig bakom det vi nu har ställt upp med. Sedan har vi sagt att vi är beredda att återkomma och gå vidare. Men hur det ska se ut och hur det ska gå till tar vi ställning till om det blir aktuellt.

Till Wallmark kan jag säga redan nu att finansieringsfrågor i så fall kommer att lösas ut. Det kommer att finnas förslag och idéer om hur detta ska gå till. Jag vill också understryka att det finns en ny budget för 2017.

Anf. 258 HANS WALLMARK (M) replik:

Herr talman! Jag tackar för försvarsministerns uppfinningsrika och innovationsglada förmåga att replikera på replikören redan innan densamme tagit talarstolen i besittning. Men det är helt rätt – jag hade tänkt ställa frågor om ekonomi. Jag kom bara hit senare.

För några dagar sedan, när jag förberedde mig för inför denna utgiftsdebatt, tänkte jag berömma Peter Hultqvist. Jag tycker att vi är flera som varit delaktiga i att åstadkomma något bra, nämligen försvarsuppgörelsen. Jag tycker också att den uppräknings som försvarsministern ägnade ett par minuter indikerar det. Trots att jag är besviken över det som regeringen berättat i dag vad gäller att hörsamma Frankrikes begäran tänker jag ändå säga något vänligt, herr talman.

Det som försvarsministern räknade upp var bra. Den delen av försvarsuppgörelsen finns det anledning att vara stolt över. Inte minst vill jag understryka det som försvarsministern sa om övningsverksamheten, både de egna krigsförbandsövningarna i Sverige och den internationella övningsverksamheten. Jag vill se mer av det, och jag är rätt övertygad om att försvarsministern själv vill se mer av det.

Dock, herr talman och försvarsministern, måste jag säga att jag finner det paket som försvarsministern refererar till i dag otillräckligt. Vi får en begäran från Frankrike, i det trauma som Paris befinner sig efter den 13 november 2015, och utrikesministern lovar ett Herkulesplan 2017. Sedan finns också en del annat, bland annat det taktiska transportplanet C-17, som är förlagt till Pápa i Ungern. Vilken tur att alliansregeringen genomdrev det, under motstånd, tror jag, från Socialdemokraterna! Nu finns planet, och det kan utlovas.

Jag skulle gärna vilja att försvarsministern kastade lite ljus på finansieringen ifall vi skulle behöva göra något 2016. Jag är för egen del inte beredd att ta pengar från det nationella försvaret till internationell verksamhet.

Anf. 259 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik:

Herr talman! Jag uppskattar de positiva orden från Wallmark. Jag kan kontra med att säga att jag mycket uppskattar det breda samarbetet och det jobb som vi kan göra tillsammans i försvarsgruppen. Vi hade senast i dag ett möte som jag tyckte var konstruktivt och bra. Där avhandlades de mer bilaterala samarbetena.

Låt mig med anledning av debatten tidigare i dag säga att det arbete som sker inom ramen för Natos partnerskap, och det som vi är överens om, ska fortsätta. Den agenda och den plan som vi tillsammans med USA håller på att jobba fram ska fortsätta och genomföras. Det är viktigt att vi även står för de delarna av uppgörelsen.

När det gäller ekonomin ska ju allt här i världen finansieras. Jag har tidigare redogjort för att vi måste stå för försvarsuppgörelsen. Det är hela ingångsvärdet från min och regeringens sida. Om det sedan kommer sådant som ska genomföras måste vi ha en idé och ett förslag om finansiering. Jag förutsätter att vi i ett sådant framtida läge får diskutera hur det i så fall ska gå till.

Jag vill peka på tiden bortom 2016. Det finns också något som heter 2017. Jag bedömer att den kamp som nu genomförs inte kommer att vara avslutad med omedelbar verkan det kommande året.

Anf. 260 HANS WALLMARK (M) replik:

Herr talman! Ja, det finns absolut en tid bortom 2016. 2017 är ett bra exempel på det. Dock kan saker och ting inträffa i vår omvärld redan under 2016, både positivt och negativt, som kräver internationella insatser. Försvarsministern har själv sagt att det kan komma fler paket, och andra socialdemokrater, såsom Åsa Lindestam, har sagt att det kan vara en start.

Jag uppskattar det som försvarsministern säger, att vi inte rör det som ligger inom försvarsuppgörelsen. Om det tillkommer nya kostnader inom internationell verksamhet får vi försöka hitta alternativ. Jag lovar att Moderaterna i en vårändringsbudget kommer att vara mycket konstruktiva vad gäller utgiftskonton som vi skulle kunna dra ned på och som inte ligger inom Försvarsmaktens område och det beting vi har.

Herr talman! Försvarsministern säger att han inte är nöjd förrän Isil/Daish är nedkämpad. Låt mig säga att jag delar den åsikten. Det ska därför bli intressant att i ljuset av det se hur Sverige responderar på de förfrågningar som kommit från USA när det gäller den internationella kampen mot Isil/Daish.

Vad gäller den diskussion vi hade i går om Irakpropositionen, som försvarsministern tyvärr inte kunde avnjuta eftersom han var på en Folk och Försvar-tillställning, kan jag nämna att en del ledamöter tyckte att man inte behövde betona den militära komponenten så mycket. Om man ska göra som försvarsministern säger, nämligen nedkämpa Isil/Daish, kräver det i allra högsta grad en tydlig militär komponent. Det är väl i ljuset av det jag hade önskat att vi, när vi nu sätter normen i förhållande till Frankrikes begäran, skulle ha varit tydligare och snabbare än vad vi nu är med det vi levererar.

Jag har inget emot det vi ger till Frankrike. Jag hade velat ge mer. Därför är jag rätt övertygad om att ifall Frankrike redan i dag bedömer det vi gör som ett betydelsefullt bidrag skulle de, om vi hade gjort mer, i vart fall

inte ha ändrat uppfattning utan tyckt att också det hade varit ett betydelsefullt bidrag.

Jag vill tacka försvarsministern för replikskiftet.

Anf. 261 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik:

Herr talman! Det är bra att Wallmark och jag är överens om formuleringen ”ett betydelsefullt bidrag”, att vi har noterat att det sägs från den franska sidan. Det är en bra plattform för den fortsatta bedömningen och eventuella fortsatta diskussioner i det här ärendet.

När det gäller debatten om Irak, som jag tyvärr inte kunde närvara vid, kan jag säga att det självklart måste vara militära komponenter i det. Det är fullständigt avgörande. Jag har själv besökt förbandet i norra Irak. Jag har fått synpunkter från peshmergan. Jag har fått synpunkter från den irakiska ledningen. Jag har träffat den amerikanske generalen i området. Jag har träffat vårt förband. Jag har fått en ordentlig genomgång av förhållandena där. Det är klart att det måste till en militär komponent som är stark. Koalitionen där är nödvändig för att hålla området stängin. Peshmergan kan inte ensam göra det jobbet.

Det behövs insatser på många håll. När man bedömer Sveriges samlade insatser kanske man inte bara ska koncentrera sig på det bidrag som vi ger till Frankrike i den akuta situationen utan också notera beslutet om insatsen med de soldater som vi har i norra Irak. Kanske ska man också se på det som vi bidrar med i Mali. Och i förhållande till omvärlden kanske man även ska värdera det långsiktiga engagemanget, 14 år hittills, i Afghanistan.

Allt det vet jag har betydelse i internationella sammanhang för bedömningen av Sveriges samlade vilja att bidra i olika sammanhang. Om det låter som att bidraget till Frankrike inte alls är tillfredsställande och allt därför raseras vill jag säga att det inte är på det sättet. Vi har hela bredden av åtgärder som ska räknas in när man bedömer det hela.

Jag är nöjd med det som regeringen har kommit med, men jag är öppen för utvärderingar och en framtida fortsättning.

Anf. 262 MIKAEL OSCARSSON (KD) replik:

Herr talman! Låt mig börja med att instämma i Hans Wallmarks positiva ord om den uppräknin som försvarsministern gjorde i början av sitt anförande. Försvarsuppgörelsen blev ett trendbrott. Inte minst gäller det betoningen på övning – utan övning ingen effekt. Det gäller också det handfasta sätt som försvarsministern haft under det första året av sin gärning som försvarsminister.

Med tanke på den handfasta och pragmatiska hållning som försvarsministern ofta visar blev jag därför förvånad över att det inte blev mer av det stöd som Frankrike, och även Amerika, efterfrågade. Solidaritetsförklaringen är mycket tydlig med att ett land har rätt att begära hjälp, och försvarsministern sa också att han inte är nöjd förrän Daish/IS är utplånad.

Är det då inte lite magert att det bara blev de 50–100 timmarna? Vi har fått förklarat för oss att det går åt ungefär 20 timmar per resa, så det kanske handlar om fem sex transporter. Det är också några stabsofficerare i Mali. Och det är Herkulesplanet – men inte i vår, inte nästa höst, utan 2017. Är det ett relevant svar på Frankrikes solidaritetsbegäran? Är försvarsministern verkligen nöjd och tycker att det är ett substantiellt militärt bidrag?

Anf. 263 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik:

Herr talman! Oscarsson missade en viktig sak i paketet, och det var materielen. Jag har i olika sammanhang försökt förklara, så även på presskonferensen i dag, att det är någonting som jag anser har en tydlig militär substans. Materielen är sekretessbelagd och måste därför hanteras utifrån de regelverken, men jag kan säga att den är tydligt och djupt efterfrågad av Frankrike. Det tycker jag att man också ska räkna in när man bedömer helheten så att man har med allt när man uttalar sig om vad som är bra och dåligt.

Jag tycker att den insats vi nu gör är en bra början. Det är något som jag och regeringen står bakom. Men vi säger också att vi ska utvärdera och återkomma. Vi får se vad vi gör för ställningstagande – jag vill inte vare sig utesluta eller peka ut något. Detta är det grundläggande förhållnings sättet.

När man bedömer Sveriges förmåga till solidaritet och åtaganden vill jag markera att man måste se dels vad vi har gjort genom åren, dels vad vi deltar i för andra typer av internationella operationer. Det är också ett tecken på att Sverige i olika lägen är berett att bidra.

Det är roligt att Mikael Oscarsson framhåller att vi nu har gjort ett trendbrott tillsammans. Jag uppskattar det samarbetet. Jag tycker att det är konstruktivt, och vi har en bra dialog när det gäller genomförandet av inriktningspropositionen.

Anf. 264 MIKAEL OSCARSSON (KD) replik:

Herr talman! Jag blir inte riktigt klok på detta med Sveriges stöd till Frankrike i kampen mot IS/Daish. Frankrike var ju tydligt med spaningsdelen, och det som kom från Amerika låg i linje med det.

För Sveriges del är det viktigt att vara en bra samarbetspartner. Ska man inte se detta som ett test på just detta? Det är flera länder som tittar väldigt noga på Sveriges respons. Exempelvis tror jag att man i de baltiska länderna tittar på Sveriges respons.

Vi gjorde en viktig insats med spaning i Libyen. Den var efterfrågad och mycket viktig. Jag tror att det var därför som denna förfrågan kom.

Jag vill då ställa en fråga. Ser inte försvarsministern att det kan finnas problem med hur Frankrike och kanske framför allt Amerika ser på Sverige när spaningsinsatsen nu inte blir av? Om nu försvarsministern säger att han inte är nöjd förrän Daish/IS är utplånat, skulle vi då inte kunna komma med ett bättre bidrag än det som i dag levereras?

Anf. 265 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik:

Herr talman! Precis som jag har sagt tidigare är Frankrikes kommentar att det är ett värdefullt bidrag: Det är glädjande och visar på den gemensamma viljan att förstärka insatserna mot IS/Daish och stabilisera läget i konfliktområdet. Det är alltså inget dåligt omdöme vi får från Frankrike här.

Detta är inte den enda internationella insats vi gör, utan alla de insatser vi gör har betydelse och är ett sätt att bidra till att stabilisera i olika delar av världen. Precis som i tidigare fall kommer vi att se till att också leverera och genomföra det som nu är överenskommet. Det är inte alltid förhållandena är på det viset om man ser hur de internationella operationerna fungerar världen över.

Detta är ett första steg. Det är ett konkret bidrag. Jag tycker att också materielbidraget måste värderas i den argumentation man för från Mikael Oscarssons kant. Materielbidraget är djupt efterfrågat och har en tydlig militär substans. Tyvärr är det sekretessbelagt, så jag kan inte prata om det fullt ut i den roll jag befinner mig i nu.

Vad vi gör kommer alltid att värderas i olika länder. Vi gör många saker över ett brett fält, också sådant som gäller vår egen militära förmåga. Den samlade bedömningen av Sverige måste nog bygga på allt detta. Vad jag har fått tillbaka genom åren är i alla fall att man uppfattar oss som en bra samarbetspartner i olika sammanhang. Vi kommer, enligt vad vi har sagt i inriktningspropositionen, att fortsätta arbeta vidare i den andan och med den inriktningen.

Anf. 266 DANIEL BÄCKSTRÖM (C) replik:

Herr talman! Jag tänkte växla tema.

Jag vill också tacka för mycket konstruktiva samtal under det här året, både före och efter försvarsbeslutet. Det handlar både om den svenska försvarsförmågan och om våra internationella insatser, liksom om långsiktigt arbete för att det ska bli så bra som möjligt.

Jag tänker också på totalförsvarsplaneringen och de uppdrag som regeringen har gett till statliga myndigheter som involveras i det här arbetet. Efter ungefär 20 års strategisk timeout finns det oerhört mycket att hämta in och analysera och inventera när det gäller de samlade resurserna i kommuner, socknar, regioner och även nationellt.

I början av december kom ett besked från MSB:s generaldirektör, som meddelar att man har ställt in den sedan över ett år planerade stora samverkansövningen som skulle involvera ett hundratal aktörer på alla nivåer i Sverige: 55 kommuner, Västra Götalandsregionen, Länsstyrelsen i Västra Götaland, Värmland och Halland skulle ingå. Det skulle vara en övning för att testa beredskapen på den civila sidan och för att också kunna utveckla arbetet gemensamt. Man hänvisar till resursbrist och tidsbrist på grund av migrationssituationen och att man inte har resurser att fullfölja övningen.

Jag vill ställa min fråga till försvarsministern utifrån att vi delar ansvaret. Utskottet har ansvar för helheten, och tillsammans med minister Yge- man är minister Hultqvist en viktig aktör i regeringen för att kunna få totalförsvarsplaneringen att utvecklas. Då är min fråga om det finns några perspektiv till att det nu meddelas att man inte kan genomföra en övning som man planerat i mer än ett år.

Anf. 267 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik:

Herr talman! Jag är inte i detalj uppdaterad om den här övningen, men det är en övning av stor omfattning, och det känns som om den var väl motiverad i tanke och planering. Nu berör detta en annan ministers ansvarsområde. Det lyder inte under Försvarsdepartementet, och av den anledningen tänker jag inte gå in i någon detaljerad diskussion om detta.

Jag vill dock säga en sak: Vi måste få till stånd en totalförsvarsplanering. Det handlar om att ha ett civilt försvar som stöttar det militära försvaret, så att det militära försvaret av Sverige kan fungera i en eventuell krissituation. Det handlar också om att bygga ett civilförsvar och en beredskap som kan vara aktiv i samband med skogsbränder, stora olyckor

eller intermezzon av något oförutsett slag. Här har vi alltså en förbättringspotential av det större slaget.

Om vi tittar på hur detta såg ut en gång i tiden kan vi se att här ingick företag av de mest olika slag, myndigheter av olika slag, kommuner och landsting. Man hade totalförvarsövningar där både det militära och det civila försvaret ingick i en helhet. Jag säger nu inte att vi kan komma tillbaka till detta med omedelbar verkan, men vi måste utifrån våra förhållanden och förutsättningar börja en grundplanering och skapa en grundidé om detta. Det första uppdraget handlar om att ta det första steget i en sådan process.

Anf. 268 DANIEL BÄCKSTRÖM (C) replik:

Herr talman! Detta är oerhört viktigt, och vi ska hjälpas åt på bästa sätt för att detta ska bli så bra som möjligt. Vi behöver det både kortsiktigt och långsiktigt.

Om en myndighet väljer att avbryta en övning som man har planerat så länge kan man fråga sig vad man egentligen har för förutsättningar att i dag hantera en situation där ett antal kriser inträffar samtidigt. Vi måste veta att man kan hantera flera kriser samtidigt, också för att kunna möta de behov som uppstår i kopplingen mellan det militära och det civila. Detta måste vi planera för, vilket jag tror blir en jätteviktig uppgift.

Jag kan meddela att Länsstyrelsen i Värmland och landshövdingen i Värmland har beslutat att man ska genomföra en regional övning där man hoppas att kommuner, landsting och polis ska medverka. Det är viktigt för att trimma det lokala arbetet.

Ett medskick som jag har fått, bland annat från krisberedskapssamordnare i kommunerna hemma i västra Värmland är: När vi tänker framåt kring totalförvarsplaneringen är det viktigt att också tänka på ömsesidigheten, dels hur vi som civilt samhälle ska stötta det militära, dels hur vi kan hitta infrastruktursatsningar och upplägg som gör att man kan resurs-effektivisera och optimera planeringen så att det gynnar det pågående civilberedskapsarbete som kommunerna gör, till exempel för att kunna hantera extraordinära händelser i fredstid.

Med tanke på att det handlar om många eldsjälar – som ofta är engagerade i flera föreningar som är kopplade till arbetet med totalförvarsplaneringen, också i företag – och det gäller att på bästa sätt kunna använda det engagemanget, är det viktigt att tänka på ömsesidigheten, tänka åt bägge hållen för att kunna säkra och stabilisera arbetet och också minska sårbarheterna i vårt samhälle.

Anf. 269 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik:

Herr talman! Jag uppfattar att Daniel Bäckström och jag egentligen har samma uppfattningar och inriktning i detta och att det nu handlar om att göra ett jobb på ett ordentligt sätt. Utan att jag har någon djupare kunskap om det tycker jag: Om landshövdingen i Värmland nu tar initiativ till att öva kommun, polis, landsting och olika aktörer i en större civilförvarsövning är det ett utmärkt bidrag till att i Värmland försöka få igång den här typen av processer.

Jag tror att det finns all anledning att titta på vad man kan göra på länsstyrelsenivå. Men jag har också så sent som denna vecka haft kontakt med en av de ansvariga på en länsstyrelse i Sverige om just den här typen av

frågor och märker på frågorna och sättet att resonera att det finns ett ökat intresse och vissa förväntningsvärden. Mitt besked är: Ni måste börja titta på vad ni tycker att ni kan bidra med, och vilka typer av idéer har ni? Det gäller att utifrån ett lokalt och regionalt perspektiv börja fundera på: Hur utvecklar vi detta?

Vi börjar från en låg nivå med stor förbättringspotential. Jag tror att en oerhört väsentlig del är att stimulera olika krafter till att börja tänka i de här termerna. Bara det är liksom ett stort steg framåt och ett sätt att få medvetande bland allmänheten om deras möjligheter.

Jag ser verkligen fram emot det här jobbet. Jag hoppas nu att det uppdrag som vi från regeringen har gett till berörda myndigheter att börja titta på detta kan bli första steget i ett längre arbete, som förmodligen kommer att sträcka sig över ett antal år för att komma upp i nivåer. Någonstans måste man börja, och här har vi som sagt en förbättringspotential.

Jag är glad över dina synpunkter och inlägg i detta, Daniel Bäckström. Tack så mycket!

Anf. 270 LENA ASPLUND (M):

Herr talman! Tillgången till modern materiel är en avgörande faktor i moderna konflikter. Då krävs att Försvarsmakten har tillgång till relevant materiel som ger operativ effekt. Det är viktigt att vidmakthålla materiel i den mån det är relevant och att nyanskaffning av materiel i första hand sker genom att man köper färdigutvecklad materiel och i sista hand genom att man egenutvecklar materiel i Sverige.

Prioriteringen är framtagen för att undvika de långa ledtider som egenutveckling av materiel medför, vilket vi har flera historiska exempel på i Sverige. Dessvärre har en del utvecklingsprojekt, som Helikopter 14, drabbats av allvarliga och utmanande långa leveranssvårigheter. Därför anser vi moderater att upphandlingskompetensen hos försvarsmyndigheterna måste ses över.

Det är också viktigt att värna våra skattepengar så att de utnyttjas på bästa tänkbara sätt och ger oss – om jag får använda det uttryck som har varit lite populärt under de senaste timmarna i kammaren – mest pang för pengarna.

Vi moderater anser därför att styrningen av materielinvesteringarna ska ske så strategiskt och långsiktigt som möjligt, där riksdagen en gång per mandatperiod får ta ställning till en mer långsiktig plan för investeringar.

Herr talman! I försvarsanslaget inom ramen för utgiftsområde 6 gör vi moderater en lite annan fördelning. Vi vill ge 20 miljoner mera till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB.

Det militära och det civila försvarets samlade resurser utgör totalförsvaret. Totalförsvaret är den verksamhet som behövs för att förbereda Sverige för krig och allvarliga kriser och regleras av lagarna som rör totalförsvaret och höjd beredskap. I takt med att omvärldsläget har blivit sämre har behovet av att återuppbygga totalförsvaret ökat, inte minst i ljuset av den nya krigföringen, där civila och militära förmågor används på ett mer integrerat sätt. Därför är det bra att det i försvarsuppgörelsen finns ett förslag om att återuppta planeringen för totalförsvaret. Det behövs ett nytt och starkt totalförsvaret. Det är något som vi moderater prioriterar.

Herr talman! Det svenska folkets medvetenhet om hur man agerar i kriser är tyvärr alldeles för lågt. Den 8 december hade försvarsutskottet en öppen hearing med anledning av den uppföljning som utskottet har gjort gällande informationsinsatser till allmänheten om den enskildes ansvar och beredskap. Uppföljningen har fått rubriken *Om krisen eller kriget kommer*.

På hearingen deltog bland andra generaldirektör Helena Lindberg från MSB. Myndigheten har genom ett företag i år intervjuat 2 000 personer om deras krisberedskap. 47 procent hade aldrig funderat på hur ett långvarigt elavbrott skulle påverka dem. Bara 30 procent trodde att de skulle kunna klara ett längre elavbrott. På frågan om hur de hade förberett sig för ett längre elavbrott talade 20 procent om tillgång till andra ljuskällor. 15 procent sa att de tillgång till ett camping-, gasol- eller spritkök. 12 procent hade säkrat tillgång till mat och endast 8 procent tillgång till vatten.

Detta handlade bara om ett lite längre elavbrott. Det finns mycket värre och mera långtgående kriser som kan inträffa i vårt samhälle. Bara 2 procent hade tillgång till en radio som kunde drivas utan el. Det innebär att 98 procent av Sveriges befolkning inte skulle kunna ta del av information som förmedlas. Dagens mobiltelefoner har också rätt kort batteritid – det är vi alla medvetna om – och skulle basstationerna slås ut är den vägen till information stängd.

Det är uppenbart att det finns mycket arbete att göra för att förbättra krismedvetenheten hos medborgarna men även hos företag och myndigheter. Små störningar i vitala system kan få stora konsekvenser redan i fredstid. I händelse av en större kris eller konflikt är det ännu viktigare att det finns en god beredskap.

Herr talman! I budgetpropositionen konstaterar regeringen att Sverige har undertecknat ett samförståndsavtal med Nato, Host Nation Support. Detta avtal reglerar hur värdlandet kan lämna effektivt stöd för militär verksamhet vid till exempel övningar eller krishanteringsinsatser.

Det är bra att avtalet nu kommer på plats, så att vår förmåga att ge och ta emot militär hjälp stärks. Men vi behöver gå längre genom att ta fram en färdplan mot svenskt Natomedlemskap.

Nato utgör grunden för den europeiska säkerhetsstrukturen. Inom Nato förenas européer och nordamerikaner från för närvarande 28 medlemsstater varje dag kring en gemensamt antagen säkerhetsagenda och gemensamma åtaganden. Som bara ett värdland utan fullvärdigt medlemskap kan vi inte räkna med stöd om någon skulle angripa vårt land. Inte heller är vi med i Natos viktigaste organ, Nordatlantiska rådet. Vi har ingen som helst påverkan över strategiska beslut. 75 procent av EU:s länder är i dagsläget medlemmar i Nato. Nu är det dags även för Sverige.

(Applåder)

Anf. 271 ROGER RICHTOFF (SD):

Herr talman! Jag kommer i mitt anförande i allt väsentligt att ägna mig åt samhällets krisberedskap.

Normalt sett talar vi mycket om försvaret – materiel och krigsförband. Mikael Jansson har talat om budgeten för detta.

Jag ska börja med Riksrevisionen som har sagt att skogsbranden i Västmanland visar att beredskapen för räddningsinsatser inte var tillräcklig.

Länsstyrelserna har ansvar för att minska sårbarheten i samhället. Det känner vi till. Det står också att de ska arbeta för att olika aktörer runt omkring ska samverka. Här gör jag ett litet uppehåll.

Ordet ”samverka” borde bytas ut mot ”samordna”. Det har jag sagt många gånger här. Så länge man samverkar kan man faktiskt gå åt var sitt håll, och sedan är det bra med det. Men om man har en samordningsroll i länsstyrelserna samordnar man genom befäl. Man säger: Jag hör vad du säger, men så här ska vi göra. Vi behöver mer samordning och naturligtvis också samverkan. Men det måste finnas en beslutsfattare.

Regeringens styrning av länsstyrelserna innebär att de har en mycket stor frihet att själva bestämma. Det finns fördelar med detta. Men Riksrevisionen pekar också på nackdelarna. Det finns ett omfattande tolkningsutrymme, och det blir förknippat med risker. Detta pekar alltså Riksrevisionen på.

Inför 2015 har MSB beslutat om nya villkor för utvecklingsprojekt som ska löpa över fyra år. Detta kan naturligtvis bidra till att minska vissa negativa effekter. Riksrevisionen bedömer dock att flera av problemen riskerar att kvarstå på grund av att betoningen är på utvecklingsarbetet i stället för på att ålagda uppgifter ska utföras. Detta är mycket allvarligt.

Inför budgetåret 2007, om man backar dit, överfördes 14,7 miljoner. Man har följt upp detta, och granskningen visar att pengarna gick till annan verksamhet inom länsstyrelserna, enligt Riksrevisionen.

Vad vill vi då göra med försvaret och samhällets krisberedskap? Vi vill ha en ny organisation. Finns det ingen kompetens på MSB? Jo, det finns mycket kompetens där. Men vi vill ha tillbaka en civilförsvarsmyndighet med en civilförsvarschef och med en stab – kompetens kan tas från MSB – med ett tydligt samordningsansvar mellan länsstyrelserna.

Länsstyrelserna ska ha ett utökat planerat ansvar. Man kan göra som man gjorde förr i tiden med förening av tjänst, alltså att officerare kunde tjänstgöra i länsstyrelserna. Man kan också tänka sig att de är anställda där, med ett tydligt ansvar att vara en länk så att planeringarna jackas ihop. Det tyckte vi då var en bra lösning, och det tycker vi fortfarande. När man går tillbaka och tittar på utvärderingar av detta ser man att det var bra.

Vi vill ha tillbaka beredskapspolisen, vilket har framförts i ett annat anförande. Den avvecklades 2012. Vi vill ha tillbaka den, och vi har budgeterat för det.

Länsstyrelserna måste upprätta beredskapslager med befäl. De måste med ett samordningsansvar ålägga kommuner att ha ett visst beredskapslager.

Vi arbetar med detta nu, och till våren kommer vi att ha ett genomarbetat förslag. Det kommer säkert att intressera även försvarsministern hur en sådan uppbyggnad ska ske. Vi arbetar ganska intensivt med detta nu. Just nu tycker vi att det är för många hövdingar och för lite indianer ute i verksamheten.

Jag ska ta några exempel. Beredskapslager är viktiga. Men vad händer om man är utan el i 72 timmar? Många människor får inget vatten. De får ingen varm mat, och de blir törstiga. Den personliga hygien efterlämnas. De får ingen värme på vintern. En del, sådana som jag, som har elverk och

skog kan elda i en kamin och få värme. Då är det inga problem att få värme. Men alla har inte det.

Hur går det med trygghetslarmen, brandlarmen och inbrottslarmen? De fungerar inte. Man kan inte ta ut pengar heller. Hur ska man kunna tanka? Man kan inte betala med kort, och man kan inte pumpa upp drivmedel. Det kanske finns några sådana stationer kvar. Detta är jätteproblem. Man kan inte ens betala med kort i affären när man handlar.

Vi vill ha ett civilförsvaret som kan verka i olika områden skyddade av bland andra beredskapspolis. Vi vill att ett civilförsvaret ska byggas upp så att vatten kan levereras och så att man kan laga något mat om dagen genom fältkök och fältbagerier. Det fanns på min tid, även om många tycker att det var länge sedan. Det fanns slakterier. Vi hade slakteriplutonerna när jag gjorde värnplikten, och korna styckades. Köttet var inte särskilt mört, men det gick att äta.

Vi måste tänka lite bredare för att det ska fungera.

Man måste kunna evakuera äldre och sjuka när hissarna inte fungerar i höghus. Vi måste tänka på alla dessa saker, och vi måste ha en plan för att förbättra detta.

Kommunen ska ha uppställningsplatser för civilförsvarets materiel. Det kan vara lastväxlare, flak, vattentransportfordon och så vidare. Det fanns planer på detta tidigare, och vi jobbar med att återinföra detta.

När det gäller den frivilliga brandkåren har Finland 500. Vi har ungefär 200.

Det finns alltså en hel del att göra. Med detta vill jag tala om att Sverigedemokraterna anser att vi utan ett fungerande civilt försvar inte heller kommer att klara att försvara landet. Det kommer att bli oerhört stora påfrestningar. Vi måste ta tag i detta. Jag vet att försvarsministern gör det och ser allvarligt på detta. Vi tror också att vi har rätt försvarsminister för att ta tag i dessa frågor.

Jag vill göra en liten utveckling, även om jag får skäll, och den gäller Ryssland. Man måste försöka vidga synen när man tittar på Ryssland och försöka förstå. Jag försvarar inte det som har skett på Krim och i Ukraina. Men hur tänker man där när det gäller Krim och gas till Ukraina? Ukraina var tidigare en del av Sovjetunionen. Man ser ett närmande till väst. Vad innebär det i förlängningen? Innebär det ett närmande till EU, ett närmande till Nato – Krim–Nato? Man tänker i dessa banor.

Återigen: Man måste vidga sin analysförmåga för att försöka förstå den andra sidan. Detta säger jag utan att på något sätt försvara detta. Men man kan ta med sig detta i framtiden när man funderar på konsekvenserna av olika rörelser.

I detta anförande instämde Jeff Ahl och Mikael Jansson (båda SD).

Anf. 272 JEFF AHL (SD):

Herr talman! Att det nya personalförsörjningssystemet som har ersatt det vilande värnpliktssystemet skulle innebära en generell ökning av kvaliteten är en myt. Det är en myt som spriddes av den tidigare liberala borgerliga regeringen för att försvara en reform som grundar sig i ideologi och inte vilar på rationell beslutsgrund. Att beslutet saknade verklighetsförankring har i dag överbevisats. Stora hål i krigsförbanden, rekryteringsproblem och fördringar är resultatet.

Nuvarande regering vidtar åtgärder för att åtminstone till viss del komma till rätta med problematiken, bland annat genom att återinföra repetitionsövningar för de värnpliktiga som fortfarande finns kvar i Försvarsmaktens rullor. Det innebär att vi skönjer ett visst ljus i den annars så mörka tunneln.

Det som tyvärr är smolk i bägaren är att regeringen har tillsatt en utredning som de facto inte behövs och som fördröjer återaktiveringen av värnplikten. Det som bland annat utreds är ett system för att värnpliktiga och förband med anställda ska kunna verka sida vid sida. Jag ber att få uppmärksamma regeringen på att vi redan under värnpliktseran hade denna typ av system där man kunde värva värnpliktiga soldater till stående förband. Utlandsstyrkan och så vidare är exempel på detta.

Sverigedemokraterna förespråkar att värnplikten återaktiveras omgående. Det innebär att värnpliktsutbildningen återinförs under 2017. Rekryteringsmyndigheten och Försvarsmakten kommer då att ha drygt ett år för att förbereda sig. Vi vill att GSS/T, det vill säga tidvis anställda, fasas ut och ersätts helt och hållet med GSS/P, det vill säga värnpliktiga, på sikt. GSS/K, det vill säga kontinuerligt anställda, rekryteras ur kullarna med värnpliktiga som utbildas varje år. En kombination med värnpliktiga som bas och med kontinuerligt anställa utöver det är således vårt förslag till lösning.

De soldater som oftast höll högst kvalitet när vi hade värnplikt hade aldrig haft en tanke på att göra militärtjänst om de inte hade blivit inkallade på grund av plikt.

Jag har själv utbildat och truppfört soldater i både det nya och det gamla systemet, och jag vet att värnplikt medger ett bredare och framför allt större rekryteringsunderlag. Med värnplikt tar vi ut de bäst lämpade. Det sker inte med dagens frivillighetssystem.

Dessutom, vilket är ganska viktigt, är ett värnpliktssystem betydligt billigare än till exempel GSS/T-soldater. Något som är billigare och samtidigt bättre än nuvarande system borde ju vara eftersträfvansvärt för de personer som vill ha ett fungerande försvar. En återaktivering av värnplikten kommer att öka och förbättra urvalet även för de stamanställda förbanden, och det kommer att garantera att krigsförbanden fylls upp personellt i båda kategorierna.

Herr talman! Sverigedemokraternas förslag inom det försvarspolitiska området kommer att generera en betydligt högre försvarsförmåga än försvarsuppgörelsens förslag. Sverigedemokraterna presenterar ett budgetförslag som på riktigt grundlägger möjligheten att på tio års sikt nå upp till ett försvarsanslag om minst 2 procent av bnp – och jag betonar där *minst*.

För att belysa skillnaderna mellan det heltäckande försvar vi förespråkar 2026 och det enveckasförsvar försvarsuppgörelsen eventuellt uppnår vid samma tidpunkt kan vi jämföra hur dessa skiljer sig rent förbandsmässigt. Försvarsuppgörelsens förslag innebär två mekaniserade armébrigader, medan vårt förslag innebär åtta mekaniserade armébrigader. Försvarsuppgörelsens förslag innebär en amfibiebataljon, medan vårt förslag innebär fem reducerade amfibiebrigader. Försvarsuppgörelsens förslag innebär fyra ubåtar, medan vårt förslag innefattar åtta ubåtar. Försvarsuppgörelsens förslag innebär sex stridsflygdivisioner, medan vårt förslag innebär åtta stridsflygdivisioner.

Detta är enbart ett axplock av exempel på hur vi till skillnad från försvarsuppgörelsens ingående parter på sikt kan få ett försvar som kan försvara hela Sverige.

Herr talman! Vi vet inte hur allvarligt omvärldsläget är om ett eller två år – det är bevisat. Vi vet definitivt inte hur det ser ut om tio år. Till exempel har den turkiska nedskjutningen av det ryska stridsflygplanet och det ryska örlogsfartygets varningsskott mot det turkiska civila fartyget sannoligen inte förbättrat ett redan spänt omvärldsläge.

Terrorgruppen IS effektivitet och slagkraft har försämrat och kommer allvarligt att försämma läget inte bara i Mellanöstern och Nordafrika utan tyvärr även här i Europa och Sverige. Övriga oroligheter som löper parallellt med detta och som har uppstått i både Europa och Sverige kan mycket väl leda utvecklingen i en riktning vi aldrig kan föreställa oss. Det innebär att vi måste vara rustade att möta såväl redan identifierade hot som hot vi i dag inte kan förutse eller trodde var möjliga.

Herr talman! Sverige förtjänar att försvaras, men det finns bara ett parti i Sveriges riksdag som på allvar vill rusta upp Sveriges försvarsförmåga. Det finns bara ett parti vars politik kommer att innebära att krigsförband finns spridda över hela landet så att vi kan försvara oss på flera geografiska platser samtidigt. Sverigedemokraterna är det enda parti som kan ge våra officerare och soldater de verktyg som krävs för att försvara Sverige.

I detta anförande instämde Mikael Jansson (SD).

Anf. 273 KALLE OLSSON (S):

Herr talman! I mitt anförande tänkte jag koncentrera mig på den del av vårt försvar som ofta hamnar lite i skuggan av det militära försvaret. Det gäller totalförsvarets andra ben – det civila försvaret.

Historiskt förknippas kanske civilt försvar med de där sidorna i telefonkatalogen, barn som drillas i att ta skydd under skolbänkar och beredskapslager fyllda med konserver och andra förnödenheter. Man kan fråga sig vilka associationer begreppet ”civilt försvar” ger i dag. Vi kan som tidigare gjorts konstatera att det endast har bedrivits ett mycket begränsat arbete med att planera och förbereda det civila försvaret.

Inom försvars- och säkerhetspolitiken brukar man påpeka vikten av signaler, herr talman. Med den nya försvarspolitiska inriktningen samt regeringens beslut att återta planeringen för totalförsvaret skickar vi signalen att hela samhället har en roll att fylla i försvaret av vårt land. Med planeeringsanvisningarna läggs nu en plattform att bygga vidare på.

Framför oss ligger ett långsiktigt arbete, och det är många aktörer – såväl offentliga som i form av frivilligorganisationer – som under det senaste halvåret och året har signalerat att de vill och kan bidra med sitt kunnande och sin erfarenhet för att stärka samhällets försvarsförmåga. Jag tror att det är viktigt att vi som beslutsfattare lyssnar och försöker kanalisera det engagemang som finns kring det civila försvaret.

Det civila försvaret tar sin utgångspunkt i samhällets krisberedskap och är mer specifikt den verksamhet som statliga myndigheter, kommuner, landsting, enskilda, företag, föreningar med flera utövar i fredstid för att göra det möjligt för samhället att hantera situationer då beredskapen höjs. Som jag sa inledningsvis har det under lång tid inte förekommit någon planering för totalförsvaret. Därför är det inte heller så lätt som att säga att

vi nu bara tar vid där vi en gång slutade. En hel del vatten har hunnit rinna under broarna, och omvärldsläget har förändrats. Likaså har den tekniska utvecklingen tagit stora kliv.

Man kan således också misstänka att det i dag finns ett visst glapp kunskapsmässigt och verksamhetsmässigt. Jag tror att det är viktigt att vi utöver planering, övning och kunskapsinhämtning arbetar för att ett civilt försvar verkligen blir en del i ett nytt förhållningssätt där vi ser att vi lever i en mer orolig och oberäknelig tid.

Vi behöver alltså en totalförsvarsplanering som är anpassad för vår nya tid, och i första hand är det viktigt att arbetet inriktas på att bidra till att stärka Försvarsmaktens operativa förmåga. Exempel på det kan handla om transport, logistik, försörjning av livsmedel, drivmedel, elektricitet, telekommunikation och tillgång till sjukvårdsresurser. Särskilda förmågor som därtill har identifierats i inriktningspropositionen är behovet av ett psykologiskt försvar som ska säkerställa ett öppet och demokratiskt samhälle, fria medier och fri åsiktsbildning.

Analogt med det psykologiska försvaret ligger också förmågan att möta, hantera och i någon mening slå tillbaka mot påverkanskampanjer. Det tydligaste hotet kopplat till den tekniska utvecklingen torde vara it- och cyberhoten, som är hot vi ser på en närmast daglig basis numera. På central nivå är det MSB som tillsammans med Försvarsmakten har uppdraget att planera samordningen för totalförsvaret, och med utgångspunkt i denna planering ankommer det på våra bevakningsansvariga myndigheter att göra egna, mer detaljerade antaganden inom sina respektive ansvarsområden.

Herr talman! Avslutningsvis skulle man kunna säga att vi nu trycker på startknappen för planeringen av totalförsvaret. Nu börjar vi det viktiga grundarbetet för ett återtagande av denna för vårt försvar så viktiga förmåga.

Anf. 274 JEFF AHL (SD) replik:

Herr talman! Jag tackar Kalle Olsson för att han tar upp det ämne vi också ser som väldigt viktigt. Det är som sagt så att totalförsvaret vilar på två ben, och civilförsvaret är en oundgänglig del. Vi är överlag tacksamma över att den här regeringen och i synnerhet försvarsministern har tagit ett helhetsgrepp i frågan. Det är tråkigt att inte även inrikesministern, som till viss del också har hand om de här frågorna, kunde närvara i dag.

Jag tänkte ställa en kort och konkret fråga till Kalle Olsson. Civilförsvaret lades ju mer eller mindre ned, tyvärr, och nu försöker man alltså starta upp det på nytt. Det kan innebära att det krävs en del investeringar för att få ett robust civilförsvar på plats. Fina ord kommer man ju en bit med, men det kan också behövas investeringar. Jag vet att vi i vårt parti håller på att titta på frågan och att det är ganska omfattande och svårt att få ett helhetsgrepp om den. Det krävs en hel del för att få grepp om den, såklart.

Jag undrar om det socialdemokratiska parti Kalle Olsson representerar har en likartad diskussion inom partiet och om man är beredd att driva frågan i regeringen om att eventuellt tillskjuta de medel som krävs för att återupprätta ett robust civilförsvar.

Anf. 275 KALLE OLSSON (S) replik:

Herr talman! Som jag sa i mitt anförande börjar vi nu med att försöka bygga en bottenplatta – en plattform för det fortsatta arbetet. Som jag också nämnde har vi identifierat olika områden där vi ser behov. Jag nämnde logistik, sjukvårdsresurser, livsmedelsförsörjning, drivmedel och så vidare. Det finns många områden där vi ser behov.

Jag tycker dock att vi i det här läget, när vi precis har tryckt på startknappen, inte ska stå och dela ut pengar till olika områden här och nu. Vi ska börja med det grundläggande arbete vi måste göra nu, och vi måste göra det grundligt. Sedan kommer vi garanterat att komma tillbaka till kammaren med förslag som bär vidare, och det är naturligtvis rimligt att anta att det också kommer att vara förenat med kostnader.

Anf. 276 JEFF AHL (SD) replik:

Herr talman! Nu fick jag ungefär det svar jag hade tänkt mig. Jag ska inte förlänga debatten. Det är bra att det åtminstone är uppmärksammat att det kommer att kosta. Det förstår vi alla med hänsyn till det som du har radat upp. Det finns en hel del annat, skyddsrum och annat som ska tas i bruk. Det kommer inte att vara gratis. Jag förstår att det är komplicerat. Det var heller inga exakta siffror som jag krävde. Det är något som vi själva behöver fördjupa oss i. Jag tackar för svaret.

Anf. 277 KALLE OLSSON (S) replik:

Herr talman! Jag tror inte att det är så mycket mer att tillägga. Jag tackar för frågan.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 17 december.)

§ 14 Genomförande av krishanteringsdirektivet

Finansutskottets betänkande 2015/16:FiU17

Genomförande av krishanteringsdirektivet (prop. 2015/16:5)
föredrogs.

*Genomförande av
krishanterings-
direktivet*

Anf. 278 BÖRJE VESTLUND (S):

Herr talman! Vi brukar i finansutskottet inte debattera ärenden där vi är eniga. Enigheten brukar vi markera genom att inte ha någon debatt om dem. I detta ärende gör vi dock ett litet undantag. Detta är ett ärende som handlar om att vi ska revidera hela den tidigare lagstiftning som garanterar att bankerna inte kan gå i konkurs och att det finns ett skydd i systemet så att vi inte får den typ av situationer som man har upplevt tidigare i historien.

Herr talman! Vi ska nu behandla finansutskottets betänkande 17 *Genomförande av krishanteringsdirektivet*. Propositionen är oerhört omfattande. Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet, vilket delvis är ett bifall till regeringens proposition med samma namn. Utskottet fann vid

sin behandling att regelverket om riskavgifter i lagen om resolution ytterligare behöver utredas och analyseras, så att kriterierna för riskavgifterna blir tydligare reglerade i lag. Till betänkandet finns ett särskilt yttrande från Vänsterpartiet.

Herr talman! Bank- och finanssektorn är ovärderlig för den ekonomiska stabiliteten. Genom historien har bankers obestånd lett till ibland långvariga ekonomiska nedgångar och depressioner i ekonomin. Två tydliga exempel finns på detta. Det första är den stora börskraschen 1929 som innebar att banker gick i konkurs och den stora 30-talsdepressionen började. Det är något som är väl dokumenterat i medier, film och bokform. Det andra exemplet är Lehman Brothers konkurs 2008. Resultatet av denna konkurs var att stora delar av världen genomgick en ekonomisk kris som i sina delar inte är över än. Det är därför viktigt att samhället gör sitt yttersta för att tillse att banker inte kommer på obestånd. Det är detta betänkandet handlar om.

Herr talman! Propositionen har sitt ursprung i ett direktiv med samma namn. Det finns alla skäl att denna typ av regelverk regleras på EU-nivå. De flesta lite större banker finns på en europeisk marknad. De flesta av de banker som till stora delar betraktas som svenska och har stort svensk ägande finns också representerade i flera europeiska länder på samma sätt som andra europeiska storbanker ibland finns på den svenska marknaden. Det är i detta läge som det är viktigt att ha ett liknande regelverk för hela EU. Det är främst för att banker och andra finansinstitut som omfattas av denna lagstiftning inte ska kunna lägga sin verksamhet där lagstiftningen är mest fördelaktig för bankens del. Det handlar om en konkurrensneutralitet på EU:s inre marknad.

Herr talman! Innan detta regelverk träder i kraft har vi i Sverige haft ett system där bankerna haft stora krav på interna kontroller. Men vi har också haft ett system som bestått i att staten kunnat ta över hela eller delar av en bank under en period för att sedan sälja tillbaka den till gamla eller helt nya ägare efter krissituationen. Det var en modell som vi tillämpade under den ekonomiska krisen på 1990-talet då flera banker försvann och sedan slogs ihop och såldes efter krisen, oftast under ett nytt namn. Ibland har staten delvis behållit sitt ägande. Det är en modell som accepteras av såväl de politiska partierna som marknaden. Systemet har oftast hyllats för att det ger ekonomisk stabilitet. Men det ställer också stora krav på bankernas ägare att ha välskötta och välfinansierade banker.

Herr talman! EU-kommissionens förslag till direktiv för krishantering gick i huvudsak ut på att skärpa tillsynen av bankerna men också på att stödja bankerna mer finansiellt vid så kallad resolution. Detta motsatte sig den dåvarande regeringen å de bestämdaste med ett starkt stöd från stora delar av oppositionen och inte minst från oss socialdemokrater.

Den svenska ståndpunkten var under hela tiden att vi så långt som möjligt skulle tillämpa den princip för resolution som Sverige hade erfarenhet av. Den dåvarande svenska statsministern hade ett brett stöd i riksdagen och lyckades förhandla fram en acceptabel kompromiss som vi inte är nöjda med men kan leva med. Visst skulle det tidigare systemet ha tjänat Sverige och sannolikt Europa bättre. Nu har vi att hantera ett förslag som är halvbra men som rätt använt kan vara ett kraftfullt vapen för att behålla den finansiella stabiliteten.

Herr talman! Propositionen är mycket omfattande, och riksdagen instiftar nu två nya lagar. Det är dels en ny lag med benämningen lag om resolution, dels en ny lag om förebyggande statligt stöd till kreditinstitut. Därutöver, herr talman, föreslås förändringar i större eller mindre omfattning i 16 lagar omfattande drygt 130 lagrum. Hela propositionen innebär stora förändringar och nya rutiner för både banker och en del andra finansinstitut.

Den nya resolutionslagen innehåller de fyra resolutionsverktygen. Försäljningsverktyget innebär att resolutionsmyndigheten kan sälja hela eller delar av företag som är i resolution. Villkoren för sådan försäljning ska vara affärsmässiga.

Broinstitutswerktyget är ett nytt verktyg som innebär att hela eller delar av företag som är i resolution förs över dit. Detta kan ske genom inkråmsöverlåtelse eller överföring av aktier.

Avskiljandeverktyget innebär att tillgångar och i förekommande fall skulder överförs till ett tillgångsförvaltningsbolag som har till uppgift att avveckla på ett sådant sätt att värdet på tillgångarna maximeras. Avskiljandeverktyget kan enbart användas i kombination med andra resolutionsinstrument.

Skuldnedskrivningsverktyget innebär att resolutionsmyndigheten ges möjlighet att skriva ned skulderna för företag i resolution.

Slutligen finns stabiliseringsverktyget, som innebär att staten kan skjuta till kapital eller tillfälligt ta över ägandet i företag i resolution.

Herr talman! Regeringen föreslår att Riksgäldskontoret blir resolutionsmyndighet. Vad gäller den nya lagen om förebyggande statligt stöd är den stora skillnaden mellan den tidigare lagen om statligt stöd till kreditinstitut och den nya lagen om förebyggande statligt stöd att krishanteringsdirektivet innehåller fler och betydligt mer detaljerade regler. Det finns därför anledning att ta in dessa regler i en ny lag.

Herr talman! Finansinspektionen får en ny roll vad gäller tillsyn av banker och kreditinstitut. Den nya tillsynsuppgiften består i att fortlöpande ha tillsyn och att i denna tillsyn bedöma om det är nödvändigt att upprätta återhämtningsplaner och avtal om koncerninternt stöd. Finansinspektionen ska även vara inblandad i det krishanterande arbetet, till exempel vid samråd med resolutionsmyndigheten. Den har dock inga befogenheter att tillämpa resolutionsverktyg eller vidta resolutionsåtgärder.

Kreditinstituten ska i den förebyggande fasen upprätta en återhämtningsplan som en förberedelse för eventuella åtgärder om instituten utsätts för påfrestningar. Återhämtningsfasen börjar när åtgärderna som angetts i återhämtningsplanen sätts i verket. Om åtgärderna i återhämtningsplanen är otillräckliga inträder resolutionsfasen.

Återhämtningsplanen ska till stor del behandla institutens styrning och riskhantering. Syftet är att instituten redan ska hantera typscenarier och lämpliga åtgärder för att motverka dessa.

Herr talman! I det föregående har jag beskrivit olika resolutionsinstrument. Riksgäldskontoret ska upprätta resolutionsplaner för kreditinstituten och i dessa redovisa de resolutionsåtgärder som Riksgäldskontoret kan vidta om instituten uppfyller villkoren för resolution.

Herr talman! I krishanteringsdirektivet tas frågan om finansiering av offentliga ingripanden i problemdrabbade finansiella företag upp. Dagens system innehåller två delar, dels stabilitetsfonden som kan användas för

att ge stöd för kreditinstitut, dels insättningsgarantifonden som används för att finansiera skyddet av insättningar.

Efter införlivandet av krishanteringsdirektivet ska statliga insatser i samband med finansiella kriser eller kriser i enskilt kreditinstitut finansieras ur tre separata fonder.

Förebyggande statliga åtgärder för att finansiera stödåtgärder i finansiella företag som inte är föremål för resolution ska finansieras ur stabilitetsfonden. Dessa kan vara garantier och kapitaltillskott som ges i förebyggande syfte. Fonden ska även kunna användas för att finansiera statligt stöd vid användning av det statliga stabiliseringsverktyget.

Insättningsgarantifonden ska användas för att finansiera ersättningar från insättningsgarantin och det skydd som garanterade insättare har i resolutionen.

Till resolutionsreserven ska överföras influtna stabilitetsavgifter från stabilitetsfonden och nettoresultatet från stödet till Carnegie Investment Bank.

Herr talman! Kreditinstituten ska finansiera denna resolutionsfond med 0,09 procent av avgiftsunderlaget tills behållningen i resolutionsreserven uppgår till 3 procent av garanterade insättningar. Därefter ska en riskavgift tas ut av kreditinstituten som baseras på risken i varje kreditinstitut.

Enligt EU:s krishanteringsdirektiv, som nu införs i svensk lagstiftning, ska avgiften till resolutionsfonden tas ut enligt vad jag har beskrivit i det föregående. Det finns dock inget i direktivet som föreskriver riskavgifter.

Herr talman! Utskottet instämmer med regeringen i att det är nödvändigt att snarast införa genomförandet av krishanteringsdirektivet. Utskottet har dock gjort några mindre justeringar i lagen om resolution, lagen om bank- och finansieringsrörelse och lagen om värdepappersmarknader.

Dessutom gör utskottet ett tillkännagivande som innebär att regeringen ska utreda frågan om kriterierna om riskavgifter i lagen om resolution tydligare regleras i lag.

Herr talman! Slutligen yrkar jag återigen bifall till utskottets förslag.

I detta anförande instämde Jörgen Hellman (S).

Anf. 279 JÖRGEN ANDERSSON (M):

Herr talman! Det har varit en lång dags debatt mot natt. Jag ska försöka undvika att upprepa det som Börje Vestlund på ett förtjänstfullt sätt redan har redogjort för. Denna proposition är just så omfattande och teknisk till sin karaktär som Börje gav tydligt uttryck för. Jag ska kommentera några delar utan att vara alltför upprepande i min diskussion.

Precis som Börje sa har Sverige en historia och tradition av att kunna hantera banker på ett bra sätt. Staten har inte drabbats av några större förluster i denna hantering.

Av denna anledning kan jag instämma i Börjes ståndpunkt att vi har kommit fram till en kompromiss som vi inte är nöjda med men som vi kan leva med. Jag är kanske något mer nöjd än Börje, och totalt sett är det här bra. Vi är ganska överens om att det i sin huvudsakliga del är en bra proposition.

Det finns en anledning till att jag är lite mer positiv än Börje. När det gäller krishanteringsprocessen hade vi velat se ytterligare steg från EU:s sida mot det svenska ställningstagandet. Men förutom det har vi en förbyggande del som jag ser tillför en del till det svenska perspektivet.

Jag hävdar att det har varit bra för totalen i ett EU-perspektiv att Sverige har skjutit detta direktiv i rätt riktning. Det svenska inflytandet på detta direktiv har varit till gagn för hela stabiliteten i ett EU-perspektiv, skulle jag vilja säga.

Just det faktum att detta införs på hela EU-nivån är till gagn för stabiliteten i ett vidare perspektiv. Vi lever i globaliseringens tidevarv, så detta är viktigt med tanke på hur tätt sammankopplade alla finansinstitut är i en global kontext. Vi såg ju tydligt hur Lehmankraschen spred sig snabbt över världen. I denna kontext är det viktigt att vi får likvärdiga minimikrav när det gäller krishanteringsrutiner och förebyggande åtgärder.

I denna bemärkelse måste vi också säga att krishanteringsdirektivet, som nu införs i Sverige och övriga EU – i och för sig 13 månader för sent men ändå – har stor betydelse.

Det finns också ett värde i att det finns en förutsägbarhet. Hela poängen med att införa krishanteringsdirektivet är att bankerna ska veta på vilket sätt de måste hantera sin riskkontroll och sin styrning.

Vill man skydda konsumenten, minska statens implicita garanti och öka ägaransvaret, vilket är de tre huvuddelarna i krishanteringsdirektivet, gäller det att bankerna vet vad de ska göra för att minimera sina risker. Det är den förebyggande delen.

Här har vi de återhämtningsplaner som Börje förtjänstfullt redogjorde för. Där är det viktigt att ha med sig på vilket sätt riskkontroll och styrning sker i bankerna.

Utöver att det blir tydliga spelregler och att det finns en förutsägbarhet och ett bredare minimikrav i direktivet, som i någon mån påverkar risktagandet, bygger man också upp resolutionsfonden, som Börje också var inne på.

Sverige har här betydligt högre ambitioner än många andra länder. Vi vill bygga upp 3 procent av garantiinsättningarna på halva tiden där Europa har 1 procent på dubbla tiden. Det är bra av flera anledningar. Dels får vi en större resolutionsfond, dels får vi större frihet att använda vår resolutionsfond eftersom den är större.

Detta är vi överens om allihop, även om den del där vi har ännu större ambitioner från svensk sida. Det handlar om riskavgiften. En sådan finns det inga krav på i direktivet, men det är en god ambition med en bra ansats. Det är tydligt uttalat att syftet med riskavgiften är att på något sätt styra bankerna i sitt risktagande. Det är bra.

Problemet är bara att det inte finns tydligt definierat på vilket sätt man ska göra detta. Det går inte att utläsa från vår sida på vilket sätt man tänker sig att risktagande ska värderas och hur det i så fall ska sanktioneras. Där har vi – i ett enigt utskott, vill jag tillägga – riktat ett tillkännagivande till regeringen.

De har fått god tid på sig, fram till 2017, att återkomma med på vilket sätt de vill att riskstyrningen ska ske. Det är mer än fem år innan riskavgiften ska införas, så det finns gott om tid. Vi ser fram emot det.

Prot. 2015/16:47
16 december

Genomförande av
krishanterings-
direktivet

Precis som jag var inne på tidigare är det viktigt att det finns en förutsägbarhet. Om man ska ha en styrning i risktagandet måste det vara möjligt för kreditinstituten att utläsa på vilket sätt riskerna ska styras.

Om detta inte sker finns det risk för att det blir en stor godtycklighet här, med tanke på att man har delegerat. Den som har fått möjligheten att utforma riskavgifterna utan närmare precisering av hur det ska ske är Riksgäldskontoret.

Jag tycker att det här är viktigt. Om man vill att instituten ska anpassa sig över tid till ett mindre risktagande är det viktigt att det finns tydliga spelregler. Det finns naturligtvis också en risk för att det kan vara rättsosäkert. Vi vill att man analyserar mer nogsamt på vilket sätt det kan bli en tydligare styrning, en större förutsägbarhet och rättssäkerhet i detta.

Vi är som sagt helt överens. Det är ett viktigt direktiv, och därför har det varit viktigt för både Börje och mig att säga några ord om detta. Vi är eniga i alla delar, inklusive tillkännagivandet. Jag yrkar därför bifall till förslaget i betänkandet.

När jag ändå står här och det lackar mot jul vill jag passa på att önska alla som lyssnar och alla som finns i kammaren, inklusive herr talmannen, en riktigt god jul. Jag hoppas att vi ses igen på andra sidan nyåret. Gott nytt år, allihop!

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 17 december).

§ 15 Anmälan om interpellation

Följande interpellation hade framställts:

den 15 december

2015/16:280 Livsmedelsverkets framtida arbete och inriktning

av Åsa Coenraads (M)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

§ 16 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 15 december

2015/16:489 Regeringens satsning på arbetsmarknadsutbildning

av Elisabeth Svantesson (M)

till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson (S)

2015/16:490 Införandet av matchningsanställningar

av Elisabeth Svantesson (M)

till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson (S)

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 15 december

2015/16:402 Vattendirektivet

av *Sten Bergheden* (M)

till klimat- och miljöminister Åsa Romson (MP)

2015/16:414 PFE-programmet

av *Cecilie Tenfjord-Toftby* (M)

till statsrådet Ibrahim Baylan (S)

2015/16:411 Vattenverksamhetsutredningen

av *Cecilie Tenfjord-Toftby* (M)

till klimat- och miljöminister Åsa Romson (MP)

den 16 december

2015/16:434 Etableringspaketet

av *Lars-Arne Staxäng* (M)

till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson (S)

§ 18 Kammaren åtskildes kl. 21.51.

Förhandlingarna leddes

av andre vice talmannen från sammanrådets början till och med § 6 anf. 52 (delvis),

av talmannen därefter till och med § 7 anf. 100 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med § 9 anf. 145 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter till och med § 12 anf. 177 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med § 13 anf. 220 (delvis),

av talmannen därefter till och med § 13 anf. 269 (delvis) och

av andre vice talmannen därefter till sammanrådets slut.

Vid protokollet

ANN LARSSON

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Anmälan om faktapromemorior	1
§ 3 Anmälan om granskningsrapport	1
§ 4 Ärenden för hänvisning till utskott	1
§ 5 Ärenden för bordläggning	2
§ 6 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	2
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2015/16:MJU2	2
Anf. 1 ULF BERG (M)	2
Anf. 2 ISAK FROM (S) replik	3
Anf. 3 ULF BERG (M) replik	4
Anf. 4 ISAK FROM (S) replik	4
Anf. 5 ULF BERG (M) replik	4
Anf. 6 JENS HOLM (V) replik	5
Anf. 7 ULF BERG (M) replik	5
Anf. 8 JENS HOLM (V) replik	6
Anf. 9 ULF BERG (M) replik	6
Anf. 10 ANDERS FORSBERG (SD)	7
Anf. 11 ISAK FROM (S) replik	9
Anf. 12 ANDERS FORSBERG (SD) replik	9
Anf. 13 ISAK FROM (S) replik	9
Anf. 14 ANDERS FORSBERG (SD) replik	10
Anf. 15 ULF BERG (M) replik	10
Anf. 16 ANDERS FORSBERG (SD) replik	10
Anf. 17 ULF BERG (M) replik	11
Anf. 18 ANDERS FORSBERG (SD) replik	11
Anf. 19 ESKIL ERLANDSSON (C)	12
Anf. 20 ISAK FROM (S) replik	13
Anf. 21 ESKIL ERLANDSSON (C) replik	13
Anf. 22 ISAK FROM (S) replik	14
Anf. 23 ESKIL ERLANDSSON (C) replik	14
Anf. 24 ANDERS FORSBERG (SD) replik	14
Anf. 25 ESKIL ERLANDSSON (C) replik	15
Anf. 26 ANDERS FORSBERG (SD) replik	15
Anf. 27 ESKIL ERLANDSSON (C) replik	16
Anf. 28 JENS HOLM (V) replik	16
Anf. 29 ESKIL ERLANDSSON (C) replik	16
Anf. 30 JENS HOLM (V) replik	17
Anf. 31 ESKIL ERLANDSSON (C) replik	17
Anf. 32 LARS TYSKLIND (L)	17
Anf. 33 ISAK FROM (S) replik	19
Anf. 34 LARS TYSKLIND (L) replik	19
Anf. 35 ISAK FROM (S) replik	20
Anf. 36 LARS TYSKLIND (L) replik	20
Anf. 37 EMMA NOHRÉN (MP) replik	20
Anf. 38 LARS TYSKLIND (L) replik	21
Anf. 39 EMMA NOHRÉN (MP) replik	21
Anf. 40 LARS TYSKLIND (L) replik	21

Anf. 41	MAGNUS OSCARSSON (KD)	22	Prot. 2015/16:47
Anf. 42	ISAK FROM (S) replik	23	16 december
Anf. 43	MAGNUS OSCARSSON (KD) replik	24	-----
Anf. 44	ISAK FROM (S) replik	24	
Anf. 45	MAGNUS OSCARSSON (KD) replik	25	
Anf. 46	ANDERS FORSBERG (SD) replik	25	
Anf. 47	MAGNUS OSCARSSON (KD) replik	25	
Anf. 48	ANDERS FORSBERG (SD) replik	26	
Anf. 49	MAGNUS OSCARSSON (KD) replik	26	
Anf. 50	ISAK FROM (S)	26	
Anf. 51	ULF BERG (M) replik	29	
Anf. 52	ISAK FROM (S) replik	29	
Anf. 53	ULF BERG (M) replik	30	
Anf. 54	ISAK FROM (S) replik	30	
Anf. 55	ANDERS FORSBERG (SD) replik	31	
Anf. 56	ISAK FROM (S) replik	31	
Anf. 57	ANDERS FORSBERG (SD) replik	31	
Anf. 58	ISAK FROM (S) replik	32	
Anf. 59	ESKIL ERLANDSSON (C) replik	32	
Anf. 60	ISAK FROM (S) replik	32	
Anf. 61	ESKIL ERLANDSSON (C) replik	33	
Anf. 62	ISAK FROM (S) replik	33	
Anf. 63	LARS TYSKLIND (L) replik	34	
Anf. 64	ISAK FROM (S) replik	34	
Anf. 65	LARS TYSKLIND (L) replik	34	
Anf. 66	ISAK FROM (S) replik	35	
Anf. 67	EMMA NOHRÉN (MP)	35	
Anf. 68	ANDERS FORSBERG (SD) replik	37	
Anf. 69	EMMA NOHRÉN (MP) replik	37	
Anf. 70	ANDERS FORSBERG (SD) replik	38	
Anf. 71	EMMA NOHRÉN (MP) replik	38	
Anf. 72	ULF BERG (M) replik	38	
Anf. 73	EMMA NOHRÉN (MP) replik	39	
Anf. 74	ULF BERG (M) replik	39	
Anf. 75	EMMA NOHRÉN (MP) replik	40	
Anf. 76	MAGNUS OSCARSSON (KD) replik	40	
Anf. 77	EMMA NOHRÉN (MP) replik	40	
Anf. 78	MAGNUS OSCARSSON (KD) replik	40	
Anf. 79	EMMA NOHRÉN (MP) replik	41	
Anf. 80	JENS HOLM (V)	41	
Anf. 81	ANDERS FORSBERG (SD) replik	42	
Anf. 82	JENS HOLM (V) replik	43	
Anf. 83	ANDERS FORSBERG (SD) replik	43	
Anf. 84	JENS HOLM (V) replik	43	
Anf. 85	ULF BERG (M) replik	44	
Anf. 86	JENS HOLM (V) replik	44	
Anf. 87	ULF BERG (M) replik	45	
Anf. 88	JENS HOLM (V) replik	45	
Anf. 89	MARIANNE PETTERSSON (S)	45	
Anf. 90	STINA BERGSTRÖM (MP)	47	
	(Beslut fattades under § 11.)	48	

§ 7 Skatt, tull och exekution.....	48
Skatteutskottets betänkande 2015/16:SkU1	48
Anf. 91 PER ÅSLING (C)	48
Anf. 92 NIKLAS WYKMAN (M).....	50
Anf. 93 OLLE FELTEN (SD).....	51
Anf. 94 MATS PERSSON (L).....	53
Anf. 95 LARRY SÖDER (KD).....	54
Anf. 96 LEIF JAKOBSSON (S)	56
Anf. 97 NIKLAS WYKMAN (M) replik.....	57
Anf. 98 LEIF JAKOBSSON (S) replik	58
Anf. 99 NIKLAS WYKMAN (M) replik.....	58
Anf. 100 LEIF JAKOBSSON (S) replik	58
Anf. 101 RASMUS LING (MP)	59
Anf. 102 EMMA WALLRUP (V)	60
Anf. 103 LARRY SÖDER (KD) replik	62
Anf. 104 EMMA WALLRUP (V) replik.....	63
Anf. 105 LARRY SÖDER (KD) replik	63
Anf. 106 EMMA WALLRUP (V) replik	64
Anf. 107 ANNA HAGWALL (SD).....	64
Anf. 108 NIKLAS WYKMAN (M) replik.....	67
Anf. 109 ANNA HAGWALL (SD) replik.....	67
Anf. 110 NIKLAS WYKMAN (M) replik.....	67
Anf. 111 ANNA HAGWALL (SD) replik.....	68
(Beslut fattades under § 11.)	68
§ 8 Avskaffande av skattenämnder inom fastighetstaxeringen	68
Skatteutskottets betänkande 2015/16:SkU14	68
(Beslut fattades under § 11.)	68
§ 9 Utbildning och universitetsforskning.....	68
Utbildningsutskottets betänkande 2015/16:UbU1.....	68
Anf. 112 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	68
Anf. 113 LENA HALLENGREN (S) replik	70
Anf. 114 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik.....	71
Anf. 115 LENA HALLENGREN (S) replik	72
Anf. 116 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik	72
Anf. 117 DANIEL RIAZAT (V) replik	72
Anf. 118 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik	73
Anf. 119 DANIEL RIAZAT (V) replik	73
Anf. 120 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik.....	74
Anf. 121 STEFAN JAKOBSSON (SD).....	74
Anf. 122 LENA HALLENGREN (S) replik	77
Anf. 123 STEFAN JAKOBSSON (SD) replik.....	78
Anf. 124 LENA HALLENGREN (S) replik	78
Anf. 125 STEFAN JAKOBSSON (SD) replik.....	79
Anf. 126 DANIEL RIAZAT (V) replik	79
Anf. 127 STEFAN JAKOBSSON (SD) replik.....	80
Anf. 128 DANIEL RIAZAT (V) replik	81
Anf. 129 STEFAN JAKOBSSON (SD) replik.....	81

Anf. 130	CHRISTER NYLANDER (L) replik	81	Prot. 2015/16:47
Anf. 131	STEFAN JAKOBSSON (SD) replik	82	16 december
Anf. 132	CHRISTER NYLANDER (L) replik	82	-----
Anf. 133	STEFAN JAKOBSSON (SD) replik.....	83	
Anf. 134	ULRIKA CARLSSON i Skövde (C).....	83	
Anf. 135	CHRISTER NYLANDER (L).....	85	
Anf. 136	LENA HALLENGREN (S) replik	87	
Anf. 137	CHRISTER NYLANDER (L) replik	88	
Anf. 138	LENA HALLENGREN (S) replik	88	
Anf. 139	CHRISTER NYLANDER (L) replik	88	
Anf. 140	JABAR AMIN (MP) replik.....	89	
Anf. 141	CHRISTER NYLANDER (L) replik	89	
Anf. 142	JABAR AMIN (MP) replik.....	89	
Anf. 143	CHRISTER NYLANDER (L) replik	90	
Anf. 144	ANNIKA ECLUND (KD).....	90	
Anf. 145	LENA HALLENGREN (S).....	92	
Anf. 146	ANNIKA ECLUND (KD) replik	94	
Anf. 147	LENA HALLENGREN (S) replik	95	
Anf. 148	ANNIKA ECLUND (KD) replik	95	
Anf. 149	LENA HALLENGREN (S) replik	95	
Anf. 150	CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik.....	96	
Anf. 151	LENA HALLENGREN (S) replik	96	
Anf. 152	CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik.....	97	
Anf. 153	LENA HALLENGREN (S) replik	97	
Anf. 154	JABAR AMIN (MP)	98	
Anf. 155	ULRIKA CARLSSON i Skövde (C) replik.....	99	
Anf. 156	JABAR AMIN (MP) replik.....	99	
Anf. 157	ULRIKA CARLSSON i Skövde (C) replik.....	100	
Anf. 158	JABAR AMIN (MP) replik.....	100	
Anf. 159	DANIEL RIAZAT (V).....	101	
Anf. 160	Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	102	
	(forts. § 12).....	105	
	Ajournering.....	105	
	Återupptagna förhandlingar	105	
	§ 10 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 15 december.....	105	
	UFöU1 Fortsatt svenskt deltagande i Natos utbildnings- och rådgivningsinsats RSM i Afghanistan	105	
	UFöU2 Fortsatt svenskt deltagande i den militära utbildningsinsatsen i norra Irak	106	
	MjU12 Rovdjurspolitikens inriktning.....	108	
	§ 11 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	109	
	MJU2 Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	109	
	SkU1 Utgiftsområde 3 Skatt, tull och exekution	109	
	SkU14 Avskaffande av skattenämnder inom fastighetstaxeringen.....	110	

§ 12 (forts. från § 9) Utbildning och universitetsforskning

(forts. UbU1)	110
Anf. 161 STEFAN JAKOBSSON (SD) replik.....	110
Anf. 162 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik	110
Anf. 163 STEFAN JAKOBSSON (SD) replik.....	111
Anf. 164 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik	112
Anf. 165 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik	112
Anf. 166 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik	113
Anf. 167 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik	113
Anf. 168 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik	114
Anf. 169 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C) replik	114
Anf. 170 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik	115
Anf. 171 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C) replik	116
Anf. 172 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik	116
Anf. 173 CHRISTER NYLANDER (L) replik	117
Anf. 174 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik	117
Anf. 175 CHRISTER NYLANDER (L) replik	118
Anf. 176 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP) replik	119
Anf. 177 MICHAEL SVENSSON (M).....	119
Anf. 178 GUNILLA SVANTORP (S).....	121
Anf. 179 TORBJÖRN BJÖRLUND (V).....	123
Anf. 180 IDA DROUGGE (M).....	124
Anf. 181 GUNILLA SVANTORP (S) replik.....	125
Anf. 182 IDA DROUGGE (M) replik.....	125
Anf. 183 GUNILLA SVANTORP (S) replik.....	126
Anf. 184 IDA DROUGGE (M) replik.....	126
Anf. 185 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S)	126
Anf. 186 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C) replik	129
Anf. 187 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S) replik	129
Anf. 188 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C) replik	130
Anf. 189 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S) replik	130
Anf. 190 ANNIKA ECLUND (KD) replik	130
Anf. 191 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S) replik	131
Anf. 192 ANNIKA ECLUND (KD) replik	131
Anf. 193 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S) replik	132
Anf. 194 CHRISTER NYLANDER (L) replik	132
Anf. 195 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S) replik	132
Anf. 196 CHRISTER NYLANDER (L) replik	133
Anf. 197 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S) replik	133
Anf. 198 MICHAEL SVENSSON (M) replik	134
Anf. 199 Statsrådet AIDA HADZIALIC (S) replik	134

Anf. 200	MICHAEL SVENSSON (M) replik.....	135
Anf. 201	Statsrådet AIDA HADZIALIC (S) replik	135
Anf. 202	FREDRIK CHRISTENSSON (C)	136
Anf. 203	LARRY SÖDER (KD)	138
Anf. 204	THOMAS STRAND (S)	139
Anf. 205	FREDRIK CHRISTENSSON (C) replik.....	140
Anf. 206	THOMAS STRAND (S) replik	141
Anf. 207	FREDRIK CHRISTENSSON (C) replik.....	141
Anf. 208	THOMAS STRAND (S) replik	142
	(Beslut skulle fattas den 17 december.).....	142
§ 13	Försvaret och samhällets krisberedskap.....	143
	Försvarsutskottets betänkande 2015/16:FöU1	143
Anf. 209	ALLAN WIDMAN (L)	143
Anf. 210	ÅSA LINDESTAM (S) replik.....	144
Anf. 211	ALLAN WIDMAN (L) replik	144
Anf. 212	ÅSA LINDESTAM (S) replik.....	145
Anf. 213	ALLAN WIDMAN (L) replik.....	145
Anf. 214	HANS WALLMARK (M)	146
Anf. 215	MIKAEL JANSSON (SD)	148
Anf. 216	DANIEL BÄCKSTRÖM (C) replik.....	150
Anf. 217	MIKAEL JANSSON (SD) replik	150
Anf. 218	DANIEL BÄCKSTRÖM (C) replik.....	150
Anf. 219	MIKAEL JANSSON (SD) replik	151
Anf. 220	DANIEL BÄCKSTRÖM (C)	151
Anf. 221	STIG HENRIKSSON (V)	153
Anf. 222	MIKAEL OSCARSSON (KD).....	154
Anf. 223	ÅSA LINDESTAM (S) replik.....	155
Anf. 224	MIKAEL OSCARSSON (KD) replik	155
Anf. 225	ÅSA LINDESTAM (S) replik.....	156
Anf. 226	MIKAEL OSCARSSON (KD) replik	156
Anf. 227	ÅSA LINDESTAM (S)	157
Anf. 228	HANS WALLMARK (M) replik	159
Anf. 229	ÅSA LINDESTAM (S) replik.....	159
Anf. 230	HANS WALLMARK (M) replik	160
Anf. 231	ÅSA LINDESTAM (S) replik.....	160
Anf. 232	ALLAN WIDMAN (L) replik.....	161
Anf. 233	ÅSA LINDESTAM (S) replik.....	161
Anf. 234	ALLAN WIDMAN (L) replik.....	162
Anf. 235	ÅSA LINDESTAM (S) replik.....	162
Anf. 236	MIKAEL OSCARSSON (KD) replik	163
Anf. 237	ÅSA LINDESTAM (S) replik.....	163
Anf. 238	MIKAEL OSCARSSON (KD) replik	164
Anf. 239	ÅSA LINDESTAM (S) replik.....	164
Anf. 240	JAKOP DALUNDE (MP).....	165
Anf. 241	STIG HENRIKSSON (V) replik	166
Anf. 242	JAKOP DALUNDE (MP) replik.....	167
Anf. 243	STIG HENRIKSSON (V) replik	167
Anf. 244	JAKOP DALUNDE (MP) replik.....	167
Anf. 245	HANS WALLMARK (M) replik	167
Anf. 246	JAKOP DALUNDE (MP) replik.....	168
Anf. 247	HANS WALLMARK (M) replik	168

Anf. 248 JAKOP DALUNDE (MP) replik	169
Anf. 249 ALLAN WIDMAN (L) replik.....	169
Anf. 250 JAKOP DALUNDE (MP) replik	170
Anf. 251 ALLAN WIDMAN (L) replik.....	170
Anf. 252 JAKOP DALUNDE (MP) replik	170
Anf. 253 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	170
Anf. 254 ALLAN WIDMAN (L) replik.....	172
Anf. 255 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik	173
Anf. 256 ALLAN WIDMAN (L) replik.....	173
Anf. 257 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik	173
Anf. 258 HANS WALLMARK (M) replik	174
Anf. 259 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik	175
Anf. 260 HANS WALLMARK (M) replik	175
Anf. 261 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik	176
Anf. 262 MIKAEL OSCARSSON (KD) replik	176
Anf. 263 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik	177
Anf. 264 MIKAEL OSCARSSON (KD) replik	177
Anf. 265 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik	177
Anf. 266 DANIEL BÄCKSTRÖM (C) replik	178
Anf. 267 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik	178
Anf. 268 DANIEL BÄCKSTRÖM (C) replik	179
Anf. 269 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S) replik	179
Anf. 270 LENA ASPLUND (M)	180
Anf. 271 ROGER RICHTOFF (SD).....	181
Anf. 272 JEFF AHL (SD)	183
Anf. 273 KALLE OLSSON (S)	185
Anf. 274 JEFF AHL (SD) replik	186
Anf. 275 KALLE OLSSON (S) replik	187
Anf. 276 JEFF AHL (SD) replik	187
Anf. 277 KALLE OLSSON (S) replik	187
(Beslut skulle fattas den 17 december.).....	187
§ 14 Genomförande av krishanteringsdirektivet	187
Finansutskottets betänkande 2015/16:FiU17	187
Anf. 278 BÖRJE VESTLUND (S).....	187
Anf. 279 JÖRGEN ANDERSSON (M)	190
(Beslut skulle fattas den 17 december).....	192
§ 15 Anmälan om interpellation	192
§ 16 Anmälan om frågor för skriftliga svar	192
§ 17 Anmälan om skriftliga svar på frågor	193
§ 18 Kammaren åtskildes kl. 21.51.	193